G. T. BUZOIANU

GEOGRAFIA
ROMÎNIEĬ
ȘI A
ȚĂRILOR VECINE
PENTRU
CLASA IV SECUNDARĂ
EDIȚIA VIII

BUCURESCI

TIPOGRAFIA ȘI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU
89. — Strada Casărmeĭ, — 89.

1900

www.dacoromanica.ro

Prețul leĭ 3,50

G. T. BUZOIANU

GEOGRAFIA
ROMÎNIEĬ

ŞI A

ŢĂRILOR VECINE

PENŢRU

CLASA IV SECUNDARĂ

EDIŢIA VIII

BUCURESCI

TIPOGRAFIA ŞI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU

89. — Strada Casărmeĭ, — 89.

1900

www.dacoromanica.ro

PARTEA I.

ROMÂNIA

SFCŢIUNEA I

NOŢIUNĬ GENERALE

CAP. I.

România actuală

1. Numele.—Numele de *România*, îl are, patria noastră de la *Romanĭ*, care aŭ fost strămoşiĭ noştri. Monumentul cel maĭ de valoare al Românilor este însuşĭ limba *românească*, cu viers dulce şĭ sonor, care dacă nu ar fi fost păstrată, cu sfinţenie, nu ne-am fi numărat, azĭ, printre popoarele de elită ale Europeĭ. Româniĭ mândriĭ de numele lor, căcĭ în toate vremurile eĭ s'aŭ luptat vitejeşte spre apărarea şi neînstrăinarea moşieĭ şi a limbeĭ lor strămoşeştĭ.

2. Situaţiunea.— România este situată în Europa centrală de care se leagă prin masivul Carpatic. Dacă o considerăm însă din punct de vedere idrografic tre-

www.dacoromanica.ro

buie să admitem că Dunărea stabileşte o legătură strânsă între România şi ţĕrile slave de la Sud, Serbia şi Bulgaria, şi ca atare ar trebuĭ inglobată în peninsula Balcanică, deci în Europa meridională. In fine din punct de vedere geologic şi climatologic ar fi nimerit a considera România ca aparţinând Europeĭ orientale, căcĭ există o înrudire între pămînturile mănoase ale Dunăreĭ şi ale Rusieĭ, iar vremea în România, este absolut sub influenţa climeĭ continentale din Rusia.

România are ca posiţiune matematică: aproape 18° până la aproape 25° *longitudine* estică de la meridianul observatoruluĭ Greenwich (Londra), şi 43°30' până la 48°20' *latitudine* nordică.

3. Forma.— România are forma unuĭ braţ cu antebraţul sĕŭ îndoit la cot, unde ar sta Dobrogea, orĭ a unuĭ triunghiu dreptunghĭŭ cu vîrful unghiuluĭ drept în Mangalia şi a căruĭ ipotenusă este frântă, spre a lăsa vàrful unghiurilor sale ascuţite de la Mamorniţa şi Vêrciorova să cate a se apropia, unul de altul.

In comparaţie cu figura formată de alte ţărĭ, România are o formă, din cele maĭ graţioase şi, lesne se poate întipări în minte conturul eĭ, de vreme ce aproape pretutindenĭ are limite naturale.

4. Intinderea.—Intinderea Românieĭ este de aproape 130,000 km. ☐. Dimensiunea sa cea maĭ mare de la Nord, către Sud, de la Mamorniţa la Zimnicea este de 520 km. şi cea maĭ mare de la Vest la Est, de la Vàrciorova la Sulina este de 532 km. [1])

5. Limite.— Limitele Românieĭ naturale sunt: *Dunărea*, care, de la Vîrciorova până la Silistra bulgărească, o mărgineşte spre Vest şi spre Sud, despărţind-o de Sêrbia şi de Bulgaria.

1) Măsurată pe paralela de 44°—34°,21' care trece prin Bucureştĭ şi care are arcurile de un grad de vre-o 80 km.

www.dacoromanica.ro

Carpaţii, care de la Vîrciorova până la m. *Piatra Roşie*, o mărgineşte la Vest, Nord şi Vest, spre Temişoara şi Transilvania; *Prutul* care o mărgineşte, la Nord şi Est, despărţind'o de Basarabia; Braţul Chilia al Dunărei, care mărgineşte, la Nord, Dobrogea, despărţind'o de Basarabia şi în fine, marea Neagră cară scaldă ţărmul de Est al Dobrogeĭ.

Limite convenţionale sunt: intre Dobrogea şi Bulgaria, o linie aproape dreaptă, ce duce de la răsăritul Silistreĭ la satul Ilanlic din Dobrogea şi, între Moldova şi Bucovina, o linie şovăită, care taie în drumul său, culmile de munţĭ şi apele, ce pătrund în ţară, venind din Bucovina. Linia aceia ţine, de la Mamorniţa, pe Prut, pâna la muntele Piatra Roşie.

CAP. II.

Cuprinsul regiuneĭ Carpatice

Intreaga regiune a masivuluĭ Carpaţilor orientalĭ reprezinta în vechime provincia romană numită «Dacia». despărţită astă-zĭ în maĭ multe ţărĭ, carĭ sunt locuite în mare parte, de Românĭ.

Această regiune se coprinde între 43° 14′ şi 48° 40′ latitudine boreală; şi între 19° 30′ si 30° 10′ longitudine orientală [1].

Este mărginită la Nord de partea Carpaţilor numiţĭ munţĭ Negriĭ, de rîul Ceremuş şi o parte din cursul superior al Niştruluĭ;—la Est de Nistru;—la Sud-Est de marea Neagră;—la Sud de Dunăre şi la Vest de Tisa.

Observată din înălţimea aeruluĭ, această regiune se

1) Socotită dupe meridianul din Greenwich.

www.dacoromanica.ro

vede a fi dominată de un lanț de munțĭ, care o străbate cam prin mijloc, sub forma unuĭ arc de cerc, începând de la Porțile de fier și până la origina Ceremușuluĭ. Aceștĭ munțĭ poartă numirea de *Carpațiĭ orientalĭ*, și nu sunt alt-ceva de cât o continuare a întreguluĭ lanț. Cea-l'altă parte, se întinde pe teritoriul austriac și poartă numirea de *Carpațiĭ occidentalĭ*.

Direcțiunea generală a Carpaților orientalĭ se prezintă sub forma unuĭ unghiu drept, al căruĭ vîrf se află la intrarea Buzăuluĭ în țară; iar cele doă lanțurĭ sunt întreptate: una spre Nord-Nord-Vest pînă în munțiĭ Negriĭ, cea-l'altă spre Vest și Sud-Vest pînă la Porțile de fier. Cea d'întâia este ramura *Carpaților Moldovenĭ*, cea de a doua este șira *Carpaților Muntenĭ*.

Intre cele doă laturĭ ale unghiuluĭ, Dunăre, Prut șĭ marea Neagră se află regatul Românieĭ împărțit în: Muntenia, la Sud, Moldova la Nord și Dobrogea la Sud-Est. La Nord-Vestul Moldoveĭ, pe clina Carpaților, se află Bucovina; iar în interiorul unghiuluĭ, din Carpațĭ și până la Tisa, se află regiunea numită Transilvania cu Temișoara, Țara Crișurilor și Maramureș. Aceste doă provinciĭ țin de imperiul Austro-Ungar.

In sfîrșit, spre Est de Moldova, între Prut, Nistru, Dunăre și marea Neagră, se află provincia Basarabia care ține de Rusia.

CAP. III.

Privirĭ generale

SUMAR · 1. Regiunile din Muntenia — 2. Regiunile din Moldova

1. Spre a cunoaște direcțiunea înclinăreĭ terenuluĭ uneĭ regiunĭ oare-care, se cere să cunoaștem înălțimea

www.dacoromanica.ro

puntelor extreme. Intru cât priveşte relieful soluluĭ Munteniei, e destul să ştim că la Turnu-Severin se observă o atitudine de 48 m., la Giurgiu 16 m., iar la Galaţĭ 7 m., ceea ce însemnează că solul acesteĭ regiunĭ se înclină uşor în direcţiunea de la Vest spre Est.

Dacă vom căuta, prin acelaş mijloc, a cunoaşte înclinarea soluluĭ în sensul opus, adică că la Nord spre Sud, observăm că linia despre Nord, fiind mărginită pe toată întinderea sa de culmea Carpaţilor, iar cea despre Sud de Dunăre, urmează neapărat ca inclinaţiunea acesteĭ pante să se îndrepteze de la Nord spre Sud. Stabilind acum raportul între înălţimile celor doă limite, găsim că inclinaţiunea soluluĭ de la Nord spre Sud este cu mult maĭ repede de cât cea de la Vest spre Est, pentru că pe linia Norduluĭ găsim înălţimĭ carĭ variază între 2000 şi 2500 metri, pe când nu se găseşte, pe linia Dunăre, nicĭ o înălţime care să treacă peste 50 metri.

Rezumând, aşa dar, cele spuse, conchidem că solul Munteniei se ridică foarte uşor de la Est spre Vest, adică în susul Dunăreĭ, şi mult maĭ repede de la Sud spre Nord, în susul afluenţilor acestuĭ fluviu.

Inclinaţiunea de la Nord spre Sud nefiind uniformă, vom împărţi întreaga regiune în următoarele patru zone, a căror întindere, înălţime şi caractere fisice variază de la una la alta:

1.—*Zona munţilor.*—Se coprinde între linia Carpaţilor, de la Porţile de fier şi pînă la pasul Buzeuluĭ, şi o linie imaginară, care pleacă din dealul Movila Brănzeĭ (ceva maĭ la Sud de Baia de aramă), şi care se continuă spre Est, pe la confluenţa Tismaneĭ cu Jiul, a Cerneĭ cu Cernişoara, a Oltuluĭ cu Topologul, pe la Curtea de Argeş, comuna Isvoarele (pe rîul Dîm-

www.dacoromanica.ro

boviţa) Şerbăneştiĭ (pe Ialomiţa), Câmpina, Slănic şi confluenţa Buzăuluĭ cu Bîsca.

In această zonă înălţimile merg de la 700 metri în sus. Inclinaţiunea soluluĭ variază între 4 şi 15 metri pe kilometru, afară de şesul Oltuluĭ, care prezintă o înclinaţiune numaĭ de 2 metri şi jumătate. Maĭ toate apele din această zonă, afară de rîurile, ce străbat munţiĭ, curg sub formă de torente şi prin urmare sunt maĭ numeroase de cât în cele alte zone.

2.—***Zona dealurilor***.—Această zonă se cuprinde între linia ce mărgineşte spre Sud zona munţilor, şi o altă linie imaginară, ce mărgineşte spre Nord zona şesuluĭ.

Această din urmă linie pleacă din ţărmul Dunăreĭ, de la Gruia, trece prin Craiova, Balş, Piatra, Slatina, Costeştĭ, Găeştĭ, Titu, Ploeştĭ, Albeştĭ, Ulmenĭ şi Buzău. Inălţimile din această zonă variază între 700 şi 500 metri. Văile sunt maĭ largĭ de-cât cele din zona munţilor. Cursurile de apă sunt maĭ rarĭ, dar maĭ voluminoase.

Inclinaţiunea soluluĭ variază de la 5 metri în jos, afară de şesul Ialomiţeĭ, între Câmpina şi podul drumuluĭ de fer dupe Ialomiţa (între staţiunile Crivina şi Periş [1]), unde se observă o înclinaţiune de 8 m. pe Kilometru.

3.—***Zona şesuluĭ***.—Această zonă se află coprinsă între linia care formează marginea meridională a zoneĭ precedente, şi terasa dunăreană. Partea caracteristică a acesteĭ zone este că panta sa este aproape nesimţită în direcţiunea de la Nord la Sud, ba încă, pe unele locurĭ, ea este chiar negativă, cum este între Făureĭ şi Pribegĭ, unde se observă o înclinaţiune de minus

---

[1]) Linia ferată Bucureştĭ—Ploeştĭ.

www.dacoromanica.ro

0 m. 40 c. m. pe kilometru; pe când începând de la țărmul Argeșuluĭ spre răsărit, înălțimea soluluĭ este maĭ pronunțată, 1 m. 40 c. m. pe kilometru. Din această cauză cursul inferior al Argeșuluĭ și maĭ cu seamă al Ialomițeĭ se îndreptează spre Est.

Pe această zonă cursurile de apă sunt încă și maĭ rarĭ de cât în zona dealurilor, prin urmare și maĭ voluminoase. Tot în această zonă se fac ultimile confluențe din întreaga regiune.

4.—*Terasa dunăreană.*—Această zonă ocupă o mare parte din cîmpia plană a regiuneĭ Munteniеĭ. Ea se coprinde între marginea meridională a zoneĭ precedente și țărmul actual al Dunăreĭ. Marginea septentrională a acesteĭ zone se arată maĭ pretutindenĭ sud forma unuĭ mal, care nu e alt-ceva de cât țărmul de altă dată al Dunăreĭ. Plecând de la Ciupercenĭ, jud. Dolj) acest mal începe a se depărta de țărmul Dunăreĭ, și îndreptându-se spre Est, trece pe la Bistreț pînă unde este presărat de dune apoĭ peste Jiu, pe la satul Zaval, unde cade Jiul în lunca Dunăreĭ, făcând o cascadă înaintează pe la Nord de lacul Potelu, trece Oltul pe la Nord de Izlaz, apoĭ pe la Nord de delta rîuluĭ Vedea. De aci malul se subdivide spre a forma o terasă secundară a căruĭ margine septentrională se îndreptează spre Giurgiu, trece pe la Frăteștĭ, pe la Nord de lacul Greaca și ajunge la gura Argeșuluĭ. De aci se îndreptează pe la Nord de Oltenița, trece pe la Nord de lacurile Boian și Călărașĭ, unde se atinge de brațul Borcea, pe care 'l urmează până la gura Ialomițeĭ; apoĭ se depărtează de Dunăre până aproape de Brăila, unde se atinge iar de țărmul fluviuluĭ, până la lacul Brateș. Ridicăturile soluluĭ în această regiune variază foarte puțin. In genere ea este acoperită de dune. Cursurile de apă sunt rarĭ, și chiar în interiorul soluluĭ apa nu se găsește de

www.dacoromanica.ro

cât la adâncimĭ considerabile, din care cauză această zonă este maĭ puţin locuită.

2. Incepând din munţiĭ Buzeuluĭ, linia culminantă a Carpaţilor se îndreptează spre Nord-Vest, până în Bucovina, în special până în munţiĭ Negri, carĭ separă această provincie de Maramureş. Intre această linie şi cursul Prutuluĭ se află regiunea Moldoveĭ şi a Bucovineĭ, al căror reliefurĭ se aseamănă în toate privinţile.

Privită în general, această regiune face parte dintr'unul şi acelaşĭ plan, pentru că, cu toate neregularităţile ce prezintă, înclinarea soluluĭ ce se observă de la Nord-Vest spre Sud-Est, în direcţiunea Prutuluĭ este foarte uşoară; iar cea de Vest spre Est în direcţiunea afluenţilor Siretuluĭ — este cu mult maĭ repede.

Spre a constata acest fapt n'avem de cât să stabilim raportul înălţimeĭ câtor-va puncte. Ast-fel spre a constata înclinarea de la Nord-Vest spre Sud-Est, găsim la Paşcanĭ la Siret o altitudine de 57 m.; iar la Barboşĭ, în apropiere de confluenţa acestuĭ rîŭ cu Dunărea, 7 m. Cu alte vorbe, pe o întindere de 250 k. m. o pantă de 49 m., ceea ce revine la vre-o 53 centimetri pe kilometru. Spre a constata acum înclinarea de la Vest spre Est, adică în sens perpendicular pe linia munţilor, găsim că această clină este cu mult maĭ repede, de oare-ce pe linia munţilor, sunt înălţimĭ carĭ trec peste 2000 metri; iar pe linia Prutuluĭ altitudinea loculuĭ nu trece peste 50 metri. Plecând aşa dar din linia culminată a Carpaţilor spre Est, terenul acesteĭ regiunĭ se lasă treptat până în şesul Prutuluĭ determinând treĭ zone:

ZONA MUNŢILOR. — Această zonă se cuprinde între coama Carpaţilor, care începe de la munţiĭ Buzĕuluĭ şi ţine până la extremitatea munţilor Negri, şi între o linie imaginară, care pleacă de la Vişniţa pe Ceremuş,

www.dacoromanica.ro

trece prin Vâlcovul de sus (pe Suceava) Slatina Rîşca, Piatra, înconjură masivul între Bistriţa şi Taslău, trece apoĭ prin Tîrgul-Ocna şi se termină în Milcov, ceva maĭ spre Vest de Odobeştĭ. Această zonă corespunde maĭ în toate privinţile cu zona munţilor din Muntenia, cu deosebire numaĭ că este maĭ îngustă.

Ondulaţiunile ce se observă în această zonă, determină formarea văilor, prin care se scurg diferiţiĭ afluenţĭ aĭ Siretuluĭ. Inclinarea terenuluĭ variază între 9 m. şi 14 m. pe kilometru.

ZONA DEALURILOR. — Această zonă începe din Bucovina (rîul Ceremuş) şi se întidede la Nord la Sud, paralel cu zona mnnţilor, între şesul Prutuluĭ şi linia care mărgineşte spre Est zona munţilor. Rîul Siret împarte această zonă, de-a lungul său, în două părţĭ neegale. Cea despre Vest ,adică cea de lîngă munţĭ, este maĭ înaită, şi văile maĭ înguste, de cât cea despre Est, pentru că urmează negreşit legile înclinaţiuneĭ orĭ căruĭ teren. Inălţimea dealurilor din acéstă zonă, variază între 530 m. — 330 m. Cele depe dreapta Siretuluĭ se prelungesc de-a lungul afluenţilor sĕĭ, prezentând din ce în ce o înălţime maĭ mare, până ce se întrupează cu munţiĭ din care fac parte. Cele situate pe stânga Siretuluĭ se pot grupa în două masivurĭ: al *Bahluiuluĭ*, care se prelungeşte până în apropiere de ţĕrmul Prutuluĭ, şi al *Bârladuluĭ* care se continuă spre Sud, încrustându-se până aproape de Ajud. E de observat totuşĭ că aceasta din urmă presintă cât-va înălţimĭ maĭ marĭ de càt al Bahluluĭ, din care cauză valea Bârladuluĭ este ceva maĭ sus de cât a Bahluluĭ. Zona dealurilor din Moldova corespunde întru cât-va cu aceeaşĭ zonă din Muntenia; iar în mare parte cu a şesuluĭ din această regiune.

ŞESUL PRUTULUI. — In Moldova nu există o zonă

www.dacoromanica.ro

propriu zisă a şesuluĭ. Tot ţinutul coprins între Siret şi Prut, de la marginea de Nord şi până în linia Milcovuluĭ, terenul este ondulat şi dealurile se continuă pe unele locurĭ, chiar până în malul Prutuluĭ. Ceea ce putem numi şes în Moldova, nu coprinde de cât o bandă întinsă de-a lungul Siretuluĭ şi al Prutuluĭ adică şesul propriŭ al văilor acestor cursurĭ de apă.

Adevĕrat şes, însă se află în locul confluenţelor acestor două rîurĭ, cu Dunărea, pe unde este lacul boateş.

CAP. IV.

Răspândirea tĕrîmurilor, din diferite vîrste geologice[1], în România

a) In era *archaică* saŭ azoică, orĭ primordială, aŭ apărut culmile maĭ înalte ale Carpaţilor, în special tărîmurĭ prin judeţele Mehedinţĭ, Gorj şi Suceava (Dorna).

---

[1]) Cele cincĭ marĭ despărţirĭ ale scoarţeĭ terestre ce s'aŭ stabilit sub numirile de *grupe* saŭ *ere* în ştiinţa Geologieĭ sunt cele următoare, împărţite şi ele în deosebite sisteme saŭ perioade, din care se compun.

I. Grupa saŭ era *primordială* orĭ *archaică* (adică *începătoare*; elinesce: *archi*-început) şi *azoică* (adică *fără vieţuitoare*; elinesce, a-fară de *zoi* viaţă); ea conţine tĕrîmurĭ cu rocele cele maĭ întâiŭ răcite; nu este tocmaĭ lesne a subtîmpărţi acele tărîmurĭ între două sisteme, adică una *ignee* saŭ plutonică (I) şi alta *sedimentară* şi metamorfică (II).

II. Grupa saŭ era *primară* saŭ *paleozică* (adică, cu *vechĭ vieţuitoore*); se împarte în patru sisteme saŭ perioade, care maĭ poartă şi calificarea specială de *tĕrîmurĭ de transiţiune*, ca unele ce aŭ servit de trecere de la o stare a globuluĭ terestru, cu totul lipsită de orĭ-ce plantă şi de orĭ-ce animal, la alta în care s'a ivit pe pământ viaţa unor fiinţe cu totul simple. Acele patru sisteme se numesc: *siluric* (III); *devonian* (IV); *carbonifer* (V); şi *permian* (IV).

Numirile, le vin de la două ţinuturĭ ale Engliteriĭ (ţara vechilor Silurĭ şi Devonshire) şi de la un guvernământ din Rusia (Perm), presum şi dintr'o mare grămădire de cărbunĭ de pământ (latinesce; *carb*-cărbune şi *fero*-port).

III. Grupa saŭ era *secundară* saŭ *mezozoică* (elinesce: *mezo*-mijlociŭ); e împărţită în treĭ sisteme saŭ perioade: *triasic* (VII); *jurasic* (VIII); şi *cretaceu* (IX; numirile lor provin din faptele: că primul are în

www.dacoromanica.ro

b) In era *primară* (paleozoică) saŭ de *transițiune* aŭ apărut tărîmurile de la Cîrciorova, jud. Tulcea (sistem siluris): jud. Gorj (sistem carbonifer, *antracil*); jud. Neamțu. insula Șerpilor (sistem permian).

c) In era *secundară* aŭ apărut:

Ultimele dealurĭ ale Carpaților, dispuse în treĭ șire paralele:

1) Eocen. Munții Bucegĭ: Caraimanul și Omul în Prahova, Vâlcea, Rîmnicu-Sărat, și toate județele muntoase din Moldova. Muntele Ceahlăul.

2) Miocen. Basinul Bahneĭ în Mehedințĭ (ignită).

Insecte fosile în margele din Gorj.

Peștĭ fosilĭ în shiturile din Muscel.

Râmnicu-Sărat și Tutova, schisturĭ foarte flexnoase.

Tecucĭ: mastodont fosil la *Găiceana*. Tutova: dinoteriŭ fosil la *Mânzațĭ*. Constanța: Stratificare orizontală.

3) Pliocen. Se coboară până în dreptul Craioveĭ și stă răspândit în Mehedințĭ, Gorj și Vâlcea; în cele-l'alte județe până la Piteștĭ, Tîrgoviște, Buzĕŭ, Focșanĭ, Bacăŭ, Roman și Dorohoĭ.

---

sine treĭ stratarĭ bine lămurite, că al douilea se arată maĭ învederat 'n munțiĭ Jura, și că al treilea e compus maĭ ales din roce de cretă.

IV. Grupa saŭ era *terțiară* saŭ *chenozoică* (*chenos*-noŭ) este formată și ea din treĭ sisteme, care, prin firea lor ne prevestesc, saŭ maĭ din zorĭ, (*eos*-zorile), saŭ maĭ puțin (*moin* maĭ puțin), saŭ maĭ mult (*plion*, maĭ mult) despre vârsta nouă (*chenos* noŭ) a acestor perioade; decĭ acele perioade aŭ fost denumite: *eocen* (X); *miocen* (XI); și *pliocen* (XII).

V. Grupa saŭ era *cuaternară* (adică a patra din cele cu viețuitóre) saŭ *modernă*, e compusă din tărîmurile cele maĭ noĭ din acelea chiar care s'aŭ așternut pe fața globuluĭ, acum maĭ de curând și provin din diferitele năpădirĭ de ape cerescĭ și revărsărĭ de ape pământeștĭ, denumite în de obște *potopurĭ* saŭ *diluvii* (XIII). Tot printre ele se socotesc și *nămolurile* saŭ *aluviunile* (XIV), pe care le-aŭ tot depus rîurile prin văile și câmpiile ce ele străbat. Aceste tărîmurĭ cuaternare formează în mare parte solul e cultivabil al pămîntuluĭ și numaĭ 'ntr'însele găsim dovezĭ despre întîia ivire a oamenilor pe pământ.

In urma acesteĭ scurte expunerĭ a clasificațiuneĭ ce s'a dat straturilor geologice, presentăm aci o tabelă sinoptică, cu scop de a înlesni cunoștința generală a acestĕĭ grupărĭ.

www.dacoromanica.ro

d) In era *cuaternară* s'a format solul de la Apusul Bucureştilor şi Olteniţeĭ: (deluviu sur şi Loess); iar spre Est, precum şi în toată Moldova şi în Dobrogea numaĭ Loess.

Tabelă sinoptică a formaţiunilor geologice

Grupe saŭ Ere	
V. Tărâmurĭ cuaternare saŭ *moderne*	(XIV) Aluviunĭ (XIII) Diluviu
VI. Tărâmurĭ terţiare saŭ *chenozoice*	(XII) Pliocen (XI) Miocen (X) Eocen
III. Tărâmurĭ secundare saŭ *mezozoice*	(IX) Cretaceŭ (VIII) Jurasic (VII) Triasic
II. Tărâmurĭ primare saŭ *paleozoice* (Numite şi tărâmurĭ de transiţiune)	(VI) Permian (V) Carbonifer (IV) Devonian (III) Siluric
I. Tărâmurĭ primordiale saŭ *azoice*	(II) Stratificate (Ignee saŭ cristaline)

CAP. V.

Carpaţiĭ

Sub numirea de *Carpaţi* se înţelege lanţul neîntrerupt de munţĭ, care începe de la Porţile de fier, mărgineşte România către Austro-Ungaria până la muntele Rărăul şi se continuă apoĭ în Ungaria până la *Micul Carpat.*

Carpaţiĭ constitue un singur sistem de munţĭ, carĭ în România trimite ramurĭ spre Sud (Muntenia) Est şi Sud-

www.dacoromanica.ro

Est (Moldova), maĭ mult saŭ maĭ puţin regulate; iar în Ungaria, formează cunoscutul trapez transilvan.

Lanţul Sud-Estic, acela care desparte România de Ungaria şi care începe la muntele Rărăul (intrarea Bistriţeĭ în ţară) se continuă maĭ întâĭ spre Sud-Sud-Est, pînă la rîul Buzaŭ, apoĭ spre Vest până la Porţile de fier, constitue *Carpaţiĭ românĭ* saŭ *Carpaţiĭ orientalĭ*.

Urmând această direcţiune găsim maĭ întâĭ:

Munţiĭ *Bistriţeĭ*, carĭ vin din Bucovina. Aceştĭ munţĭ încep a brăzda Moldova, începând de la muntele Rărăul, vîrf pe lângă care intră Bistriţa în ţară, şi se întind ast-fel pe lângă acest rîŭ până la oraşul Piatra.

Alături cu Rărăul se maĭ găseşte vîrful *Gemĕleul*; iar maĭ spre Sud vîrfurile *Haleuca* şi *Muncel*.

De oare-ce acest lanţ de munţĭ se află, maĭ în toată întinderea sa aproape de ţĕrmul Bistriţeĭ toate ramurile ce trimite spre acest rîŭ sunt scurte, pe când cele trimise spre rîul Moldova prezintă o desvoltare maĭ însemnată.

Partea opusă a rîuluĭ, adică partea dreaptă este dominată de înălţimile munţilor *Dorneĭ* şi *Grienţeşuluĭ*, carĭ încep la părîul Negru şi sfîrşesc în marginea Bistricioareĭ. Se deosibesc vîrfurile *Dorna*, cel maĭ mare, apoĭ vîrful *Şaruluĭ* şi *Pietroasa*; iar maĭ spre Sud *Alunişul*, *Plopul*, *Grienţeşul mare* şi *mic* şi *Pietrele Roşiĭ*, situat chiar pe frontiera ţăreĭ.

Maĭ spre Sud, între Bistricioara, Bistriţa şi Bicaz se află un masiv puternic, numit munţiĭ *Hanguluĭ*, avînd în centrul lor vîrful *Pionul* saŭ *Ceahlăul*, cel maĭ inalt munte din toată Moldova (1908 metri). Din acest vîrf se desfac o mulţime de ramurĭ, carĭ merg în toate direcţiunile. Spre Nord, Est şi Sud aceste ramurĭ sfîrşesc în Bistricioara, Bistriţa şi Bicaz; iar spre Vest se leagă

www.dacoromanica.ro

prin culmea *Hăghieşuluĭ* cu munţiĭ Ghergiuluĭ din Transilvania.

MUNŢIĬ TARCĂULUĬ se întind spre Sud de munţiĭ Hanguluĭ, coprinşĭ între Domuc, Bicaz, Bistriţa mare şi Trotuş. Eĭ formează prin culmea lor principală, limita între Moldova şi Transilvania, începînd din ţărmul Bicazuluĭ, până în al Trotuşuluĭ. Prezintă următoarele înălţimĭ: *Tarcăul*, *Ciudomirul mare*, *Ciudomirul mic*, *Hăuşul Simţiaşul* etc.

MUNŢIĬ CITUZULUĬ se întind spre Sud, începând din ţărmul Trotuşuluĭ până în al Oltuzuluĭ.

Piscurile cele maĭ importante din aceştĭ munţĭ sunt: *Şindorul mare*, *Farcu*, *Nemira*, *Tarriţa* şi *Lăpuş*. Ramurile sale despre Est merg până în Trotuş şi printre acestea cea maĭ însemnată este a *Slăniculuĭ*, printre Doftana şi Slănic, renumită prin sorgintele-ĭ minerale.

Spre Sud-Est de munţiĭ Oituzuluĭ, între părîul Oituz şi rîurile Trotus şi Şuşiţa, la află munţiĭ *Zăbrăuţilor*.

Aceştĭ munţĭ sunt compuşĭ din două culmĭ despărţite de rîul Caşin (afluent al Trotoşuluĭ). Cea care se află între Oituz şi Caşin se numeşte culmea *Grozeştilor*; iar cea dintre Suşiţa şi *Caşin* se numeşte culmea *Zăbr uţilor* care ocupă întreaga regiune dintre Trotuş şi Şuşiţa.

La Sud de munţiĭ Zăbrăuţilor se întinde o întreagă regiune muntoasă sub numele de munţiĭ *Vranceĭ*. Culmea centrală pleacă din ţărmul Oituzuluĭ, spre Nord de muntele Muşat, şi se îndreptează direct spre Sud până în muntele *Lăcăuţ*.

Se deosibesc vîrfurile *Clăbuc*, *Coarnele* şi *Giurgea*.

MUNŢIĬ BUZĔULUĬ.— Aceştĭ munţĭ se prezintă sub forma unuĭ masiv puternic coprins între Băsca mică şi Doftana. Eĭ constitue vîrful unghiuluĭ format de cele două lanţurĭ, aproape perpendiculare una pe alta, ale Carpaţilor românĭ.

www.dacoromanica.ro

Culmea centrală, care se deosibeşte prea puţin de ramurile sale colaterale prin înălţime, începe din muntele Lăcăuţ, până unde se termină munţiĭ Vranceĭ, şi se termină la pasul *Predeluş*, format de părîul Doftana.

Se deosibesc următoarele piscurĭ maĭ importante: *Grohotiş*, *Tătarul mare*, *Tătarul mic* şi altele.

Spre Vest de munţiĭ Buzĕuluĭ culmea centrală a Carpaţilor se continuă prin munţiĭ *Bârseĭ*, care se află coprinşĭ între Doftana, Dâmboviţa şi părîul Bârsa. Culmea centrală a acestor munţĭ prezintă piscurile cele maĭ înalte. Ea începe la origina Doftaneĭ şi se termină la sorgintea Bârseĭ. Vîrfurile importante sunt: *Omul* şi *Caraimanul*, *Strunga*, *Piatra Craiuluĭ* etc.

MUNŢIĬ FĂGARAŞULUĬ urmează spre Vest culmea centrală a Carpaţilor. Eĭ se află coprinşĭ între Dâmboviţa şi Olt. Culmea lor centrală începe din sorgintea Bârseĭ şi se termină la pasul Turnu Roşu format prin intrarea Oltuluĭ în România. Aceştĭ munţĭ prezintă o înălţime tot aşa de importantă ca şi munţiĭ Bârseĭ. Se disting vîrfurile: *Piatra*, *Urla*, *Buteanul*, *Negoiul* (2535 m.), *Surul*, precum şi altele maĭ puţin importante. Ramurile ce pleacă dintre culmea centrală spre Nord sunt în general scurte pentru că se termină repede în şesul Oltuluĭ.

MUNŢIĬ PARINGULUĬ.—Continuă linia Carpaţilor de la pasul Turnu-Roşu şi până la pasul Vulcan. Plecând de la acest din urmă pas spre Est, culmea este unită şi compactă până în muntele Parînguluĭ, avînd forma unuĭ masiv important ce prezintă maĭ multe piscurĭ: *Mândru*, în masivul Parîng şi *Cărja*. Din Parîng pleacă spre Est, până în ţărmul Oltuluĭ, două culmĭ, despărţite între ele prin valea importantă a Lotruluĭ. Cea despre Nord, se numeşte culmea *Platineştilor*, care pleacă maĭ întâĭ spre Nord, până în muntele *Tărtărăn*, apoĭ

www.dacoromanica.ro

spre Est până în muntele *Turtărău*, apoĭ spre Est până la Turnu-Roşu.

A doua culme numită culmea *Parîngulul*, se îndreptează spre Est până la Cozia. Ea prezintă vîrfurile: *Muşetoaia, Balota, Malaia, Breota, Neteda, Chindia*, etc.

Spre Vest de munţiĭ Parînguluĭ, începând de la intrarea Jiuluĭ în ţară şi până în muntele Sturul, se întinde catena munţilor *Vulcan*. In partea de Nord, ramurile acestor munţĭ servă întru cât-va de legătură între acest masiv şi al munţilor Retezatuluĭ; spre Sud însă aceste ramurĭ se termină repede într'o câmpie, ce începe în apropierea oraşuluĭ Baia de Aramă şi ţine până aproape de Tîrgu-Jiu, de unde se prelungeşte apoĭ prin Câmpu mare până la Baia de fier. Se disting vîrfurile următoare: *Streaja, Piatra Catanel, Sigleu, Arcanul*, înşirate toate pe culmea centrală în ordinea de la Est spre Vest.

MUNŢIĬ MEHEDINŢULUĬ.—Culmea principală a acestor munţĭ pleacă din muntele Sturul şi se îndreptează spre Sud-Vest şi Sud pe ţărmul stâng al Cerneĭ, până în Dunăre. Cu aceştĭ munţĭ se termină lanţul Carpaţilor. Eĭ formează dimpreună cu munţiĭ *Mirocĭ*, situaţĭ pe ţărmul drept al Dunăreĭ, în Sèrbia, stîncile ce constitue Porţile de fier. Distingem vîrfurile *Oslia, Cracu-Drăghiceanuluĭ, Ciolanu mare* şi *Godeanu*.

CAP. VI.

Basinul Dunăreĭ.

Prin situaţiunea sa geografică, lanţul Carpaţilor românĭ desparte Dacia în două regiunĭ, deosebite prin forma şi relieful soluluĭ. Acest lanţ constitue, pe toată întinderea sa, limita basinuluĭ Dunăreĭ inferioare. Din această cauză toate cursurile de apĭ, carĭ 'şĭ au isvorul în aceştĭ

www.dacoromanica.ro

munţĭ, aŭ una şi aceaşĭ destinaţiunc: Dunărea. După cum însă cele două regiunĭ, dominate de acest masiv, se deosibesc prin relieful soluluĭ, urmează ca şi cursurile de apă să nu prezinte un mers uniform. Ast-fel, pe când în regiunea ciscarpatină toate cursurile de apă se scurg într'o direcţiune generală spre Sud saŭ Sud-Est, în regiunea transcarpatină din cauza direcţiuneĭ capriţioase a munţilor şi dealurilor, cursurile de apă iaŭ direcţiunĭ deosebite—adese-orĭ opuse unele şi altele—se întâlnesc maĭ toate în interiorul trapezuluĭ transilvan, pentru ca în urmă să 'l străbată prin diferite pasurĭ, înainte de a ajunge fie-care la destinaţiunea sa.

Dunărea este aşa dar rezervoriul care adună în undele sale toate apele Dacieĭ.

Ceĭ vechĭ numiaŭ acest fluviŭ *Danubius*, iar în cursul inferior şi anume partea cunoscută maĭ întâĭ, *Ister*, Este cel maĭ lung fluviŭ din Europa după *Volga*, şi acela al căruĭ basin ocupă cea maĭ mare întindere.

Acest fluviŭ isvorăşte din partea de Sud-Est a munţilor *Schwarz-Wald*, în ducatul *Baden*, prin două mic-braţe; *Bregah*, care isvorăşte la o distanţă de 7 km. de *Furtwangen*, la o înălţime de 1000 metri (42 km. departe de cursul Rinuluĭ), şi *Brigah*, care isvorăşte cu 9 km. maĭ spre Nord-Est de cel precedent. Ambele se unesc în aproapiere de satul *Donauschingen*. Din acest punt Dunărea se îndreptează spre Est-Nord-Est, până la *Regensburg*, (Ratisbona). apoĭ ia direcţiune opusă, adică spre Sud-Est, până la *Linz*; de aci spre Est, făcând maĭ multe cotiturĭ până la *Vaitzen*, apoĭ spre Sud până la confluenţa *Draveĭ* spre Sud-Est până la confluenţa *Saveĭ*, spre Est până la *Porţile de fier*, spre Sud până la *Calafat*, apoĭ coteşte spre Est până la *Călăraşĭ*, spre Nord-Est şi Nord până la *Galaţĭ*, şi în fine spre Est

www.dacoromanica.ro

până la vărsarea sa în Marea Neagră prin cele treĭ braţe: *Kilia*, *Sulina* şi *St.-Gheorghe*.

Dunărea străbate la început ducatul de *Baden* până aproape de oraşul *Eutlingen*, apoĭ micul ducat de *Hohenzolern*; *Würtembergul*, până la *Ulm*; *Bavaria* până la *Passau*, pe unde trece în *Austria* pe care o udă până la *Pressburg*; udă apoĭ *Ungaria* până la *Vîrciorova*, de aci trece printre Sârbia şi România, până la îmbucătura Timoculuĭ; apoĭ România şi Bulgaria până la Silistra; printre Muntenia şi Dobrogea până la Galaţĭ şi în fine printre Basarabia şi Dobrogea până la vărsarea sa în Mare.

In cursul săŭ, acest fluviŭ udă o mulţime de oraşe importante, printre care vom cita, pe dreapta:

Tutlingen, Neu-Ulm, Regensburg, Passau, pe unde trece în Austria; Linz, Viena, Buda, Földwar, Mohaci, Fünfkirchen, Esseg, Semlin, Belgrad, Sememdria, Vidin, Arţar-Palanca, Lom-Palanca, Rahova, Nicopoli, Şiştov, Rusciug, Turtucaia, Silistra, Raşova, Cerna-Vodă, Hârşova, Măcin, Isaccea, Tulcea, Mahmudia (aceste treĭ pe braţul St.-George), Sulina la îmbucătura braţuluĭ Chilia.

Pe stânga:

Sigmaringen, Ulm, Ingelstadt, Presburg, Comorn, Vaitzen, Pesta, Neusatz, Titel, Pancioava, Vârciorova, Orşova, T.-Severin, Calafat, Bistreţ, Bechet, Islaz, T.-Măgurele, Zimnicea, Giurgiu, Olteniţa, Călăraşĭ, Brăila, Galaţĭ, Reni, Ismail, Chilia şi Vîlcov.

Lungimea Dunăreĭ este de 2860 km., împărţite ast-fel: In Germania 581 km.; în Austro-Ungaria 1313 km.; iar restul de 966 km. desparte România de ţările vecine.

Suprafaţa basinuluĭ acestuĭ fluviŭ este de 817000 km. p. dintre care $^1/_7$ din această sumă aparţine numaĭ Germanieĭ, $^4/_7$ a Austro-Ungarieĭ; iar restul Românieĭ,

www.dacoromanica.ro

Sêrbieĭ şi Bulgarieĭ. Vom împărţi aşa dar întregul basin în treĭ părţĭ principale :

Basinul superior. Această parte a basinuluĭ Dunăreĭ, care ocupă o bună bucată din Germania de Sud, este înconjurat de maĭ multe catene de munţĭ, puţin importante prin înălţimea lor. Ast-fel pe partea de Sud a fluviuluĭ, începând de la frontiera Austrieĭ spre Vest, se află catena Alpilor Austriacĭ, Taurer, platoul Bavarez, Alpiĭ Algarvienĭ şi Vor-Alberg, precum şi alte ramurĭ maĭ puţin importante, toate aparţinând Alpilor Suabicĭ. La Vest, cele două sorginţĭ, Bregah, şi Brigah, sunt înconjurate de ramurile munţilor Schwartz-Wald; iar la Nord de lanţul munţilor Jura German (suabic şi franconic), masivul Fichtelgebirge şi Böhmer-Wald. Afluenţiĭ, ce primeşte fluviul în acest basin, vin parte despre Sud, parte despreNord. Din ceĭ de la Sud, care se varsă pe partea dreaptă a fluviuluĭ, putem cita: Iller, Lech, Isar şi Inn, care formează puţin limita dintre Austria şi Bavaria. Printre ceĭ ce vin despre Nord şi confluează de partea stângă a fluviuluĭ, nu putem cita de cât pe Wörmitz, Altmühl, Naab şi Regen.

Basinul de mijloc este cel maĭ important ca întindere; ocupă maĭ toată Austro-Ungaria şi Sêrbia. El este mărginit în partea de Nord de platoul Moraveĭ, şi de lanţul important al Carpaţilor până la Porţile de fier. Marginea opusă, la Sud de cursul fluviuluĭ, prezintă o desvoltare cu mult maĭ mare ; ea începe din Balcanĭ şi se continuă prin Alpiĭ Dinaricĭ, Alpiĭ Julienĭ, Alpiĭ Carnicĭ, Alpiĭ Noricĭ şi Stirienĭ, Reticĭ şi Alpiĭ Salzburgienĭ.

Printre afluenţiĭ despre Sud, ceĭ maĭ importanţĭ sunt: Traun, Enns, Leitha, Raab, Drava unită cu Mur, Sava Morava; iar printre ceĭ despre Nord: Marcia, Waag, Gran, Tissa, Timeşul şi Cerna.

www.dacoromanica.ro

Basinul inferior se întinde de la Porţile de fier şi până la vărsarea sa, ocupând toată România şi Bulgaria. La Nord acest basin este mărginit de lanţul Carpaţilor orientalĭ şi de ramurile acestuĭ masiv, iar la Sud de lanţul Balcanilor.

Afluenţiĭ ce primeşte fluviul în acest basin sunt la Nord toate rîurile carĭ străbat România, Moldova şi Basarabia : Bahna, Topolniţa, Drincea. Dăsnăţuiul, Jiul, Oltul, Vedea unită cu Teleorman, Argeşul, Ialomiţa, Siretul, Prutul şi Cahul.

Ceĭ despre Sud carĭ udă Bulgaria sunt: Timocul, Isker, Vid, Jantra, Lom, etc.

In cursul sĕŭ Dunărea străbate maĭ multe strâmtorĭ, formate de munţĭ înalţĭ, printre carĭ Dunărea se strecoară scăpând dintr'un basin într'altul. Cea maĭ importantă este cea de lângă Severin, numită porţile de fier.

Inclinaţiunea panteĭ variază. Ast-fel, în basinul superior ea este de aproape 2 metri pe kilometru. In cel mijlociŭ înclinaţiunea medie este de vre-o 0^{m}. 60 şi în acel inferior de 0^{m}. 45. Cu toate acestea de şi panta generală este relativ slabă, Dunărea prezintă în scurgerea sa o repeziciune de aproape 6000 ^{m}. pe oră.

Această repeziciune se datorează însă maĭ mult numeroşilor sĕĭ afluenţĭ.

CURSUL DUNĂREĬ. — De la origină şi până la Regensburg, valea Dunăreĭ este îngustă şi coprinsă între munţĭ. Şesul sĕŭ prezintă, maĭ cu seamă între Ulm şi Passau, icĭ şi colea micĭ întinderĭ. Maĭ adesea orĭ însă ramurile platouluĭ Bavarez ajung până în ţărmul sĕŭ, formând maĭ multe văĭ perpendiculare, prin carĭ se scurg afluenţiĭ fluviuluĭ. Ceva maĭ la Nord de Passau, Dunărea străbate primul defileu, căcĭ aci şesul se îngustează, până ce fluviul intră în archiducatul Austrieĭ.

www.dacoromanica.ro

Acest defileŭ este format de ramificaţiunile munţilor Böhemer-Wald despre Nord şi Haussrük despre Sud. Incepând maĭ sus de oraşul Linz, şesul Dunăreĭ începe iarăşĭ a se lărgi, urmând a fi ast-fel până în dreptul oraşuluĭ Krems, unde se formează un al doilea defileu, lung de vre-o 80 km., ale căruĭ extremităţĭ constitue o piedică pentru navigaţiune. De aci Dunărea 'şĭ urmează cursul spre Est pe poalele munţilor Wiener-Wald, carĭ determină câte-va cotiturĭ până maĭ la Est de Pressburg, unde munţiĭ Micul Carpat despre Nord şi munţiĭ Laitha despre Sud, formează al 3-lea defileŭ, care nu prezintă nicĭ o piedică pentru navigaţiune.

In dreptul oraşuluĭ Vaitzen fluviul se îndreptează de odată spre Sud, formând un unghiŭ drept. Până la Buda-Pesta, şesul tinde a se lărgi printre ramurile cateneĭ Bacony-Wald, şi ale Carpaţilor; de la Buda-Pesta însă spre Sud fluviul intră într'un şes întins şi unit, numit şesul Ungarieĭ, care prezintă aceleaşĭ caractere hidografice ca şi şesul Tiseĭ.

In această regiune fluviul se împarte în maĭ multe braţe care se reunesc şi se despart necontenit, formând un lanţ de insule, până la confluenţa Draveĭ şi prezintând, maĭ cu seamă de partea stângă, bălţĭ şi mlăştinĭ întinse, carĭ dispută cultureĭ o mare întindere de teren, dar care sunt favorabile pentru defensivă în cazul invaziuniĭ despre Est.

In dreptul oraşuluĭ *Baziaş* începe deschizătura prin care Dunărea intră în basinul inferior. Astă deschizătură termină iarăşĭ într'un defileŭ îngust şi periculos pentru navigaţiune, care nu e alt-ceva de cât tăetura făcută de Dunăre printre munţiĭ Carpaţĭ şi ramificaţiunea Balcanilor din Sêrbia (Catena Moroci). Acest defileŭ, se numeşte *Porţi'e de fier*. Albia fluviuluĭ, care până aci atinge până la 3 km., se ingustează de odată,

www.dacoromanica.ro

prezintând o lărgime de 13 m.; iar malurile sale sunt formate de munţi înalţi până la 600 m.

Defileul despre care vorbim are două porţi: Cea din sus se află spre Vest de Orşova, iar cea-l'altă, prin care iese fluviul, se află maĭ jos de acest oraş.

Incepând din acest defileu. Dunărea intră în valea ce desparte sistemul Carpaţilor de al Balcanilor. Ea se îndreptează maĭ întâĭ spre Sud până la Calafat, de unde începe a coti spre Est până la Şiştov, apoĭ spre Est-Nord-Est până la Silistra, apoĭ spre Nord până la vărsarea în mare.

In acest basin cursul Dunăreĭ prezintă caractere hidrografice deosebite de acelea ce se văd în cele alte basine. Cele două ţărmurĭ sunt deosebite unul de altul. Incepând de la Calafat de exemplu, ţărmul stâng român este maĭ jos de cât cel drept bulgar.

De-alungul ţărmuluĭ român se întinde o terasă largă, acoperită cu mlaştinĭ şi bălţĭ, formate maĭ întâĭ prin retragerea fluviuluĭ şi întreţinute în mare parte de revărsările rîurilor ce vin din Carpaţĭ.

Limita sau maĭ bine extremitatea de Nord a aceste terase, pe care am studiat'o la începutul acestuĭ curs, nu e alt-ceva de cât vechiul ţărm al Dunăreĭ, prin faptul că până la Calafat vine despre Nord pe de o parte, iar pe de alta, volumul apelor ce vin din Carpaţĭ fiind cu mult maĭ considerabil de cât al apelor ce vin din Balcanĭ, tinde a distruge necontenit malul drept.

Acest fapt face ca cursul inferior al Dunăreĭ să difere de cursul inferior al altor fluviĭ din Europa. Terasa despre care am vorbit ocupă o bună parte din solul meridional al Românieĭ, şi ceea-ce ne face să conchidem că ea a constituit altă dată albia înşăşĭ a fluviuluĭ, este faptul că ea este formată din aluviun, întocmaĭ ca acela ce depun fluviile în epoca actuală.

www.dacoromanica.ro

Apoĭ, existenţa diferitelor braţe ce prezintă în cursul său, confirmă în mod decisiv această idee.

Ast-fel este braţul *Borcea*, care pleacă din dreptul Călăraşilor, 'şĭ urmează calea pe lângă malul Bărăganuluĭ care, după cum ştim, face şi el parte din terasa aproape de îmbucătura dunăreană şi se termină ceva maĭ la Nord de *Hîrşova*. Tot ast-fel este şi cu braţul *Dunărea nouă* care continuă pe cel de maĭ sus până aproape de Brăila, şi tot în astă categorie trebue să punem braţul Zimnicea şi Gârla (Gura Vedei), care curg de asemenea pe marginele teraseĭ.

Trebue să menţionăm acum existenţa lacurilor şi a bălţilor după marginea Dunăreĭ, ca o nouă probă despre cele afirmate maĭ sus.

Ast-fel, citând pe cele maĭ principale, găsim lacurile *Nedeia*, *Potelul*, *Suhaiul*, *Mairul*, *Balta-Lată*, *Lacul Grecilor*, *Boian şi Călăraşĭ*, dintre care cea maĭ mare parte sunt legate cu Dunărea prin câte un braţ. Prin depozitele de aluviunĭ, aduse necontenit de cursul fluviuluĭ, aceste lacurĭ tind a dispare puţin câte puţin.

Ca ultime consideraţiunĭ putem adăoga că maĭ toate insulele ce se găsesc fie în însăşĭ cursul Dunăreĭ, fie formate pe braţele sale, sunt de partea stângă a cursuluĭ: — apoĭ că maĭ nainte cursul Dunăreĭ trecea mult maĭ spre Vest de cât azĭ.

Ast-fel, el urma linia pe care se află azĭ satele: pîrlita Luciul, Gropenĭ şi Tichileştĭ.

Lăţimea Dunăreĭ variază foarte mult de la un loc la altul. Ast-fel la Donaneschingen, unde se unesc cele două braţe, acest fluviu nu prezintă o lăţime maĭ mare de 18 m; — la Regensburg ea este deja de 130 m — la Passau 230 m; — la Linz 253 m; — la Tulln 1045 m; — la Viena 359 m; — la Presburg 295 m; — la Földvar 1200 m; — la Petervardein 1110 m; — între

www.dacoromanica.ro

Adda-Kaleh şi Vârciorova 500 m; — la Turnu-Severin 950 m; — la Cetate 1100 m; — la Calafat 750 m; — la Ciuperceni 1450 m; — la Celeĭ 1600 m; — la Izlaz 700 m; — la Daşoba 2050 m: — la Rahova 1000 m; — la Flămânda 2100 m; — la Malu Roşu 2600 m;— la Olteniţa 2000 m; — la Rasova 540 m; — la gura Siretuluĭ 100 m: — la Galaţĭ 1000 m. etc.

Se înţelege de la sine că aceste măsurăturĭ privesc lăţimea braţuluĭ principal al Dunăreĭ, căcĭ dacă am lua lăţimea Dunăreĭ, acolo unde ea se ramifică în maĭ multe braţe, am găsi că ar trece chiar peste kilometri.

Adâncimea Dunăreĭ, ca şi lăţimea eĭ, variază foarte mult. Prin multe locurĭ ea se află în raport invers cu lăţimea. In general ea merge crescând pênă la Galaţı in proporţie de la 1 m până la 15 m. Astă din urmă adâncime se întâlneşte maĭ rar. E de observat că, pe maĭ multe puncte, adâncimea este maĭ mare în apropiere de ţărmul Bulgarieĭ de cât de acela al Românieĭ.

Situaţia fisică generală a Dunăreĭ fiind ast-fel, urmează că trecerea peste acest fluviu, întru cât priveşte teritoriul Românieĭ, să fie în mare parte foarte anevoiasă, ba pe une locurĭ chiar imposibilă; din astă cauză trecătorile maĭ mult saŭ maĭ puţin favorabile în ţările vecine, sunt rarĭ.

Iată care sunt cele maĭ principale;

Gruia, Vidin, Arţar-Palanca, Islaz, Flămânda, Giurgiu, Olteniţa, Maĭ jos de Hârşova cu 15 kilometri, Brăila, maĭ jos de Galaţĭ, Isacea, Ismail şi Chilia. Ostroavele formate de Dunăre, cât ţine frontiena română şi până unde începe delta, sunt în număr de peste treĭ sute. Mare parte din ele poartă aceiaşĭ numire ca localităţile de carĭ sunt apropiate.

Delta Dunăreĭ. De la Galaţĭ Dunărea se îndreptează, după cum am vĕzut spre Est pênă la vărsarea

www.dacoromanica.ro

sa în mare. Ea face maĭ întâiu o cotitură spre Sud-Est, apoĭ, ceva maĭ sus de Tulcea, se desparte în două braţe. Cel d'întâĭ, numit braţul *Chilii*, se îndreptează maĭ întâĭ spre Nord până la Ismail, apoĭ spre Est şi Nord-Est, făcând diverse cotiturĭ, şi desfăcându-se în insule. Al douilea braţ 'şĭ urmează calea spre Est, dar la o mică distanţă, la răsărit de Tulcea, acest braţ se ramifică şi el în două: acela al Sulineĭ la Nord, şi acela al S-tuluĭ George la Sud. Acesta din urmă comunică printr'un braţ cu lacul Razelm, care se continuă prin alte lacurĭ până la satul Caea-harman, formând pe toată întinderea o regiune băltoasă şi mlăştinoasă.

Ast-fel delta Dunăreĭ începe de la Tulcea (ceva maĭ spre Vest de acest oraş) şi ocupă întregul ţinut coprins între cele treĭ braţe, plus partea mlăştinoasă a Dobrogeĭ, de la sine că terenul în această parte a fluviuluĭ este noŭ, format în ultimile epoce geologice prin aluviunul adus neincetat de curentul fluviuluĭ, de unde deducem că:

1). Imbucătura fluviuluĭ a trebuit să fie altă dată mult maĭ spre Vest.

2). Peste o trecere oare-care de timp, terenul delteĭ se va ridica şi se va descărca încetul cu încetul de bălţĭ şi mlăştinĭ, pentru că, după calculele făcute, el se înalţă pe fie-care an cu câte un centimetru pe întindere de 200 metri.

Braţul Chilieĭ, cel maĭ septentrional, comunică de partea stângă cu lacul Covurluiŭ, care şi acesta este pus în comunicaţiune cu alte lacurĭ după teritoriul Basarabieĭ; iar de cea dreaptă comunică cu braţul Sulineĭ prin maĭ multe ramurĭ; apoĭ acest braţ se desparte în maĭ multe ramificaţiunĭ, care se reunesc la oraşul Chilia-veche, de unde se ramifică din noŭ, spre

www.dacoromanica.ro

a se reuni iarăşĭ lângă oraşul Vâlcov. Aci se aruncă în mare prin opt gurĭ, din care vom nota pe gura Belgraduluĭ în partea de Nord şi Tişiţa Chilieĭ, în partea de Sud. Aci este o deltă în formaţiune.

Adâncimea Dunăreĭ pe acest braţ nu permite navigarea bastimentelor marĭ. Pe aci se depune cea maĭ mare cantitate de aluvion şi e probabil că cu timpul acest braţ va dispare cel d'întâiu din deltă.

Al doilea este braţul Sulineĭ. Acesta este cel maĭ adânc şi prin urmare cel maĭ navigabil. Adâncimea sa variază între 7 şi 12 metri. Pentru ca depozitele de aluvion să nu ajungă a împedica navigaţiunea ca pe cele alte braţe, s'a construit la îmbucătura sa două stavile spre a împedica mărirea şi i s'a îndreptat cursul.

Al treilea braţ este cel maĭ meridional, numit St.-Gheorghe. Acesta apucă în direcţiunea spre Sud-Est pe lângă oraşul Mahmudia şi se termină lângă St.-Gheorghe. El este încă şi maĭ puţin navigabil de cât braţul Chilia. El comunică, după cum am arătat maĭ sus, cu lacul după litoralul Dobrogeĭ, prin două cursurĭ de apă şi maĭ tot spaţiul coprins în acest braţ şi lacul Razelm, nu e alt-ceva de cât un teren acoperit cu mlăştinĭ, care, după toate probabilităţile, se va ridica cu timpul şi va deveni un sol ferm.

Intreaga deltă este aşa dar un teren nou, încă în stare de formaţiune, care va deveni un sol fertil, dar care actualmente este acoperită de mlaştinĭ.

Printre mulţimea de insule ast-fel formate, distingem pe cele următoare:

Ceţalul, Kisliţa şi Tătarul, dependinte de braţul Kilieĭ; Letea, între braţul Sulineĭ şi acela al Kilieĭ; St.-Gheorghe (Moiştea) între braţul Sulineĭ şi *braţul* St.-Gheorghe; şi insula Dranov la Sud de braţul St.-Gheorghe.

www.dacoromanica.ro

De şi aceste insule sunt în mare parte acoperite cu mlaştinĭ, prezintă totuşĭ caracterele unuĭ pămât roditor pe o mare parte din întinderea lor. Ast-fel, prin părţile înalte unde inundarea nu maĭ poate ajunge, s'aŭ stabilit deja locuinţe omeneştĭ, aĭ căruĭ locuitorĭ se ocupă în de obşte cu pescăria.

Dunărea constitue artera navigabilă cea maĭ importantă din Europa. In vechime ea servia, împreună cu Rinul, ca frontieră septentrională a vastuluĭ imperiu Roman; în veacul de mijloc valea sa a fost calea urmată de maĭ toate invaziunile; în timpurile moderne basinul său a servit drept teatru rĕzboaelor întâmplate în aceste timpurĭ; iar în secolul nostru importanţa sa comercială este considerată în prima ordine.

Legată cu Rinul printr'un canal, Dunărea pune în comunicaţiune directă Occidentul cu Orientul Europeĭ. De la Eonaueschingen şi până la Ulm se pot transporta vase micĭ cu vâsle; de la Ulm în jos vase cu abur; de la Peşta până la Porţile de fier pot circula vase maĭ marĭ (corăbiĭ cu catarge); iar de la Porţile de fier şi până la îmbucătura sa bastimente marĭ. Stâncile care formează Porţile de fier nu maĭ constituesc o piedică care o făceau să piară mult din importanţa sa; se poate afirma că, după cum Nilul prin revărsările sale, roditoare a făcut din Egipt o ţară bogată, unde a înflorit poate cea maĭ veche civilizaţiune cunoscută în istorie, tot ast-fel şi Dunărea a servit într'un mod puternic la desvoltarea civilizaţiuneĭ diferitelor popoare europene.

Printre basinurile secondare dependinte de basinul Dunăreĭ, în ceea-ce priveşte pe România, se pot cita cele următoare:

Basinul Cerneĭ. Acest basin este mărginit în par-

www.dacoromanica.ro

tea dreaptă de lanţul munţilor Negriĭ [1]) şi o parte din munţiĭ Sretinie; iar de cea stângă de culmea centrală a maisvuluĭ Mehedinţilor.

Valea acestuĭ basin este îngustă, însă în cursul inferior destul de populată.

Cerna isvorăşte din dealu Ars, la piciorul munteluĭ Sturul; curge spre Sud-Vest până la confluenţa sa cu Mehadia; apoĭ spre Sud până la vărsarea sa în Dunăre, între Orşova şi Vârciorova. Lungimea cursuluĭ sĕu este 100 km. Cursul superior al Cerneĭ trece pe teritoriul român; cel de mijloc face frontiera ţăriĭ spre Ungaria, iar cursul inferior trece pe teritoriul unguresc.

Singurul afluent remarcabil (toţĭ ceĭ-l'alţĭ nefiind de cât nişte torente) este *Mehadia*, care isvorăşte din poalele munteluĭ Semenic.

Basinul Bahneĭ. Acest basin este de mică importanţă. El se află restrâns între culmea Mehedinţilor şi culmea Matorăţuluĭ. Valea sa este îngustă. Se varsă în Dunăre lângă Vârciorova.

Basinul Topolniţeĭ. Se află coprins între culmea Matorăţuluĭ şi culmea Godeanuluĭ. Topolniţa izvorăşte din vêrful Ciolanul mare, curge printre cele două culmĭ paralel cu Bahna, şi se aruncă în Dunăre, la Est de T.-Severin.

Basinul Jiului. — Acest basin se coprinde între culmea Muiereĭ, a Zănoageĭ, a Parânguluĭ spre Est; culmea Sebeşuluĭ, a Singureluluĭ şi lanţul Retezatuluĭ spre Nord; iar spre Vest, între munţiĭ Mehedinţuluĭ şi dealurile acestor munţĭ până la Dăsnăţuiŭ.

Jiul izvorăşte din muntele Neagu, curge maĭ întâiŭ în Transilvania spre Est până la pasul Păiuş, apo

[1]) Este vorba de munţiĭ Negriĭ din Banat.

www.dacoromanica.ro

spre Sud până ce ese din zona munţilor; spre Sud-Sud-West până la confluenţa sa cu Tismana, apoĭ spre Sud-Sud-Est, până ceva maĭ jos de Craiova, în fine direct spre Sud până la confluenţa sa cu Dunărea.

Acest rîu udă în cursul sĕu următoarele localităţĭ: Càmpulneagu, Uricaniĭ şi Vulcanu în Transilvania; Tîrgu-Jiu, Ţânţărenĭ, Craiova şi Bechetul în România. Se aruncă în Dunăre în faţa Rahoveĭ.

Cursul superior al Jiuluĭ este mărginit de munţĭ înnalţĭ, care-ĭ restrâng valea. Puntul pe unde trece Jiul în România este pasul Păiuş[1]), defileu important şi prevăzut chiar cu o şosea.

In zona munţilor Jiul se încarcă pe dreapta cu:

Porcenĭ mic părîiaş care vine din muntele Runcul Porcenilor; *Suşiţĭ*, care vine din muntele Muncelu; *Sohodolul*, care curge ceva maĭ spre West de precedentul; *Bistriţa*, care ese din Muntele Neagu şi se uneşte cu *Tismana*, care vine din vîrful Boroşteniĭ.

Toate aceste cursurĭ de apă sunt nişte torente, a căror direcţiune generală este de la Nord la Sud, afară de cea din urmĭ (Tismana) care curge de la Nord-West către Sud-Est.

Cel maĭ important însă este *Motrul*, care vine din vîrful Oslea şi curge spre Sud şi Sud-Est până la Gura Motruluĭ, unde confluiază.

In zona Şesuluĭ Jiu se încarcă cu *Obedeanu*, *Valea luĭ Pătru* şi *Leamna*, a căror direcţie generală este de la Vest spre Est.

In stînga Jiul primesce pe: *Jiul Unguresc* în Transilvania, iar pe teritoriul românesc Jiul nu primeşte, până la Sud de Târgu-Jiu, nicĭ un afluent maĭ remarcabil, afară de *Sadul*, un mic torent la Nord şi *Cioiana*,

1) In Transilvania se numeşte Vulcan.

www.dacoromanica.ro

care se varsă langă satul Pesciana. Apoĭ pe *Gilortul*, care vin din Parîng, şi se varsă în Jiŭ lângă satul Ţînţărenĭ şi în fine *Amaradia*, care se varsă lângă satul Obedeanu.

Basinul Oltuluĭ. Se póte împărţi în basinul superior şi inferior. Cel superior ocupă partea de Sud-Est a Transilvanieĭ până la Turnu-Roşu; cel inferior străbate România, îndreptându-se de la Nord spre Sud. Inălţimile carĭ mărginesc acest basin în România sunt pe drépta munţiĭ Parînguluĭ, iar pe stânga munţiĭ Făgăraşuluĭ.

Oltul isvorăşte din muntele Măguşa din Transilvania: curge maĭ întâĭ spre Sud, apoĭ descrie spre Nord de Braşov un arc de cerc; se îndreptéză spre Nord până la intâlnirea sa cu Homorodul, apoĭ spre Vest şi Sud-Vest până la Făgăraş, spre Vest până la confluenţa sa cu Sibiul şi în fine spre Sud, trecênd în Muntenia prin pasul *Căinenĭ*, (Rîul Vaduluĭ) până în Dunăre, unde confluiază între Islaz şi Turnu-Măgurele.

In cursul sĕŭ udă în România următórele localităţĭ maĭ importante: Câinenĭ, Râmnicul, Drăgăşanĭ, Slatina Islaz şi Turnu-Măgurele.

Lungimea Oltuluĭ este de 590 km.

In cursul sĕŭ Oltul formează insule acoperite cu răchiţĭ, printre care cea maĭ importantă este aceea din faţa Călimăneştilor care este locuită.

Afluenţiĭ Oltuluĭ pe drépta în România:

Rîul-Vaduluĭ (la frontieră), rîul *Căinenilor*, *apa Călineştilor*, *Lotrul*, *Gura-Văiĭ*, *Râmnicul*, *Bistriţa*, *Luncăvăţul*, *Pesceana*, *Olteţul* cel maĭ important, şi maĭ la Sud, în câmpie. *Tesluiul*.

De partea stîngă putem nota pe:

Şimnicul, un torent cu vale largă şi fórte periculos în timpul desgheţuluĭ saŭ al ploilor: *Topologul*, *Trep-*

www.dacoromanica.ro

leanca, *Cungrea*, *Tăsluiul*, carĭ curg tóte paralel şi *Gârla Oltuluĭ mic*, care se uneşte cu Oltul aproape de confluenţa acestuia cu Dunărea.

Basinul Vedeĭ. Acest basin este mărginit de dealurĭ puţin înalte pentru că cursul Vedeĭ şi al afluenţilor sĕĭ, străbate maĭ în tótă lungimea lor numaĭ zona şesuluĭ şi a teraseĭ dunărene.

Vedea isvorăşte din dealul Dăduleştĭ; curge spre Sud până la satul Aluniş, apoĭ spre Sud-Est până la vărsarea sa în Dunăre.

Udă oraşele Ruşiĭ-de-Vede şi Alexandria. La Ţânţărenĭ se desparte în două braţe, şi formează o deltă plină de mlăştinĭ, care se întinde de la Zimnicea şi până la Giurgiu. Afluenţiĭ principalĭ aĭ acestuĭ rîŭ sunt *Cotmeana* şi *Teleorman*, care e aproape tot aşa de lung ca şi Vedea.

Basinul Argeşuluĭ. Se află coprins la Vest între culmea Comarniculuĭ, care 'l desparte de Olt; la Nord între parte din munţiĭ Făgăraşuluĭ, şi parte din munţiĭ Bârseĭ; iar la Est între culmea Leoteĭ, care se întinde până la Têrgovişte şi care 'l desparte de basinul Ialomiţa.

Argeşul isvorăşte printr'o ramură din muntele *Negoiul*, iar prin alte două din muntele *Buteanu*. Se îndreptează maĭ întâiŭ spre Sud până la satul Bărbăeştĭ, apoĭ spre Sud-Sud-Est până la confluenţa sa cu *Neajlovul*; apoĭ, pe o mică întindere, spre Est până la confluenţa sa cu *Dîmboviţa*, lângă satul *Budeştĭ* şi în fine spre Sud până la vărsarea sa în *Dunăre*, lângă portul *Olteniţa*.

Udă următoarele localităţĭ maĭ importante: Poenarĭ, Albeştĭ, Curtea-de-Argeş, Bărbăteştĭ, Piteştĭ, trece pe la Sud-Vest de Goleştĭ Budeştĭ şi Olteniţa.

Printre afluenţiĭ sĕĭ putem nota pe următoriĭ:

www.dacoromanica.ro

Pe stânga: *Buda* şi *Turbata*, două torente de mică importanţă şi *Vâlsana;* apoĭ *rîul Doamneĭ*, care curge spre Sud până la Piteştĭ, unde se varsă în Argeş, Acest rîŭ este încărcat pe stînga cu Bratia, mărit cu *Târgul* şi cu *Argeşelul*. Vin apoĭ *Răstoaca*, care se încarcă cu păraele Potop şi Cobia, curge paralel cu Argeş şi maĭ jos de Găeştĭ se numeşte *Sabaru*, curge pe lângă Argeş până la Sud de Obedenĭ, unde se uneşte cu dênsul şi *Dâmboviţa*, care porneşte din vîrful *Jezeru*, curge spre Nord-Est, apoĭ spre Sud-Est şi în fine tot spre Sud până la *Budeştĭ*, unde se întâlneşte cu Argeşul, se încarcă cu două pâraie, *Grecil* şi *Brădicĭ*, apoĭ se întâlneşte cu *Colentina*, maĭ jos de *Bucureştĭ*.

Pe dreapta *Argeşul* nu primeşte de cât un singur afluent maĭ important. Acesta este *Neajlovul*, care se încarcă cu *Dâmbovnicul* şi cu *Glavaciocul*, cu care confluiază la satul *Calugărenĭ*. Neajlovul curge maĭ întâiŭ spre Sud, până la confluenţa sa cu Glavaciogul, apoĭ spre Est până la satul Comana, în apropiere de care se aruncă în Argeş.

Basinul Ialomiţei. In partea de Nord acest basin este înconjurat la Vest de dealurile Moaga şi Buna şi de culmea Leoteĭ, care 'l despart de basinul Argeşuluĭ; la Nord, de parte din munţiĭ Bârseĭ, aĭ Buzĕuluĭ şi la Est de culmea Tătaruluĭ, a Sireuluĭ, a Leurdeanuluĭ şi a Ciorteĭ, carĭ 'l despart de basinul Buzĕuluĭ.

Ialomiţa ia naştere din regiunea Bucegilor, curge de la Nord spre Sud până la satul Doicescĭ, maĭ sus de Târgovişte: apoĭ spre Sud-Est până la Bilciureştĭ, apoĭ spre Est până la Brăiliţa şi în fine, pe o mică distanţă spre Nord până în dreptul portuluĭ Piua-Pietreĭ, unde se aruncă în *Dunăre*.

Lungimea Ialomiţeĭ este de 330 km.

Basinul Ialomiţeĭ se împarte în maĭ multe văĭ, prin

www.dacoromanica.ro

carĭ se scurg apele afluenţilor sĕĭ, şi care constitue maĭ multe basinurĭ secundare.

Acestea sunt :

Cricovul occidental, mărit cu *Provița*, care se uneşte cu Ialomiţa lângă satul Tătarĭ.

Prahova, care este cel maĭ important din afluenţiĭ Ialomiţeĭ, isvorăşte din Predeal, curge maĭ întâĭ spre Sud până în apropiere de Câmpina, apoĭ spre Est până la confluenţa sa cu *Teleajenul*, în fine spre Sud-Est şi Sud până la Sărindaru, unde se uneşte cu *Ialomița*.

Prahova udă Sinaia, locuinţa de vară a regeluĭ, apoĭ Izvoarele, Câmpina, etc.

Acest rîŭ primeşte la rîndul sĕŭ în stânga pe ; *Doftana*, care ese din muntele Roşu şi pe *Taleajenul*, care isvorăşte din muntele Ciucaş şi curge tot spre Sud până la vărsarea sa, spre Vest de satul Gherghiţa.

Cricovul oriental curge spre Sud, paralel cu *Teleajenul*, apoĭ spre Sud-Est şi se varsă în Ialomiţa lângă satul Patru-Fraţĭ.

Basinul Siretuluĭ este cel maĭ important basin din masivul oriental al *Carpaților*, pentru că acest basin ocupă, dimpreună cu afluenţiĭ sĕĭ, aproape întreaga regiune a *Moldoveĭ* şi a *Bucovineĭ*. Se află coprins între munţiĭ ce formează limita orientală a trapezuluĭ transilvan, începênd de la munţiĭ *Buzĕuluĭ*, în special de la culmea Ciorteĭ şi a Leurdeanuluĭ, care 'l desparte de basinul *Ialomițeĭ*, până la munţiĭ Negriĭ, şi între întreaga regiune a dealurilor din Bucovina şi Moldova, Până la Sud de Bêrlad.

Siretul isvorăşte din muntele *Lung*, ceva maĭ la Sud de satul Lăpuşna (Bucovina), curge spre Nord până la satul Berhometele, apoĭ spre Nord-Est până la confluenţa sa cu Mihodra, apoĭ spre Sud-Est până la con-

www.dacoromanica.ro

fluenţa sa cu Suceava, apoĭ spre Sud-Sud-Est până la confluenţa sa cu Buzĕul şi în fine spre Est, până ce se varsă în Dunăre, lângă Barboşĭ, nu departe de Galaţĭ.

Udă în mersul sĕŭ următoarele localităţĭ maĭ importante: Storocinăţul şi Siretul în Bucovina; Mihăilenĭ la frontieră, Dolhasca, Lespezile, Paşcaniĭ; trece aproape de Roman, udă Damieneştĭ, Bacău, Adjud, Mărăşeştĭ, Nomoloasa şi Barboşĭ.

Până la Berhomete, Siretul curge printr'o vale îngustă şi restrânsă de munţĭ; de aci intră într'un şes, care începe a se lărgi de o dată, atingând o lăţime de 17 km. Acest şes se menţine când maĭ strâmt când maĭ larg, afară de cursul inferior, unde şesul sĕŭ se confundă cu al Ialomiţeĭ de partea dreaptă şi cu acela al Prutuluĭ de cea stângă.

Solul din acest basin până la Cosmeştĭ este foarte permeabil, din care cauză se absoarbe o mare cantitate din volumul apelor sale.

Lungimea acestuĭ rîŭ este de 536 km.

Inclinaţiunea soluluĭ este, în comparaţie cu aceea a celor alte rîurĭ, maĭ uşoară, din care cauză cursul sĕŭ este maĭ domol.

Inainte de a se uni cu Suceava, Siretul primeşte de partea stângă pe Mihodra, iar de cea dreaptă pe Siretul mic, unit cu Sireţelul, care curge cam de la Sud spre Nord.

In afară de aceştĭ afluenţĭ puţinĭ importanţĭ, basinul Sireteluĭ se compune din următoarele basinurĭ secondare:

BASINUL SUCEAVEĬ. Acest rîŭ isvoreşte din Muntele *Lucinu*, curge maĭ întâĭ spre Nord, apoĭ spre Est până în dreptul oraşuluĭ Rădăuţĭ şi în fine spre Sud-Est şi Sud până la Litenĭ, unde se varsă în Siret. Udă în cursul săŭ oraşul Suceava şi Iţkanĭ, pe unde intră în

www.dacoromanica.ro

Moldova şi trece pe lângă Rădăuţĭ în Bucovina şi Burdujenĭ în Moldova. Primeşte în dreapta pe: *Brodina, Putna, Suceviţa, Sŏlka* şi *Soloneţul*, iar în stânga pe *Bîlca* şi *Hatna*.

Şomuzul mic şi *Şomuzul mare* sunt doĭ afluenţĭ micĭ, carĭ curg paralel şi se varsă în Siret ceva maĭ la Sud de Suceava.

BASINUL MOLDOVEĬ. Acest rîŭ isvorăşte ceva maĭ la Sud de Suceava, tot din culmea Lucineĭ, curge spre Sud până la satul Fundul Moldoveĭ; apoĭ spre Est până la gura Humoreĭ şi apoĭ tot spre Sud-Est până la oraşul Roman, unde se varsă în Siret. Udă oraşele Câmpu-Lung, Vama, Gura Humoreĭ, Cornu lunceĭ, pe unde intră în Moldova, apoĭ Baia, şi înainte de a se uni cu Siretul, trece pe lângă Roman.

Primeşte în partea dreaptă pe *Putna, Suha* mare şi mică, *Rîşca, Neamţu Topoliţa* şi *Neagra;* iar în partea dreaptă pe *Moldoviţa* şi *Humora*.

Basinul acestuĭ rîŭ se coprinde la Nord între Obcina mare, care 'l desparte de basinul Suceveĭ; la Vest între o parte din munţiĭ Negriĭ, iar la Sud între culmea centrală a munţilor Bistri'eĭ moldovene, care separă acest basin de acel al *Bistriţeĭ*,

Valea acestuĭ rîŭ este maĭ pretutindenĭ lofuită. Până la Gura Humoreĭ ea este îngustată de munţĭ; de aci şesul începe a se lărgi, atingênd o lăţime de 4 km.

Lungimea acestuĭ rîŭ este de 200 km. El este torenţial maĭ pe toată întinderea sa. Lărgimea sa cea maĭ mare este de 60 metri, iar albia sa este puţin adâncă.

BASINUL BISTRIŢEĬ. *Bistriţa* izvoreşte prin două pîrae: Unul ese din vîrful Galaţilor şi altul din Piatra Inăuluĭ numindu-se *Bistriţa aurie*. Acest rîŭ curge, maĭ întâĭ, spre Est până la confluenţa sa cu *Cârlibaba;* apoĭ spre Sud-Est până ce se uneşte cu *Dorna;* apoĭ spre

www.dacoromanica.ro

Nord-Est până la poalele munteluĭ *Rărăul;* apoĭ iarăşĭ spre Sud-Est până la *gura Tărcăuluĭ* şi în fine spre Est până la Sud de *Bacău*, unde se uneşte cu *Siretul.*

Afluenţiĭ sĕĭ după stânga sunt: *Cârlibaba, Săbaşa, Crăcăul;* iar pe dreapta *Dorna, Neagra, Şirul negru Tarcau, Calul, Iapa* şi alţiĭ.

Lungimea Bistriţeĭ este de 280 km.

Basinul Trotoşului. Trotoşul ia naştere prin maĭ multe torente, care izvorăsc din munţiĭ Tarcăuluĭ, intră în Moldova pe la pasul Ghimeş, curge maĭ întâĭ spre Sud şi Est până la Ocna, apoĭ direct spre Sud-Est până maĭ la Sud de Ajud, unde confluează cu Siretul.

Udă oraşele Ocna, Căiuţul şi Ajud.

Printre afluenţiĭ după stânga distingem: *Ciudomiru Asăul* şi ambele *Tázlae;* iar pe dreapta *Ciobănuş, Sulţa, Uz, Doftana, Slănic, Oituz, Caşin* şi *Caiuţ.*

Lungimea sa este de 185 km.

Volumul apelor sale nu este mare, din care cauză şi adâncimea sa este mică, ast-fel maĭ pretutindenĭ se poate trece cu piciorul. Cursul însă este destul de repede.

Culmea Geamănuluĭ desparte acest basin în două: al Trotoşuluĭ propriŭ zis şi al Tăslăuluĭ.

Basinul Putnei. Acest basin, la care s'ar putea adăoga şi al Suşiţeĭ şi Râmniculuĭ, prezintă o importanţă secondară.

Suşiţa, isvoraşte din munţiĭ Şovezeĭ şi curge aproape direct spre Est până la îmbucătura sa, maĭ jos de Mărăşeştĭ.

Putna izvoraşte din muntele *Lăcăuţ,* curge de asemenea spre Est, se îngroaşă cu maĭ mulţĭ afluenţĭ, printre care *Zăbala* şi *Milcovul,* şi se varsă în *Siret,* maĭ sus de Bolboaca. Maĭ la Nord Putna îşĭ trimite o parte din apele sale în Siret printr'un braţ numit *Gârla.*

www.dacoromanica.ro

Râmnicul izvorăşte din muntele Orul, curge întâi spre Sud până la oraşul Râmnicul-Sărat, apoi spre Est şi Nord-Est, formând un semicerc până la îmbucătura sa cu Siretul la Apus de Nomoloasa. Basinul acestor trei rîuri se coprinde între masivul Zăbrăuţilor, al *Vrancei*, şi munţii Buzăului.

Basinul Buzeului. Buzĕul izvoreşte din muntele Tătarul, curge spre Nord, apoi spre Sud-Est până la întrunirua sa cu Băsca, apoi spre Est, Sud-Est şi Nord-Est, formând un arc de cerc, până la îmbucătura sa lângă Slobozia vechie.

La intrareà sa în România formează o trecătoare numită a Buzĕului, lungă de 18 km.

In cursul superior Buzĕul curge prin munţi, până la confluenţa sa cu Slănicul, iar de aci şesul se lărgeşte până ce se confundă cu câmpie.

Localitatea cea mai importantă udată de acest rîu este însuşi oraşul *Buzău*, aşezat pe dreapta.

Afluenţii Buzĕului de pe stânga sunt:

Bêsca Rozilit formată din *Bâsca mică* şi *Bâsca mare*, *Sărăţelul-Bercii*, *Slănicul* şi *Călnău*, iar pe dreapta: *Bîsca Chiajdului* şi *Nişcovul*.

Basinul acestui rîŭ, care constitue extremitatea meridională a întregului basin al *Siretului*, se coprinde între culmea Giurgei şi a Războiului, care'l desparte de basinul *Râmnicului Sărat*, apoi între culmea *Tatarului*, a *Leurdeanului* şi a *Ciortei* care'l desparte de basinul *Ialomiţei*.

Basinul Bĕrladului. Acest basin situat pe partea stângă a *Siretului*, coprinde dealurile importante ale masivului *Bĕrlădean*, printre care se scurg numeroşii afluenţi ai acestui rîŭ.

Bèrladul izvorăşte din dealul Giurgenilor, situat spre Sud-Est de Roman; curge spre Nord-Est până la Ne-

www.dacoromanica.ro

greştĭ, apoĭ spre Sud-Est până la Docolina şi în fine spre Sud şi Sud-Vest până la satul Şerbăneştĭ, lângă care se varsă în Siret.

Udă în cursul sĕŭ oraşele Băceştiĭ, Negreştiĭ, Vasluiul, Docolina, Tecuciul şi Iveştiĭ.

Basinul acestuĭ rîŭ ocupă partea mijlocie a Moldoveĭ, cât ţine dealurile Bârladuluĭ şi o bună parte din şesul Prutuluĭ.

Aceste dealurĭ se îndreptează toate către valea acestuĭ rîŭ şi sunt întretăiate de afluenţiĭ sĕĭ, carĭ toţĭ iaŭ o direcţie generală către Sud, afară de Racova care se îndreptează către Est.

Printre afluenţiĭ Bârladuluĭ distingem:

Socovăţul, Stavnicul. Vasluiul mărit cu *Dobrovĕţul* şi *Cujbă Crasna* pe stânga; iar pe dreapta; *Racova, Semila, Tutova,* şi în fine *Berheciul* mărit cu *Zeletinuĭ.*

Basinul Prutului. Acest basin constitue partea Nord-Estică a masivuluĭ oriental al Carpaţilor. El se află coprins între basinul Siretuluĭ şi al Nistruluĭ şi ocupă partea rĕsăriteană a Moldoveĭ şi Bucovineĭ şi cea apusană a Basarabieĭ.

Partea superioară a acestuĭ basin se află înconjurată de culmea Carpaţilor Negriĭ, în special de culmea Suliguluĭ a Cernahoreĭ şi a Dubăi, care'l desparte la Vest de basinul superior al Tiseĭ; apoĭ de culmea Stahoreĭ a Cernahoreţuluĭ şi altele, care'l despart în partea opusă de basinul superior al Nistruluĭ.

Restul basinuluĭ se află coprins spre West, între seria de dealurĭ, care se continuă prin Moldova de-a lungul Siretuluĭ, până în dreptul oraşuluĭ Adjud; iar spre Est între o altă serie de dealurĭ, carĭ se prelungesc în aceiaşĭ direcţiune cu cursul rîuluĭ şi care servesc ca linie de împărţire a apelor Basarabieĭ.

Prutul izvorăşte din muntele *Cernahora* (Carpaţiĭ

www.dacoromanica.ro

Negri), la o mică distanță spre Est de sorgintea unuia din brațele Tiseĭ; curge spre Nord până la Deleatin, apoĭ spre Est până la Colomea, apoĭ spre Est-Sud-Est până la Herța, de aci iar spre Est până la Lipcanĭ, apoĭ spre Sue-Sud-Dst până la Răducănenĭ și în fine spre Sud până la confluența sa cu Dunărea.

In cursul sěŭ Prutul udă următórele localitățĭ maĭ importante:

Deleatin, Colomea, Bojan, pe unde întră în Moldova; Lipcaniĭ, Sculeniĭ, Leova, și Reni situate pe țĕrmul stâng; și Cernăuțĭ, Mamornița, Herța, Radăuțĭ, Unghenĭ, Fălciu și Oancea, situate pe țĕrmul drept.

După ce începe a uda Moldova, Prutul intră în marginea șesurilor sale, iar valea sa este dominată de dealurĭ, când de o parte, când de alta, până la vărsarea sa în Dnnăre. Incepând de la Trifeștĭ marginile Prutuluĭ, până la o depărtare oare care, sunt acoperite de mlăștinĭ și bălțĭ, care se înmulțesc cu cât vom înainta spre vĕrsarea sa.

Cât curge printre munțĭ acest rîŭ este torențial. In tot cursul sěŭ nu prezintă insule; iar la îmbucătura sa nu prezintă brațe ca cele alte fluviĭ.

Lungimea cursuluĭ acestuĭ rîŭ este 725 km.

Maĭ spre Sud adâncimea devine destul de mare peutru ca vapoarele să poată circula între Renĭ și Leova și de multe orĭ chiar maĭ în sus.

Basinul Prutuluĭ nu presintă de cât două basinurĭ secondare, care sunt maĭ importante: acela al *Ceremușuluĭ* în partea sa superioară și acela al *Jijieĭ* în cea de mijloc. Ambele sunt situate în partea dreaptă, cel d'întâĭ în regiunea Bucovineĭ, iar cel d'al doilea în regiunea Moldoveĭ.

Printre ceĭ-alțĭ afluențĭ însemnăm pe partea dreaptă: *Ceremușul* format din *Ceremușul negru și Ceremușul alb*,

www.dacoromanica.ro

Volovățul, *Bașeul*, *Jijia* mărită cu *Colibașul*, *Ibăneasa*, *Sitna Meletin*, *Jijioara* și altele maĭ micĭ, apoĭ *Bahluiul*, *Elanul* și *Covurluĭ*.

De partea stângă *Prutul*; primește pe:

Turca, *Cerniava*, *Șovila*, *Moscul*, *Huchea* și *Răchita*, în cursul superior; apoĭ pe *Drabiștea* mărită cu *Racovățul*, *Ciugurul*, *Lăpușna sărată* și *Larga*.

Aceste din urmă, dimpreună cu Covurluĭŭ, și-aŭ mărit gurile și nu se maĭ varsă în Prut, ci în niște lacurĭ formate de ele.

CAP. VII

Clima Românieĭ

Influența Latitudineĭ.—Romània după latitudine ține de zona temperată boreală și se găsește la jumătate drum la ecuator și polul Nore, paralela mijlocie a eĭ fiind cea de 45⁰ latitudine boreală. Multe sunt cauzele care determină pentru România o climă *escesivă* [1]), cu caracter pur continental, care împedecă prosperarea plantelor caracteristice unor locurĭ din zona mediterană, situate pe aceiașĭ latitudine, cum sunt: Istria, Italia de Nord și Sudul Franțeĭ. Portocaliĭ, lămâiĭ, smochiniĭ și rodiĭ, care prosperă în acele regiunĭ cresc la noĭ numaĭ în floĭăriĭ, iar măslinul lipsește cu desăvârșire.

Influența Altitudineĭ.—Pămîntul Românieĭ fiind clădit în amfiteatru și presentând 3 regiunĭ naturale: a șesurilor, a dealurilor și a munților, în mod fatal,

1. Se zice că o localitate oare-care saŭ o regiune are clima escesivă dacă diferența între mijlocia iernei și a vereĭ întrece 15⁰. La noĭ în țară pretutindenea această diferență întrece 20⁰ 0.

www.dacoromanica.ro

acestea hotărăsc treĭ regiunĭ climatologice, cu caractere deosebite.

a) Ast-fel, clima maĭ schimbăcioasă are càmpia Munteniei, adică terasa danubiană, unde vara sunt călduri tropicale, iar iarna gerurĭ polare: a) în regiunea dealurilor, clima este maĭ puţin escesivă, dar în genere relativ maĭ scăzută şi c) în regiunea muntoasă, clima este relativ, maĭ constantă şi mult maĭ răcoroasă.

Cu tóte acestea, culturei marĭ a grîuluĭ, a porumbuluĭ şi a viţeĭ îĭ prieşte atât de bine clima ţăriĭ nóstre încàt fac dintr'ànsa o *ţara agricolă excelentă*. Există un mare contrast între duratele căldurilor şi ale gerurilor. De unde căldurile ţin săptămînĭ şi chiar lunĭ întregĭ, gerurile se tae după 3 saŭ 4 zile, aşa că rare orĭ culturile sunt compromise.

Influenţa maritimă. — Marea neagră care scaldă ţărmul estic al Dobrogeĭ, nu'şĭ manifestă influenţa'ĭ de astàmpărare a càldurilor şi a gerurilor, de càt pe o mică fâşie de pămînt d'a lungul ţărmuluĭ, unde caracterul continental dispare în parte. Find-că nu presintă nicĭ o barieră vînturilor de N. şi N. E. şi fiind-că nu este pătrunsă de curenţĭ calzĭ. influenţa-ĭ indulcitóre este maĭ puţin pronunţata ca la alte mărĭ. Din contră maĭ toată ţara este sub regimul influenţelor continentale.

Pentru a determina maĭ bine clima ţĕreĭ nóstre, vom descrie în cele ce urméză: temperatura, ploaia şi zăpada, vîntul şi mersul furtunilor, desvoltarea vegetaţiuneĭ.

1. Temperatura C°.—Mijlocia temperatureĭ anuale este de 10° în toată cîmpia Munteniei şi Sudul Moldoveĭ; pe terasa Dunăreĭ şi în Dobrogea marină mijlocia anuală se apropie de 11°; în Moldova de sus 8°—9°: în regiunea muntoasă din Muntenia între 5° şi

www.dacoromanica.ro

6⁰ şi în Moldova Muntoasă probabil şi maĭ jos de 5⁰ la altitudinĭ maĭ marĭ. Nu avem observaţiunĭ făcute pe vîrful munţilor noştri, dar de sigur acolo mijlocia anuală trebue să fie 0⁰ saŭ 1⁰,2⁰,3⁰ prin urmare mijlociile regiunilor polare. Şi în adevĕr pe vîrful unora din munţiĭ noştri vara încă se găseşte zăpadă.

Dar diferenţele între temperaturile extreme se deosebesc şi maĭ mult de la o regiune la alta a ţăriĭ; ast-fel la Sulina, în regiunea măreĭ Negre, şi maĭ cu seamă la Constanţa, iarna, este maĭ puţin geroasă şi vara căldurile nu sunt aşa marĭ. E de ajuns să se observe că, pe când în câmpia Munteniеĭ s'a observat căldurĭ de 40⁰ şi 42⁰ (vara 1896 la Giurgiŭ), la Constanţa era maĭ înaltă, temperatura observată fiind 36-2; asemenea, pe când în câmpia ţăriĭ s'a observat—30⁰ până la—36⁰₀ frig (iarna 1892 Strihareţ), la Constanţa cea maĭ coborîtă temperatură observată a fost—20⁰. Mijlocia iernіĭ în Nordul Moldoveĭ este de—5-⁰ (Roman) iar la Constanţa numaĭ +0-⁰.

Zile de vară (în care termometru trece de 25⁰) 111 de la Armăseştĭ în judeţul Ialomiţa şi numaĭ 16 asemene zile la Sinaia. Zile de iarnă (în care termometru stă sub 0-⁰) 28 la Constanţa şi 57 la Sinaia.

2.—Ploaia şi zăpada.—In România regimul ploilor este foarte variabil. Sunt uniĭ anĭ în care ploaia cade rar şi puţinĭ şi secetele ţin cu lunile, ast-fel că se compromit recoltele şi în alţĭ anĭ din contră ploile sunt atât de abondente, că fac inundaţiĭ grozave, îneacă toate roadele cîmpuluĭ, satele, strică şoşelele şi căile ferate.

De regulă s'a observat că unuĭ an ploios urmează altul, cu maĭ puţină ploaie saŭ secetos. Cea maĭ multă ploaie cade în regiunea muntoasă şi apoĭ în regiunea

www.dacoromanica.ro

dealurilor şi cea maĭ puţină în regiunea cîmpeană şi maĭ cu seamă în regiunea marină.

După regiunĭ cantitatea de apă anuală din ploaie şi zăpadă este următoarea: în munţĭ de la 700 milimetri de grosime până la 1000 m. m. şi cea maĭ mare cantitate în munţiĭ Olteniei; apoĭ în Muntenia şi în Moldova. Cu cât scoborîm spre şes, cu atît cantitatea de apă scade. In regiunea dealurilor din Moldova cantitatea anuală este de 400—500 m. m. şi cea maĭ mare e în judeţul Dorohoĭ.

In regiunea dealurilor Munteniei şi cîmpia între 500-600 m. m.; iar în Bărăgan, Moldova de jos şi Dobrogea cantitatea anuală de ploaie este de 300-400 m.m.

Cea maĭ mare cantitate de apă cade în lunile Maĭŭ şi Innie şi cea maĭ mică în lunele de iarnă şi, maĭ cu samă, Februarie este sec de regulă.

Zăpada cade maĭ abundentă numaĭ în unele iernĭ; alte orĭ pămîntul rămîne gol maĭ mult timp şi, de sunt gerurĭ marĭ, atuncĭ degeră viile, grîul şi chiar pomiĭ roditorĭ.

3.—VÎNTUL ŞI MERSUL FURTUNILOR.—Direcţia vîntuluĭ este în legătură cu forma topografică a localităţeĭ pentru diverse regiunĭ din ţară. In general în cîmpia Munteniei şi Sudul Moldoveĭ vîntul dominant este N.E. şi E., adică Crivăţul, din cauză că spre Est ţara e deschisă cu totul vînturilor din câmpia Rusieĭ. Urmează apoĭ vînturile opuse de West şi Sud-West. In valea Dunăreĭ suflă vîntul de Est şi apoĭ cel de West. In partea de West a Olteniei vîntul de West şi Sud-Est şi apoĭ cel de West, iar în partea Est vîntul de Nord-Est. In munţiĭ Olteniei, Munteniei vîntul de Nord; în Moldova muntoasă şi în partea de sus suflă vîntul de Nord-West şi cel de Nord şi apoĭ vîntul de Sud-Est şi cel de Sud. Se vede dar că de regulă este scur-

www.dacoromanica.ro

gerea vînturilor recĭ spre părţile maĭ calde saŭ aerul din regiunile înalte se scurge către şesurĭ.

In timpul vereĭ se întîmplă furtunĭ marĭ insoţite de ploĭ repezĭ şi de grindină, une-orĭ. După observaţiunile făcute, cele maĭ multe furtunĭ vin din regiunea cuprinsă între Nord-Vest şi Sud cu direcţia dominantă de la Vest. După lunile anuluĭ cele maĭ multe furtunĭ sunt în Iunie, Iulie şi Maĭŭ. După timpul zileĭ când apar, furtunile încep de la orele 12 din zi şi până la ora 9 sara, şi cele maĭ multe se observă între orele 1—3 p.m.

4.—DESVOLTAREA VEGETAŢIUNEĬ.—Ca un mijloc de a determina deosebirea de temperatură în diversele regiunĭ ale ţăreĭ, maĭ avem şi modul cum se desvoltă vegetaţiunea.

In regiunile cele maĭ calde ale ţăriĭ fenomenele de înmugurire, înfrunzire, înflorire şi coacerea fructelor şi cerealelor aŭ loc maĭ de timpuriŭ; în regiunile maĭ recĭ aceste fenomene întîrzie. Ast-fel pe terasa Dunăreĭ, unde vara căldura e maĭ mare, vegetaţiunea se desvoltă maĭ de timpuriŭ de cât în orĭ-ce altă parte a ţăriĭ şi din contră în Munţiĭ Moldoveĭ, în Dorna, unde temperatura e maĭ răcoroasă vegetaţia se desvoltă foarte târziŭ; la Giurgiŭ este cea maĭ timpurie vegetaţie, iar la Dorna (jud. Suceava) vegetaţia se desvoltă cu 36 zile maĭ tîrziŭ. Spre ex. înflorirea liliaculuĭ la Giurgiŭ are loc la 13 Aprilie st. v. iar la Dorna abia la 18 Maiu st. v.

Mersul desvoltăreĭ vegetaţiuneĭ în diversele regiunĭ ale ţăriĭ este ast-fel: Cîmpia Munteniei, Olteniei şi Moldova de Sud aŭ vegetaţia maĭ tîrziu cu 6 zile ca pe terasa Dunăreĭ; în regiunea dealurilor Olteniei, Munteniei şi Moldoveĭ întărzierea vegetaţiuneĭ faţă cu terasa Dunăreĭ e de 5—15 zile; în munţiĭ Moldoveĭ de la 20—35 zile întîrziere.

www.dacoromanica.ro

In fine maturitatea fructelor şi coacerea cerealelor ajunge în o perioadă maĭ lungă saŭ maĭ scurtă după temperatura regiunilor. In cîmpia Munteniei şi Sudul Moldoveĭ maturitatea e timpurie, dar şi perioada de durata vegetaţiuneĭ e maĭ scurtă, ast-fel în această regiune grîul se coace în 100—105 zile de vegetaţie, iar în Nordul Moldoveĭ are 110—112 zile, urmărindu-se numai acele zile în care temperatura mijlocie zilnică a a fost cel puţin 6⁰ de la începutul primăvereĭ până la seceriş.

CAP. VIII

Fasele istorice ale României

România este o parte din ţara care, sub numele de Dacia, se întindea în vechime de la câmpiile dintre Tisa şi Timeş până dincolo pe de o parte, iar pe de alta, de la Dunăre până la isvoarele Prutuluĭ. Acest teritoriu coprindea, afară de actualul regat al Româniеĭ, o parte din ţara *Crişurilor*, *Banatul Temişoareĭ*, *Transilvania*, *Maramureş*, *Bucovina* şi *Basarabia*.

In sec. VI ante Christ, Dacia era locuită de maĭ multe popoare.

Aceste popoare eraŭ aşezate în chipul următor:

Sciţiĭ ocupaŭ partea cîmpeană a ţăriĭ de pe malul stîng al Oltuluĭ pînă la Don: *Agatirşiĭ* în Transilvania, *Syginiĭ* prin Temişana şi *Neuriĭ* în Nordul Basarabieĭ.

Dintre aceştia ceĭ maĭ înaintaţĭ eraŭ *Sciţiĭ* atât prin număr cât şi prin cultura lor, care, de şi rudimetară, era superioară culturiĭ vecinilor lor; eĭ duceaŭ o viaţă nomadă şi cutreerând întinsul şes al Europeĭ răsăritene străbăteaŭ adesea-orĭ în migraţiile lor şi partea aceluĭ şes, care alcătueşte regiunea plană a Româniеĭ libere.

www.dacoromanica.ro

Poporul nomad al Sciţilor era constituit într'o organizare patriarhală, compus din triburĭ veşnic în mişcare sub conducerea unor şefĭ, dintre care uniĭ maĭ marĭ luaŭ titlul de rege. Moravurile lor eraŭ cu totul barbare. Se aflaŭ în legăturĭ comerciale cu coloniile grecestĭ de pe malul de Nord şi de pe cel de Vest al măriĭ Negre, maĭ ales cu înfloritoarea Olbia întemeiată de Milesianĭ.

Agatrişiĭ se ocupau cu exploatarea auruluĭ din bogaţiĭ munţĭ aĭ Transilvanieĭ şi renumele luxuluĭ lor în obiecte de aur ajunse departe. Eĭ se ocupaŭ cu creşterea albinelor şi cultivaŭ via.

Cât despre Syginĭ, eĭ par a fi jucat rolul de mijlocitorĭ comercialĭ între veciniĭ lor Agatirşiĭ şi popoarele maĭ obscure din centrul Europeĭ.

In acelaş timp partea dreaptă a Dunăreĭ era locuită de viteazul popor al Geţilor, naţiune de căpetenic, din voinicul şi numerosul popor al Tracilor.

Aceştia eraŭ de viţă ariană şi anume din ramura eranică.

Geţiĭ însă, fiind şi eĭ pe atuncĭ popor nomad şi prădător, atacau fără încetare învecinata Macedonie, ceea ce împinse pe regiĭ acesteĭ ţărĭ a-'ĭ lovi în maĭ multe rîndurĭ şi a'ĭ sili pe parte din eĭ să treacă Dunărea şi să caute adăpost la nordul fluviuluĭ.

Aci începură a părăsi viaţa nomadă şi, aşezându-se, începură a se deda la agricultură.

Alexandru cel Mare fiul luĭ Filip II, când trecu în anul 335 peste Dunăre, pentru a înfrîna pe Geţĭ de la prădăciunile lor, întâlneşte în ţara lor un lan de grîu şi maĭ încolo un oraş cu case de lemn. După moartea luĭ Alexandru cel Mare Geţiĭ urmează a trăi liberĭ.

Odată cu Geţiĭ se strămută la nordul Dunăreĭ un alt trib de popoare trace, *Dacĭĭ*, care ocupară, după

www.dacoromanica.ro

cât se vede, maĭ mult munţiĭ Transilvanieĭ, pe când Geţiĭ se întinseră în cîmpia munteană şi moldoveană.

Aceştĭ Dacĭ, după ce fusese cît-va timp supuşĭ Geţilor, ajung, probabil după o rĕscoală, a pune eĭ mîna pe putere şi a da eĭ numele regatuluĭ înfiinţat de Geţĭ la nordul Dunăreĭ. Ast-fel se vorbeşte pe la 97 ante Chr· de un rege dac *Burebista*. Geto-Daciĭ în scurtă vreme se ridică la putere aşa în cît încep a ataca pe Romanĭ, care se apropiau necontenit de Dunăre şi făceaŭ pe coloniile greceştĭ de pe ţĕrmurile măriĭ negre să simtă greutatea braţuluĭ lor. De aceea Iuliu Cesar, antemergătorul monarchieĭ Romane, era gata să pornească în anul 44 ant. Christ cu războiu în contra Dacilor, când moartea îl surprinse în mijlocul planurilor sale mărețe.

Regatul Dac ajunse la apogeul puteriĭ sale sub Decebal, care prăda provinciile romane din dreapta Dunăreĭ, cu multă îndrăsneală, ba încă isbuti să impue împăratuluĭ Domiţian un tribut, pe care imperiul Roman se crede că l'a plătit pînă la suirea mareluĭ Traian pe tronul Romeĭ.

In două războaie din cele maĭ uriaşe ce au purtat legiunile Romane, unul în cursul anilor 101 şi 102 d. Chr. cel alt în cursul anilor 105—106, Traian bătu cumplit pe Dacĭ, sili pe Decebal să se omoare şi prefăcu regatul sĕŭ în provincie romană, pe care o coloniză cu locuitorĭ romanizaţĭ aduşĭ din tot imperiul Roman.

Din amestecul rămăşiţeĭ populaţiuniĭ în Dacia cu coloniştiĭ Romanĭ eşi o populaţiune nouă,, în care elementul dac intră maĭ mult ca element fisic, pe când elementul moral era alcătuit din cel roman.

Mulţumită acesteĭ transformărĭ ce se făcu în statul şi populaţiunea Dacieĭ, această ţară se umplu de drumurĭ, de întreprinderĭ industriale şi comerciale, de amfi-

www.dacoromanica.ro

teatre şi temple măreţe, de clădirĭ particulare bogate, de tot ce înfrumuseţează viaţa omenéstă şi o face maĭ plăcută.

Cultura romană găsi aci o nouă patrie şi fericirea provincieĭ mergea necontenit înainte.

Pe la jumĕtatea sec. III d. Chr. năvălirile barbarilor şi în deosebĭ ale Goţilor făcea viaţa din ce în ce nesigură în această parte a imperiuluĭ, şi opri prosperitatea eĭ.

Retragerea în anul 273 a legiunilor din Dacia determină lăsarea acesteĭ provinciĭ, împreună cu locuitoriĭ eĭ, în voia prădărilor celor maĭ sălbatice.

Cu toate acestea Goţiĭ, chiar după părăsirea provincieĭ de către Aurelian, nu se aşezară pe tot teritoriul Dacieĭ Romane. Eĭ păstrară locuinţele lor de lângă marea Neagră, până când fură siliţĭ de Hunĭ a căuta un adăpost la gura Siretuluĭ şi în fine a se retărge, o parte din eĭ, în munţiĭ din judeţul Buzĕuluĭ. Urmarea năvălireĭ Goţilor fu ca populaţiunea bogată să treacă în dreapta Dunăriĭ, pe când cea maĭ săracă căuta un adăpost în munţiĭ Transilvanieĭ, maĭ ales când veniră Huniĭ, cel maĭ cumplit şi cel maĭ sălbatit dintre popoarele pe care Asia l'a aruncat asupra Europeĭ. Huniĭ însă nu se aşezară în Dacia, ci în câmpiile Ungarieĭ, de unde pătrundeau în Dacia prin văile rîurilor Sameşul, Mureşul şi Crişul. Aceste năvălirĭ de barbarĭ repetîndu-se în deosebite rîndurĭ, siliră pe coloniile romane a se grămădi din ce în ce maĭ mult pe treptele munţilor. Huniĭ stătură numaĭ vre-o 75 de anĭ în apropierea Dacieĭ.

Pe la 450 eĭ pornesc sub conducerea luĭ Atila asupra Italieĭ; nu mult după aceea moare Atila şi cu dânsul piere şi puterea Hunilor.

Gepiziĭ, alt popor de oregină germanică, aşezaţĭ pe

www.dacoromanica.ro

lângă hotarele de apus ale Transilvaniei şi prin Temişana, nu aŭ venit în contact direct cu coloniele Romane din Dacia şi prin urmare influenţa lor asupra celor din urmă era nulă.

Nu tot aşa fusese cu Slaviĭ, a căror influenţă asupra Românilor este maĭ presus de orĭ-ce îndoială. Toponimia ţărilor locuite de Românĭ, numĕrul cel mare de cuvinte Slavonice precum: *plug*, *prost*, *ţap*, *a iubi* ce se afla în limba românească populară, precum şi multe numirĭ geografice de sate şi oraşe ca: *Braşov*, *Ocna*, *Bolgrad*, numeroase moravurĭ şi obiceiurĭ împrumutate de la Slavĭ, dovedesc în modul cel maĭ învederat înrîurirea Slavilor asupra elementuluĭ roman din Dacia.

La sfârşitul secoluluĭ VII (anul 678) Bulgariĭ popor de rasă finică, se aşeză în Bulgaria de astă-zi, care pe atuncĭ era tare populată de Sclavonĭ. Aceştĭ Bulgarĭ slavizaţĭ exercită la rândul lor asupra Românilor o influenţă slavonă, ce se arătă maĭ cu seamă în religie, de oare-ce îĭ dete bisericiĭ române forma bisericiĭ bulgare. Limba bulgară ajunse limba rituluĭ şi (tradiţia ne spune că cărţile latinestĭ de religie ale Romanilor fură arse şi înlocuite cu cărţile bulgăreştĭ) a statuluĭ, până în timpul luĭ Mateiu Basarab si Vasile Lupu. Ast-fel introducerea rituluĭ bulgar saŭ slavon la Românĭ este datorită uneĭ apăsărĭ a statuluĭ bulgar, care stăpânea ţările române. De aci înainte singura limbă scrisă şi citită în biserică la Românĭ era limba bulgară.

Pe la sfârşitul secoluluĭ IX, Unguriĭ, strănepoţĭ direcţĭ aĭ Hunilor, se opresc în regiunea dintre Nipru şi Siret, numită pe atuncĭ *Ateluzu*, întreprinzând de acolo maĭ multe năvălirĭ în apusul Europeĭ. In timpul uneia din aceasta, pe când partea cea maĭ voinică a naţiuniĭ

www.dacoromanica.ro

se află în expediție, poporul rĕmas acasă, suferi o cumplită lovitură din partea Bulgarilor și a unuĭ noŭ neam de barbarĭ, *Pecinegiĭ*, care devastară cu totul Ateluzul. Parte din eĭ, pentru a scăpa de dușmanĭ, fugiră prin munțiĭ Moldoveĭ sudice trecênd în Transilvania și dând naștere *Săcuilor* de astăzĭ.

După Pecinegĭ vin *Cumaniĭ*, iarășĭ de vița mongolă și urmele lor se vĕd încă din numirele geografice: *Comanĭ*, *Comăneștĭ*, *Comana*, *Comănița* vadul Cumanilor.

In aceste timpurĭ de năvălirĭ necontenite și de prădărĭ fără seamăn, Romaniĭ se grămădiră în munțiĭ Transilvanieĭ, în Banat și în Oltenia, ducînd o viață păstorală și pierzând maĭ de tot națiunele și ideile de Stat, pe care le primiseră de la Romanĭ.

Singura lor armă în contra presiunilor din afară a fost păstrarea limbeĭ, care avea să fie târziŭ semnul lor de noblețǎ și titlul cel maĭ puternic pentru câștigarea drepturilor lor.

Din aceștĭ munțĭ Româniĭ aveaŭ să se coboare maĭ tàrziu, pentru a forma state și a pune temelia vieţiĭ politice.

Prin secolul al XII Romîniĭ din partea răsăriteană a Carpaților, încep să-se coboare spre șes și a forma micĭ stătulețe orĭ voevodate ca:

Kneza ele luĭ Ioan și Farcaș, a luĭ Seneslau și Lirtioĭ în Muntenia; republicele Vrancea, Bĕrlad, Thigheciu, a Băcăuluĭ și Câmpulunguluĭ în Moldova. Maĭ trebuia unul care să le facă închigarea lor ĭ ceia ce s'a și îndeplinit prin descălecare.

Româniĭ din munțiĭ Pinduluĭ aŭ alcătuit împreună cu Bulgariĭ imperiul Romîn-Bulgar.

Intemeietorul statuluĭ muntean se numește în cronicele noastre Radu-Negru Basarab, care la 1290 veni de la Făgăraș în Muntenia, îșĭ așeză capitala maĭ întâĭ

www.dacoromanica.ro

la Câmpu-Lung şi apoĭ la Curtea de Argeş. Intemeietoriĭ statuluĭ Moldoveĭ se chiamă Dragoş şi Bogdan, care vin din Maramureş pe la 1350. Cea maĭ mare parte din activitatea primilor noştriĭ domnĭ a fost absorbită de apărarea ţăriĭ contra regilor care aveaŭ pretenţiĭ asupra noilor state. Moldova avu să lupte în contra Polonilor, care voiaŭ să prefacă acest principat într'un stat vasal lor. — Meritul ambelor state româneştĭ fu de a ţine piept mult timp potopuluĭ Turcilor, care ameninţaŭ existenţa statelor creştine nu numaĭ din răsăritul ci şi din apusul Europeĭ. Cu timpul însă ele căzură din ce în ce maĭ mult sub dependinţa sultanilor şi în cele din urmă deveniră tributariĭ lor.

Cam în acelaş timp desfăcînduse regatul Unguresc, Transilvania, care până aci făcea parte integrantă dintr'însul, se prefăcu într'un stat autonom, vasal Turcilor (1541) şi rămase în această calitate până la pacea de la Carlovitz (1699), când fu cedată în mod formal Austrieĭ.

Incercarile luĭ Constantin Brâncoveanul şi ale luĭ Dimitrie Cantemir de a se scutura de sub suzeranitatea turcească aliîndu-se cu Petru cel Mare ţarul Rusieĭ, aduse regimul nenorocit al Fanarioţilor, epoca cea maĭ dureroasă din istoria Romînilor.

Această epocă ţinu în Moldova de la anul 1711 până la 1821, iar în Muntenia de la 1716 la 1821.

Resturnarea domnieĭ fanariote dădu un avînt puternic culturiĭ nationale. Capul revoluţieĭ de la 1821 era *Tudor Vladimirescu*, care s'a revoltat în contra Grecilor care sug şi mănâncă ţara. Turciĭ, neţiind seamă de declaraţi le Romănilor, că eĭ nu se resculase contra dominaţiuneĭ otomane, ci în contra Grecilor care îĭ despoiaŭ, daŭ foc Bucureştilor şi Iaşilor ceea ce provoacă

www.dacoromanica.ro

fuga uneĭ marĭ părţĭ din poporaţiune fugă numită *lejunia*. După revoluţia luĭ Tudor din ceĭ 8 boerĭ trimişĭ la Constantinopol s'aŭ ales pentru Muntenia *Gr. Ghica* şi pentru Moldova *Sandu Sturza*. Aŭ stat până la 1828 când Rusia a ocupat ţara. Guvernatorul rus Geltuhim şi apoĭ îndată Kiselef aŭ fost numiţĭ presidenţĭ. Eĭ convocă adunările obsteştĭ şi face regulamente pentru fiecare ţară.

La 1834, Poarta şi Rusia aleg domn în ţara Românească pe *Alexandru Ghica* iar în Moldova, pe Mihaĭ Sturza. La 1842 se destitue Al. Ghica şi obşteasca adunare alege pe Gheorghe Bibescu.

In tot decursul acestor domniĭ se petrec două seri de fapte paralele; pe de o parte ţările române propăşesc pe calea reformelor şi a culturiĭ, pe de altă parte sufer tot maĭ mult de amestecul Ruşilor în conducerea daraverilor lor.

Se încinse deci în contra apăsăreĭ absolute a Rusieĭ o luptă a partideĭ naţionale, adică a celor din bărbaţiĭ românĭ, care doreaŭ pentru ţara lor nu numaĭ un traĭ bun material, dar şi o viaţă vrednică de oamenĭ.

Această luptă se desfăşură maĭ ales pentru a apăra desvoltarea intelectuală a Romanilor de piedicele rădicate de Rusia în calea eĭ. La 1848 isbucneşte revoluţia întâĭ în Paris apoĭ în Viena şi în Berlin, după aceia în Ungaria şi Italia şi din Ungaria se comunică şi în ţările române.

Ceea ce a ajutat maĭ mult revoluţieĭ din 48 a fost că în acest timp începură a se produce lucrărĭ literare care înflăcăraŭ maĭ mult pe popor să se revolte.

Aşa avem pe *Grigore Alexandrescu* cu poesiele luĭ pline de foc patriotic şi *Vasile Alexandri* care era unul din capul revoluţieĭ.

Revoluţia în ţara Românească era condusă de fraţiĭ

www.dacoromanica.ro

Goleştĭ (Neculae şi Ştefan) *Eliade, Brătianu, Roset, Bălcescu,* care toţĭ se duc la Bibescu spre al ruga să iscălească constituţia cea nouă, care desfiinţa toate principiele regulamentuluĭ organic, calca robia şi privilegiurile. Acestuia fiindu-ĭ frică să nu se compromiţă în faţa Ruşilor trece peste noapte în Transilvania şi ţările române sunt ocupate la Septembrie de Turcĭ şi Muscalĭ. Tractatul de la Balta-Liman a hotărît ca să nu maĭ aleagă ţara domn ci Turcia şi Rusia şi să îĭ numească, eĭ, domnĭ pe 7 anĭ. S'a numit în ţara românească, *Barbu Ştirbeĭ,* fratele luĭ Bibescu şi în Moldova *Grigore Gkica.* In urma tractatuluĭ de la Paris (1856) cele 7 puterĭ aŭ luat sub protecţia lor ţările române şi au trimis o comisiune compusă din Taleyrand, Perigord, Basili, Bulver, etc. care, convocând *divanurile ad-hoc* numesc în Muntenia caimacan pe *Al. Ghika* şi in Moldova pe *Tudoriţĭ Balş,* iar acesta murind pe *Vogoridi.* Divanurile aŭ exprimat cele 4 dorinţĭ:

1. Unirea Principatelor. 2. Prinţĭ streinĭ. 3. Coustituţie liberală. 4 Guvern Crnstituţional. La conferinţele celor 7 puterĭ din Paris nu s'a aprobat de cât două: domnia pămînteană şi constituţia. Se adună o comisiune centrală la Focşanĭ. Candidaţiĭ la Iaşĭ eraŭ M. Sturza şi Mavroghenĭ.

Intr'o adunare colonelul Pisoschi a propus pe Cuza. A doua zi s'a ales şi în Muntenia. Cuza guvernează pînă la 1862, cu două ministere, face apoĭ un singur minister şi o singură cameră. La 64 din cauza opoziţieĭ ce i se făcea, el efectuează lovitura de stat şi impune legile noĭ, înţeles cu cele-l'alte puterĭ. Prin noul statut s'a creat consiliul de stat şi a promulgat toate legile (rurală, instrucţie, codicele etc.) fără Cameră.

La 1865 a fost resturnat, după care a urmat abdicarea forţată a luĭ Cuza. Locotenenţa compusă din Lascar

www.dacoromanica.ro

Catargiu, Nicu Golescu şi Haralamb a proclamat, prinţ pe Filip de Flandra, care n'a primit. S'a trimis din ţară comisarĭ, I. Brătianu şi I. Bălăceanu la Paris şi Napoleon III, indirect a indicat pe Regele Carol.

Studiind poziţiunea patrieĭ noastre ca stat al vechiuluĭ continent, care era considerată de uniĭ înainte numaĭ cu o expresie geografică, vedem cu bucurie că ea este azĭ unul din factoriĭ sĕĭ ceĭ maĭ principalĭ şi chiar sentinela Europeĭ, graţie graduluĭ de inteligenţă şi cultură a poporuluĭ român şi a buneĭ conducerĭ a regeluĭ Carol.

CAP. IX

Guvernămîntul

Astă-zĭ România este un stat constituţional. El este guvernat după constituţiunea stabilită în anul 1866, care prescrie şi garantează poporuluĭ român toate libertăţile.

Puterea legislativă aparţine parlamentuluĭ, compus din Camera deputaţilor şi Senat.

Put rea esecutivă aparţine Regeluĭ, a căruĭ dinastie este ereditară în linie bărbătescă, şi miniştrilor ţăriĭ, carĭ sunt în număr de opt: Interne, Externe, Culte şi Instrucţiune publică, Finanţe, Justiţie, Lucrărĭ publice, şi Agricultură, Comerţ, Industrie şi Domeniĭ.

Marca şi culorile naţionale. Marca saŭ simbolul care deosibeşte pe România de cele-l'alte ţărĭ din Europa, datează încă de la formarea voevodatelor şi republicelor d'întâĭ, a principatelor maĭ în urmă, pînă în anul 1878, când, prin tractatul de la Berlin, încheiat în acest an, ţara noastră a devenit regat. Această marcă sau semn distinctiv, care se află scris pe stea-

www.dacoromanica.ro

gurile, monedele şi sigiliurile statuluĭ, se compune din: *O aquilă* vechiul semn al Munteniei; *un cap de bou* (Zimbru), acela al Olteniei şi *două delfinĭ* pe acela al Dobrogeĭ. Afară de asta fie-care judeţ are semnul sĕu particular.

Culorile naţionale ale Românieĭ sunt : albastru, galben şi roşu.

POPULAŢIUNEA totală a Românieĭ atinge ţifra de 6,000,000 locuitorĭ, carĭ trăesc pe o suprafaţă de 130000 km. p., ceea ce revine cam la 46 de locuitorĭ pe km. patrat.

In această populaţiune intră vre-o 400,000 Ebreĭ, 50,000 Ungurĭ, 30,000 Germanĭ, 10,000 Grecĭ, precum şi un număr oare-care de Ruşĭ, Francezĭ, Italienĭ. Armenĭ, Lipovenĭ, Turcĭ, Tătarĭ etc.

Demnĭ urmaşĭ aĭ Daco-Românilor din evul antic, Româniĭ de astăzĭ aŭ păstrat intact aproape caracterul strămoşilor lor. Eĭ sunt mândriĭ, bravĭ, ospitalierĭ şi inteligenţĭ. Scăpaţĭ, maĭ târziŭ de cât popoarele din Occident, de năvălirile barbarilor asiaticĭ, eĭ petrecură timpul cel maĭ propice, fie spre a se lupta necontenit cu Turciĭ, fie spre a suferi jugul încă şi maĭ greŭ al fanarioţilor. Numaĭ în 1821, în urma revoluţiuniĭ luĭ Tudor, Româniĭ începură a-şĭ comunica luminile Occidentuluĭ, şi un restimp de 60 de anĭ le fu de ajuns, pentru ca să se constitue într'un stat, care se consideră ca înainte mergătorul civilizaţiuneĭ în Orient.

LIMBA romînă, este una din urmaşele limbeĭ latine. Ea s'a conservat foarte bine, cu toate că a fost izolată şi expusă a se amesteca cu limbile atâtor popoare, cu carĭ Româniĭ aŭ fost în contact. Conţine cu toate astea multe cuvinte de origină slavă, greacă, turcă etc.; iar asupra unuĭ număr de circa 200 cuvinte se crede că

www.dacoromanica.ro

nu sunt alt-ceva de cât nişte rămăşiţe din vechea limbă a Dacilor.

CULTUL. Cultul naţional este religia creştină ortodoxă, de care ţine maĭ bine de patru milioane suflete. Restul populaţiuniĭ aparţine religiunilor catolică, protestantă, mosaică etc.

Capiĭ supremĭ aĭ religiuneĭ creştine ortodoxe sunt ceĭ doiĭ mitropoliţĭ din Bucureştĭ şi Iaşĭ; eĭ regulează mersul afacerilor bisericeştĭ, împreună cu sinodul, care se adună de două orĭ pe an.

Din acest punt de vedere ţara este împărţită în opt episcopate saŭ eparhiĭ:

1) Episcopatul *Noul Severin*, cu reşedinţa în Râmnic, a căruĭ autoritate se întinde peste cele cincĭ judeţe ale Olteniei.

2) Episcopatul *Argeşuluĭ*, cu reşedinţa în curtea de Argeş, care coprinde judeţele Argeşul şi Oltul.

3) Episcopatul *Munteniei* saŭ a Mitropolituluĭ Primat, cu reşedinţa în Bucureştĭ, a căruĭ autoritate se întinde peste judeţele: Muscelul, Dâmboviţa, Prahova, Teleormanul, Vlaşca, Ilfovul şi Ialomiţa.

4) Episcopatul *Buzĕuluĭ*, cu reşedinţa în Buzĕŭ, a căruĭ autoritate se întinde peste Buzĕŭ şi Râmnicu.

5) Episcopatul *Dunăreĭ de jos*, cu reşedinţa în Galaţĭ, a căruĭ autoritate se întinde peste judeţele Covurluiŭ, Braila, Tulcea şi Constanţa.

6) Episcopatul din *Roman*, cu reşedinţa în Roman, coprinzând judeţele Roman, Bacăŭ, Putna şi Tecuciŭ.

7) Episcopatul din *Huşĭ*, cu reşedinţa în Huşĭ, care coprinde judeţele Fălciŭ, Vasluĭ şi Tutova.

8) Episcopatul *Suceaveĭ*, cu reşedinţa în Iaşĭ, a căruĭ autoritate se întinde peste judeţele Suceava, Neamţu, Iaşĭ, Botoşanĭ şi Dorohoiŭ.

Stabilimentele eclesiastice sunt de două felurĭ: bise-

www.dacoromanica.ro

ricile propriŭ zise, carĭ sunt prin oraşe şi sate: şi mănăstirile aşezate prin locurĭ retrase, de ordinar prin ţinuturile muntoase.

Numărul mânăstirilor, altă dată mult maĭ mare în raport cu populaţia ţăreĭ, este încă destul de mare. Ele aŭ fost zidite la diferite epoce de Domniĭ ţăreĭ, saŭ de boierĭ, fie ca locurĭ de retragere, fie spre a practica bine-facerea.

Instrucţiunea generală se împarte în următorul mod:

1) *Invăţamîntul superior*, care se reprezintă prin cele două universităţĭ din Bucureştĭ şi Iaşĭ.

2) *Invăţămîntul secundar* se compune din 14 licee publice, dintre carĭ patru în Bucureştĭ, câte unul în Bîrlad, Botoşanĭ, Bacăŭ, Craiova, Focşanĭ, T.-Severin, Galaţĭ şi Ploeştĭ şi două în Iaşĭ. La acestea putem adăoga liceele private St. Gheorghe în Bucureştĭ, Institutele unite în Iaşĭ, şi Pomîrla în judeţul Dorohoiŭ;

19 gimnaziĭ clasice, dintre carĭ două în Bucureştĭ, două în Iaşĭ şi câte unul în oraşele: Alexandria, Bacaŭ, Brăila, Buzĕŭ, Caracal, Càmpulung, Falticenĭ, Giurgiuĭ Huşĭ, Piteştĭ, R.-Sărat, R.-Vâlciĭ, Roman, Târgovîştea şi Tulcea.

Un liceŭ real în Brăila, un altul în Piatra-Neamţ şi câte un gimnasiŭ real în oraşele: Bîrlad, Călăraşĭ, Craiova, Dorohoiŭ, Slatina, Tecuciu, T.-Măgurele, T.-Jiu şi Vasluiŭ.

Pentru instrucţiunea eclesiastică sunt şease seminariĭ în oraşele Bucureştĭ, Iaşĭ, Curtea de Argeş, R.-Vâlciĭ, Roman şi unul musulman în Babadag.

Invăţămîntul normal superior se reprezintă prin cele două şcolĭ normale superioare alipite pe lângă universităţile din Bucureştĭ şi Iaşĭ; iar cel inferior prin şcoala normală de institutorĭ din Bucureştĭ cu o şcoală de

www.dacoromanica.ro

aplicaţie şi şcoalele normale de învăţătorĭ din Bàrlad, Càmpulung, Constanţa, Craiova, Galaţĭ şi Iaşĭ.

Ca şcoale secundare de fete sunt: Azilul «Elena Doamna» împărţit în două secţiunĭ, una normala şi alta profesională, apoĭ o şcoală de gradul la 2-lea, ambele în Bucureştĭ, o şcoală normală în Craiova şi alta în Iaşĭ. Sunt apoĭ două externate de fete în Bucureştĭ şi câte unul în oraşele Bîrlad, Botoşanĭ, Brăila, Craiova, Focşanĭ, Iaşĭ şi Ploieştĭ.

Pentru învăţămîntul profesional de fete sunt 7 şcolĭ profesionale, dintre care treĭ în Bucureştĭ, şi càte una în oraşele Bacău, Ploieştĭ, Roman şi Turnu-Severin.

Invăţămîntul artistic coprinde şcoalele de bele-arte din Bucureştĭ şi Iaşĭ şi conservatoriile din aceleaşĭ oraşe.

Invăţămîntul comercial se practică în cele patru şcoale de comerţ superioare din Bucureştĭ, Iaşĭ, Galaţĭ, şi Craiova şi în şcoala de gradul I din Ploieştĭ; iar pentru învăţămîntul agricol sunt şcoalele de agricultură şi silvicultură din Bucureştĭ şi Slatina.

Cele alte şcoale speciale sunt: Şcoala de inginerĭ şi cea de conductorĭ precum şi şcoalele de farmacie, de veterinărie şi de moşit din Bucureştĭ.

Invăţămîntul primar urban se reprezintă prin 380 şcoale primare, dintre care 200 de băieţĭ şi 180 de fete, aflate prin toate comunele urbane.

Invăţămîntul primar rural se reprezintă prin 3300 şcolĭ, aflate prin satĭ, dintre carĭ 400 de băeţĭ, 300 de fete şi 2600 mixte.

Armata. — Totalul armateĭ romàne se urcă la ţifra de 130000 oamenĭ, dintre care 3270 oficerĭ. La aceste trupe se maĭ adaogă armata teritorială, rezervele şi miliţiile.

Din punctul de vedere al administraţiuneĭ, armata noastră este împărţită în patru comandamente, avînd

www.dacoromanica.ro

fie-care corp câte un comandant, a căruĭ autoritate se întinde peste o anumită regiune. Reşedinţele acestor comandamente sunt: Bucureştĭ (corpul II), Craiova, (corpul I), Galaţĭ, (corpul III), şi Iaşĭ (corpul IV). In Constanţa se află reşedinţa comandamentuluĭ diviziuneĭ din Dobrogea.

După noua organizare, *Infanteria* se compune din:

a) 34 regimente; fie-care regiment având treĭ batalioane, dintre care unul permanent şi două cu schimbul.

b) Opt batalioane de vînătorĭ, ataşate fie-care pe lângă o divizie.

Cavaleria se compune din 18 regimente şi anume: 6 regimente de roşiorĭ; 4 regimente de călăraşĭ permanente şi 8 regimente de calăraşĭ cu schimbul.

Artileria se compune din: 12 regimente a 6 bateriĭ fie-care, formând artileria de câmp; iar, cea ce se chiamă artilerie de cetate, coprinde două regimente, a câte zece companiĭ, unul în Bucureştĭ şi cel alt în Focşanĭ.

Geniul de asemenea coprinde două regimente a câte treĭ batalioane destinate, unul la drum de fier, al doilea la telegraf şi al treilea săpătorĭ.

La acestea se maĭ adaogă şi 4 escadroane de tren.

Marina se compune din 2 vase marĭ de resbel, 2 canoniere, 3 torpiloare şi 3 şalupe pentru Dunăre. Efectivul total este de vre-o 900 oamenĭ, dintre carĭ vre-o 60 de oficerĭ ingınerĭ, mecanicĭ, etc.

JUSTIŢIA.—Din acest punct de vedere diviziunile judiciare corespund cu cele administrative. In fie-care capitală de judeţ se află câte un tribunal şi câte o curte cu jurĭ vremelnică; de asemenea maĭ în fie-care plasă se află câte o judecătorie de pace. Prin oraşele marĭ se află maĭ multe judecătoriĭ de pace. Afară de asta se află patru Curţĭ de Apel: Bucureştĭ, Iaşĭ, Craiova şi Galaţĭ, şi o Curte de Casaţie, care judecă în ultima

www.dacoromanica.ro

instanţă şi care se află în Bucureştĭ. Prin oraşele marĭ se află şi câte un tribunal comercial. Locuitoriĭ de la sate sunt judecaţĭ pentru sume micĭ de judecătoriile comunale, instituite în reşedinţa fie-căreĭ comunĭ.

CAP. X.

Impărţirea administrativă.

Vechile sub-împărţirĭ politice conservă încă şi astăzĭ numirile lor. Acestea sunt:

1) Oltenia, coprinsă pe dreapta *Oltuluĭ*, între Dunăre şi lanţul Carpaţilor.

2) Muntenia, coprinsă între Olt, Milcov, Dunăre şi lanţul Carpaţilor, de la Turnu Roşu şi pînă în munţiĭ Vranceĭ.

3) Moldova, coprinsă între lanţul Carpaţilor până la munţiĭ Negri, şi ramurile acestor munţĭ pînă la Bojan pe Prut, Milcov şi cursul Prutuluĭ.

4) Dobrogea, coprinsă între Dunăre, Marea Neagră şi o linie convenţională, care pleacă din ţărmul măriĭ de la satul Ilanlîc, la Sud de Mangalia şi merge în Dunăre lângă Silistra.

Din puntul de vedere administrativ, ţara întreagă se împarte în 32 judeţe, dintre care 5 în Oltenia, 12 în Muntenia, 13 în Moldova şi 2 în Dobrogea. Fie-care judeţ se administrează de un prefect şi se împarte în maĭ multe plăşĭ administrate de sub-prefecţĭ; în fine fie-care plasă se compune din maĭ multe comune, administrate de primarĭ. Comunele ating ţifra de 2041 din care 70 urbane şi restul rurale.

Prefecţiĭ şi sub-prefecţiĭ sunt numiţĭ direct de către ministerul de interne. Consiliele judeţene sunt compuse

www.dacoromanica.ro

fie-care din câte 12 membriĭ, aleşĭ pe timp de patru anĭ. Membriĭ consilielor comunale sunt de asemenea aleşĭ.

Cele 5 judeţe din Oltenia sunt:

1) Mehedinţi. Marca o albină. Capitala judeţuluĭ este oraşul *T.-Severin*, (8000 loc.), situat pe Dunăre.

2) Gorj. Marca un cerb. Capitala *T.-Jiu*, (7000 loc.), pe stânga Jiuluĭ.

3) Valcea. Marca un poştalion. Capitala *R.-Vâlcea*, (6000 loc.), pe stânga Oltuluĭ.

4) Dolj. Marca un peşte. Capitala *Craiova*, (40000 loc.). Vechea capitală a banatuluĭ Craiovean.

5) Romanaţĭ. Marca un snop de grâŭ. Capitala *Caracal*, (9000 loc.), în apropiere de gura Tăsluiuluĭ.

Cele 12 judeţe din Muntenia sunt:

1) Argeşul. Marca o aquilă. Capitala *Piteştĭ* (11000 loc.) pe dreapta Argeşuluĭ. *Curtea de Argeş* (4000 loc.), comună urbană, însemnată prin aceea că între aniĭ 1224 şi 1261 a servit ca a doua reşedinţă a luĭ Radu-Negru.

2) Muscelul. Marca o aquilă pe o ramură. Capitala *Câmpu-Lung*, (10.000 loc), situat pe pârîul Târguluĭ, locul unde a fost altă-dată cetatea *Romula-Augusta*.

3) Dâmboviţa. Marca o căprioară. Capitala *Târgoviştea* (7000 loc.). Altă dată capitala Munteniеĭ (1383 până la 1776).

4) Prahova. Marca un ţap şi o coardă de viţă. Capitală *Ploeştĭ* (40.000 loc.), situat pe dreapta Teleajenuluĭ.

5) Buzăŭ. Marca un templu cu turnurĭ şi o pasăre. Capitala *Buzăŭ*, (16,000 loc.), situat pe dreapta Buzăuluĭ.

6) Râmnicu-Sărat. Marca un armăsar. Capitala *Râmnicu-Sarat*, (7000 loc.), pe rîul Râmnic.

7) Oltu. Marca un turn. Capitala *Slatina*, (6000 loc.), pe rîul Olt.

www.dacoromanica.ro

8) Teleorman. Marca 3 oițe. Capitala *T.-Măgurele*, (6000 loc.), pe stânga Oltuluĭ, la vărsarea sa în Dunăre.

9) Vlașca. Marca treĭ stejarĭ. Capitala *Giurgiu*, (22.000 loc.). Bizantiniĭ numiaŭ acest oraș *Teodoropolis*, iar cînd veniră Genoveziĭ, îĭ dete numele de *Santo-Giorgio*.

10) Ilfov. Marca S-țiĭ împărațĭ Constantin și Elena. Capitala *Bucureștĭ*, (200.000 loc.), care este în acelașĭ timp și capitala regatuluĭ.

11) Ialomița. Marca un pește peste un snop de grâŭ. Capitala *Călărașĭ* (6000 loc.), situat lângă canalul Borcea.

12) Brăila. Marca o corabie. Capitala *Brăila* (40,000 loc.), pe Dunăre, cetate întărită până la 1828.

Cele 13 din Moldova sunt:

1) Putna. Marca un Bacus pe un Butoiu. Capitala *Focșanĭ* (20,000 loc.), situat pe Milcov.

2) Bacău. Marca o stâncă. Capitala *Bacău* (11,000 loc.), pe dreapta Bistrițeĭ.

3) Neamțu. Marca o căprioară. Capitala *Piatra* (21,000 loc.), pe stânga Bistrițeĭ, la poalele munților Bistrițeĭ.

4) Suceava. Marca treĭ brazĭ. Capitala *Falticenĭ* (16,000 loc.), situat între rîurile Suceava și Moldova, nu departe de hotarul Moldoveĭ.

5) Tecuciu. Marca o viță de strugure. Capitala *Tecuciu* (9000 loc.).

6) Covurlui. Marca o ancoră de corabie. Capitala *Galați* (85,000 loc.).

7) Tutova. Marca treĭ peștĭ. Capitala *Bârlad* (28,000 loc.), pe dreapta rîuluĭ Bârlad.

8) Falciŭ. Marca un boŭ. Capitala *Hușĭ* (15,000 loc.), situat pe rîulețul Hușĭ.

9) Vaslui. Marca un stup de albine. Capitala *Vasluĭ* (8,000 loc.), situat pe stânga rîuluĭ Bârlad.

www.dacoromanica.ro

10) IAŞI. Marca un cal, Capitala *Iaşĭ* (95,000 loc.). Fosta capitala Moldoveĭ până la unire.

11) ROMAN Marca treĭ spice de grâŭ, Capitala *Roman* (18,000 loc.).

12) BOTOŞANI. Marca o coasă. Capitala *Botoşanĭ* (32,000 loc.).

13) DOROHOIUL. Marca un rac. Capitala *Dorohoiŭ* (11,000 loc.), situat în apropiere de rîul Jijia.

Cele două judeţe din Dobrogea sunt:

1) TULCEA. Marca douĭ delfinĭ. Capitala *Tulcea* (16,000 loc.), situat pe Dunăre.

2) CONSTANŢA. Marca o barcă cu pânze. Capitala *Constanţa* (7,000 loc.), pe Marea Neagră.

CAP. XI

Geografia Economică

PRODUCŢIUNEA AGRICOLĂ. — Natura soluluĭ pe de o parte, iar pe de alta condiţiunile climaterice, determină gradul de producţiune al uneĭ ţărĭ. Ast-fel, spre a ne da seama de bogăţiile ţăriĭ noastre, trebue să o cunoaştem bine, maĭ întâiŭ din aceste două puncte de vedere: geologic şi climateric.

Din punctul de vedere geologic, România se împarte în treĭ regiunĭ corespunzătoare cu regiunile agricole. Aceste treĭ regiunĭ se întind în mod paralel între Carpaţĭ şi Dunăre în România munteană şi între Carpaţĭ şi Prut în cea moldoveană.

Aceste regiunĭ sunt:

1. REGIUNEA MUNŢILOR, care coprinde partea muntoasă şi în special terenurile, a căror înălţime este maĭ

www.dacoromanica.ro

mare de 700 metri. Această regiune este formată din terenurĭ secundare, primare şi metamorfice. Ele sunt compuse din granit, marmoră, calcar compact, lignită, antracit, schist, placă, micaşist, gneis şi alte roce.

2. Regiunea colinelor, care se întinde sub forma uneĭ bande de pământ, situată la Sud de precedenta în Muntenia şi la Est, până la Prut, în Moldova şi care ocupă dealurile ce represintă o înălţime maĭ mică de 700 metri. Această regiune este formată din terenurĭ terţiare: miocen, pliocen, calcar numulitic şi compuse maĭ cu seamă din argilă, gips, nisip, gresiă,calcar,etc.

3. Regiunea şesului, care se întinde la Sud de zona, colinelor, pînă în marginea tereseĭ dunărene. Maĭ toată această regiune este formată din depositele de aluviunĭ ale numeroaselor rîurĭ, care curg în Dunăre; prin urmare din terenurĭ quaternare, în care se deosebesc treĭ straturĭ:) stratul *vînat*, format din depozitele rîurilor amestecate cu pietre rostogolite şi cu urme de animale fosile; b) stratul *galben*, format de argilă silicioasă, care prezintă o grosime de la 50—100 metri şi care formează în mare parte dealurile acoperite cu viĭ; — c)stratul *negru*, a căruĭ grosime nu trece peste un metru. Această bandă de pămînt începe din Uralĭ şi se termină în Oltenia, între platoul Valdaĭ şi Marea Neagră, între Carpaţĭ şi Dunăre. Este compus din argilă şi diferite alte materiĭ organice într'o cantitate foarte mare. Aceasta este terenul cel maĭ roditor, care nu se găseşte de cât în România şi Rusia prin ţinuturile arătate maĭ sus.

4. Terasa dunăreană care se întinde de-alungul Dunăreĭ, este formată în genere de nisipurile depuse de Dunăre şi de îmbucăturile afluenţilor. Este maĭ puţin roditoare şi prin urmare şi maĭ puţin locuită de cât cea precedenta. In timpurile din urmă, guvernul a luat

www.dacoromanica.ro

mĕsurĭ ca să se planteze arborĭ pe unele părţĭ, pentru a o face maĭ productivă. De această regiune ţine şesurile *Bărăganuluĭ* din Ialomiţa şi *Burnasul* din Teleorman.

Terenul agricol din România este unul din cele maĭ roditoare din Europa, şi întinderea sa, în raport cu suprafaţa întreagă a regatuluĭ, este destul de mare.

Majoritatea terenurilor noastre coprinde substanţe organice de la 3% până la 6%. Aceasta explică abondenţa recoltelor produse necontenit, fără ca să se întrebuinţeze îngrăşăminte ca prin alte părţĭ.

Din acest punct de vedere, regiunile geografice, despre care am vorbit maĭ sus, deosebindu-se prin natura terenurilor, ele se deosibesc şi prin natura producţiunilor. Ast-fel, în regiunea munţilor principala bogăţie constă în creşterea vitelor (oilor şi caprelor) şi în exploatarea lemnelor.

Regiunea colinelor este acoperită cu viĭ, arborĭ fructiferĭ (livezile de prunĭ maĭ cu osebire) şi fineţe. In această regiune se cultivă maĭ cu osebire porumbul.

Regiunea şesurilor, este regiunea cerealelor prin escelenţă. Această regiune, mult maĭ mare de cât cele două, întinsă şi unită, maĭ fără ondulaţiunĭ de teren, se oferă agricultoruluĭ cu toate înlesnirile cerute pentru o bună recoltă.

In această regiune se cultivă pe o scară întinsă toate cerealele; grâŭ, secară, orz, ovăz, porumb, meiŭ; aşa oĭ plante, ca rapiţa, inul şi cânepa (pe unele locurĭ cânepa zisă de Bolonia) şi altele; livezĭ de pometurĭ, fineţe şi viĭ. Pădurile s'aŭ tăiat şi nimicit în mare parte în această regiune.

Potrivit cu diferite speciĭ de terenurĭ, aflătoare în cele treĭ regiunĭ, se deosebesc în România maĭ multe sisteme de cultură.

Ast-fel, în zona munţilor, şi chiar în Nordul zoneĭ

www.dacoromanica.ro

dealurilor, se practică sistemul forestier împreună cu cel păstoral. Aceste două sisteme care constaŭ, cel d'ântâĭ în exploatarea pădurilor şi cel d'al doilea în întrebuinţarea păşunelor pentru creşterea vitelor, sun singurele profitabile. In câmpia Bărăganuluĭ, ţinut ce face parte din terasa dunăreană, se practică încă, întru cât-va, sistemul păstoral; aceasta e cauza că, în acest ţinut, lipsa de cursurĭ de apă a împedecat până acum popularea sa, prin urmare şi sistemul săŭ de cultură. In timpurile din urmă totuşĭ Bărăganul se cultivă pe o mare parte din întinderea sa, de şi cu multă greutate.

Al treilea sistem de cultură ce se practică în ţara noastră este sistemul cereal pur. Acest sistem constă în cultura necurmată a cerealelor. El se practică maĭ cu deosebire pe valea Dunăreĭ, unde există moşiĭ întinse.

Al patrulea sistem ce se maĭ practică în ţara noastră este sistemul păstoral mixt, care constă în a se cultiva cerealele şi apoĭ acelaş teren serveşte ca păşunĭ. Acesta este singurul sistem care contribue la îmbunătăţirea soluluĭ.

In regiunea colinelor se practică foarte mult sistemul arbustic, ca singurul propriu acestor terenurĭ. Acest sistem constă în cultura viţeĭ şi a livezilor cu prunĭ, care constitue o adevărată bogăţie în această regiune.

Printre cerealele noastre acelea care se cultivă maĭ mult este *porumbul*, care ocupă un spaţiŭ de peste 1,000,000 ectare.

In al doilea rang vine *grâul*, care ocupă o întindere de 700,000 ectare; apoĭ secara, orzul, ovăzul, meiul, rapiţa, cânepa, inul, fasolea, cartofiĭ etc.

Livezile ocupă o întindere de peste 200,000 ectare; fâneţele şi păşunile tot cam atâta; pădurile, peste două milioane, şi viile 100,000 pogoane.

www.dacoromanica.ro

Acestea toate represintă un total de circa 8 milioane ectare teren productiv.

Valoarea medie a întregeĭ producţiunĭ agricole abia trece de 700 milioane pe an.

PADURI. — România în comparaţie cu alte state din Europa şi în raport cu propria sa întindere, se poate numi o ţară bogată în pădurĭ. Altă dată întinderea pădurilor era mult maĭ mare, dar tăierea lor nesistematică, precum şi trebuinţa întindereĭ locurilor arabile, a contribuit ca o bună parte din ele să dispară.

Totuşĭ astăzĭ pădurile din ţara noastră ocupă o a şasea parte din teritoriul sĕu.

Regiunea şesuluĭ este aceea care a pierdut maĭ mult din locurile păduroase, transformîndu-le în locurĭ arabile.

Localităţile după marginea Dunăreĭ, în special cele situate în regiunea zisă teresa dunăreană, sunt încă lipsite de pădurĭ, prin urmare şi de altă vegetaţiune pînă la un oare-care punct.

Regiunea colinelor şi maĭ cu osebire regiunea munţilor sunt maĭ bine prevĕzute cu pădurĭ seculare întinse, în care omul n'a străbătut încă spre a le exploata, şi graţie serviciuluĭ silvic, instituit astăzĭ pe baze ştiinţifice, restul de pădurĭ se va menţine.

Speciile de arborĭ din pădurile noastre variază după natura soluluĭ. Ast-fel, în regiunea colinelor esenţele principale sunt: stejarul, ulmul, frasinul, arţarul, jugastrul, carpenele, sorbul şi teiul. Lângă aceste esenţe putem adăoga şi pe cele următoare: alunul, cornul, sîngerul, salba moale, păducelul, cătina, dârmoxul, porumbarul, rĕsurul şi pîrciotina. Prin locurile umezĭ creşte salcia, plopul, răchita şi aninul.

In zona munţilor se găsesc următoarele esenţe: fagul care, împreună cu paltinul pe unele locurĭ formează regiunea păduroasă dupe poalele munţilor. Maĭ în sus

www.dacoromanica.ro

domină bradul mai pretutindeni, iar pe vêrful culmei centrale a Carpaţilor se găseşte molidvul şi pe unele locuri pinul. Arborele Tisa se găseşte foarte rar. Pe lângă aceste esenţe putem adăoga mesteacănul, foarte mult întrebuinţat din cauza coajei sale, care conţine reşină; apoi sorbul, mojdreanul, cireşul amar şi ghimposul ienuper, care cresc prin terenurile pietroase. In fine castanul, care creşte prin judeţul Gorj.

Printre arborii fructiferi prunul joacă rolul principal, mai cu seamă în regiunea colinelor. Vin apoi mĕrul, pĕrul, cireşul, vişinul, caisul, zarzărul, persicul, nucul, etc.

Trebue să mai notăm încă o specie de arbori, care se prind foarte bine pe solul nostru. Acesta este salcâmul (acacias), care creşte mai cu osebire în regiunea şesului şi care este destinat pe de o parte a înlocui pădurile nimicite din această regiune, iar pe de alta, a populă nisipiştele din terasa dunăreană.

Fineţe. Păşiuni. O bună parte din teritoriul României este acoperit cu fâneţe — aproape două milioane pogoane. Fâneţele sunt naturale şi artificiale. Acestea din urmă ocupă o întindere atât de mică în cât nu merită a se menţiona; cu toate acestea nevoia ce se simte pentru nutrimentul vitelor prin restrîngerea fîneţelor naturale în profitul arăturilor, va da de sigur naştere la cultivarea fînului pe cale artificială. Deja s'a început a se cunoaşte foloasele livezilor artificiale şi în special al culturei trifoiului şi luzernei.

Avem patru specii de fîneţe naturală; de luncă, de câmpie, de musceluri, adecă după ultimile ramificaţiuni ale dealurilor, şi fîneţele de munte. Fîneţele după musceluri sunt preferabile, căci sunt mai nutritoare de cât cele de pe luncă.

Locurile cu iarbă, destinate pentru păşunarea vitelor, se numesc păşiuni. Acestea, ocupă o întindere cu mult

www.dacoromanica.ro

aĭ mare de cât fînețele—peste cincĭ milioane pogoane.

Păşunile se împart ca şi fânețele toc în patru speciĭ. Ele se află maĭ pretutindenĭ, pentru că constituesc alim ntul — aproape exclusiv — de vară, al vitelor. Cele maĭ bune păşunĭ sunt în regiunea munților, cu toate acestea este de observat că calitatea lor variază după localitățĭ. Ast-fel, în regiunea muntoasă nu se găseşte nică-erĭ iarbĭ atât de bună ca iarba din muntele Penteleŭ saŭ de muntele Cracău. De asemenea printre păşunile din câmpie se deosibesc aşa zisele suhaturĭ din Bărăgan.

PLANTE INDUSTRIALE ŞI ALIMENTARE. Plante industriale care ocupă o cultură maĭ întinsă sunt: *rapițı*, *cânepı*, *tutunul* şi *inul*. Cultura tutunuluĭ este limitată pentru că este pusĭ sub monopolul statuluĭ; iar cultura inuluĭ se practică pe o mică întindere şi prin anume localitățĭ.

Cultura rapițeĭ se întinde cu repeziciune. Ea ocupă pe fie-care an un spațiŭ maĭ întins, prin câmpiile ce se întind la Nord de terasa dunăreană. Se practică maĭ cu osebire de agricultoriĭ marĭ.

Cultura cânepeĭ, oprită cât-va timp prin intrarea liberă a pânzeturilor de bumbac, şi-a reluat iarăşĭ avêntul de maĭ înainte, în urma tarifuluĭ autonom votat în anul 1885.

Cultura tutunuluĭ, era cu mult maĭ înfloritoare înainte de punerea acesteĭ plante sub monopolul statuluı; astă-zĭ nu se maĭ practică de cât în anume localitățĭ.

Printre cele alte plante industriale putem menționa cultura *hameiuluĭ*, de o calitate superioară, care se întrebuințează în fabricațiunea bereĭ; apoĭ *anisonul* prin Moldova întrebuințat in fabricarea rachiuluĭ.

Grădinele în care se cultivă plante alimentare, ocupă o suprafața de vre-o 180,000 pogoane. Se practică pe o scară întinsă cultura fasoleĭ, a linteĭ, a cartofilor, şi

www.dacoromanica.ro

în genere a tot felul de zarzavaturĭ. Printre aceste putem nota şi cultura sfecleĭ, care este de bună calitate şi care se va ridica la un mare grad de desvoltare pe dată ce se vor înfiinţa fabricele de zahăr.

VII. Acest arbust creşte pretutindenĭ în România; însă zona cea maĭ roditoare în astă privinţă este aceea a colinelor, care încinge ţara, începênd din Mehedinţĭ şi până în Iaşĭ. In această zonă se găsesc localităţile vinicole cele maĭ renumite. Ast-fel sunt: *Oreviţa* şi *Golu-Drincei* în Mehedinţĭ; — *Dragăşanĭ* în Râmnicu-Vâlcea; — *Dealu Slatineĭ* în Olt; — *Dealu Piteştilor* în Argeş; *Dealu mare* în Prahova; — *Sarata* în Buzĕŭ; — *Odobeştiĭ* în Putna; — *Greciĭ* şi *Costeştiĭ* în Tutova; — *Socola* şi *Cotnariĭ* în Iaşĭ.

Dintre acestea în primul rang sunt vinurile de Drăgăşanĭ, albe şi negre (Bordaux); vinurile albe verzuĭ de Cotnarĭ; vinurile de Odobeştĭ, albe şi roşiĭ; vinurile din Dealu mare, albe şi roşiĭ (aceste din urmă în mică cantitate) şi vinurile negre din Oreviţa şi Golu-Drinceĭ. Cele alte sunt vinurĭ de o calitate inferioară.

Viile ocupă aproape 70 000 ectare din întrega suprafaţă a ţăreĭ. O mare parte din ele sunt nimicite de filoxeră, iar în locul lor se plantează viţă americană. Producţiunea medie atinge ţifra de un milion hectolitri pe an. Procedeurile de vinificaţiune sunt încă primitive pe unele locurĭ; dar în urma înmulţireĭ căilor de comunicaţiune, viticultura a luat un avînt puternic.

Pe lângă producţiunea vinuluĭ, care constitue una din bogăţiile ţăriĭ, putem nota şi producţiunea alcooluluĭ, fabricat din prune şi care se numeşte *ţuică*. Terenul din zona colinelor favorizează foarte mult cultura prunilor, care se cultivă pe o scară întinsă, şi care constitue aproape întreaga bogăţie a locuitorilor, din această regiune, în afară de cultura viţeĭ.

www.dacoromanica.ro

ANIMALE. — Creşterea vitelor este una din primele condiţiunĭ ce se cere pentru prosperarea agriculturei. Din acest punt de vedere România este destul de bogată.

Ţifra totală a animalelor domestice din întreaga ţară se urcă la un total de peste 9 milioane capete, dintre carĭ:

Caĭ	700,000
Boĭ şi bivolĭ	3.000,000
Oĭ	6,000,000
Capre	70,000
Porcĭ	1,000,000
Asinĭ şi catârĭ	3,000

Caiĭ româneştĭ, altă dată renumiţĭ în toată Europa, sunt în genere micĭ de statură, scurţĭ, iuţĭ şi cumpătaţĭ la mâncare. Acesta e maĭ cu seamă caracterul cailor de munte. Ceĭ de la câmpie sunt ceva maĭ marĭ. Caiĭ ceĭ maĭ bunĭ sunt prin Moldova superióră şi prin judeţul Ialomiţa.

Creşterea asinilor, atât de trebuincioasă în cultura mică, este nesocotită în ţara noastră. In Moldova se găseşte un numĕr foarte mic de aceste animale; cea maĭ mare parte se găsesc prin judeţele Teleorman, Vlaşca, Ialomiţa şi Dolj.

Creşterea vitelor cornute ţine locul cel maĭ important în economia noastră rurală. Din diferite cauze însă — în special epizotia—numĕrul boilor şi vacilor a scăzut cu o treime şi această descreştere nu s'a oprit încă. Judeţele cele maĭ bogate în boĭ şi vacĭ sunt Doljul şi Teleormanul.

In privinţa oilor, în ţara noastră se disting oile ţigae, (albe şi negre); oile de rasă ţurcană şi bârsană precum şi foarte puţine oĭ merinos, introduse în Mol-

www.dacoromanica.ro

dova încă din anul 1835, dar al căror numĕr n'a sporit. Printre speciele de oĭ de rînd, oile ţigac, maĭ cu seamă cele albe, sunt cele maĭ căutate.

Totuşĭ în ultimul recensămînt s'a constatat şi aci un scăzămînt oare-care, produs după cât se crede prin înpuţinarea păşunilor, care aŭ fost înlocuite cu arăturĭ.

Daca rasa oilor se maĭ menţine, aceea a caprelor scade necontenit. Printre caprele noastre există şi un mic numĕr de capre de Angora.

Porciĭ constituiaŭ până în aniĭ trecuţĭ una din bogăţiile principale, ale Olteniei maĭ cu osebire. De când însă s'a stabilit regimul protecţionist, faţă cu Austro-Ungaria, această ramură din comerciul nostru exterior a dispărut.

Pasările domestice sunt aceleaşĭ ca şi cele din alte ţărĭ ale Europeĭ.

Creşterea albinelor era altă-dată una din bogăţiile de căpetenie ale ţăreĭ; astă-zĭ însă această cultură dacă nu degenerează, dar stă pe loc. In termen de mijloc se produce vre-o 500,000 oca miere şi 60,000 oca ceară. Judeţele Vlaşca, Vasluĭ şi Mehedinţĭ se ocupă maĭ cu osebire de această importantă cultură.

Ca şi albinele, gândaciĭ de mătase constituiaŭ una din bogăţiile moştenite de la strămoşiĭ noştri. Creşterea acestor insecte era ocupaţiunea de predilecţiune a populaţiuneĭ femenine de la ţară. Astă-zĭ însă, şi această cultură a început a degenera. Mare parte din populaţiunea rurală se maĭ ocupă cu dînsa.

PRODUCŢIUNEA MINERALĂ. Munţiĭ ţăriĭ noastre sunt bogaţĭ în diferite minerale, acestea însă sunt fórte puţin exploatate. Printre minerale, care ar da loc uneĭ industriĭ întinse, se pot cita pietrele de calcar numulitic, care se găsesce maĭ cu osebire prin munţiĭ din judeţul Argeş; marmora colorată, la Olăneştĭ în ju-

www.dacoromanica.ro

deţul Vîlcea ; pietrele dem oară ; sulf, atât în stare nativă, cât şi combinat cu alte ape minerale; cărbunii fosilĭ, lignită, antra it ; chichlibar, etc.

Printre mineralele care sunt exploatate putem cita: *Sarea*, care se găseste în cantităţĭ considerabile prin judeţele Vêlcea, Prahova, Buzeŭ, Rîmnicu-Sarat, Putna Bacăŭ şi Neamţu. Minele cele marĭ, puse în exploatare sunt: Ocnele-Marĭ (Vêlcea), Slănic şi Telega (Prahova) şi Ocna (Bacăŭ). Imprejurul minelor de sare se găseşte de ordinar marga verde de diferite nuanţe, argilă, gips, cărbunĭ, ocru etc.

Petroliul, se estrage din judeţele Dâmboviţa, Prahova, Buzăŭ şi Bacăŭ.

Se poate menţiona şi *argila*, care dă naştere industrieĭ olărieĭ.

In privinţa metalurilor s'a constatat în munţiĭ noştri existenţa auruluĭ şi argintuluĭ. Se maĭ găseste de asemenea cupru, mercuriu, fier, plumb şi cobalt.

APE MINERALE. Din acest punct de vedere România este foarte bogată. Apele minerale sunt de două felurĭ: Ape de munte şi ape de câmpie. Cele d'întîĭ sunt mult maĭ numeroase. In genere aproape toate câte sunt cunoscute sunt atermale; cu toate că diferitele studiĭ făcute la diferite epoce au constatat şi existenţa izvoarelor termale. Până astă-zĭ s'a constatat până la 110 izvoare de ape minerale, clasate în următórele categoriĭ:

1. *Ape sulfuróse*. Sulfuroase sodice, 12 isvoare ;— sulfuroase calcice, 3 isvoare ;— sulfuroase, saline cu magnesie saŭ carbonat de magnesie, 7 isvoare ;— sulfurice cu magnesie carbonică, 18 isvoare.

2. *Ape clorurate*: Clorurate sodice sulfuroase saŭ alcaline, 12 isvoare ;—clorurate sodice simple, 6 isvoare ;

www.dacoromanica.ro

—clorura.e sodice iodurate şi bromurate, 12 isvoare; clorurate feruginoase, 4 isvoare.

3. *Ape bicarbonate:* Bicarbonate sodice hidroclorice, 3 izvóre; — bicarbonate sodice feruginoase, 17 isvoare [1])

4. *Ape sulfate;* (amare) în număr de 16 isvoare.

Afară de aceste ape, care maĭ toate sunt situate în regiunea munţilor, se maĭ găsesc isvoare de ape minerale şi prin judeţele de la câmp.

Stabilimente maĭ mult orĭ maĭ puţin sistematice avem la: Călimăneştĭ, (Vîlcea), Bălţăţestĭ (Neamţu), Lacu-Sărat (Brăila), Balta-Albă (R.-Sărat), Câmpina, (Prahova), Târgu-Ocna, Slănic, (Bacău), Strunga, (Roman)

PRODUCŢIUNEA INDUSTRIALA.—Din punctul de vedere industrial România este încă înapoiată. Pe de o parte faptul că toată activitatea noastră s'a concentrat până astă-zĭ numaĭ în cultura cerealelor; iar pe de alta regimul liberuluĭ schimb, în sfîrşit puţina atenţiune ce s'a acordat acesteĭ importante ramurĭ din bogăţia orĭ-căruĭ stat civilizat, sunt atâtea cauze carĭ au contribuit la menţinerea acesteĭ stărĭ înapoiate.

Industria mare, adică acea care se practică în stabilimente sistematice, care pune în circulaţie capitalurĭ marĭ, şi ale căreĭ produse alimentează atât consumaţiunea locală cât şi exportul, lipseşte aproape cu desăvîrşire; nu se poate cita prin urmare de cât, până la un punct oare-care, industria mică, adică aceea ale căreĭ produse sunt cerute de consumaţiunea zilnică, şi care nu cere marĭ sacrificiĭ spre a se practica.

Printre diferitele speciĭ ale aceste ramure de bogăţie, se pot menţiona cele următoare:

1) Acestea din urmă sunt cunoscute în genere sub numele de *ape feruginoase.*

www.dacoromanica.ro

1. Industrii minerale. Primul rang printre acestea îl ocupă industriile extractive, în care se coprinde exploatarea *sărei* și a *petroliuluĭ*.

Existența minelor de *sare* constitue pentru țara noastră un isvor important de bogăție. Minele cele maĭ importante de sare se află maĭ cu osebire prin județele Vîlcea, Prahova, Buzăŭ, Rîmnicu-Sărat, Bacăŭ și Neamțu. Se disting două felurĭ de sare; albă și vînătă. Cea d'întâĭ este preferată de consumatorĭ. Sarea se găsesce în mare parte, în formĭ de straturĭ, străbătute de vine de ghips; iar pe unele locurĭ foarte mult amestecată cu argilă. Se exploatează de stat până la 75 milioane pe an. [1])

Exploatarea *petroliuluĭ*, constitue asemenea un mare isvor de bogăție.

Petroliul se găsește de asemenea prin multe din localitățile muntóse, în special însă prin județele Dîmbovița, Prahova, Buzăŭ, Râmnicul-Sărat și Bacău. Sursele de petroleu se află de obște în apropiere de straturile salifere. Producțiunea anuală aproximativă 16 milióne litriĭ.

Se maĭ pot cita printre industriile produse din minerale muntoase: *Sticlăria* prin județele Prahova și Bacăŭ; construcțiunea pietrelor de moară prin județele Gorj, Dâmbovița, Buzăŭ, Bacăŭ, Neamțu, Sucéva, Botașanĭ (Hârlăŭ), și altele.

La aceasta putem adăoga fabricațiunea cărămideĭ pretutindenĭ și exploatarea varuluĭ, care se face pe o scară întinsă, prin multe din localitățile muntoase.

Industriile alimentare In primul rang sunt morile de diferite felurĭ, printre care o bună parte

1) Sarea se găsesce și sub formă lichidă, în combinațiune cu iod fier, brom, etc.

www.dacoromanica.ro

sunt sistematice, şi care daŭ naştere atàt fabricaţiunii pàinei cât şi pastelor alimentariĭ.—Apoĭ vin povernele în care se fabrică alcoolu de cereale şi fabricaţiunea bereĭ, care se practică prin câte-va din oraşele marĭ. Industria brânzeturilor, renumită prin càte-va localităţĭ muntoase, în special brânzeturile de Penteleu. O fabrică de salamurĭ, ale căreĭ produse pot concura cu cele din Sibiu şi fabricarea zahăruluĭ (Sascut) etc.

Industria forestieră este destinată a deveni încă un izvor de bogăţie. Prin munţĭ funcţionează astă-zĭ într'un mod sistematic o mulţime de herăstrae. Prin multe localităţĭ nu se aşteaptă de cât crearea căilor de comunicaţiune, spre a se înfiinţa stabilimentele cerute pentru exploatarea pădurilor noastre.

Industriile textile Nu posedăm încă nicĭ un stabiliment pentru ţesătura pânzeĭ; această industrie se practică pe la ţară într'un mod primitiv [1]. In schimb însă posedăm càte-va fabricĭ de postav ordinar, precum şi o fabrică de postav maĭ bun în judeţul Neamţu şi la Azuga. In timpul din urmă s'a înfiinţat câte-va fabricĭ de frînghiĭ şi sfoară, al căror viitor se poate considera ca asigurat.

Industrii chimice. Printre acestea se deosebeste fabricaţiunea uleiurilor de in şi rapiţă; aceea a seuluĭ de vacă, oaie şi capră, precum şi a lumînărilor de seŭ şi de stearină; tăbăcirea peilor, care începe a se desvolta, fabricaţiunea apeĭ gazoase foarte rĕspîndită; acea a oţetuluĭ şi altele.

Alte industrii. Sub acest titlu se înţelege maĭ întâĭ industriile privitoare la îmbrăcăminte, ca croitoria cismăria etc.: apoĭ industriile privitoare la locuinţă,

1) Sunt renumite ţesăturile de lână şi de mătase fabricate de ţărancele nóstre.

www.dacoromanica.ro

ca tâmplăria, lemnăria, fierăria, tinichegeria şi altele, precum şi câte-va stabilimente izolate cum de exemplu fabricile de hârtie de la Letea, Cìmpu-Lung şi Buşteni. Se menţionează tipografiile care funcţionează prin toate oraşele mari şi căruţăria prin centrele de frunte ale ţăreĭ.

In rezumat tabloul industriilor române este foarte mic, în raport cu cererile, din ce în ce maĭ marĭ ale consumatorilor, cu toate astea trebue să semnalăm în ultimele timpurĭ un spor îmbucurător de fabricĭ maĭ pe fie-care an şi care sunt pe cale de prosperitate.

COMERŢUL. Totalul comerciuluĭ nostru exterior atinge cifra de 700,000,000 leĭ pe an

Mărfurile care se importă în ţara noastră de prin ţările cu care suntem în legăturĭ, le putem clasa după următoarele categoriĭ:

1) Mărfurile trebuincióse la îmbrăcăminte.

Tot felul de ţesăturĭ de lână, bumbac, jută, cânepă şi mătase; apoĭ objecte de pâslă, bonetărie, precum şi haine şi alte obiecte fabricate: pieĭ tăbăcite fine şi ordinare, precum şi încălţăminte fabricate; în fine tot felul de articole de lux, blănăriĭ, objecte de ceaprăzărie etc.

2. Articole trebuincioase la locuinţă:

Lemne de construcţiune, diferite objecte lucrate în fier, oţel, argint, aramă şi alte metale, cue de sârmă, tinichea, diferite obiecte lucrate în lemn, etc.

3. Articole comestibile:

Coloniale de tot felul, diferite uleiurĭ, diferite conserve de carne şi peşte, diferite paste alimentare etc.

4) Alte objecte:

Tot felul de maşinĭ agricole saŭ industriale: instrumente sciinţifice şi muzicale, hârtie, petroliŭ rafinat, frînghiĭ, parafină şi cereşină, argint brut şi ceasornice

www.dacoromanica.ro

deı aur, de argint şi nikel; pietre în lespezĭ şi obiecte lucrate în marmoră etc.; olărie şi sticlărie fină şi ordinară, reşină, cărţĭ, bronzurĭ, diferite grăsimĭ, vinurĭ săpunărie de lux, ceară, bijuterie, arme de foc şi arme albe, trăsurĭ, diferite seminţe, tot felul de mărunţişurĭ etc. etc.

Mărfurile exportate sunt:

Cereale: grâŭ, porumb, orz, ovĕz, meiŭ, rapiţă, cànepă, şi in; făinurĭ şi legume făinoase şi uscate, lemne, seminţe uleioase, lânurĭ şi pieĭ brute, petroliu brut diferite animale, brânzeturĭ, sare, peşte proaspăt şi sărat, vinurĭ şi spirtoase, vestminte ordinare, seurĭ şi grăsimĭ, lemne de ars, anason, diferite paserĭ şi fructe, miere, săpunurĭ ordinare, coarne de vite şi alte articole.

Instituţiuni de credit. —Printre cele de căpetenie însemnăm:

1) *Banca naţională*, întemeiată în anul 1879, cu un capital de 12,000,000 leĭ, reprezintat prin 24,000 acţiunĭ, a căror valoare nominală este de leĭ 500 fie-care Această bancă are sucursale în Iaşĭ, Galaţĭ, Brăila şi Craiova, afară de agenţiĭ.

2. *Banca generală*, înfiinţată de curând tot pe acţiunĭ.

3) *Creditul funciar rural*, care face împrumuturĭ pe amanet (moşiĭ).

4) *Creditul funciar urban*, care face împrumuturĭ pe amanet (case saŭ alte imobile).

5) *Casele de credit agricol*, câte una în fie-care capitală de judeţ. Creditele agricole, depind, din puntul de vedere administrativ, de ministerul de finanţe.

6) Diferite societăţĭ de asigurare: *Dacia-România; Naţionala;* şi Societatea de credit mutual «*Unirea*», în care asiguraţiĭ sunt în acelaş timp şi asociaţiĭ intre-

www.dacoromanica.ro

prindereĭ.—Apoĭ, *creditul.mobiliar*, care face diferite operaţiunĭ comerciale; *societatea de construcţiunĭ*, în fine *Banca Românieĭ*, precum şi o mulţime de băncĭ private.

CĂILE DE COMUNICAŢIE. — Atât din puntul de vedere militar cât şi din puntul de vedere economic, căile de comunícaţie sunt de cea maĭ mare utilitate într'o ţară. Ele denotă în ultimul grad puntul la care a ajuns civilizaţiunea unuĭ popor. Din acest punt de vedere mijloacele de comunicaţiune ale Românieĭ sunt de două felurĭ: căĭ naţionale şi internaţionale. Acestea din urmă se împart la rândul lor în căĭ ferate şi şosele.

CĂĬ FERATE. — Reţeaua întreagă a căilor ferate din România prezintă o desvoltare de aproape 2500 km. O arteră principală străbate regatul Românieĭ de la Vêrciorova şi până la Burdujenĭ-Itzcanĭ, ambele punte de contact cu imperiul Austro-Ungar şi din această arteră se desfac maĭ multe alte liniĭ laterale.

Centrul căilor ferate române este capitala ţăreĭ. Din acest punt pleacă următoarele liniĭ principale:

1) *Bucureştĭ-Vîrciorova*, prin Chitila, Ciocăneştĭ, Ghergani, Titu, Găeştĭ, Leordenĭ, Goieştĭ, *Piteşti*, Costeştĭ, Stolnicĭ, Corbu, Potcoava, *Slatina*, Piatra, Balş, Pieleştĭ, *Craiova*, Işalniţa, Coţofenĭ, Răcarĭ, *Filiaş*, Butoeştĭ, Strehaia, Timnea, Prunişor, Palota, *Turnu-Severin* şi Vârciorova, unde se leagă cu calea ferată Austro-ungară, Orşova-Pesta-Viena.

2) *Bucureştĭ-Roman*, prin Chitila, Buftea, Periş, Crivina, *Ploieştĭ*, Valea-Călugărească, Albeştĭ, Mizil, Ulmenĭ, Monteoru, *Buzĕŭ*, Zoiţa, *Râmnicu-Sărat*, Sihlea, Gugeştĭ, Costeştĭ, *Focşanĭ*, Putna seacă, Mărăşeştĭ, Pufeştĭ, *Ajud*, Sascut, Răcăciunĭ, Valea seacă, *Bacaŭ*, Galbenĭ, *Roman*.

Această linie se continuă până la frontiera Austro-Ungară prin: Mirceştĭ, Hălăuceştĭ, *Paşcanĭ*, Lespezĭ, Dolhasca, Litenĭ, Vereştĭ, Burdujenĭ şi Itzcanĭ, unde

www.dacoromanica.ro

se leagă cu linia austriacă, care străbate Bucovina şi Galiţia prin Cernăuţĭ şi Lemberg. — De la Paşcanĭ se desface o altă linie spre frontiera rusă, prin: Ruginoasa, Târgu-Frumos, Sârca, Podu-Iloaeĭ, Cucutenĭ, *Iaşĭ*, Christeştĭ, Unghenĭ şi Ungheniĭ-ruşĭ, unde se leagă cu linia rusă, care străbate Basarabia până la Bender şi de aci la Odessa. De la Vereştĭ, pe linia Roman-Suceava, se desface o altă linie laterală la Botoşanĭ prin Bucecea şi Leorda; iar de aci se desface alta la Dorohoiŭ prin Văculeştĭ.

3) *Bucureştĭ-Giurgiu-Smârda* prin Jilava, Sinteştĭ, Vidra Grădiştea, Comana, Băneasa, Frăteştĭ, *Giurgiŭ* şi Smârda.

Această linie se pune în comunicaţie cu linia bulgară, Rusciuc-Warna, printr'un serviciŭ de vapoare pe Dunăre, între cele două porturĭ.

Aceste treĭ liniĭ pleacă din Bucureştĭ şi conduc către treĭ din frontierele ţăreĭ.

LINIILE LATERALE. — Pe linia Bucureştĭ-Vârciorova sunt:

Titu-Târgovişte-Pucioasa-Lăculeţe, prin Nucet şi Văcăreştĭ; *Coşteştĭ-Turnu-Măgurele; Râmnicu-Vâlceĭ-Corabia*, (prin Piatra).

Pe linia Bucureştĭ-Roman sunt:

Buzĕu-Mărăşeştĭ, prin Cilibia, Făureĭ, Ianca, Muftiŭ, *Brăila*, Barboşĭ, *Galaţĭ* (linie laterală), Şerbeştĭ, Independenţa, Vameş, Hanu Conachi, Iveştĭ şi Tecuciŭ. - De la Tecuciu se desparte o altă linie la Bârlad prin Berheci Ghidigenĭ, Tutova şi Bĕrlad. Apoĭ Bĕrlad-Vasluĭ-Iaşĭ, cu linia laterală Crasna-Huşĭ.

Bacăŭ-Piatra, prin Gârlenĭ, Buhuş, Podolenĭ şi Roznov.

Adjud-Ocna-Ghimeş, prin: Urecheştĭ, Căiuţ, Orneştĭ, Ocna şi Comăneştĭ.

Ploeştĭ-Predeal prin: Buda, Băicoiŭ, *Câmpina*, Comarnic, *Sinaia*, Buştenĭ, Azuga, Predeal, punt pe frontieră, unde

www.dacoromanica.ro

se încâlneşte cu linia Austro-ungară Braşov-Sibiu-Cluj. Din această linie se desface linia laterală, *Buda-Slănic* prin Plopenĭ şi Poiana; iar de la Câmpina o altă linie la Doftana.

In Dobrogea avem o singură cale ferată *Cerna-Voda-Constanţa*, prin Medjidie şi Murfatlar. Această linie este pusă în comunicaţiune cu Capitala ţăreĭ prin linia ferată, de la Bucureştĭ la Feteştĭ şi prin podul Carol I care leagă ambele malurĭ ale Dunăreĭ.

Cele alte liniĭ laterale sunt: Bucureştĭ-Fetestĭ-Cerna-Voda:Făureĭ-Feteştĭ-Slobozia-Călăraşĭ; (Călăraşĭ-Portul); Filiaş-Târgu-Jiu; Goleştĭ-Câmpu-Lung; Dolhasca Fălticenĭ; Rîurenĭ-Ocnele marĭ; Craiova-Calafat şi Piteştĭ-Curtea de Argeş-Rîu-Vaduluĭ. Aceste două din urmă nu este încă terminată. In Moldova este linia Dorohoĭ-Iaşĭ prin Truşeştĭ.

ŞOSELELE naţionale ocupă o desvoltare de peste 3000 km. Cea maĭ principală este aceea care încinge ţara întreagă pe lângă calea ferată, începând de la Vêrciorova şi pânĭ la Mihăilenĭ. Din această şosea porneşte spre Nord în România şi spre Vest în Moldova, diferite alte şosele internaţionale, carĭ ne pun în comunicaţiune cu Transilvania şi Bucovina, prin maĭ multe trecătorĭ peste culmea centrală a Carpaţilor. Printre trecătorile însemnate, putem cita pe cele următoare:

1) *Vârciorova*, (Porţile de fier), care pune în comunicaţie România cu Austro-Ungaria (Banatul) La această trecătoare conduce o şosea, care se întinde de-a lungul drumuluĭ de fier Bucureştĭ-Vêrciorova.

2) *Păiuş*, format de Jiu, care leagă Pietroşaniĭ cu Craiova printr'o şosea împietrită. Această şosea merge prin Filiaş, Ţândărenĭ, Vădulenĭ, Rovinarĭ, *Târgu-Jiu*, Bumbeştĭ, Lainicĭ şi Păiuş.

De aci, şoseaua trece pârâiaşul Hurloĭ; apoĭ frontiera

www.dacoromanica.ro

pe la Cârligu Capreĭ, şi dă la vama *Surdul;* de unde urmează până la Pietroşanĭ, după ce a trecut prin Livezenĭ.

Inainte de a se construi această şosea, trecerea în Transilvania se făcea pe la Buliga şi de aci la Livezenĭ şi Pietroşanĭ prin Vulcan.

De la Ţândărenĭ un alt drum urmează valea Gilortuluĭ şi trece în Transilvania pe o potecă peste muntele Paringuluĭ.

3) *Pasul Câinenĭ*, (Turnu-Roşu) deschis de Olt. Pune în legătură Slatina cu Sibiul printr'o şosea, care se lungeşte pe dreapta Oltuluĭ prin Drăgăşanĭ, Fişcălia, Rîmnicu-Vâlcea, Calimăneştĭ, Cozia, Câinenĭ etc. Pe aci s'a construit de către Traian o şosea care a condus oştile romane în Transilvania în contra Dacilor.

De la Piatra merge spre Sud la Corabia, o altă şosea, care trece prin Caracal. Un drum lateral se întinde de la Slatina pe ţărmul stâng al Oltuluĭ până la Slăveştĭ, de aci urmează Valea Topologuluĭ şi se uneşte cu şoseaua principala la Câinenĭ.

4) *Pasul Bran* (Törzburg) format de Dâmboviţa şi pîrîul Mojestu afluente al Bârseĭ. Acest pas leagă Braşovul cu Piteştĭ prin Câmpu-Lung. De la Piteştĭ şoseaua trece prin Piscanĭ, Mihăeştĭ, Câmpu-Lung, Nămăeştĭ, Rucăr şi Podul Dâmboviţeĭ. De aci începe poteca până la frontieră, iar de la frontieră şi până la Braşov este şoseaua împietrită. Deosebim încă drumul Piteştĭ-Curtea-de-Argeş-Râmnicu-Vâlceĭ; Rucăr-Târgoviştea-Găeştĭ şi Târgovişte-Titu. Putem cita şi drumul de la Piteştĭ la Alexandria şi de aci se bifurcă la T.-Măgurele, Zimnicea şi Giurgiŭ.

5) *Pasul Predeal*, format de Prahova şi Temeşul (afluente al Oltuluĭ), prin acest pas trece şi şoseaua care leagă Ploeştiĭ cu Braşovul şi cu Bucureştĭ. Şoseaua

www.dacoromanica.ro

trece în apropiere de calea ferată. Ca drumurĭ laterale avem Ploeştĭ-Târgovişte; Ploeştĭ-Văleniĭ de munte; Ploeştĭ-Buzĕŭ. De la Câmpina se desface spre Est de calea ferată un drum de căruţe până la sorgintea Doftaneĭ; şi trece în Transilvania prin pasul *Şmţul* (potecă).

6) *Pasul Buzĕŭ*, deschis de rîul Buzĕŭ, pune în legătură, Buzĕul cu Braşovul. Această cale pleacă din Buzĕŭ pe valea rîuluĭ, pe şosea, până aproape de confluenţa rîuluĭ Buzĕŭ cu Bîsca mare; de aci începe maĭ întâiŭ drum, apoĭ potecĭ până la frontieră, iar de la frontieră şi până la Braşov şosea împietrită.

Alăturĭ de pasul Buzĕuluĭ se aflĭ pasul Crasna, trecătoare de a doua ordine; iar între acest pas şi pasul Oituzuluĭ se află maĭ multe potecĭ înguste, care străbat munţiĭ.

7) *Pasul Oituzuluĭ*, format de Oituz, leagă Focşaniĭ cu Braşovul prin Kejdi-Vaşarhely. Din Focşanĭ pleacă maĭ întâiu o şosea, care trece prin Odobeştĭ şi se continuă pe lângă Putna până la confluenţa acesteia cu Zăbala la Valea Sereĭ. Apoĭ din şoseaua principală pleacă de la Adjud o altă şosea, care merge spre trecătoarea Oituzuluĭ, practicabilă pentru căruţe, până la Sosmezo, în Transilvania, de unde începe iar şoseaua care merge la Kejdi-Vaşarhely împietrită şi bine întreţinută.

Intre trecătoarea Buzĕuluĭ şi aceea a Oituzuluĭ se maĭ aflĭ încă şi alte potecĭ de caĭ, care pun în legătură de o parte cu şoseaua Braşov—Kejdi-Vaşarhely, iar de alta cu şoseaua principalĭ Buzeŭ-Adjud.

8) *Pasul Ghimeşuluĭ*, deschis de Trotuş. Această trecătoare pune în legătură portul nostru Galaţĭ cu oraşul Cic-Seredna din Transilvania pe un drum de aproape 250 km., care străbate ţara în curmeziş şi trece prin Tecuciu, Adjud, Ocna, Comăneştĭ şi Palanca (frontieră), unde începe defileul *Ghimeşul*. De aci se continuă în

www.dacoromanica.ro

Transilvania până la Cic-Serenda, unde se leagă cu drumurile principale. Până la Comăneştĭ avem şosea împietrită. De la Comăneştĭ la frontieră avem drum îngust, stâncos şi în general rĕu în reţinut, avînd a trece peste Trotuş de maĭ multe orĭ.

Trebue să maĭ cităm drumul Comăneştĭ-Bacăŭ (şosea împietrită), unde dă în şoseaua principală şi drum de fier, punând ast-fel în legătură, această parte a Transilvanieĭ cu Moldova de sus, în special Cic-Serenda cu Iaşĭ etc. De la Cic-Serenda se maĭ poate trece la Ocna şi prin pasul deschis de rîul Uz. Acest drum pleacă din Darmăneştĭ, punct unde confluează rîul Uz cu Trotuşul şi urmează valea acestuĭ rîŭ până în Transilvania, stabilind ast-fel o legătură între şoseaua Cic-Serenda-Braşov şi Ocna-Comăneştĭ. Focşanĭ se leagă cu cele-l'alte punte principale din România prin drumurĭ primitive saŭ şosele răŭ întreţinute.

9) *Pasul Tulgheşuluĭ*, deschis pe Bistricioara, spre Vest de muntele Ceahlău, pune în legătură punctul Gheor-Ghio-St-Mikloş cu Roman-Iaşĭ, prin oraşul Neamţu şi cu Bacăŭ prin Piatra. De la Bacăŭ pleacă o şosea care trece prin Piatra şi se termină la Bicaz; de aci drum ordinar până la Hangu pe valea Bistriţeĭ: iar de la Hangu şi până la Gheorgio-St-Mikloş, prin trecătoarea Prisacanĭ şosea, care trece frontiera pe la Nord de Ciahlău, apoĭ prin Hollo (Corbul), Borsek (băĭ) etc. De la Iaşĭ şi de la Roman la Paşcanĭ, avem şoseaua principală dublată cu drum de fier; de la Paşcanĭ la Hangul prin oraşul Neamţ şi Mănăstirea Agapia, drum ordinar de căruţe, ca şi cel de la Hangu la Bicaz pe valea Bistriţeĭ.

Intre pasul Ghimeşuluĭ şi acela la Tulgheşuluĭ se maĭ află încă o trecătoare formată de rîul Bicaz, prin care se leagă direct Gheorghio-St-Mikloş cu Piatra. Acest

www.dacoromanica.ro

drum este maĭ puţin practicabil şi maĭ expus la întreruperĭ.

10) *Pasul Dorna*, deschis la rîul Bistriţa la confluenţa sa cu Dorna şi cu rîul Negru. Această trecătoare pune în comunicaţie Iaşĭ cu oraşul Bistriţa din Transilvania. De la Hangu, punct unde se întâlnesc drumurile de la Bacăŭ şi de la Paşcanĭ, se continuă un drum ordinar şi primejdios pe valea Bistriţeĭ, până la frontieră; iar dincolo de frontieră, de la satul Vatra Dorneĭ, începe o şosea împetrită care conduce la Bistriţa.

11) *Pasul Cornu Luncel*, format de rîul Moldova, pune în legătură Sudul Bucovineĭ cu oraşul Roman, printr'o şosea împetrită, care urmează valea Moldoveĭ, prin Fălticenĭ, Rădăşenĭ (frontieră); apoĭ în Bucovina prin Gura Humoreĭ, şi Câmpu-Lung, până la Vatra-Dorneĭ, unde intră în şoseaua care conduce la Bistriţa.

12) *Pasul Mihăilenĭ*, deschis de rîul Siret, pune in legătură Iaşĭ cu Cernăuţĭ, printr'o şosea bine întreţinută care trece prin Botoşanĭ, Bucecea, Mihăilenĭ, trece frontiera şi se continuă apoĭ direct la Cernăuţĭ.

13) *Pasul Itzcanĭ-Burdujenĭ*, deschis de rîul Suceava, care pune în legătură Cernăuţiĭ cu Moldova (Roman-Iaşĭ etc.) prin cale ferată şi prin şosea.

14) *Pasul Mamorniţa*. Aceasta este cea din urmă trecătoare din Moldova. Pe aci drumul care leagă Cernăuţiĭ cu Hotinul trece printr'o şosea bine întreţinută, care trece prin Mamorniţa şi ţine până la Herţa; iar de aci prin două drumurĭ ordinare unul la Dorohoiu şi altul d'alungul Prutuluĭ prin Lipcanĭ etc., în Basarabia. De la Herţa la Hotin sunt drumurĭ ordinare.

In Moldova şeasă ca şi în România şeasă drumurile nu sunt în deajuns prevĕzute cu şosele bine întreţinute. Diferitele puncte importante sunt legate între ele, fie prin drumurĭ primitive, fie prin şosele rău întreţinute.

www.dacoromanica.ro

In total şoselele judeţene prezintă o desvoltare de peste 6500 kilometrii.

Telegraf. Liniile telegrafice brăzdează ţara în toate direcţiunile. Toate localităţile de oare-care importanţă sunt prevĕzute cu un oficiŭ telegrafo-poştal. Pe unde nu există însă drumurĭ ferate, transportul se poate face cu diligenţa.

Firul telegrafic prezintă o desvoltare de peste 12000 kilometriĭ: iar numĕrul oficiilor telegrafice postale marĭ şi micĭ trece de 220.

www.dacoromanica.ro

PARTEA II

ROMANIA

SECŢIUNEA II

JUDETELE

MEHEDINŢI

(MARCA O ALBINĂ)

SITUAŢIUNE LIMITE. Acest judeţ se află situat în partea cea maĭ occidentală a Românieĭ, între Austro-Ungaria, Sârbia şi judeţele Dolj şi Gorj. Limita despre Austro-Ungaria o formează culmea centrală a munţilor Mehedinţuluĭ, începênd de la Vârciorova şi până la poalele munteluĭ Secu; — de aci frontiera urmează cursul Cerneĭ până în muntele *Opleşata*; de aci frontiera urmează culmea centrală a Carpaţilor, trecênd prin vîrfurile *Dobrina*, *Tutoaia*, *Morarariul* şi *S'urul*, până la punctul unde începe hotarul judeţuluĭ Gorj. Limita despre Sêrbia o formează Dunărea până la satul Cetatea

Acesta este singurul judeţ care se atinge de Carpaţĭ şi de Dunăre în acelaşĭ timp.

www.dacoromanica.ro

Suprafaţa judeţuluĭ este de 5,510 Km. p. saŭ 551000 h ctare.

MUNŢII. In partea de Nord şi Vest acest judeţ este brăzdat de culmea centrală a munţilor *Mehedinţuluĭ*, care'l acoperă maĭ tot cu ramurile lor, nelăsând locses de cât în partea despre Sud. Vîrfurile principale sunt: *Met rişu'*, *Ciolanu Mare*, *Cracu Drăghiceanuluĭ*, *Oslea*, *Pietrile albe*, *Piatra Cloşanilor* şi altele.

Din vîrful Ciolanul mare se desface spre Sud-Est culmea *Matorăţuluĭ*, printre Bahna şi Topolniţa şi culmea *Godeanuluĭ*, printre Topolniţa şi Coşustea. Maĭ spre Sud de Cracu Drăghiceanuluĭ se desface din vîrful luĭ Stan, culma *Baia de aramă*, care se îndreptează în aceiaşĭ direcţiune printre Coşuştea şi Motru. Din vîrful Cracu Drăghiceanuluĭ se desface culmea ce poartă acelaşĭ nume, printre Motru sec şi Brebina şi care se termină lângă Baia-de-Aramă. In sfêrşit printre cele două braţe ce formează origina Motruluĭ, la o egală distanţă între Cracul Drăghiceanuluĭ şi vîrful Oslea, se desface culmea *Cloşanilor*, cu vîrful *Piatra Cloşanilor*, care se termină la confluenţa celor două părîurĭ.

In zona dealurilor putem nota: dealul *Poroina*, care se desface apoĭ în două: dealul *Rodina*, ce se întinde pe lângă Dunăre, şi dealul numit *Piscul Negru*, printre Drincea şi Desnăţuiu. Acesta din urmă trimite numeroase ramurĭ, printre afluenţiĭ Jiuluĭ, până la Craiova.

CURSURĬ DE APĂ. Marginea despre Sêrbia este formată de Dunăre, care formează în cursul sĕŭ următoarele insule: insula *Banuluĭ*, în dreptul satuluĭ Gura Văiĭ; apoĭ *Jidoştiţa*, *Simianu*, *Hinoau*, *Corbul*, *Ţig naşĭ*, *Ostrovul More*, *B. lta Ş'eanuluĭ*, *Gârla*, *Florentin* şi *Gomotârniţa*. Ostrovul mare şi Corbul sunt locuite.

Cele-alte cursurĭ de apă care udă acest judeţ sunt: 1) *Bahna*, care isvorăşte din muntele Ciolanul mare

www.dacoromanica.ro

şi curge direct spre Sud pînă la vărsarea sa în Dunăre, spre apus de Vêrciorova.

2) *Jidoştiţa*, care isvorăşte din dealul Matorăţuluĭ, udă comuna cu acest nume şi se varsă în Dunăre la Gura-Văeĭ

3) *Topolniţ'*, (Pluta) formată din treĭ isvoare ce pornesc din muntele Baia. Străbate peştera *Napuluĭ*, trece pe lângă mânăstirea cu acest nume şi se varsă în Dunăre în dreptul satuluĭ Simianu.

4) *Motrul*, format din Motrul sec şi Motrul frumos. Del d'ân.îiŭ ese din muntele Frumosu, cel d'al doilea ceva maĭ spre Sud; ambele înconjură culmea Cloşanilor şi se împreună la satul Poiana. De aci se îndreptează spre Sud şi Sud-Est până la confluenţa sa cu Jiul. Ese din judeţul Mehedinţĭ pe la satul Buiceştĭ.

Motrul primesce în cursul sĕŭ următorĭ afluenţĭ:

Brebina unită cu *Bueba*, care trece pe lângă Baia de aramă (pe la Nord), un pârîŭ de mică importanţă.

Coşuştea, care isvorăşte din muntele Secu, curge spre Sud-Est şi apoĭ spre Est până-la confluenţa sa.

5) *Husniţa* isvorăşte lângă comuna Husnicioara, maĭ la Sud de Coşuştea; curge paralel cu acesta şi se varsă lângă Strehaia.

Blahniţ', compusă din treĭ văĭ, care se unesc lângă satul Vânjul, trece pe lângă satul Pătulele, unde formează maĭ multe bălţĭ şi se varsă în Dunăre lângă satul Balta Verde.

6) *Drincea* ese din culmea Mircuţeĭ, prin două pârîurĭ, care se împreună la satul Podu-Grosuluĭ. Curge spre Sud, sub numele de *Valea Pituleştĭ*, şi se varsă în Dunăre lângă satul Cetatea. Aci se află şi hotarul cu judeţul Dolj.

Clima. In general clima judeţuluĭ Mehedinţĭ este să-

www.dacoromanica.ro

nătoasă, afară de câte-va localităţi situate pe lângă Dunăre, unde s'a format bălţi.

La T. Severin, din causa curenţilor calḑi care suflă de la West şi Nord-West prin porţile de fier, şi prin deschizătura munţilor, temperatura e maĭ caldă de cât în restul judeţuluĭ. Mijlocia anuală trece în acest punct peste 11°, pe când în regiunea dealurilor şi câmpie, temperatura anuală e de 10°; iar prin munţi 6°—7°. Ploaia 600—700 m.m.; iar prin munţĭ 700—1000 mm. vîntul care domină este cel de West, Sud, West şi Nord-West.

POPULAŢIUNEA, atinge ţifra de 230,000 loc.

IMPĂRŢIRI ADMINISTRATIVE. Din acest punct de vedere judeţul Mehedinţĭ se înparte în următoarele 5 plăşĭ; *Ocolu*, cu reşedinţa în comuna *Malovăţ*; *Blahniţa-Câmpu*, cu reşedinţa în comuna *Vânju-mare*; *Dumbrava-Motru de jos*, cu reşedinţa în *Strehaia*: *Motru de jos*, cu reşedinţa în *Broşteni*; *Cloşani*, cu reşedinţa în *Baia de Aramă*.

ORAŞE. Capitala judeţuluĭ este *T.-Severin* (19000 loc.). Unul din porturile importante ale ţĕriĭ, Oraşul este aşeḑat pe o poziţiune frumoasă. Construcţie modernă. Punt strategic important. Se crede că a fost fundat de imperatorul Sever, de unde pare a'şĭ trage numele. Se observă ruinele poduluĭ făcut de Traian când a trecut în contra Dacilor. A fost ridicat maĭ têrḑiŭ în secolul VI de Justinian, după ce fusese pustiit de Hunĭ în secolul III. In secolul VIII era capitala banatuluĭ Olteniei, care coprindea pe acea vreme Oltenia, districtul Haţeguluĭ şi al Temişaneĭ. Prima mitropolie după cât se crede, ce s'a fondat în Dacia. In 1478 a fost dărîmat de Turcĭ apoĭ ocupat de Austriacĭ până la 1739. In anul 1836—37, s'a efectuat restaurarea acestuĭ oraş în timpul domnieĭ principeluĭ Alexandru Ghica. Se observă încă ruinele uneĭ cetăţĭ la capul poduluĭ Traian;

www.dacoromanica.ro

o coloană de zid în grădina publică, rest din vechiul oraş, ruinele unuĭ amfiteatru roman, precum şi alte antichităţĭ maĭ puţin însemnate. Ca monumente moderne demne de notat, sunt grădina publică şi biserica Grecesculuĭ.

Afară de Românĭ, se maĭ găsesc în acest oraş Germanĭ, Ungurĭ, Sêrbĭ, Grecĭ, etc.

In Turnul-Severin se află reşedinţa unuĭ regiment de dorobanţĭ şi unuia de călăraşĭ; maĭ posedă un liceŭ, precum şi toate autorităţile superioare ale judeţuluĭ. Staţiune importantă a drumuluĭ de fier.

Baia de aramă (1050 loc.) Situat pe Brebina spre Vest de confluenţa sa cu Motrul. Renumită pentru exploatarea cupruluĭ în timpurile antice. Imprejurul oraşuluĭ s'aŭ redeschis iar minele de cupru. In oraş o veche mânăstire, astă-zĭ în ruine.

Vârciorova, (900 loc.) Punct important ca staţie finală a drumuluĭ de fier, unde se leagă cu cel austriac. Ruine romane.

Gruia, Hinov, Antoţiĭ, Crivina, Isvoarele şi Gârla mare sunt micĭ porturĭ la Dunăre.

Strehaia, (6000 loc.). Comună rurală şi staţiune de drum de fier.

Cloşanĭ, punct de trecere peste munţĭ în Transilvania. Se observă încă o casă, care a fost a luĭ Tudor Vladimirescu.

Monumente şi localităţĭ istorice. Afară de cetatea *Tierna*, pe ruinele căreia se crede că s'a ridicat maĭ târḑiŭ vechiul oraş Cerneţĭ, încorporat astă-ḑĭ la T.-Severin, se vĕd o mulţime de urme de antichităţĭ romane. Ca mânăstirĭ sunt: *Topolniţa* pe rîul Topolniţa zidită de Lupu Buligă în 1675 pe urmele uneĭ cetăţĭ romane;—*Strehaia* întemeiată de Mihaĭ-Bravul, maĭ mult ca loc de apărare. Este situată la confluenţa Husniţeĭ cu Motrul.—

www.dacoromanica.ro

Din acest judeţ aŭ eşit maĭ multe personagiĭ însemnate în istoria noastră : Vladimirescu, Paharnicul I upu Vornicul Socol şi Urişte.

Căi de comunicaţie. Se deosebeşte maĭ în âî linia ferată, care trece prin staţiunile: Butoesci, Stıehaia, Tîmna, Prunişor, Palota, Severin şi Vêrciorova.

Ca şosele avem :

Şoseaua naţională de la Vârciorova la Gura Motruluĭ ;—şoseaua judeţeană, de la Severin la Târgu-Jiŭ—prin Broşteni şi Roşniţa ; şoseaua judeţeană de la Severin la Baia de aramă : De la Severin la Cetatea prin Vânju-mare şi Receea, cu o ramură pe la Gruia. De la Strehaia la Baia de Aramă, tot prin Broşteni şi alte câte-va Crâmpeie.

GORJ

(MARCA UN CERB)

Situaţia. Limite. Acest judeţ se află coprins la Est între judeţul Vâlcea ; la Sud între judeţul Dolj ; la Vest între judeţul Mehedinţĭ şi la Nord se mărgineşte cu Transilvania.

Fronti ra începe din muntele Sturul şi urmează culmea centrală a munţilor Vulcan, prin vîrfurile Pleşa, Sigleŭ, pe la poalele vîrfuluĭ Piatra Cataneĭ, Straja pasul Vulcan, apoĭ prin vârful Cândeţul, de unde se îndreptează spre Est până la muntele Paringuluĭ. De aci linia se ridică spre Nord prin coasta Rusuluĭ, vîrful Capreĭ şi Tărtărăŭ pînă la vêrful săianele, de unde se îndreptează iar spre Est până aproape de Piatra albă, apoĭ spre Sud, prin muntele Baiu, până în ţĕrmul Lotruluĭ, pe care 'l urmează până la Vidra, unde este hotarul judeţuluĭ Vâlcea.

www.dacoromanica.ro

Suprafaţa totală este de 2855 km. p., saŭ 28566 ectare.

MUNŢII. Intreaga suprafraţă a acestuĭ judeţ este acoperită de munţiĭ Vulcan, care se întinde de la muntele Sturul şi până la pasul Vulcan şi de parte din grupul munţilor Paringuluĭ.

Afară de cele no.ate maĭ sus şi carĭ sunt cele maĭ înalte, se doosebesc următórele vârfurĭ: Muncelul, Buligu, Mândru, Păpuşa, Muşetoiul, Zănoaga, Molitvışul şi altele.

Printre culmile ce se desfac din culmea centrală spre Sud, se deosibesc cele următoare:

1) Culmea *Frumoasă*, care ţine de grupul numit munţiĭ Mehedinţuluĭ, care porneşte din vîrful Oslea şi care se îndreptează printre Motru şi Tismana, apoĭ printre Motru şi Jiu până la întrunirea acestora. Prezintă vîrful Gruiul negru, din care se desface culmea *Boroştenil*, printre Tismana şi Bistriţa;—2) culmea *Piva*, care pleacă din muntele Arcan, şi care din muntele Piva se desface în două ramurĭ, separând apele Bistriţeĭ, Băltişoareĭ şi Sohodoluluĭ;—3) *Şt rsura*, care pleacă din culmea centrală maĭ la Est de muntele Sigleu, şi care se îndreptează direct spre Sud printre apele Sohodoluluĭ şi Suşiţiĭ;—4) culmea *Muncelului*, care pleacă din piatra Cataneĭ (cea maĭ scurtă şi repede) şi se îndreptează printre Şuşiţa şi Curpeniş, până la confluenţa lor;—5) culmea *Runculuĭ*, care pleacă din muntele Buliga şi se îndreptează printre Curpeniş şi Jiŭ, despărţindu-se ea însăşĭ în maĭ multe ramurĭ.

Aceste patru din urmă ţin de munţiĭ Vulcan. Cele carĭ ţin de munţiĭ Paringuluĭ sunt: 1) Culmea *Saduluĭ*, care pleacă din muntele Ardic, şi se îndreptează printre Jiŭ şi Sad; — 2) culmea *Molidvişuluĭ*, porneşte din muntele Mândru şi se îndreptează printre Sadul şi Gi-

www.dacoromanica.ro

lortul (cursul superior). Din muntele Molidviş se desface culmea *Jiuluĭ*, care se întinde pe stînga Jiuluĭ, până la Târgu-Jiŭ;—3) culmea *Corneş*, pleacă din muntele Păpuşa şi se întinde printre Gilort şi Baia de fier;—4) culmea *Zănoaga*, cea maĭ lungă din tóte, pleacă din muntele Muşătoiŭ şi se îndrepteazĕ spre Sud printre apele Gilortuluĭ şi Olteţuluĭ, urmându-se apoĭ pe malul stîng al Jiuluĭ, pânĕ aproape de Dunăre. Aceste patru culmĭ ţin de munţiĭ Parîngululuĭ.

Toate culmile descrise maĭ sus sunt în genere curse şi se termină la confluenţile apelor ce separă (afară de culmea Zănoageĭ). De regulă ele se continuă prin dealurĭ.

Munţiĭ Gorjuluĭ, ca cea maĭ mare parte din Carpaţĭ, strălucesc de verdeaţă şi sunt acoperiţĭ de turme de oĭ.

Ape. Intregul sistem hidrografic din acest judeţ se reprezintă prin basinul superior al *Jiuluĭ*. Acest rîŭ isvorăşte din munţiĭ Sturul şi Oslea, curge spre Est-Nord-Est până unde se reuneşte cu Jiul transilvan, intră în ţară pe la Păiuş, lăsând în dreapta puntul saŭ trecătoarea Vulcan, formată între munţiĭ Cerdeţul şi Ardic; se îndrepteazĕ către Sud-Vest până la confluenţa sa cu Tismana; apoĭ spre Sud-Est până la confluenţa sa cu Gilortul; unde intră în Dolj. Cursul Jiuluĭ în zona munţilor este repede, adese-orĭ restrâns între munţĭ, presentând icĭ şi colo rupturĭ de stâncĭ, şi în genere mărind greutăţile transportuluĭ. Din această causă valea sa până la T.-Jiu este foarte puţin locuită.

Jiul se încarcă pe dreapta cu:

Porceniĭ, *Simbotinul* şi *Cartiu* torente de mică importanţă; apoĭ cu *Şuşiţa*, care ese din muntele Muncel, mărită cu Curpenişul, care vine din muntele Buliga, şi se varsă în Jiŭ lângă T.-Jiŭ; *Sohodolul*; (Jales) ce vine din muntele Sigleŭ şi se varsă în Jiŭ lângă Bălăceştĭ. Dar cel maĭ însemnat dintre afluenţiĭ sĕĭ din această parte

www.dacoromanica.ro

este *Tismana*, care isvorăşte între munţiĭ Paltin şi Boroştenii, curge de la Nord-Vest către Sud-Est, mărit cu Bistriţa, care vine din vîrful Oslea, şi cu care se uneşte; —*Jilţu mare* maĭ la Sud, şi paralel cu precedentul, confluiază cu Jiul în dreptul satuluĭ Broştenĭ.

In partea stângă Jiul se încarcă cu *Sadul*, *Amăradia mică*, *Zlaşul* şi *Corneşul*, carĭ sunt torente saŭ pâraurĭ de mică importanţă ; — *Cioiana*, care curge de la Nord-Est către Sud-Vest, şi se varsă în Jiŭ lângă satul Pesceana de sus ;—*Gilortu*, care iese din muntele Paringul, curge spre Sud, şi Sud-Vest pînă la Tânţărenĭ, unde confluează cu Jiul. Se măreşte pe dreapta cu: *Ciocadia*, care vine din muntele Cerbu; — *Blahniţa*, care vine din muntele Muncel,—*Socul*, din dealul *Socu*; iar pe stânga cu *Baia de fier*, numită şi rîul Galben, format din două braţe, carĭ vin, unul din muntele Păpuşa şi alta din Muşătoiul,—*Cîlnicul*, ce vine din dealul Gîrleştiĭ,—*Amaradia*, care vine din dealul Muereĭ, curge în direcţie paralelă cu Gilortul şi se varsă în Jiu, spre Nord de Craiova, după ce a trecut în Dolj pe la satul Căpreştĭ. Amaradia se încarcă pe dreapta cu *Plosca*, care vine tot din dealul Muiereĭ şi se varsă lângă satul Amărăştĭ în judeţul Dolj.

CLIMA. Acest judeţ are o climă răcoroasă în munţĭ; iar regiunea dealurilor peste tot ca în Mehedinţĭ. Regiunea munţilor este ploioasă. Vîntul dominant este de la Nord pe valea Jiuluĭ; iar vara vin curenţĭ calzĭ din Valea Dunăriĭ; ast-fel valea Jiuluĭ devine cea maĭ caldă regiune din acest judeţ; iar vegetaţia, sub influenţa curenţilor calzĭ, foarte timpurie în această parte.

POPULAŢIUNEA este de 150,000 locuitorĭ.

IMPĂRŢIRĬ ADMINISTRATIVE. Din acest punt de vedere judeţul Gorj se împarte în următoarele patru

www.dacoromanica.ro

plăşĭ: *Amaradia-Novacĭ*, cu reşedinţa în *Novacĭ*; *Ocolu-Vulcan*, cu reşedinţa în Brădicenĭ; *Jiu*, cu reşedinţa în *Pesceana de sus*; *Gilort*, cu reşedinţa în *Vladimir*.

MONUMENTE ŞI LOCALITĂŢI ISTORICE. Se deosibesc mânăstirile *Tismana*, fondată de călugărul Nicodim un unchiŭ al cneazuluĭ Lazăr în 1382 şi rezidită de Radu cel frumos la 1520. *Polovragiĭ*, fondată de marele postelnic Danciu Părăianu în 1640, apoĭ schitul *Lainicĭ* şi altele în ruine.

CAĬ DE COMUNICAŢIE. Drumurile sistematice nu sunt abundente în acest judeţ. Se menţionează maĭ întâĭ calea ferată, care pleacă de la Filiaş şi merge la Târgu-Jiu, urmând valea Gilortuluĭ până la Petr ştiĭ de sus, şi apoĭ pe lângă traseul şoseleĭ naţionale până la T.-Jiŭ.

Şosele sunt două maĭ bine intreţinute:

Filiaş—Pietroşanĭ, prin Broştenĭ, Plopşoru, Băltenii, Rovinari, Târgu-Jiu, de unde înaintează pe Valea Jiuluĭ prin Bumbeştĭ, Lainicĭ şi Păiuş.

A doua şosea care străbate judeţul de la West la Est, este aceea care vine despre Severin şi trece prin Ciupercenĭ, Călnic, Şomăneştĭ, Copăreştĭ, Târgu-Jiu, *Bengeştĭ*, Cărligeĭ, Poenari şi Polovragĭ, de unde se îndreptează spre Râmnicu-Vâlceĭ. Vine apoĭ şoseaua *T.-Jiu Mânăstirea Tismana*. Cele alte sunt maĭ răŭ întreţinute.

VÎLCEA

(MARCA UN POŞTALION)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Judeţul Vîlcea se află coprins între Transilvania, de care se desparte prin Carpaţĭ, la Nord;—între judeţele Argeş şi Olt, de care se desparte prin rîul Olt, la Est;—între judeţul Romanaţĭ la Sud;—şi între judeţele Dolj şi Gorj la West.

www.dacoromanica.ro

Frontiera despre Transilvania începe la puntul Vidra. De aci se îndreptează spre Nord-Est până la țărmul Lotruluĭ; urmează apoĭ cursul acestuĭ rîŭ până la puntul unde el coteşte la Sud; apoĭ se îndreptează iar spre Nord-Est până la muntele Voinagu-Cătâneştiĭ; de aci urmează culmea Plătăn ştilor spre Est, prin Vîrful mare, până în Olt la îmbucătura Rîul-Vaduluĭ, unde începe defil ul.

Suprafața este de 2603 km. saŭ 260,370 hectare.

MUNȚIĬ. Toată partea muntoasă a acestuĭ județ se compune din ramurile munților Parînguluĭ. Cele două culmĭ marĭ ce se desfac din masivul Parînguluĭ, se îndreptează spre Est, formând un unghiŭ ascuțit până în malul Oltuluĭ. Ambele sunt despărțite prin valea Lotruluĭ. Culmea despre Nord se numeşte Culmea *Plătăneştilor*, prezintând vîrfurile *Voinagu Catăneşti* şi *Vîrful mare*. A doua se numeşte culmea *Paringului*, prezintând vîrfurile *Balota*, *Cocorul*, *Breota*, *Chindia*, etc. Din culmea Plătăneştilor, se desfac spre Sud: 1) Culmea *Malaia*, care se termină în vîrful cu aceste nume, la țărmul Lotruluĭ; 2) culmea *Veverița*, cu vîrful *Robu*, de unde se desface culmea *Brezoilor*, care se termină la îmbucătura Lotruluĭ; — 3) culmea *Câinenilor*, care merge spre Est până în Olt. Culmea Paringuluĭ trimite spre Sud următoarele culmĭ, carĭ acoperă cu prelungirile lor maĭ tot județul: 1) culmea *Polovragĭ*, printre Olteț şi Cernişoara;—2) culmea *Gurguiata*, pleacă din muntele Balota şi se prelungeşte printre Cerna şi Luncavăț;—3) culmea *Urşanilor*, care pleacă tot din muntele Balota şi se întinde printre Luncavăț şi Bistrița; — 4) *Bistrița* care pleacă din muntele Cocorul, şi merge printre rîurile Horez şi Bistrita;—5) *Arnota*, care se desface de lângă muntele Breota şi merge printre apele Costeştĭ şi Bistrița, cu vîrful *Buila*; — 6) *Vânturarița*, care pleacă din

www.dacoromanica.ro

muntele Breota şi se desface în altele treĭ, despărţind între ele apa Costeştilor, Otăsăul, Bistriţa, Govora şi Râmnic;—7) culmea *Cheia*, care desparte rîul Râmnicul de apa Olăneştilor; — 8) culmea *Olăneştiĭ*, care pleacă din muntele Chindia, şi se prelungeşte până la Râmnicu-Vâlceĭ, printre rîurile Râmnic şi Olăneştiĭ. Toate aceste culmĭ, se prelungesc spre Sud sub formă de dealurĭ, a căror înălţime descreşte treptat pînă în judeţul Romanaţĭ. Printre aceste dealurĭ însemnàm dealul *Drăgăşanĭ*, din care se desface dealul *Şaruluĭ*, dealul *Frăţila*, dealul *Balşuluĭ* şi altele.

Ape. Intreaga hidrografie a acestuĭ judeţ face parte din basinul Oltuluĭ, al căruĭ curs îĭ formează limita orientală de la confluenţa sa cu rîul Vaduluĭ şi până în dreptul satuluĭ Runcul. In acest parcurs Oltul formează maĭ multe insule acoperite cu sălciĭ, însă cea maĭ mare parte din ele, care este şi locuită, este cea din faţa Călimăneştilor. De-a lungul Oltuluĭ se află localităţile Cozia, Călimăneştĭ, Râmnicul, Drăgăşanĭ, etc.

Printre afluenţiĭ Oltuluĭ din acest judeţ notăm: 1) *Lotru*, care pleacă din muntele Parîngu, curge în direcţie generală spre Est, formează întru cât-va frontiera ţăriĭ şi se aruncă în Olt în faţa Văratecul uĭ. El se încarcă cu Latoriţa, Voineasa şi altele maĭ micĭ: — 2) *Gura Văiĭ*, curge sub formă de torent, şi se varsă în Olt, spre Nord de Râmnicu Vâlceĭ;—3) *Rîmnicul*, care vine din muntele Breota, se îndreptează spre Sud-Est şi se aruncă în Olt lângă oraşul Râmnicul-Vâlceĭ, după ce se încarcă cu pârîul *Olăneştĭ*; — 4) *Ocna*, care vine din dealul Ocna, si se varsă în apropiere de Rîurenĭ;— 5) *Govora*, iese din muntele Piciorul Motruluĭ şi se varsă în Olt lângă satul Arceştĭ;—6) *Bistriţa*, vine din muntele Breota, şi se varsă lângă satul Rîioasa, după ce se încarcă pe dreapta cu pârîul *Hurez*, iar pe stânga

www.dacoromanica.ro

cu *Apa Costeştilor* şi cu *Otăsău*;—7) *Luncavăţul*, care vine din muntele Balota şi se varsă în Olt lângă satul Brudăneştĭ, după ce se încarcă pe stânga cu *Valea Urşanilor* şi cu *Valea Rimeştilor*;—8) *Orleasca*, maĭ puţin important, se aruncă în Olt lângă satul Scăioşĭ;—9) *Pesceana* pleacă din dealul Cărămizeĭ, trece pe lângă Drăgăşanĭ şi se aruncă în Olt lângă cătunul Slătăric;—10) *Mamul*, ese din dealul Drăgăşanĭ şi se aruncă în Olt lângă comuna Colibaşĭ;—11) *Olteţu*, care isvorăşte din muntele Frasin (Muşetoaia), aparţine pe o mică întindere judeţuluĭ Gorj, apoĭ formează puţin limita între cele două judeţe, şi intră în Iudeţul Vîlcea pe la Mateeştĭ, îndreptându-se spre Sud până la comuna Laloş, unde intră în judeţul Romanaţĭ. Olteţu se încarcă pe stânga—pe teritoriul Vîlceĭ — cu *Tarii*, *Măneasa*, *Cerna* cu *Cernişoara* şi *Bechet*; iar pe dreapta cu Cioroiu şi Calu [1].

Clima. Temperatura judeţuluĭ Vîlcea e rĕcoroasă prin munţĭ, unde mijlocia anuală e de 6—7°, iar în regiunea dealurilor 10°. In valea Oltuluĭ se simte curenţiĭ calzĭ ce vin din valea Dunăreĭ, din care cauză, la Călimăneştĭ (100 metri altutidine), mijlocia temperatureĭ trece de 10°; totuşĭ la Călimăneştĭ, fiind aceeaşĭ latitudine şi altutidine ca şi la T.-Jiŭ, clima e maĭ rĕcoroasă, din cauză că la Călimăneştĭ suflă mult vêntul de Nord pe Valea Oltuluĭ.

Desvoltarea vegetaţieĭ e maĭ târzie la Călimăneştĭ cu 3 ḍile în comparaţie cu T.-Jiu. Maĭ e de observat şi cantitatea mare de plaoie ce cade la Călimăneştĭ şi Ocnele-Marĭ, ast-fel că în cursul unuĭ an, ploaia trece adese-orĭ peste un metru.

1. Rîul Beica, afluente al Oltuluĭ şi Geamărtăluĭ, afluente al Olteţuluĭ, se vor trata la judeţul Romanaţĭ.

www.dacoromanica.ro

ÎMPĂRŢIRĬ ADMINISTRATIVE. Din acest punct de vedere judeţul Vêlcea se împarte în următoarele cincĭ plăşĭ: *Ocolo-Olt său*, cu reşedinţa în Ocna; *Hurez*, cu reşedinţa *T.-Hurez*; *Cozia*, cu reşedinţa în *Călimăneştĭ*; *Olteţu-de-sus*, cu reşedinţa în *Pleşoiu*; *Oltu-Olteţu-de-jos*, cu reşedinţa în *Drăgăşanĭ*.

POPULAŢIUNEA atinge ţifra de 156000 locuitorĭ.

ORAŞE. *Râmnicu-Vîlceĭ*, (5000 loc.) Situată la confluenţa rîuluĭ Râmnic cu Oltul, şi înconjurat de înălţimĭ. Se deosibeşte spre West de muntele *Capela*, care aminteşte existenţa uneĭ bisericĭ catolice din timpul când Oltenia a fost ocupată de Austriacĭ. Spre Sud mănăstirea *Cetăţuia*. In oraş se maĭ află o biserică zisă a luĭ Tudor Vladimirescu, în care acesta a suferit un asediu. Reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ şi a escadronuluĭ de călăraşĭ. Are gimnaziu, seminar, şcoala de meseriĭ, şcoală primară de băeţĭ şi de fete. Scaunul episcopatuluĭ Noul Severin. Reşedinţa prefectureĭ etc. Cap de linie de drum de fier Râmnicu-Vîlceĭ—Corabia.

Drăgăşanĭ. (4000 loc.) pe ţermul drept al Oltuluĭ. Loc de producţiune vinicolă, cel maĭ important din ţară, atât din punctul de vedere al cantităţeĭ, cât şi din acela al calităţeĭ. Staţiune a drumuluĭ de fier Râmnic-Corabia. Şcoale primare de băeţĭ şi fete. Biurou telegrafo-poştal, sub-prefectură etc. Spital. Monument istoric în amintirea eteriştilor din 1821. Renumit de asemenea din timpul luĭ Tudor Vladimirescu 1821.

Ocnele-marĭ (4000 loc.) Comună urbană, însemnată prin salinele sale bogate şi prin lacul sărat, care serveşte ca stabiliment balnear.

Hurez. Têrgul Hurezuluĭ, (900 loc.) comună rurală, a fost înfiiinţat în 1836 ca têrg ambulant (bâlciŭ) pe lângă mănăstirea Hurezu. Têrg săptămînal. Şcoală primară.

www.dacoromanica.ro

Rîureni, bâlciŭ renumit, care se ţine odată pe an, la 8 Septembrie. Altă dată mult maĭ important. Decăderea luĭ este provocată atât de tariful autonom cât şi de crearea drumurilor de fier. Această localitate se află spre Est de Ocnele marĭ.

Calimăneştĭ, *Olăneştĭ* şi *Govora*, stabilimente balneare importante. La Călimăneşt̆ se află renumitul isvor *Căciulata*, unicul în Europa. Maĭ sunt de asemenea sursele de apă sărată de la Ocnele marĭ.

Monumente şi localităţĭ istorice. Se deosibeşte *Hurez*, zidită de Constantin Brâncoveanu la 1695; — *Cozia*, zidită de Mircea cel Mare la 1385. Lângă Cozia se află bisericuţa în care locuesc călugăriĭ din Cozia; — mânăstirea *Arnota* şi mânăstirea *Dintr'un lemn*, zidită de Mateĭ Basarab la 1640; — mânăstirea *Bistriţ̆i* zidită de Ştefan al doilea Surdu la 1591. Se deosibeşte de asemenea drumul Romanilor, construit pe dreapta Oltuluĭ, care merge spre Ulpia Traiană.

Caĭ de comunicaţie. Ca drum de fier avem linia de la Râmnicu-Vîlceĭ la Piatra prin Drăgăşanĭ, — cu o mică ramură de la Râmnicu-Vîlceĭ la Ocnele Marĭ,— unde se uneşte cu linia principală a ţăriĭ, şi de unde se continuă în judeţul Romanaţĭ. Şoselele sunt relativ maĭ abundente. Se notează şoseaua naţională Râmnicu-Vîlceĭ—Rîu-Vaduluĭ, pe malul drept al Oltuluĭ, care trece prin Călimăneştĭ, Cozia şi Brezoiu; şoseaua naţională Râmnicu-Vîlceĭ Piatra prin Slăviteştĭ, Orleştĭ, Drăgăşanĭ şi Pleşoiŭ; Râmnicu-Vîlceĭ—Tĕrgu-Jiu, şosea judeţeană, prin Hurez şi Polovragĭ, pe unde intră în Gorj, precum şi alte şosele judeţene şi comunale în mare numĕr şi bine întreţinute.

Prima din aceste şosele, aceea care merge la Rîu-Vaduluĭ, conduce în Transilvania la Sibiu prin pasul Căinenĭ.

www.dacoromanica.ro

Aceasta este una din trecĕtorile cele maĭ importante din România şi cea maĭ veche cunoscută. Pe aci aŭ trecut oştile luĭ Traian şi ale luĭ Michaĭ Bravul [1]) în Transilvania.

DOLJ

(MARCA UN PEŞTE).

SITUAŢIUNE. LIMITE. Acest judeţ se află cuprins între judeţul Mehedinţĭ la West; — Gorj la Nord; — Vîlcea şi Romanaţĭ la Est şi Dunărea la Sud. O linie convenţională care pleacă din Dunăre, ceva maĭ la West de Cetatea şi care se îndreptează spre Nord, apoĭ spre Nord-Nord-Est, până la Ţinţărenĭ, formează hotarul acestuĭ judeţ cu Mehedinţĭ; de la Ţânţărenĭ, urmând cursul stâng al Gilortuluĭ până din sus de satul Poiana apoĭ îndreptându-se spre Est până la satul Vălenĭ, este hotarul care 'l desparţe de Gorj; — de aci hotarul se îndreptează spre Sud, până la Bulzeştĭ, mărginind Doljul despre Vîlcea, şi din acest punct către Sud, până iar în Dunăre, spre West de insula Păpădia, este hotarul despre Romanaţĭ.

Suprafaţa este de 6370 km. p. saŭ 637,069 ectare.

De luĭ. Spre Nord coprinde o mică porţiune din zona dealurilor; iar maĭ tot restul este şes, împreună cu terasa, care se întinde de-a lungul Dunăreĭ. Din culmea Zănoageĭ se lasă spre Sud, pe stânga Jiuluĭ, dealul *Mu-*

1) Afară de această trecătoare în munţiĭ Vîlceĭ maĭ sunt şi altele în numĕr de 11, peste care însă nu se poate trece de cât cu piciorul saŭ în cazul cel maĭ bun cu calul. Acestea sunt: Scăunelele, Dealul luĭ Vlad, Mândra, Pociovaliştea şi Mălaia în plaiul Cozia; Piscul galben, Voineasa, Mariţa, Recea, Vidra şi Viiţa în plaiul Hurez.

www.dacoromanica.ro

ierei, care vine despre Nord, despărţind Oltul de Jiu, şi care se prelungeşte spre Sud până ce se pierde în terasa dunăreană. Aceasta este singura înălţime importantă după partea stângă a Jiuluĭ. De cea dreaptă însă culmile de dealuri sunt maĭ numeroase de şi maĭ puţin importante prin înălţimea lor. Printre acestea vom deosebi dealul, care desparte basinul Jiuluĭ de acela al Desnăţuiuluĭ, în cursul inferior, precum şi maĭ multe alte culmĭ secundare, carĭ se desfac din culmea principală, numită Piscul negru (Mehedinţĭ) şi care despart între ele rîurile Liamna, Obedeanu, Valea luĭ Pĕtru şi cursul inferior al Motruluĭ.

Restul soluluĭ este şes. El ni se presintă sub forma uneĭ câmpiĭ întinsă şi unită, aproape fĭră ondulaţiunĭ, pe une locurĭ aproape pe acelaşĭ nivel cu Dunărea (terasa).

Ape. Judeţul Dolj este conprins în basinul inferior al Jiuluĭ şi acela al Desnăţuiuluĭ. Jiul intră în Dolj la Ţânţărenĭ, după ce confluează cu Gilortul. Din acest punct, el se îndreptează, făcînd o mulţime de cotiturĭ, spre Sud-Sud-Est până la Craiova, pe lângă care trece la distanţă de vre-o càţĭ-va chilometri spre West. De aci Jiul se îndreptează direct spre Sud până la Zaval, de unde albia sa se desface în treĭ braţe, dintre care cel maĭ larg aruncă o parte din apele sale în Dunăre în faţa Rahoveĭ, al doilea ceva maĭ spre West şi al treilea în lacul Nedeia.

Afluenţiĭ Jiuluĭ dupe dreapta, carĭ udă acest judeţ, sunt: 1) *Valea luĭ Pĕtru*, care se varsă aproape de comuna Sfîrcea [1]; 2) *Obedeanu*, care se varsă lângă comuna Breasta, dupe ce s'a încărcat cu Brabova; — 3) *Liamna*, care se varsă lângă Bucovăţ, în dreptul

1. Spre Nord de Valea luĭ Pĕtru, judeţul Dolj, este udat de o mică parte din cursul inferior al Motruluĭ, care se varsă în Jiu la satul Gura Motruluĭ.

www.dacoromanica.ro

Craioveĭ;—4) *Palilula;*— 5) *Valea Bisericeĭ.* Aceste treĭ din urmă puţin importante. Direcţiunea generală a acestor afluenţĭ este de la West spre Est, printre culmile de dealurĭ ce se desfac din Piscul Negru şi se pierd unele chiar în marginea Jiuluĭ.

Afluenţiĭ dupe stânga sunt; 1) *Amaradia,* care vine din Gorj, trece în Dolj pe la Căprenĭ şi se varsă în Jiu la Nord de satul Troaca. Cele alte sunt fără nicĭ o importanţă.

Desnăţuiu, care vine din Piscul Negru, (Mehedinţĭ) intră în Dolj pe la Păcureţu şi se îndreptează spre Sud-Est până ce se varsă în lacul Cârna.

LACURI ŞI INSULE. De la Cetatea Dunărea se îndreptează spre Sud şi Sud West până la Calafut; de aci spre Sud până la pichetul Dervent; apoĭ spre Est până la hotarul judeţuluĭ Romanaţĭ.

Pe această întindere, mergând de la West spre Est, Dunărea a format, prin retragerea albieĭ sale, următoarele lacurĭ: *Moreniĭ, Maglavit, Golenţu, Tunarii, Deasa, Piscu, Rastu, Bistreţul, Cârna, Balta Popeĭ* şi *Nedeia.* Aceste patru din urmă comunică între ele şi se unesc cu Dunărea prin câte-va braţe. In albia sa apele Dunăreĭ înconjură următoarele insule: *Cetatea, Golu,* în faţa Golenţuluĭ, *Calafat* în faţa portuluĭ, *Kikinetele mic, Bogdan, Canaţa* şi *Caraula,* aşezate una dupe alta; *Akatic,* în dreptul lacului Deasa; *Galasana,* în dreptul laculuĭ Rastul; *Galanul,* în dreptul Bistreţuluĭ şi *Copaniţa* între lacul Nedeia şi îmbucătura Jiuluĭ.

CLIMA. Clima acestuĭ judeţ este escesivă ca aceea a tutulor judeţelor de pe lângă Dunăre. Vara este lungă şi arzătoare, iarna de asemenea lungă şi friguroasă.

Anotimpul primăveriĭ abia se observă, iar acela al toamneĭ este ceva maĭ pronunţat. De altă parte lipsa

www.dacoromanica.ro

de păduri produce lipsă de umezeală; iar pe valea Dunărei suflă vânturi adese-ori violente.

ÎMPĂRŢIRI ADMINISTRATIVE. Din acest punct de vedere judeţul Dolj se împarte în următoarele cinci plăşi: 1) *Amaradia-Ocol*, cu reşedinţa în comuna *Melineşti*; 2) *Balta* cu reşedinţa în comuna *Bîrca*; 3) *Câmpu* cu reşedinţa în *Calafat*; 4) *Jiu de jos*, cu reşedinţa în *Bechet*; 5) *Jiu de sus-Dumbrava*, cu reşedinţa în *Filiaş*.

ORAŞE. *Craiova*, (40,000 loc.) situat în apropiere de ţărmul stâng al Jiuiuĭ. Este oraşul cel maĭ important din Oltenia şi unul din cele dintâĭ din ţară ca amintiri istorice. Se crede a fi fundat pe la începutul secolului XIII de un rege al Românilor, craiul Ioan. Până la 1828 Craiova a fost capitala Banilor Olteneştĭ La 1808 fu coprins de Pasvantoglu, dar la 1811 acesta fu bătut de domnul ţăreĭ, Moruzi, ajutat de Turci.

Este aşezat în mijlocul regiuneĭ Olteneştĭ, şi prin urmare este centrul comerţuluĭ acesteĭ regiunĭ.

Astă-zĭ ea nu are altă însemnătate de cât că este capitala judeţuluĭ Dolj. Are un liceŭ, şcoală comercială, militară, reală, şcoală normală de fete şi externat, şcoală profesională, şcoală de meseriĭ, şcoală normală, 10 şcolĭ primare de băeţĭ şi 6 de fete, precum şi maĭ multe institute private de băeţĭ şi fete. Reşedinţa statuluĭ major al corpuluĭ I de armată, a divizieĭ I de infanterie, al regimentuluĭ I de dorobanţĭ şi a regimentuluĭ I de călăraşĭ. — Curte de apel, tribunal comercial, teatru, spital etc. Craiova este patria principilor Bibescu şi Ştirbeĭ şi a istoriculuĭ Niculae Bălcescu.— Staţie intermediară importantă a linieĭ ferate centrale şi cap de linie al drumuluĭ de fier Craiova-Calafat.

CALAFAT. (4000 loc.) Port pe Dunăre. Se crede a fi fost colonie genoveză în veacul de mijloc. Renumit

www.dacoromanica.ro

prin bătăliile ce s'aŭ întâmplat între Ruşĭ şi Turcĭ. Staţiune de vapoare pe Dunăre. Export de cereale. Punt strategic important. El este singurul punt după ţărmul stâng al Dunăreĭ, care domină pe cel drept. A jucat un rol decisiv în diferitele războaie dintre Ruşĭ şi Turcĭ. A fost ocupat şi apărat de armata română în timpul războiuluĭ din 1877.

Bechet (1000 loc.) Mic port pe Dunăre. La 1828 bătălie între Ruşĭ şi Turcĭ. *Negoeştĭ* şi *Pleniţa* târgurĭ importante. *Băileştĭ*, comuna cea maĭ populată din Dolj şi chiar din ţară.

MONUMENTE ŞI LOCALITĂŢI ISTORICE. *Cernateştĭ* şi *Desa*, renumite pentru bătăliile dintre Românĭ conduşĭ de Mihaĭ Bravul, şi Turcĭ 1596 şi 1597: *Băileştĭ*, renumită pentru bătălia dintre Turcĭ şi Ruşĭ.

Aproape de Craiova se află mînăstirea *Jitianu*, foarte vechiă, zidită de Doamna Bălaşa soţia luĭ Constantin Brâncoveanu;--Mânăstirea *Bucovĕţul* pe malul drept al Jiuluĭ, zidită de clucerul Pârvu 1573. Astăzĭ penitenciar şi fabrică de tăbăcărie;—*Sadova*, fundată de Mateĭ Basarab în 1632, situată în plasa Jiuluĭ de jos. La 1784 Austriacii aŭ bătut pe Turcĭ. Se maĭ poate vedea vechile fortificaţiĭ.

Afară de aceste localităţĭ se maĭ observă multe ruine din timpurile antice. Ast-fel, urme de cetăţĭ romane se observă pe lângă satele Răcarĭ, Brădeştiĭ, Gura Motruluĭ, Vela, Muerenĭ, Hunia, Pleniţa, Poiana, Desa, Ceret, Negoiu, Rastu, Nedeia (urmele unuĭ pod pe Dunăre) Foişor, Sodova, la gura Jiuluĭ (cetatea Acrida) şi lângă comuna Greceştĭ.

CĂI DE COMUNICAŢIE. Calea ferată care străbate ţara prin mijloc intră în judeţul Dolj pe la Pieleştĭ şi se continuă spre West, străbătând partea de Nord a judeţuluĭ pînă la Filiaş. A doua cale ferată merge de

www.dacoromanica.ro

la Craiova la Calafat prin Şegarcea şi Băileştĭ. O şosea naţională, pune în legătură Craiova cu Calafatul, prin Perişor şi Galicea. O altă şosea judeţeană leagă Craiova cu Cetatea prin Caraula, apoĭ Craiova cu Bistreţu prin Şegarcea, Craiova cu Bechet prin Rojiştea şi Craiova cu Caracal prin Coşovenĭ.

ROMANAŢI

(MARCA UN SNOP DE GRIU).

SITUAŢIUNE. LIMITE. Acest judeţ se coprinde între: judeţul Dolj, la West, Vâlcea la Nord; Olt şi Teleorman, la Est; iar la Sud se mărgineşte cu Dunărea. Marginea despre West corespunde cu marginea de Est a judeţuluĭ Dolj; tot ast-fel marginea de Nord corespunde cu cea de Sud a judeţuluĭ Vîlcea. Intru cât priveşte pe cea de Est, ea e formată de cursul inferior al Oltuluĭ, începând de lângă comuna Foişor şi urmându-se până la îmbucătura acestuĭ rîŭ; iar marginea meridională este formată de Dunăre, de la gura Oltuluĭ şi până la puntul unde se termină marginea judeţuluĭ Dolj.

Suprafaţa este de 3857 km. p., saŭ 385,708 ectare.

DEALURI. Ca şi Dolju judeţul Romanaţĭ ocupă zona şesuluĭ şi terasa dunăreană, afară de o mica porţiune spre Nord, care cade în zona dealurilor. Se poate nota dealul *Saruluĭ* între Beica şi pîrîul Bechet; dealul *Frăţiliĭ*, între Olteţ şi afluentele sĕŭ Frăţila şi dealul *Balşuluĭ*, între Olteţ şi Tăsluiu.

APE. Cursurile de apă sunt rarĭ şi puţin importante, afară de Olteţ, care îl udă puţin în partea de Nord. Toate sunt afluenţĭ aĭ Oltuluĭ. Aceste sunt: 1) *Beica*, care vine din dealul Muiereĭ (Vîlcea), trece în Roma-

www.dacoromanica.ro

naţî pe la West de comuna Stupina, şi se varsă spre Sud-Est de comuna Pleşoiu: — 2) *Oltişor*, care curge paralel cu precedentul şi se varsă cam în dreptul comuneî Brâncovenî. *Cernele*, care ese din dealul Saruluî, curge paralel cu beica, şi se varsă în apropiere de comuna Cioroiu; — 3) *Olteţul*, care intră în comuna Dobricenî, trece pe lângă Balş, de unde se îndreptează spre Sud-Est până la confluenţa sa lângă satul Viişoara, după ce s'a încărcat pe dreapta cu pîr'ul *Bechet*, iar pe stanga cu *Frăţila*, unit cu *Geamărtaluiă*; — 4) *Teslîiul*, care vine din dealul Muiereî (Dolj), intră în Romanaţî şi se îndreptează spre Sud-Est, paralel cu Olteţu, până la confluenţa sa cu Oltul, la satul Stoineştî.

INSULE ŞI LACURÎ. In tot cursul sĕŭ, cât ţine judeţul Romanaţî, Dunărea are o direcţie generală de la West la Est. Pe ţĕrmul sĕŭ se formează un lac mare numit *Balta Poetul*, cu care comunică printr'un braţ şi care cuprinde în interiorul sĕŭ maî multe insule mlăştinoase. In albia Dunăreî se află o mulţime de insule: *Papadia*, *Poetul*, în dreptul laculuî ast-fel numit: *Imbra* şi *Ciulniţa* în dreptul comuneî Celeiŭ: *Islaz* în faţa portuluî, cu acest nume.

CLIMA. Judeţul Romanaţî are o climă călduroasă, vara şi foarte rece iarna din cauza crivĕţuluî. Mijlocia temperatureî în judeţ este de 10⁰, iar în valea Dunăreî 11⁰. Vêntul dominat este cel de Nord-Est şi Est, apoî cel de West şi Nord-Vest. La Corabia în valea Dunăreî suflă vêntul de Est şi apoî cel de West, în lungul Dunăreî. Ploaia anuală este de 400—500 m.m.

Populaţia atinge ţifra de 96,500 locuitorî.

IMPARŢIRÎ ADMINISTRATIVE. Judeţul Romanaţî cuprinde următoarele plăşî: 1) *Oltu de jos-Balta*, cu reşedinţa în *Corabia*; 2) *Ocolu*, cu reşedinţa în *Radeî*; 3) *Olteţu-Oltu-de-sus*, cu reşedinţa în *Balş*.

www.dacoromanica.ro

ORAŞE *Caracal*, (9000 loc.) Situat în partea de Vest a judeţuluĭ. Centrul şoselelor din tot judeţul şi cea maĭ importantă staţiune de cale ferată Piatra-Corabia. Şcoală de meserii, şcoală profesională, maĭ multe şcolĭ primare de băeţĭ şi fete. Tribunal etc. 'Şĭ trage numele de la Antoniu Caracala. Victorie strălucită a Românilor, sub conducerea luĭ Mihai Bravul, în contra Turcilor la 1597.

Balş, (1500 loc.) Pe Olteţ. Staţie de drum de fier pe linia centrală.

Islaz, (4000 loc.) Port la Dunăre, aproape de confluenţa Oltuluĭ. De aci începe drumul luĭ Traian şi merge pe lângă Olt prin Drăgăşanĭ şi Râmnicu-Vêlceĭ. La 1848 s'a creat de guvernul provizoriu prima constituţiune a ţĕreĭ.

Corabia, (1000 loc.) Mic port pe Dunăre, situat într'o posiţiune admirabilă. Cap de linie al drumuluĭ de fier. P'aicĭ aŭ trecut Româniĭ pentru întâia oară Dunărea în campania de la 1877. Prin crearea drumuluĭ de fier viitorul acestuĭ pod este asigurat.

MONUMENTE ŞI LOCALITĂŢI ISTORICE. *Gostovĕţ*, unde se află ruinele uneĭ cetăţĭ antice. Aci s'aŭ găsit obiecte de aur şi altele. Asemenea urme de ruine se maĭ găsesc la Frăsinet (Getatea Antina), Cacaleţĭ, Băbiciŭ, Preajba, Stoineştĭ, Răcarĭ, Beleiu etc. In apropiere de Celeiu se află ruinele cetăţeĭ vechĭ *Recina*. In comuna *Farcaş* s'a născut popa Stoica Farcaş, unul din generaliĭ luĭ Mihai Bravul. In dreptul comuneĭ Potel se află ruinele unuĭ pod pe Dunăre.

Se află de asemenea maĭ multe mânăstirĭ vechĭ: *Hotăranĭĭ*, rezidită în 1504 de Mitrea Vornicul şi maĭ târḑiŭ la 1751 de Mateĭ Fălcoianu; *Comanca*, *Găluiu*, *Pop înzăleşiĭ*, *Geme* şi *Brâncovenĭ*.

CĂILE DE COMUNICAŢIE. Judeţul Romanaţĭ e stĕbătut de la Nord la Sud de calea ferată Râmnicu-Vêlceĭ-

www.dacoromanica.ro

Corabia, care trece prin Strejeştĭ, Pleşoiu, Piatra, *Caracal* şi Vişina. O şosea bine întreţinută strĕbate judeţul în aceiaşĭ direcţiune. Afară de asta maĭ sunt şoselele următoare: *Caracal-Craiova*, prin Radomir şi Leu; *Caracal-Stoeneştĭ*, spre Olt *Resca-Fundu Vornica* pe lângă Olt şi *Dabulenĭ-Islaz*, dealungul Dunăreĭ, prin Celeiu şi Gârcov.

ARGEŞ

(MARCA UN VULTUR)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Acest judeţ se află coprins între Vêlcea la Vest:—Oltul şi Teleorman la Sud; — Vlaşca şi Muscel la Est şi Transilvania la Nord. Marginea despre Vêlcea o formează rîul Olt, dn la Turnuroşu şi până la satul Delenĭ: Cea despre Olt, Teleorman şi Vlaşca se reprezintă printr'o linie convenţională; cea despre Muscel urmează cursul rîuluĭ Vîlsan, până la origina sa; iar cea despre Transilvania începe de la Turnu roşu şi urmează culmea Carpaţilor prin munţiĭ Surul, Scara, Negoiul, şi Buteanul la colţul Vistimare.

Suprafaţa este de 4815 km. p., sau 481508 ec are.

MUNŢII. Pe frontiera septentrională se află grupul munţilor Făgăraşuluĭ, care ocupă cu ramuril lor aproape tot judeţul şi presintă vêrfurile: *Negoiul* (2,536 m,) cel maĭ înalt din România, *Surul* şi altele. Se disting următoarele culmĭ maĭ importante: 1) Culmea *Joiţeĭ* care se desface din muntele *Bretina*, şi se prelungeste spre Sud până la confluenţa rîuluĭ Vîlsan cu Argeşul. Prezintă un vêrf maĭ culminat Joiţa. 2) Culmea *Comarniculu*, cea maĭ importantă, care pleacă din muntele Negoiul şi se prelungeşte printre Argeş şi Topolog, cu vêrful *Comarnic*, şi care se continuă prin culmea *Clăbuceteluĭ* şi *Poienĭ lungĭ*, pânĭ în apropiere de Piteştĭ; 3) Culmea

www.dacoromanica.ro

Cozicī, care pleacă din muntele Budislav, cu vêrful Faţa Sf. Ilie, şi maĭ la Sud vêrful *Cozia*. Această culme trimete numeroase ramurĭ spre Olt, formând pe alocurea munţĭ înalţĭ, care se ridică d'asupra albieĭ acestuĭ rîu. In partea de Sud dealurile se maĭ răresc şi formează între ele două şesurĭ întinse: Câmpul *Burdea*, între Vedea şi Teleorman şi câmpul *Găvan*, între Teleorman şi Dîmbovnic.

Ape. Culmea Comarnicului desparte apele basinuluĭ Oltuluĭ de ale Argeşuluĭ. Printre cele maĭ importante notăm: 1) *Boia*, formată din *Boia mare*, şi *Boia mică*, care curge torenţial; — 2) *Şimnicul*, se varsă în Olt în faţa satuluĭ Copăcenĭ; — 3) *Topologul*, care ia naştere în muntele Faţa St-Ilie, curge spre Sud până în drep.ul oraşuluĭ Râmnicu-Vêlceĭ, apoĭ spre Sud-Est până la confluenţa sa cu Oltul în faţa satuluĭ Slăvi.eştĭ; — 4) *Argeşul*, care ia naştere în muntele Bu.eanu [1]), se îndreptéză spre Sud până la Bărbăteştĭ, apoĭ spre Sud-Est până la eşirea sa din judeţ. Udă în cursul săŭ oraşele Curtea-de-Argeş şi Piteştĭ. Pe partea dreaptă Argeşul nu primeşte nicĭ un afluente de oare-care importanţă: pe cea stângă însă, el se măreşte cu *Vâlsan*, care izvorăşte din muntele Pretina şi curge spre Sud printre culmea Joiţeĭ şi aceea a Pretineĭ; până la confluenţa sa aproape de satul Valea Măruluĭ. Afară de aceste rîurĭ, judeţu, Argeş maĭ este udat, în partea de Sud, de cursul superior al rîurilor: *Vedea*, care ese din culmea Comarniculuĭ, format din *Cotmeana* şi *Vediţa*; *Teleormanul*, care izvorăşte spre Est de cel precedent. la vre-o 5 km., departe de Pi.eştĭ; *Dâmbovnicul*, şi Neajlovul, care izvorăsc din dealurile situate spre Sud de Piteştĭ. Cele două d'întâĭ se reunesc în Judeţul Teleorman; iar cele două din urmă în judeţul Vlaşca.

1) Un braţ vine din muntele Negoiu

www.dacoromanica.ro

CLIMA. Vremea în munţî rĕcoroasă dar judeţul este apărat de munţî contra vêntuluî de Nord. In Sud clima este maî caldă; iar la Piteştî vegetaţia este maî timpurie cu 2 ḑile de cât în restul judeţuluî. In munţî ploile cad de la 800—1000 mm. şi scade spre şes.

IMPARŢIRÎ ADMINISTRATIVE. Judeţul Argeş cuprinde plăşile: 1) *Piteştî* cu reşedinţa în *Rotăreştî*; 2) *Argeş*, cu reşedinţa în *Curtea-de-Argeş*; 3) *Oltu-Topolog*, cu reşedinţa în *Zigvenî*; 4) *Loviştea* cu reşedinţa în *Suicî*; 5) *Cotmeana-Gălăşeştî* cu reşedinţa în *Costeştî*.

POPULAŢIUNEA. atinge ţifra de 190.000 locuitorî.

ORAŞE. *Piteştî*, 11000 loc.) capitala judeţuluî. Situat pe rîul Argeş, aproape de confluenţa acestuia cu rîul Doamna. Are un liceŭ, maî multe şcolî primare de băeţî şi fete, o şcoală de meseriî. Reşedinţa tuturor autorităţilor judeţene şi a diviziuneî II din corpul I de armată, cu reşedinţa în Craiova. Oraş comercial. Târg important la Dumineca Tomeî. Staţiune importantă pe linia ferată centrală, şi cap de linie al tuturor drumurilor din judeţ.

CURTEA DE ARGEŞ. (4000 loc.) Situat pe Argeş în plasa Argeşul. Insemnat ca a douĕ reşedinţă a luî Radu-Negru. Lângă oraş se află mânăstirea ce poartă acest nume, zidită de Neagoe Basarab la anul 1518. Cel maî frumos monument de architectură bizantină. Restaurată în ḑilele noastre. Scaunul episcopatuluî de Argeş. Posedă un seminar şi şcoale primare de băeţî şi fete. Situat cam la jumătate distanţa pe drumul dintre Piteştî şi Râmnicu-Vêlceî. In oraş se află biserica domnească, zidită după cât se crede de Radu-Negru în al XIII-lea secol.

MONUMENTE ŞI LOCURI ISTORICE. Cele alte mânăstiri din acest judeţ sunt *Cotmeana*, *Flămânda*, *Fedeleşoiu*,

www.dacoromanica.ro

Stanişoara, Turnu, Berişlăveşti Scăuneni, Robaia, Văleni şi *Brădet* şi *Tutani*, zidită de Mircea cel Mare.

CĂI DE COMUNICAŢIUNE. Calea ferată centrală străbate acest judeţ de la Est spre Vest, începênd de la Leordeni şi trecênd prin Piteştĭ şi Costeştĭ până la Corbu, unde intră în judnţul Slatina. De la Costeştĭ pleacă o altă cale ferată spre Sud, către Turnu-Măgurele. In circulaţie maĭ este linia Piteştĭ-Curtea-de-Argeş care se va continua până la Rîu Vaduluĭ. Aceste căĭ ferate sunt dublate cu şosele. Afară de acestea maĭ sunt şosele Piteştĭ — Curtea-de-Argeş — Râmnicu-Vêlcea, cu o ramură laterală de la Tigvenĭ prin Şuicĭ la Boişoara şi alta de la Flămânzeştĭ tot prin Şuicĭ la Tiblea şi de la Flămânzeştĭ spre rĕsărit, prin Muşteşĭ spre Câmpu-Lung. Piteştĭ-Slobozia, care se continuă în Vlaşca: şi Piteştĭ-Bărăştĭ care se continuă în judeţul Olt. La acestea adăogăm şoseaua numită Vâlsan care înlesneşte comunicaţia pe valea rîuluĭ cu acest nume.

OLTUL

(MARCA UN TURN)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Se coprinde între judeţul Argeş, la Nord şi Est, de la satul Orlenĭ şi până la Corbu; între Teleorman la Est şi Sud, de la Corbu şi până la Scărişoara şi la Vest între judeţul Romanaţĭ, până în Delenĭ şi, Vêlcea până la Orlenĭ. Marginea despre Vest o formează Oltul; cea despre Nord-Est şi Sud o linie convenţională, care, în partea de Est, urmează puţin cursul Vedeĭ.

Suprafaţa este de 3420 km. p. saŭ 342025 ectare.

DEALURĬ. Acest judeţ este aşeḑat ast-fel în cât nu se atinge nicĭ de zona munţilor nicĭ de Dunăre. Partea

www.dacoromanica.ro

de Nord ţine de zona dealurilor şi este acoperită cu ramurile ce vin din culmea Comarniculuĭ, printre carĭ se deosibeşte dealul *Jienilor*, *piscul Dobreĭ*, dealul *Sopotuluĭ* şi altele. Restul soluluĭ cu cât înaintăm spre Sud, este şes şi nu prezintă nicĭ o altă ondulaţiune de cât icĭ şi colo, câte o măgură.

Ape. — Maĭ toate cursurile de apă, care udă acest judeţ sunt afluenţĭ aĭ Oltuluĭ. Acest rîu udă în cursul sĕu oraşul Slatina şi formează o mulţime de insule păduroase. Rîurile care 'ĭ sunt tributariĭ, începând de la Nord spre Sud, sunt: 1) *Trepteanca*, care isvorăşte din jud. Argeş şi se varsă lângă Orlenĭ;—2) *Cungrea mare*, curge în direcţie generală de la Nord-Est spre Sud-Vest şi se varsă lângă satul Câmpu mare;—3) *Cungrea mică*, curge paralel cu cel precedent şi se varsă ceva maĭ la Sud de confluenţa Pesceaneĭ;—4) *Comaniţa*, puţin important;—5) *Tasluiu*, se varsă lângă cătunul Ipoteştĭ: 6) *Siul*, isvorăşte maĭ la Sud şi curge paralel cu Oltu', apoĭ trece în judeţul Teleorman. Afară de astea judeţul Olt se maĭ udă de cursul superior al Călmăţuiuluĭ, precum şi de câţĭ-va din afluenţiĭ Vedeĭ: *Plapcea mare*, *Plapcea mică* şi *Negrişoara*.

Clima.—La Strihareţ temperatura mijlocie anuală e de 10°, iar temperaturile extreme observate aŭ fost + 38.5 căldură şi — 35.6, frigul cel maĭ mare observat până acum la noĭ în ţară. Vântul dominant este cel de Est, Nord-Est, iar ploaia nu cade în mijlociu peste 450 m. m.

Impărţiri administrative. — Se compune din următoarele treĭ plăşĭ: *Oltu-Vedea* ca reşedinţă în Urşĭ; —*Şerbaneştĭ* ca reşedinţă în Drăgăneştĭ;—*Mijlocu* cu reşedinţa în Perieţĭ.

Populaţiunea atinge ţifra de 115.413 locuitorĭ.

Oraşe.—*Slatina* (6000 loc.) Pe ţĕrmul drept al Ol-

www.dacoromanica.ro

tuluĭ. Capitala judeţuluĭ. Oraş foarte vechiu. Se crede a fi fost reşedinţa luĭ Simion regele Româno-Bulgarilor şi a luĭ Ioaniţiu. Are un gimnaziu real, două şcolĭ primare de băeţĭ şi douĕ de fete şi o şcoală de agricultură la Strihareţ. Reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ şi a celor alte autorităţĭ. Fabrică de făină, de tăbăcărie şi scândurĭ. Slatina este una din staţiunile marĭ pe calea ferată centrală.

Monumente şi localităţĭ istorice. — In judeţul Oltu se află zece mînăstirĭ, din care vre-o câte-va aproape ruinate. Acestea sunt: Seaca, Strihareţul, Sopotul, Precesta, Glacociovul, Greciĭ, Comaniĭ, Gâlmele şi Plăviceniĭ. Ruine de cetăţĭ antice se găsesc la Chilia Crimpora, Viespeştĭ şi la Mărunţeĭ.

Căĭ de comunicaţie. — Calea ferată centrală străbate acest judeţ de la Est la Vest, începând de la Corbu şi până la Slatina. Ca şosele putem cita pe cele următóre: Slatina-Negrenĭ-Coloneştĭ, care merge la Piteştĭ. Slatina-Orlenĭ, paralel cu Oltul, cu o ramură paralelă de la Vultureştĭ la Valea mare, prin Cucueştĭ, Slatina, Şerbăneştĭ, Seaca. Slatina, Turnu-Măgurele, trecând hotarul pe la satul Dudu. De la Topana se desfac douĕ şosele: Una din Sineştĭ prin Vaĭ-de-eĭ şi alta la Corbul. Ambele spre Sud. Cea de la Corbu se prelungeşte spre Sud până la Şerbăneştĭ.

MUSCEL

(MARCA O AQUILĂ PE O RAMURĂ)

Situaţiune. Limite. Judeţul Muscel se află situat între Transilvania spre Nord;—judeţul argeş spre Vest şi Sud; şi între jude ul Dâmboviţa spre Est.

Frontiera despre Transilvania o formează culmea cen-

www.dacoromanica.ro

trală a munţilor Fagăraşuluĭ de la vîrful *Vistel-m ri* şi până la muntele Păltiniş, trecând prin vîrfurile *Urlı*, *Berivoescu* şi *Psatra Craiuluĭ*. Până aci urmează direcţia spre Est, de aci însă se lasă spre Sud până la pasul *Bren* (Töıtzburg). Marginea despre Dâmboviţa este formată de o linie convenţională, care pleacă din poalele occidentale ale munteluĭ Păltiniş şi urmează spre Sud culmea Leoteĭ până în rîul Argeş lângă satul Moara Mocanuluĭ; urmează apoĭ spre Nord-Vest cursul Argeşuluĭ până la Nicoleştĭ; iar de aci spre Nord începe marginea despre judeţul Argeş.

Suprafaţa este de 1703 km., p. saŭ 170,304 ectare.

MUNŢI. Judeţul Muscel este acoperit de partea orientală a munţilor Făgăraşuluĭ, şi de partea occidentală a munţilor Bârseĭ. Culmile principalĭ care despart între ele diferitele cursurĭ de apă ale acestuĭ judeţ sunt: 1) culmea *Pretinel*, care pleacă din vîrful cu acest nume şi se continuă spre Sud prin culmea *Maluri mului*, printre rîurile Vaslan şi Doamna până la Nord de oraşul Piteştĭ. Prezintă vîrful Scărişoara. 2) culmea *Meşuluĭ*, care pleacă din muntele Berivoescu, şi se întinde printre Doamna şi Dâmboviţa, până în muntele *Jezeruluĭ*, şi apoĭ spre Est până în Păpuşa, formând cu cea precedentă un unghiŭ ascuţit, din al căruia vîrf isvorăşte rîul Dâmboviţa. Din muntele Jezeru pleacă spre Sud printre rîurile Târgul şi Doamna, culmea *Nanuluĭ*, care se prelungeşte până la Câmpu-Lung. Din vîrful păpuşa, merge spre Sud şi paralel cu precedenta, culmea *Ţefeleica*, care se continuă prin două ramurĭ paralele, despărţite prin valea Argeşuluĭ: culmea *Pietricica*, care pleacă din Piatra Craiuluĭ şi se întinde pe stînga Dâmboviţeĭ până la Podul Dâmboviţeĭ.

APE. Cursurile de apă sunt toate afluenţĭ aĭ Argeşuluĭ. Cel maĭ principal este rîul *Doamneĭ*, care izvo-

www.dacoromanica.ro

răşte printr'o ramură din muntele Berivoescu, iar printr'alta din vîrful Urla; curge spre Sud paralel cu Argeşul şi confluează cu acesta în apropiere de oraşul Piteştĭ. Rîul Doamna se încarcă pe stânga cu *Bratia* mărită cu *Târgu* şi cu *Argeşelul*. Afară de acestea judeţul Muscel maĭ este udat în partea de Est de cursul superior al rîuluĭ Dîmboviţa.

CLIMA. Temperatura anuală la Câmpu-Lund este de 8⁰, maĭ rece în sânul munţilor şi ceva maĭ caldă spre Sud. La Câmpu-Lung vegetaţia întârzie cu 18 zile faţă cu vegetaţia din valea Dunăreĭ şi cu 12 zile faţă cu vegetaţia de la Bucureştĭ şi cea din şesul Munteniei. Vântul dominat este cel de la Nord şi apoĭ cel de la Sud; iar ploaia anuală 700—900 m. m.

IMPĂRŢIRĬ ADMINISTRATIVE Se împarte în următoarele treĭ plăşĭ *Nucşoara-Dîmboviţa* cu reşedinţa în Nămăieştĭ; *Rîurile-Argeşel*, cu reşedinţa în Stălpenĭ; *Podgoria*, cu reşedinţa în Ştefăneştĭ.

ORAŞE. *Câmpu-Lung* (10.000 loc.) Situat pe rîul Târgul. Prima reşedinţă a ţăriĭ pe la sfârşitul secoluluĭ XIII. Este reşedinţa regimentuluĭ de Dorobanţĭ, a tribunaluluĭ etc. In acest oraş se află o biserică zidită de Radu Negru, rezidită de Mateĭ Basarab 1536, şi maĭ târziu de Grigore Ghica 1832. In apropiere de Câmpu-Lung se văd ruinele uneĭ cetăţĭ romane.

Se deosibeşte mânăstirea *Flămânda*. Aproape de Câmpu-Lung se află băile numite Bughea, situate într'o positiune foarte frumoasă. Tot în apropiere de acest oraş se află comuna *Jidova*, numită în vechime *Stepenium*.

Alte centrurĭ maĭ importante în acest judeţ sunt: *Rucăr*, spre Nord, pe Dâmboviţa; *Albeştĭ*, spre Vest de Bughea, renumit pentru varul ce se exploatează.

MONUMENTE ŞI LOCALITAŢI ISTORICE *Nămăeştĭ*, pe Argeşel, însemnat pentru mânăstirea, care datează din

www.dacoromanica.ro

secolul XVI pe timpul luĭ Mircea II. Afară de Nămăeştĭ maĭ sunt mânăstirile *Ciocanu*, spre Nord de Câmpu Lung, zidită prin sesolul XVII; *Viorosu*, zidită de marele ban Ivaşcu Golescu în 1550; apoĭ *Aninoasa*, *Tăncăciovu*, *Peştera* şi altele, actualmenţe în ruină.

Se maĭ deosibesc următoarele localităţĭ istorice: *Corbiĭ* unde se maĭ vĕd încă urmele castelului Corvinilor. — *Domneştĭ*, comună rurală 1500 locuitorĭ, unde se crede că ar fi fost odată scaunul domnieĭ. *Rucăr*, în apropiere de care se află ruinele uneĭ cetăţĭ vechĭ şi care se presupune a se fi numit Ruconium. De la Rucăr se poate trece în Transilvania prin pasul Bran. Spre Nord de Rucăr se află peştera *Dâmbovicioara*. — *Lereştĭ*, fosta proprietate a Basaraqilor, unde se văd încă urmele nneĭ vechĭ citadele, care datează din secolul XII, numită Tătărasca. Aproape de frontieră se află ruinele vecheĭ cetăţĭ *Uralia*.

CĂI DE COMUNICAŢIE. Din şoseaua care trece prin centrul ţăreĭ, se desface spre Nord o şosea, care la satul Jugur se desface în două ramurĭ; una urmează pe valea rîuluĭ Târgul, trece prin Câmpu-Lung şi se continuă apoĭ prin Nămăeştĭ, Dragoslavele, Rucăr şi Podu Dâmboviţeĭ. De aci şoseaua bine împietrită, se continuă până la frontieră, pe unde o trece, formând trecătoarea Bran, care stabileşte comunicaţia activă între Câmpu-Lung şi Braşov.

A doua şosea trece până la satul Nucşoara prin Darmăneştĭ-Pietroşanĭ. Afară de acestea se maĭ află şoseaua Colibaşĭ-Racoviţă-Vultureştĭ-Bălenĭ şi Leurdenĭ-Negreştĭ. Restul comunicaţiunilor se face pe drumurĭ primitive.

www.dacoromanica.ro

TELEORMAN

(MARCA TREI OI)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Judeţul Teleorman se află situat între judeţul Argeş, la Nord ;—judeţele Olt şi Romanaţĭ, la West ;—judeţul Vlaşca la Est şi Dunărea la Sud. Marginea despre West o formează Oltul, de la îmbucătura sa şi până la Scărişoara (Romanaţĭ). Din acest punct începe marginea despre judeţul Olt, care se îndreptează spre Est, apoĭ spre Nord până la Corbu, de unde începe marginea despre Argeş, care sę îndreptează spre Est de Slobozia. De aci începe marginea despre Vlaşca, care se întinde spre Sud, atingând puţin cursul rîuluĭ Teleorman, până la satul Bujor. Intre acest din urmă punt şi gura Oltuluĭ marginea judeţuluĭ este formată de Dunăre, a căreĭ ditecţiune generală este de la West spre Est.

Suprafaţa e de 3623 km. p. sau 362.355 ectare.

DEALURĬ. Judeţul Teleorman este situat în zona şesuluĭ şi a teraseĭ dunărene, prin urmare nu prezintă nicĭ o ondulaţiune de teren, afară de câte-va movilĭ. puţin însemnate prin înălţimea lor, cum sunt: *Măgura mare, Turnu, Mălaia, Piatra, Neaga* şi altele.

In partea de Sud-Est, în unghiul format de Vedea şi Dunăre, se întinde o câmpie joasă care face parte din terasa dunăreană şi care se numeşte *Câmpu Burnas*.

APE. Cursurile de apă, care udă acest judeţ, afară de cursul inferior al Oltuluĭ, sunt de puţină importanţă în raport cu ceĭ alţĭ afluenţĭ aĭ Dunăreĭ. Ele izvorăsc toate din zona dealurilor. Cel maĭ important este *Vedea*, care izvorăşte din judeţul Argeş, formează întru cât-va limita judeţuluĭ despre Olt, şi intră în judeţul Teleorman pe la satul Văleni. Se îndreptează spre Sud-Est

www.dacoromanica.ro

şi Sud până la satul Bujor, unde se desface în două braţe, dintre care unul pleacă spre Est şi Nord-Est de-a lungul Dunărei până aprópe de Giurgiu; iar cel alt spre Vest, până la Zimnicea, formând ast-fel o largă deltă. Printre afluenţiĭ acestuĭ rîu se pot nota în stânga *Teleormanul*, care intră în judeţ pe la satul Izvoarele de jos, şi îl udă în partea de Est, formându-ĭ întru cât-va limita: apoĭ confluează cu Vedea lângă satul Cerveniĭ de sus: Valea *Câinelui*, încărcat cu *Tinoasa*, care confluează cu Vedea maĭ la Sud de Mavrodin: — *Burdea*, care confluează lângă satul Albeştĭ;—*Tecucel*, care confluează lângă satul Bădeştĭ.

Afară de Vedea se maĭ poate nota rîul *Călmăţuiul*, mărit pe dreapta cu *Urluiul*, care udă partea de Vest a judeţuluĭ şi se varsă în lacul Suhaia; apoĭ *Oltul mic*, care se varsă în Olt, spre Vest de Turnu-Măgurele.

Lacuri şi insule. De-a lungul Dunăreĭ, începând de la Vest spre Est, s'aŭ format următoarele lacurĭ: *Suhaia*, cel maĭ mare, care se întinde spre Nord-Vest de Zimnicea, până la satul Viişoara; apoĭ *Bercelniul Cioara* şi *Scăeştĭ*. Acestea treĭ, mult maĭ micĭ, sunt situate în delta Vedeĭ.

Printre insulele formate de Dunăre, cele maĭ importante prin întinderea lor sunt: *Belina*, *Persina*, cea maĭ mare, acoperită cu pădure şi situată la Sud de lacul Suhaia, *Ghinghineaua*, *Ada*, *Vardin* şi altele maĭ micĭ.

Clima. Acest judeţ are aceiaşĭ climă ca şi Romanaţiĭ. Terasa dunăreană este cea maĭ caldă. La Turnu-Măgurele s'a observat 39° căldură. Vântul dominat în judeţ este Est şi N-Est, iar în valea Dunăreĭ S-Est, Vest şi Sud-Vest. Ploaia cade în mijlociu 400 m. m. pe an, iar la Zimnicea plouă îndoit 825 m. m.

Populaţia atinge ţifra de 160,000 locuitorĭ. Partea de Sud este maĭ puţin populată.

www.dacoromanica.ro

Impărţiri administrative. Se împarte în următoarele trei plăşi: *Calmăţuiu-Marginea*, cu reşedinţa în Alecsandria; — *Teleorman*, cu resedinţa în Balaciu şi *Târgul*, cu reşedinţa în Roşiorii de Vede.

Oraşe. *Turnu-Măgurele* (6000 loc.) Port la Dunăre în partea de Sud.Vest, aproape de gura Oltului. S'a fondat pe la anul 1836, şi de la 1846 este capitala judeţului. Are o şcoală de meserii, două şcoale primare de băeţi şi una de fete. Reşedinţa regimentului de dorobanţi şi celor alte autorităţi judeţene. Posedă un spital. Cap pe linie al drumului de fier Costeşti-T.-Măgurele. Staţiune importantă a vapoarelor după Dunăre. Exportă cereale.

Alexandria, (11.000 loc.) Situat pe dreapta rîului Vedea. Fondat în timpul lui Alexandru Ghica anul 1832. Este reşedinţa revizoratului şcolar. Are un gimnaziu, două şcoale primare de băeţi şi două de fete. Spital. grădină publică, etc. Fabrică de spirt, spălătorie de lână etc. Târg important (la 20 Mai).

Zimnicea. (4000 loc.) Situat pe Dunăre la îmbucătura braţului drept al Vedei. Port de al doilea ordin. Export de cereale. Şcoală primară de băeţi şi fete. Târg important la Sf. Petru. Se văd încă ruinele unei cetăţi romane ce se numea Zeugma. Insemnat prin răsboaele dintre Ruşi şi Turci din anii 1792 şi 1828.

Roşiorii de Vede. (4000 loc.) Situat pe dreapta rîului Vedea. Până la 1840 a servit drept capitală a judeţului. Şcoală primară de băeţi şi fete. Târg săptămânal Oraşul s'a fondat pe timpul lui Mihai Bravul în onoarea ostaşilor roşiori.

Monumente şi localităţi istorice. Turnu-Măgurele, în vechime se numea *Turnu-Romulus*. In secolul XV fu coprins de Turci. Luptele între Mihai Bravul şi Turci la 1598 şi între Ruşi şi Turci la 1829. — *Putineiu*

www.dacoromanica.ro

însemna: prin victoria câştigată de Mihaï Bravul în contra Turcilor la 1592 *Piatra*, unde s'a făcut bătălia de la 1589.—*Frumoasa*, unde se văd ruinele uneï cetăţï vechï.—*Cetatea*, pe valea rîuluï Tinoasa, unde s'a făcut bătălia de la 1596 între Turcï şi Românï. Aci se maï văd încă ruinele uneï cetăţï vechï.—*Obreasca de jos*, ruine vechï şi o cetăţuie, care după cât se crede, a existat în timpul Tătarilor. — *Antoneştï*, pe Tinoasa, însemnat prin bătălia de la 1595.—*Netoţiï de jos*, ruine vechï. — *Brătăşanï*, ruinele unuï oraş vechï care s'a numit Tripol..

CĂÏ DE COMUNICAŢIE. Judeţul Teleorman este străbătut de o cale ferată, care vine de la Costeştï (Argeş trece pe la Strâmbenï şi merge la Turnu-Măgurele.

Afară de şoseaua care dublează calea ferată, se maï pot nota şoselele următoare: *Corbu-Roşioriï de Vede-Alexandria-Zimnicea*; *Atârnaţi-Isvoarele de sus*, prin Alexandria, pe marginea orientală a judeţuluï: — *Alexandria-T.-Măgurele* prin Furculeştï:—*T.-Măgurele-Elisabeta*, care conduce în judeţul Olt.

DÂMBOVIŢA

(MARCA O CĂPRIOARĂ)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Judeţul Dâmboviţa se coprinde între judeţele Muscel şi Argeş, spre Vest; — Vlaşca spre Sud;—Ilfov, spre Sud-Est; — Prahova spre Est, şi Transilvania spre Nord. Marginea despre Vest se reprezintă printr'o linie convenţională, care urmează culmea Leoteï până la Sud de Leurdenï; ea se continuă în aceaşï direcţie până la satul Vişina (Vlaşca):—cea despre Sud este formată de o linie, care se întinde spre Est de la Vişina până la satul Crovu, apoï urmează cursul Argeşuluï, până la hotarul dintre Vlaşca

www.dacoromanica.ro

și Ilfov. Cea despre Sud-Est începe din acest punt și se îndreptează spre Nord-Est până la confluența Ialomiței cu Cricovul occidental [1]; — cea despre Est se continuă spre Nord până la culmea Caraimanului pe care o urmează până la vîrful cu acest nume. Frontiera despre Transilvania este formată de culmea centrală a munților Bârsei, care ține de la hotarul județului Muscel și până la poalele munteluĭ Caraiman.

Suprafața este de 3653 km. p. saŭ 365,294 ectare.

MUNȚI. Partea de Nord a județuluĭ Dâmbovița este acoperită de două culmĭ principale ce se desfac din munțiĭ Bârseĭ: 1) culmea *Leoteĭ*, ce se întinde printre Dâmbovița și Ialomița până în vîrful ce poartă acelașĭ nume, de unde se desface în două: culmea *Pisaca* spre Vest, printre Dâmbovița și Brădica, și culmea *Măgureĭ*, care se întinde pe dreapta Ialomițeĭ până aproape de Têrgoviște. — 2) Culmea *Strunga*, care se desface din vîrful Strunga și se termină la confluența celor douĭ brațe carĭ formează origina rîuluĭ Ialomița.

In partea de Sud-Vest județul este dominat de maĭ multe dealurĭ care vin din Muscel: *Potopul* și *Scheia*, carĭ despart văile afluenților Argeșuluĭ; iar în cea de Est începe regiunea șesuluĭ până la marginea despre Vlașca și Ilfov.

APE. Cursurile de apă carĭ udă acest județ sunt două maĭ importante: 1) *Dâmbovița*, care vine din Muscel, (vîrful Jezeru), trece hotarul județuluĭ pe la satul Miclăușanĭ, se îndreptează spre Sud, trecând pe la Vest de Târgoviște și intră în județul Ilfov pe la satul Slobozia. 2) *Ialomița*, care se formează din două brațe: Unul vine din muntele Strunga, iar cel alt din partea occidentală a munteluĭ Caraiman. Urmează direcția

1. Numit și Cricovu Ialomițeĭ, spre a-l deosebi de Cricovu oriental

www.dacoromanica.ro

spre Sud, udă orașul Târgoviștea și apoĭ se îndreptează spre Sud-Est până la confluența sa cu Cricovul occidental, unde trece în județul Illov. In partea de Sud-Vest, acest județ maĭ este udat de Argeș și de *Potopul* și *Cobia*, doĭ afluențĭ micĭ aĭ Argeșuluĭ.

CLIMA. In acest județ mijlocia temperatureĭ este de 9°; iar în munțĭ 7°—8°. Vântul dominant este cel de Nord și Nord-Vest. Cantitatea de ploaie anuală e de 6.20 m. m. în munțĭ.

IMPARȚIRI ADMINISTRATIVE. Se împarte în următoarele cincĭ plășĭ: *Ialomița*, *Dâmbovița*, cu reședința în *Șerbăneștĭ*; *Dealu Dîmbovița*, cu reședința în *Dragomireștĭ*;—*Cobia*, cu reședința în *Găeștĭ*;—*Bolintinu*, cu reședința în *Titu*; *Ialomița*, cu reședința în *Bilciureștĭ*.

ORAȘE. *Târgoviște*. (7000 loc.) Situat pe Ialomița. capitala județuluĭ. Fundată la 1290 de Radu Negru. A fost capitala țăreĭ până la 1716, în timpul domrieĭ luĭ Nicolae Mavrocordat.

Se deosibesc următoarelele monumente: *Curtea Domnească*, biserică zidită de către Petru Cercel (1583) rezidită de către Constantin Brâncoveanu și de Grigore Ghica (1699 și 1845): — *Mitropolia* zidită de Neagoe Vodă (1515)—mânăstirea *Catolică* zidită de Radu Negru, și dărâmată în maĭ multe rândurĭ, precum și alte monumente maĭ puțin importante. Târgoviștea este memorabilă de asemenea prin resboaele din 1460 (Vlad-Țepeș) și 1595 (Mihaĭ Bravul). Gimnaziŭ, școlĭ primare de baețĭ și fete, reședința regimentuluĭ de dorobanțĭ și celor-l'alte autoritățĭ județene.

Găeștĭ (2000 loc.) Situat între Sabarul și Dâmbovița, comună urbană. Stațiune importantă pe linia Bucureștĭ-Piteștĭ. Până la 1832, capitala județuluĭ-

MONUMENTE ȘI LOCALITĂȚĬ ISTORICE. Cel maĭ important este *Mânăstirea Dealuluĭ*, situată spre Nord de

www.dacoromanica.ro

Târgovişte, zidită de Radu cel Mare la anul 1500. Aci se află capetele luĭ Radu cel mare şi Mihaĭ Bravu. —*Viforîta*, în apropiere, zidită de Vlad Vodă Basarab la 1530.—*Gorgotul, Nucetul*, Băldana şi Găiseni. Ca localitate istorică demnă de însemnat este Târgoviştea, rămas memorabil atât ca reşedinţa domnească, cât şi pentru răsboaele şi asediurile ce a susţinut în timpul luĭ Mihaĭ Bravul. *Finta*, pe Ialomiţa, însemnat pentru victoria repurtată de Mateĭ Basarab în contra luĭ Vasile Lupu la anul 1653.

Căĭ de comunicaţie. Calea ferată centrală străbate acest judeţ în partea de Sud, de la Ghergani şi până la Leordenĭ. Afară de asta maĭ este şi calea ferată *Titu-Tîrgovişte*, care trece prin Nucet şi, Văcăreştĭ şi care se prelungeşte până la Lăculeţe.

Oraşul Tîrgovişte este şi centrul şoselelor acestuĭ judeţ. Din acest punt pleacă următoarele şosele: *Tîrgovişte-Cojasca*, pe unde intră în judeţul Ilfov;—*Tîrgogovişte—Petreştĭ*;—*Tîrgovişte — Miclăuşanĭ* (Muscel) prin Şotânga; — *Tîrgovişte — Pietroşiţa* prin Şerbăneştĭ: — Tîrgovişte—Ghisdăvenĭ, spre Ploieştĭ.

PRAHOVA

(MARCA UN ŢAP ŞI O VIŢĂ CU STRUGURI)

Situaţiune. Limite. Acest judeţ se află coprins între judeţul Dâmboviţa la Vest;—Ilfov şi Ialomiţa la Sud;—Buzĕŭ la Est şi Transilvania la Nord. Marginea despre Vest şi se represintă printr'o linie convenţională care urmează culmea Caraimanuluĭ, apoĭ cursul Cricovuluĭ occidental până la confluenţa acestuia cu Ialomiţa;—cea de Sud urmează cât-va cursul Ialomiţeĭ apoĭ se îndreptează spre Est până la Adâncata, apoĭ

www.dacoromanica.ro

spre Nord-Est până la confluenţa Cricovuluĭ orientaĭ cu Prahova;—cea de Est se îndreptează spre Nord pe lângă Mizil, urmează maĭ întâĭ puţin pe dreapta rîuluĭ Bîsca Chiojduluĭ, apoĭ culmea Tătaruluĭ până în muntele Tătarul.

Frontiera despre Transilvania începe din muntele Caraiman, se îndreptează spre Nord până la pasul Pre leal, apoĭ spre Est şi iar spre Nord până la vîrful Piatra mare; de aci spre Sud până la muntele Predeluş, apoĭ spre Sud-Est până la muntele Grohoţiş: apoĭ spre Nord până în muntele Ciucaş, şi în sfârşit spre Est până la poalele munteluĭ Tătarul.

Suprafaţa 4890 km. p., saŭ 488,983 ectare.

MUNŢIĬ. Culmile muntoase carĭ acoperă acest judeţ, fac parte din munţiĭ Bârseĭ, spre Vest şi din munţiĭ Buzĕuluĭ spre Est. Cele maĭ importante sunt; 1) Culmea *Caraimanuluĭ*, cu piscurile Caraimanul şi Furnica, care se d sface din vîrful *Omuluĭ* şi se prelungeşte spre Sud, printre Ialomiţa şi Prahova, până în dreptul oraşuluĭ Filipeştĭ. 2) Culmea *Baiuluĭ* cu vîrfurile *Steoaia*, *Baiul* şi *Sinaia*, care se prelungeşte printre Doftana şi Prahova, până în confluenţa lor. 3) Culmea *St-Ilie*, care pleacă din muntele *Grohotiş*, şi se desface în două ramurĭ: a *Negruşuluĭ*, printre Doftana şi Verbilĕu şi a *Ziuofoiuluĭ*, printre Verbilĕu şi Teleajăn. 4) Culmea *Clăbuceluluĭ*, care pleacă din vîrful Ciucaş şi se prelungeşte printre Teleajăn şi Buzău.

APE. Printre cursurile de apă care udă acest judeţ, cel maĭ important este *Prahova*. Acest rîŭ se formează la origină prin două braţe: unul vine din muntele Caraiman, iar cel alt din muntele Predeal. După ce se întrunesc, rîul curge spre Sud pe lângă Câmpina şi Filipeştĭ, apoĭ trece pe la Vest de orasul Ploieştĭ, se îndreptează spre Sud-Est, formează cât-va marginea

www.dacoromanica.ro

între judeţele Ialomiţa şi Ilfov, şi confluiază cu Ialomiţa spre Nord-Est de satul Dridu. Prahova se încarcă pe dreapta cu *Proviţa*, iar pe stânga cu *Doftana*, cu care confluiază spre Sud-Est de Câmpina, apoĭ cu *Teleajanul*, care vine din muntele Ciucaş, încărcat şi acesta pe dreapta cu *Verbilău* şi pe stânga cu *Druzina*. Teleajănul se îndreptează spre Sud şi apoĭ spre Sud-Est trece pe la Est de oraşul Ploieştĭ şi confluiază cu Prahova, lângă satul Palanca spre Vest de Gherghiţa. Ialomiţa udă judeţul Prahova în partea de Sud, formandu-ĭ marginea despre Ilfov, şi primeşte pe *Cricovul* occidental, care udă judeţul Prahova în partea de Vest şi cu care confluează lângă satul Podul-Vălenĭ.

CLIMA judeţuluĭ Prahova este răcoroasă şi chiar rece în munţĭ, caldă în regiunea dealurilor şi prin câmpie. La Sinaia cea maĭ mare căldura observată este de + 29° şi cea maĭ coborîtă este — 28°. Din cauza ziduluĭ de munţĭ ce inconjură judeţul la Nord, clima este maĭ puţin aspră, ast-fel că în timpul ierneĭ, gerul este cu mult maĭ simţit une-orĭ în regiunea câmpeană. Vîntul dominant este cel de Nord, care suflă fără încetare pe valea Prahoveĭ. Pe munţiĭ înalţĭ clima este şi maĭ rece iar pe vîrful munţilor Omul, Piatra şi Caraimanul zăpada se vede chiar în toiul vereĭ.

La Sinaia vegetaţia se desvoltă maĭ târziŭ cu 23 zile de cât la Giurgiu şi cu 17 zile maĭ târziŭ ca la Bucureştĭ.

POPULAŢIUNEA se urcă la 220,000 locuitorĭ.

IMPARŢIRĬ ADMINISTRATIVE. Se împarte în următoarele cincĭ plăşĭ: *Câmpu-Tîrgsor*, cu reşedinţa în *Iuchenii marĭ; Filipeştĭ*, cu reşedinţa în *Filipeştĭ; Prahova* cu reşedinţa în *Câmpina; Teleajănul* cu reşedinţa în *Valenĭ; Podgoria-Cricovu*, cu reşedinţa în Urlaţĭ.

ORAŞE. *Ploieştĭ* (40,000 loc.) Situat între Prahova şi

www.dacoromanica.ro

Teleajăn. Capitala judeţuluĭ. Are un liceŭ, şcoală comercială, şcólă normală, şcoală secundară de fete, atelier de croitorie, şcoală de meseriĭ, cincĭ şcoale primare de băeţĭ si cincĭ de fete. Bibliotecă publică şi un început de muzeŭ. Maĭ multe edificiĭ: Catedrala, liceul, primăria, palatul justiţieĭ, observatorul de foc etc. Statua libertăţiĭ şi monumentul vânătorilor de la Criviţa. Oraş însemnat în istorie pentru că aci ostaşiĭ plăieşĭ făcură jurământul de credinţă luĭ Mihaiŭ-Bravul la 1599, înainte de a trece în Transilvania. Cap de linie a căeĭ ferate Ploeştĭ-Predeal, şi staţiune intermediară între Braşov şi Bucureştĭ.

Câmpina (4000 loc.) Lângă Prahova, comună urbană Situată într'o poziţiune frumoasă pe clina dealurilor superioare. *Telega*, renumită pentru salinele sale, penitenţiar. *Breaza*, renumită pentru izvoarele sale de ape minerale. *Predealul*, punt de trecere în Transilvania. *Sinaia*, comună urbană. Reşedinţa de vară a Regeluĭ. *Azuga*, localitate industrială importantă. Fabrică de sticlărie, de ciment, var hidraullc, brânzeturĭ şi postavurĭ.

Vălenĭ (3 00 loc.) Situat maĭ spre Nord, în apropiere de Teleajăn. Nu departe de această comună se află câte-va izvoare de apă minerală.

Slănicul (2500 loc.) Situat ceva maĭ la Nord de precedentul. Mine bogate de sare.

Urlaţiĭ (2500 loc.) Comună urbană situată spre Sud de Vălenĭ, pe Cricovul oriental. *Apostolache*, comună rurală bogată în puţurĭ de păcură.

Bucov (1000 loc.) Situat spre Nord-Est de Ploeştĭ. Altă dată capitala unuĭ judeţ ce se numia Secuenĭ.

Filipeştĭ (de târg) 1250 loc. Lângă Prahova, spre Vest de Ploieştĭ. Târg septămânal.

Puncheniĭ-marĭ (1000 loc.) In apropiere de Prahova.

www.dacoromanica.ro

Gherghița târg. *Târgșorul nou*, unde se află o fabrică de iarbă de pușcă a armatei.

MONUMENTE ȘI LOCALITĂȚI ISTORICE. Se deosibesc următoarele mânăstiri: *Sinaia* la picioarele muntelui Caraiman, zidită la 1698 de spătarul Michai Cantacuzen. Aci se află castelul numit Peleș al regelui. *Poiana Chieia*, *Crasna*, *Susana*, *Vârbilaș*, *Zamfira*, *Mislea*, zidită de Radu-Vodă la 1524, actualmente penitenciar pentru minori; *Margineni*, zidit de Cantacuzinești, penitenciar; *Târgșorul-vechiu*, zidit de Anton Vodă la 1672.

CĂI DE COMUNICAȚIUNE. Acest județ este străbătut de următoarele căi ferate: 1) Calea ferată centrală, care intră în județ printre Periș și Crivina, și ese pe la Mizil;—2) Linia *Ploiești-Predeal*, care trece în Transilvania prin pasul Predeal, și care trimite o ramură de la Câmpina la Doftana și alta de la Buda la Slănic.

Orașul Ploiești este și centrul șoselelor cari străbat acest județ. Afară de acelea care dublează căile ferate, se notează încă cele următoare: 1) Șoseaua ce merge spre Nord până la frontieră (muntele Ciucaș) și care trece prin Lipăuești și Văleni, până la Isvoarele. 2) *Ploiești-Dărmănești—Mărgineni*. și de aci la Târgoviște; 3) *Ploiești—Gherghița*, *Ploiești*, *Balta Doamnei*; *Ploiești —Țigănești* și *Ploiești—Periș*, toate spre Ilfov.

VLAȘCA

(MARCA TREI STEJARI)

SITUAȚIUNEA. LIMITE. Județul Vlașca se află coprins între județul Argeș și Dâmbovița la Nord: Ilfov, la Est: Dunărea la Sud; Teleorman la Vest. Marginea despre Vest o formează o linie convențională, care

www.dacoromanica.ro

pleacă de la satul Bujor, unde incepe şi vîrful delteĭ rîuluĭ Vedea, şi se îndreptează spre Nord, urmând cât-va pe stânga rîuluĭ Teleorman, până în dreptul satuluĭ Slobozia. Din acest punt se îndreptează spre Nord-Est şi Est până la satul Poiana lungă; apoĭ se întoarce spre Sud-Est, urmând cursul rîuluĭ Argeş până aproape de satul Bolintinu din vale, apoĭ spre Sud până la Drăgăneştiĭ de sus, de unde urmează iarăşĭ cursul Argeşuluĭ până la satul Fălăştoaca, şi pe urmă spre Sud până în Dunăre în faţa insuleĭ Lunga. Marginea despre Sud e formată de Dunăre, care se în dreptează de la Sud-Vest, către Nord-Est, începând de la satul Bujor şi până în pichetul Flămânda.

Suprafaţa este de 3743 km. p. saŭ 374,376 ectare.

DEALURĬ. Ca şi Teleormanul, judeţul Vlaşca este coprins în zona şesuluĭ şi a teraseĭ dunăreană, prin urmare nu prezintă o altă ondulaţiune de teren afară de câte-va măgurĭ izolate, a căror înălţime rare orĭ se ridică până la 100 metriĭ şi printre carĭ se pot deosibi: măgura *Frasinuluĭ*, *Frăteştĭ*, *Pădurea Neagră*, *Slobozia* şi altele. Spre Vest se întinde o câmpie joasă şi unită, care se împreună cu câmpul Burnas din judeţul Teleorman.

APE. Rîurile care udă acest judeţ, afară de Dunăre, ţin maĭ toate de basinul Argeşuluĭ. Acest rîŭ udă judeţul Vlaşca în partea de Est, începând de la satul Poiana lungă şi până la satul Fălăştoaca primind în dreapta sa următoriĭ afluenţĭ: *Neajlovul*, care isvorăşte din nişte dealurĭ sisuate în judeţul Argeş, spre Sud de Piteştĭ, intră în Vlaşca pe la Est de satul Broştenĭ, şi se aruncă în Argeş lângă satul Fălăştoaca, unde intră în judeţul Ilfov. Neajlovul se încarcă el însuşĭ pe dreapta cu *Dâmbovnicul*, care isvorăşte tot din judeţul Argeş, ceva maĭ spre Vest de Neajlov,

www.dacoromanica.ro

curge în aceeaşĭ direcţiune, şi confluează lângă satul Angheleştĭ; apoĭ cu *Glavaciogul*, care ia naştere în apropiere de satul Izvoarele. Acesta curge paralel cu cel precedent şi confluează lângă satul *Călugărenĭ*. In partea de Vest a judeţuluĭ curge pârîul *Câlniştea*, care se varsă în Teleorman lângă satul Bădăeasca.

Lacurĭ şi insule. De-a lungul Dunăreĭ se află următoarele lacurĭ saŭ bălţĭ, insemnate prin întinderea lor: Puenĭ, Braniştea, Grădiştea şi altele maĭ puţin importante, coprinse în delta Vedeĭ; apoĭ *Misir* şi *Balta mare*. In aceeaşĭ direcţiune se află următoarele insule: Crivan, Boatin, Ramadan, lângă lacul Mihaĭ; insula St.-George, între Giurgiu şi Rusciuc; Smârda, Mocan, etc.

Clima este aproape identică cu cea din judeţul Teleorman. Cea maĭ mare căldură se observă pe terasa dunăreană. In vara anuluĭ 1896 s'a observat în ziua de 26 Iulie la Giurgiu, o căldură de 42°8.

Aceasta este cea maĭ mare căldură observată la noĭ în ţară.

Vîntul dominant în judeţ este N.-Est şi S.-Vest. Din cauza pădurilor care aŭ scăpat de furia agricultorilor fără scrupul, ploaia în acest judeţ este maĭ abundentă de cât în Teleorman.

Populaţiunea 150,000 locuitorĭ.

Imparţiri administrative. Se împarte în următoarele treĭ plăşĭ: *Câlniştea* cu reşedinţa în *Ghimpaţi*; — *Glavaciocu-Neajlov*, cu reşedinţa în *Obedenĭ*; — *Marginea* în *Stăneştĭ*.

Oraşe. Capitala judeţuluĭ este *Giurgiu* (22,000 loc.) Port important pe Dunăre. Colonie comercială a comercianţilor genovezĭ, prin secolul XIV. Bizantiniĭ îl numaiau Teodoropolis. Mult timp ocupat de Turcĭ şi memorabil în istorie prin mulţimea de bătăliĭ ce s'aŭ dat sub zidurile sale, atât între Românĭ şi Turcĭ, cât

www.dacoromanica.ro

şi între Ruşĭ şi Turcĭ. După tractatul de la Adrianopol (1829) Ruşiĭ dărîmară fortificaţiunile, şi oraşul rămase definitiv sub stăpânirea Românilor. De la 1834, figurează drept capitală a judeţuluĭ Vlaşca. Are un gimnaziŭ, două şcoale primare de băeţĭ şi două de fete. Este reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ, regimentuluĭ de călăraşĭ, precum şi a tutulor autorităţilor judeţene. Spital, cazarmă, grădină publică şi alte edificiĭ. Comerţ însemnat cu cereale, sare, lână şi gaz. Cap de linie al drumuluĭ de fier Bucureştĭ-Giurgiu, şi staţiune de oprire a vaselor după Dunăre. Punt de trecere al mărfurilor şi călătorilor din Occident în Orient şi vice-versa. Serviciul de vapoare zilnic cu Rusciuc, stabilind ast-fel legătura cu calea ferată din Bulgaria, Rusciuk-Varna. Târg important la 29 Iulie şi 15 August.

Gratia (1880 loc.): *Kârtojan* 1800 loc.): *Drăgăneştĭ* (1500 loc.) sunt târgurĭ importante.

Monumente şi localităţi istorice. *Călugărenĭ*, punct unde Mihaĭ Bravul a repurtat o victorie strălucită în contra Turcilor la 1595. *Strîmba* în plasa Călniştea, unde se găsesc ruinele uneĭ citadele din timpurĭ foarte depărtate. Se deosibesc mănăstirile *Glavaciocul* şi *Cisciovarele*.

Căi de comunicaţie. De la Giurgiu şi până la satul Grădişte, pe marginea despre Ilfov, este calea ferată care merge la Bucureştĭ. Din Giurgiu se desface o mică ramură la Smârda. Sunt apoĭ şosele următoare: *Giurgiu-Copăcenĭ*, in direcţia drumuluĭ de fier;—*Giurgiu-Bujor*, pe lângă Dunăre; *Giurgiu-Trestenicu*, şi de aci în judeţul Teleorman;—*Giurgiu-Toporanĭ*, cu o ramură din *Tîrnıca de sus* la *Ştefan cel Mare* (Argeş), prin Drăgăneştĭ; — *Giurgiu-Obileştĭ* (Dâmboviţa), prin Ruşiĭ lu Asan;—*Mihăileştĭ-Drăgăneştĭ-Vităneştĭ*, care străbate ju-

www.dacoromanica.ro

deţul de la Vest la Est. In fine *Bucşanii de jos-Preajba* Restul comunicaţiunilor se face pe căĭ primitive.

ILFOV

(MARCA UN TEMPLU CU SFINŢII IMPĂRAŢĬ CONSTANTIN ŞI ELENA)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Judeţul Ilfov se află coprins ntre judeţul Vlaşca la Vest; — Dâmboviţa la Nord-Vest;—Prahova la Nord;—Ialomiţa la Est;—Dunărea la Sud. Marginea despre Vest corespunde cu marginea orientală a judeţuluĭ Vlaşca. Linia convenţională, care-ĭ formează marginea despre Nord-Vest, începe de lângă satul Căscioare şi se continuă spre Nord-Vest până la Poenarĭ; cea despre Nord ţine până la satul Adîncata; iar cea despre Est, se îndreptează spre Sud, trece prin lacul Mostiştea şi se termină în Dunăre lângă lacul Boian.

Suprafaţa e de 4038 km. p.. saŭ 403,782 hectare.

DEALURI. Judeţul Ilfov nu este prevăzut cu dealurĭ importante prin înălţimea lor. Se deosibeşte numaĭ câte-va movile artificiale cum se găsesc de alt-fel înşirate pe tot şesul Munteniei. Se distinge totuşĭ spre Sud Movila *Radovanu* 100 metri înălţime. Restul se prezintă sub forma uneĭ câmpiĭ întinsă şi unită ca toate judeţele situate pe lângă Dunăre.

APE. Cursurile de apă care străbat acest judeţ sunt: *Argeşul*, care, după ce'ĭ formează întru cât-va limita, intră în judeţ ceva maĭ la Nord-Vest de Palanga. Urmează cursul spre Est, apoĭ spre Sud, până la Olteniţa, unde se aruncă în Dunăre. Cele alte cursurĭ de apă sunt maĭ toate afluenţĭ aĭ Argeşuluĭ. Printre acestea vom cita pe: *Sabarul*, unit cu *Ciorogârla*, care confluează

www.dacoromanica.ro

maĭ la Sud de Hierăştĭ; — Dâmboviţa care intră în judeţ pe la satul Brezoĭu, trece prin Bucureştĭ şi confluează cu Argeşul lângă Budeştĭ; apoĭ *Colentina*, care se aruncă în lacul Cernica. In partea de Nord judeţul Ilfov este udat pe o mică întindere de rîurile Ialomiţa şi Prahova, carĭ confluează pe marginea judeţuluĭ, între satele Dridu şi Patru-fraţĭ.

Lacuri şi insule. Lângă Dunăre se află lacul *Greaca*, cel maĭ mare din tot judeţul; iar în interiorul săŭ se află bălţile *Snagov*, *Mostiştea*, Cernica, Căldăruşanĭ, Ţigăneştĭ şi altele maĭ micĭ.

Insulele formate pe Dunăre sunt: Insula Lungă, Albina, Ostrovul mare, Ostrovul mic şi insula Paraschiva.

Clima. Bucureştiĭ, unde se fac observaţiunĭ meteorologice de 40 anĭ, se poate lua ca tip pentru clima judeţuluĭ Ilfov. La Bucureşti mijlocia temperatureĭ anuale este de 10°. Cea maĭ înaltă temperatură observată a fost 40° iar cea maĭ scăzută — 30°5. Vîntul dominant este cel de Nord-Est şi Est; apoĭ cel de Sud-Vest şi Vest. Cantitatea de ploaie anuală atinge înălţimea de 618 mm. Vegetaţia se desvoltă maĭ târziŭ cu 6 zile de cât la Giurgiu.

Populaţiunea (400,000 loc.)

Imparţiri administrative. Se împarte în următoarele cincĭ plăşĭ: *Dâmboviţa-Mostiştea*, cu reşedinţa în *Fierbinţĭ*; *Negoeştĭ*, cu reşedinţa în *Budeştĭ*; *Olteniţ*, cu reşedinţa în *Olteniţa*; *Sabarul* cu reşedinţa în *Domneşti-de-jos*; *Znagovul*, cu reşedinţa în *Buftea*.

Oraşe. *Bucureşti*, (250,000 loc.) Capitala regatuluĭ Românieĭ. Este situat pe rîul Dâmboviţa, într'o vale înconjurată de colinele Dealul Spireĭ, al Metropolieĭ, al Filaretuluĭ şi Dobroteseĭ.

Posedă o academie cu muzeŭ, bibliotecă, cincĭ facultăţĭ: ştiinţe, litere, drept, medicină şi teologie; şcoală

www.dacoromanica.ro

normală superioară, patru licee publice, două gimnazii, şcoală comercială, şcoală de farmacie, veterinară, două şcoale normale (una pentru institutori), şcoală militară, de poduri şi şosele, de meserii, agricultură, silvicultură, şcoală normală de fete, două externate secundare, trei şcoale profesionale, 22 şcoale primare de băeţi şi 17 de fete. — Reşedinţa Regelui a Statului major al armatei, a corpului II de armată, precum şi a tuturor autorităţilor înalte, civile şi militare.

Ca edificii publice posedă: Palatul regal şi alte palate zidite de Domnii trecuţi saŭ de alţi foşti demnitari ai ţărei, palatul primăriei, al ministerului de interne, finanţe şi domenii: Academia, în faţa căreia se află statuele lui George Lazăr, Mihai Bravul şi Heliade Rădulescu; Palatul Regeului, zidit în anul 1886, etc. Printre monumentele istorice se deosibeşte: *Mitropolia*, zidită la 1650; *Curtea vechiă*, în timpul lui Mircea cel mare; *Sft. Spiridon*, zidită la 1768 de Scarlat Ghica şi rezidită la 1858; *Doamna Bălaşa*, zidită la 1751 de Domniţa Bălaşa, fiica lui Constantin Brâncoveanul şi restaurată din noŭ în timpurile noastre; *Sft. Gheorghe vechiu*, zidită la anul 1493; *Sft. Gheorghe noŭ*, zidită de Constantin Brâncoveanu; *Creţulescu*, zidită la 1792; *Radu-Vodă*, la 1570 [1]); mânăstirea *Văcăreşti* la 1720, actualmente transformată în arest preventiv; *Cotroceni*, mănăstire zidită de Şerban Cantacuzin la 1696, pe Dâmboviţa, reşedinţa de vară a regelui şi însemnat prin bătălia de la 1632 dintre Matei Basarab cu Turcii şi prin capitularea guvernului la 1821, în timpul revoluţiunei lui Tudor Vladimirescu; apoi vin 5 mari spitaluri, dintre cari unul pentru copii; în sfîrşit Palatul Poştelor şi al Băncii naţionale, mai multe cazarme şi

1) Tocilescu. Istorie română.

www.dacoromanica.ro

edificiĭ şcolare, printre care se notează şcoala de agricultură, şcoala de podurĭ şi şosele, şcoala militară şi altele.

Se crede că numele acestuĭ oraş se trage de la un păstor anume Bucur, care stăpânea aceste locurĭ şi care a zidit o bisericuţă ce-ĭ poartă şi astă-zĭ numirea. A devenit capitala Românieĭ la 1393 în timpul luĭ Mircea cel bătrân. Până la 1719, când domnia a căzut în mâna fanarioţilor, oraşul Bucureştĭ era reşedinţa Domnilor numaĭ în timpul ierneĭ, căcĭ vara o petreceaŭ la Târgovişte. Din acest an a rămas singura capitală a Munteniei până la 1859, când s'a proclamat unirea dintre Moldova şi România, devenind ast-fel capitala Românieĭ. In anul 1812, s'a încheiat în Bucureştĭ tractatul dintre Rusia şi Turcia, prin care Rusia ocupa Basarabia; iar la 1886 s'a încheiat tractatul dintre Sârbia şi Bulgaria, prin care Rumelia se anexa la Bulgaria.— Acest oraş este centrul industrieĭ şi al comerţuluĭ român. Posedă maĭ multe stabilimente financiare, printre care se deosibesc: Banca naţională, Generală, Creditul funciar, rural şi urban, Dacia-România, etc. Printre industriile de căpetenie se deosibeşte fabrica de chibriturĭ de la Filaret, fabrica de ciment, de cărămidă, diferite ateliere de ferărie, lemnărie, sculptură, etc.; fabrică de făină, conserve alimentariĭ, etc.; tăbăcărie, căruţărie, diferite industriĭ chimice, fabrică de tutun şi monetărie (ale statuluĭ) precum şi toate industriile privitoare la nevoile zilnice.

Olteniţa (4000 loc.). Port pe Dunăre, situat la îmbucătura Argeşuluĭ, în dreptul oraşuluĭ Turtucaia din Bulgaria. Export important de cereale, lânurĭ, pieĭ brute şi tăbăcite, etc. Are o şcoală primară de băieţĭ şi una de fete. Important în timpul războiuluĭ dintre Ruşĭ şi Turcĭ din 1855.

www.dacoromanica.ro

Greaca (1300 loc.). Comună rurală, importantă prin comerţul de peşte ce scoate din lacul numit Iezerul Grecilor.

Domneştiĭ de sus (1530 loc.). Pe Argeş. — *Buciumenĭ* (1200 loc.), pe Colentina;—*Fierbinţiĭ de sus* (1700 loc.) pe Ialomiţa;—*Budeştĭ* (2000 loc.) la confluenţa Dâmboviţeĭ cu Argeşul.

MONUMENTE ŞI LOCALITAŢI ISTORICE. *Pantelimon*, (1200 loc.), situat în partea de Est a oraşuluĭ Bucureştĭ pe marginna gârleĭ Colentina. Posedă mânăstirea care ĭ-a dat numirea, zidită la 1750 de Grigorie Ghica, în curtea căreia se află orfelinatul ce poartă aceiaşĭ numire. — *Mărcuţa*, situată în aceiaşĭ direcţiune, cam între Bucureştĭ şi Pantelimon. Posedă mânăstirea cu aceiaşĭ numire şi un spital de alienaţĭ.—*Cernica*, mânăstire zidită de vornicul Cernica Ştirbeiu la anul 1608.—*Băneasa*, comună rurală, situată spre Nord de Bucureştĭ, importantă prin bătaia ce se deté la 1639, între Românĭ şi Turcĭ.—*Pasărea*, mânăstire de femeĭ, situată spre Nord-Est de Pantelimon.—*Plătăreştĭ*, mânăstire situată spre Est de Bucureştĭ, în care se află un penitenciar pentru femeĭ. *Copăceniĭ monastireĭ*, comună rurală (1665 loc.), loc însemnat pentru bătaia dată între Alexandru II, domnul Munteniei şi boeriĭ ţăreĭ. — *Snagov*, mânăstire situată lângă lacul Snagov, şi zidită la 1470 de către Vlad Ţepeş.—*Căldăruşanĭ*, mânăstire de bărbaţĭ lângă lacul cu acest nume;—*Radovan*, în plasa Olteniţa, unde se văd încă urme de antichităţĭ romane; *Ţigăneştĭ*, mânăstire de femeĭ, situată aproape de marginea judeţuluĭ despre Ploieştĭ.—*Negoeştĭ*, mânăstire aproape părăsită, în plasa cu acest nume. — *Chiseletul*, în apropiere de lacul Mostişte, însemnat prin înfrângerea Turcilor de către Mihaĭ Bravul la 1598.

CĂĬ DE COMUNICAŢIE. Patru căĭ ferate străbat ju-

www.dacoromanica.ro

deţul în patru direcţiunĭ opuse: Acestea sunt: 1) linia *Bucureştĭ-Piteştĭ*, care ese din judeţ între staţiile Ciocăneştĭ şi Gherghauĭ:—2) linia *Bucureştĭ-Ploeştĭ*, care ese din judeţ lângă Crivina; — 3) *Bucureştĭ-Călăraşĭ*, care trece în judeţul Ialomiţa; — 4) *Bucureştĭ-Giurgiu*, care ese din judeţ pe la Grădişte. Afară de şoselele care urmează direcţiunea liniifor ferate, se notează şoseaua *Bucureştĭ-Olteniţa*, spre Sud;—*Bucureştĭ-Potlogĭ*, prin *Bolintinu*, spee West; şi *Bucureştĭ-Ileana* spre Est; *Bucureştĭ Adîncata* prin *Buftea* şi *Bucureştĭ-Snagov*, ambele spre Nord-Est, precum şi altele multe nesfîrşite încă. Din acest punt de vedere judeţul Ilfov este cel maĭ bine prevăzut din toate judeţele.

IALOMIŢA

(MARCA UN PEŞTE PE UN SNOP DE GRIU)

SITUAŢIUNE, LIMITE. Se află coprins între Prahova la Nord-West:—Buzăŭ şi Brăila, la Nord; Dunărea la Est şi Sud; Ilfov la West. Marginea despre West începe din Dunăre imediat spre West la lacul Boian trece prin mijlocul lacului Mostiştea, apoĭ înaintează spre Nord printr'o linin convenţională, care se întinde tot ast-fel până în Dunărea, lângă satul Gura Ialomiţeĭ.

SUPRAFAŢA este de 8055 km. p., saŭ 805,529 hectare.

DEALURI. Partea despre Nord a judeţuluĭ ţine de zona şesuluĭ, pe când cea de Sud pe o mare întindere, de terasa dunăreană.

Se deosibesc, cu toate astea, vre-o câte-va înălţimĭ importante. Ast-fel de-a lungul ţĕrmuluĭ drept al Ialomiţeĭ se întinde o coastă neîntreruptă, care prin unele locurĭ atinge o înălţime de aproape 100 metri. Se maĭ

www.dacoromanica.ro

nota apoĭ dealurile *Săpunarii şi Dormărunt*, în partea de West; precum şi o mulţime de movile artificiale ridicate la diferite epoce. Ast-fel sunt: *Movila, Lungă, Turcoaia, Păuna, Gemenile, Movila Popeĭ*, etc. Cea maĭ mare parte din suprafaţa acestuĭ judeţ prezintă aspectul uneĭ câmpiĭ întinsă, unită, nestrăbătută de nicĭ un curs de apà, afară de câte-va bălţĭ carĭ se formează din ploĭ, şi carĭ dispar repede în timpul vereĭ. Această câmpie, numită *Bărăganul*, care serveşte şi ca păşunare şi ca teren agricol, este din cauza lipseĭ de apă, puţin populată.

Ape. Singurul curs de apă important din acest judeţ este rîul *Ialomiţa*, care vine din judeţul Dâmboviţa, trece hotarul între satele Moldovenĭ şi Sărindarul, se îndreptează spre Est, făcând maĭ multe cotiturĭ, până la Slobozia, apoĭ spre Est-Nord-Est până la Brăiliţa şi în fine spre Nord până la Gura Ialomiţeĭ, unde confluează cu Dunărea. Ialomiţa udă judeţul în partea de Nord, şi primeşte un singur afluent *Sărata*, care vine din judeţul Buzăŭ, trece pe lângă Urzicenĭ şi confluează lângă Alexenĭ.

In partea de Sud-Est, judeţul Ialomiţa este străbătut de un braţ al Dunăreĭ numit *Borcea* care se desparte în faţa oraşuluĭ Călăraşĭ şi nu se împreună cu fluviul de cât în faţa oraşuluĭ Hêrşova.

Lacuri şi insule. De-a lungul Dunăreĭ, începând de la lacul Moştiştea şi pînă în braţul Borcea, se află treĭ marĭ lacurĭ: *Boian, Gălăţuia şi Călăraşĭ*, carr se leagă cu braţul Borcea în partea de Est; iar în insula numită *Balta*, coprinsă între acest braţ şi Dunăre, găsim maĭ multe alte lacurĭ, printre care se pot nota: *Lacu mare, Cobălcic, Cobolu, Pîrlitura* şi altele. Afară de asta se maĭ află, la Nord de rîul Ialomiţa, încă două lacurĭ, carĭ conţin ape minerale, în special sare şi pu-

www.dacoromanica.ro

ciósă: *Amara*, la Nord de Slobozia și *Fundata saŭ Sărata* spre Est ee satul Chiochina.—Printre insulele formate de Dunăre, deosebim maĭ întâĭ basta insulă *Balta* coprinsă între Bunăre și Brațul Borcea și străbătută în maĭ multe părțĭ de niște canalurĭ, care pun în legătură brațul Borcea cu fluviul. Afară de asta în albia fluviuluĭ, începênd de la Sud-West spre Nord-Est, găsim următórele insule: *Hopa*, *Prival, Tulchia mare și Tulchia mică*, în dreptul orașuluĭ Călărașĭ; apoĭ, maĭ la vale, insulele *Șvimul*, *Strâmbul* și altele maĭ micĭ, în fine *Balaban*, *Alconte și Atărnațiĭ* situate spre Sud de Hîrșova și *Gâsca mare* și *mică* spre Nord de acest oraș.

CLIMA județuluĭ Ialomița este în totul identică cu a județuluĭ Ilfov cu deosebire că ploaia este în maĭ mică cantitate din causa lipseĭ pădurilor.

POPULAȚIUNEA trece de 106,000 locuitorĭ.

IMPARȚIRI ADMINISTRATIVE. Se împarte în treĭ plășĭ: *Balta-Ialomița*, cu reședința în *Slobozia*; — *Borcea* cu reședința în *Călărașiĭ-Vechĭ*; — *Câmpul* cu reședinia în *Urzicenĭ*.

ORAȘE. *Călărașĭ* (6.000 loc). Pe țărmul stâng al brațuluĭ Borcea, numită și *Șirbeiŭ*. Este capitala județuluĭ de la anul 1832. Port de al doilea ordin. Are un gimnaziŭ real, două școlĭ primare de băețĭ și două de fete. Reședința Regimentuluĭ de dorobanțĭ precum și a celor alte autorităţĭ județene. Fabrică de măcinat, fabrică de bere, tipografiiĭ etc. Legat cu Silistra printr'un vapor, care înlesnesce trecerea mărfurilor după un țĕrm pe cel alt al Dunăreĭ. Exportă cereale, diferite semințe uleioase, brânzeturĭ, animale, pieĭ tăbăcite, lemne de construcție, diferite fabricate, etc.

Urzicenĭ, (1880 loc.) Pe rîul Sărata. A fost capitala județuluĭ până la 1832. Are o școlă primară de băiețĭ și una de fete.—Spital. Târg sĕptămânal.

www.dacoromanica.ro

Slobozia (1700 loc.) Pe ţĕrmul stâng al Ialomiţeĭ. Are o mânăstire rezidită de Mateĭ Basarab în 1634. Cazarmă de artilerie. Şcólă de băeţĭ şi fete. Treĭ târgurĭ pe an.

Piua Petrî (900 loc.) In partea de Est, pe ţĕrmul stâng al Ialomiţeĭ, aprópe de îmbucătura sa Are o şcólă mixtă. Târg anual.

MONUMENTE ŞI LOCALITAŢI ISTORICE. Cetatea de Flocĭ, lîngă Piua Petriĭ, se numia în vechime *Ziridava* Maĭ spre Nord se pot vedea încă urmele poduluĭ făcut de Dariŭ, când a venit în contra Sciţilor, precum şi urmele poduluĭ făcut de Constantin cel mare, maĭ târziu. Ruine antice se maĭ găsesc la Făcăenĭ, Lehliu, Raşi şi Cetatea feteĭ

CĂI DE COMUNICAŢIUNE. Acest judeţ este străbătut în lungul sĕŭ, pe la West spre Est, de calea ferată Bucureştĭ-Feteştĭ. De la Ciulniţa, staţie intermediară între cele două extremităţĭ, se desface spre Nord o linie laterală la Slobozia şi o alta spre Sud la Călăraşĭ, punĕnd ast-fel în comunicaţie centrul ţăreĭ cu Dunărea prin două puncte: Călăraşĭ şi Feteştĭ. De altă parte această linie se leagă la Feteştĭ cu portul Constanţa printr'un pod peste Borcea şi Dunăre, destinat a lega această linie ferată cu linia Cernavoda-Constanţa.

In ceea ce priveşte şoselele, judeţul Ialomiţa este cu totul lipsit. Nu se cunoaşte până astă-zĭ de cât o şosea de la Călăraşĭ la Slobozia şi de aci la Cosâmbeştĭ spre Est şi la Andrăşestĭ spre West: apoĭ o mică şosea de la Coşcrenĭ la Urzicenĭ. Restul transporturilor se face încă pe drumurĭ primitive.

www.dacoromanica.ro

BUZĔU

(MARCA UN TEMPLU CU TURNURI ŞI O PASĂRE)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Judeţul Buzĕŭ se coprinde între judeţul Prahova, la West; — Ialomiţa la Sud; — Brăila şi Râmnicu-Sărat la Est; — Putna la Nord-Est; — Transilvania la Nord. Marginea despre Weste formată de o linie, care pleacă din muntele Tătaru şi se lasă spre Sud, urmând cât-va cursul rîuluĭ Bîsca Chiojduluĭ; apoĭ peste dealurĭ trecînd pe lângă Mizil până la comuna Boldeştĭ; cea despre Sud se continuă până la satul Movila Ciocilor, unde începe hotarul despre Brăila; cea despre Est, merge în sus până în cursul Buzĕuluĭ, apoĭ se îndreptează spre Nord până în muntele *Giurgea*. Frontiera despre Transilvenia începe din muntele *Tataru mic*, se îndreptează spre muntele *Bota mare* de aci urmează cât va cursul rîuluĭ Bâsca mare până la puntul Ciocian, apoĭ urméză cursul rîuluĭ Bâsca mică până la muntele Giurgea, unde începe hotarul judeţuluĭ.

SUPRAFAŢA este de 4,808 km. p. saŭ 480.768 ect.

MUNŢII. Intregul judet este acoperit de ramurile munţilor Buzĕuluĭ. Culmele maĭ importante sunt: 1) Culmea *Tataruluĭ*, care se întinde spre Sud printre Bîsca Chiojduluĭ şi Buzĕŭ, până la confluenţa lor, Presintă vîrful *Sireul*.—2) Culmea *Asviberculuĭ*, care se desface din vîrful Bota mare şi Buzĕŭ, până iarăşĭ la confluenţa acestora. Prezintă vîrful *Podul caluluĭ*.—3) Culmea *Penteleuluĭ*, numită ast-fel după muntele ce pórtă aceiaşĭ numire, care se prelungesce printre cele două Bîsce până la confluenţa lor. Presintă vîrfurile *Zănóga şi Piciorul Capreĭ*. Culmea *Giurgeĭ*, care face parte din munţiĭ Vranceĭ, formează puţin marginea despre Putna

www.dacoromanica.ro

Dealurile ce se desfac din aceştĭ munţĭ sunt scurte şi de mică importanţá; ele se confundă repede cu câmpia care se întinde pe o bună parte din spre Sud.

APE. Toate cursurile de apă care udă acest judeţ. fac parte din basinul Buzĕuluĭ. Acest rîŭ isvorăşte din Transilvania, trece frontiera, formând un defileŭ ĭmportănt, pe la Cheia Cordunuluĭ, se continuă spre Sud până la comuna Cislăŭ, de aci se îndreptează spre Est apoĭ spre Nord, formìnd un arc de c rc, pâna la sa-ιul Plescoiu; apoĭ spre Sud-Est, trece pe lângă oraşul Buzĕŭ pe la Nord de Cilibia. Afluenţiĭ acestuĭ rîŭ după stânga sunt: *Arţagul şi Cışoca,* torente de mică importanţă; — *Bâsca Rozileĭ* formıtă din *Bâsca mare* şi *Bâsca mică,* care confluiază cu Buzĕul în dreptul comuneĭ Nehoiaş;— *Sibiciul* numit *Sîraţelul Bălaneştĭ,* format din patru torente, care confluează cu Buzĕul lângă comuna Sibiciul de sus;—*Pârşcovul,* care din muntele Ivăneţ şi confluează lângă comuna Pârşcovul; *S râţelul Berceĭ,* care isvorăşte lìngă comuna Trestioara şi se varsă lângă mănìstirea Berca;—*Slanicul,* format din 2 isvoare confluează lângă comuna Săpoaca, — *Catnaul,* care vine din judeţul Râmnicul-Sărat şi confluează lângă oraşul Buzĕu.

Afluenţiĭ dupì dreapta sunt: *Siriul,* unit cu *Sıriaşul* care pleacă din muntele Tătăruţ şi confluează lângă satul Gura Siriuluĭ;—*Bonţul*, unit cu *Bonţul mic,* care vine din muntele Monιeoru şi confluează lângâ cătunul Musceluşa; *Nehoiul,* cu aceiaşĭ oregină, confluează lângă comuna Păltineniĭ; *Muscelul,* format din două isvoare confluează lângă comuna Pătârlagĭ; —*Bâsca Chiojdului,* format din *Bâsca cu cale* şi *Bîsca fară cale,* confluează lângă comuna Cislăŭ;—*Nişcovul,* care începe din pădurea Podul Stefuluĭ şi confluează lângì comuna Ver-

www.dacoromanica.ro

neştĭ[1]). Rîul *Calmăţuiul*, încărcat cu *Negreasca* şi *Ruşavaţ*, care trece în judeţul Brăila apoĭ *Sărata*, care udă judeţul în partea de Sud şi intră în judeţul Ialomiţa. Cel d'întâiŭ merge în Dunăre; iar cel d'al doilea în rîul Ialomiţa.—Prin munţĭ s'aŭ format maĭ multe lacurĭ, prin care se notează lacul *Siriul* fórte adânc.

CLIMA. Oraşul Buzĕŭ caracterisează clima judeţuluĭ în partea sa câmpeană. La Buzĕŭ temperatura anuală e aproape 10°. Vîntul dominant Nord-Est şi Sud-Vest şi cantitatea de ploaie 500 mm., maĭ puţină ca în judeţul Ilfov. Partea muntósă a judeţuluĭ are o climă identică cu partea muntoasă a judeţuluĭ Prahova, dar e maĭ ocrotit de vîntul de la Nord.

POPULATIUNEA. 190,000 locuitorĭ.

IMPĂRTIRI ADMINISTRATIVE. Se împarte în urmĕtoarele patru plăşĭ: *Câmpu*, cu reşedinţa în *Pogóne*;—*Buzĕu*, cu reşedinţa în *Pătîrlagele*;— *Sărata-Tohanĭ*, cu reşedinţa în *Mizil*;— *Pîrscov-Slănic*, cu reşedinţa în *Pleşcoiu*.

ORAŞE. *Buzeŭ*, (16,000 loc.) Situat pe dreapta rîuluĭ cu acest nume. Reşedinţa episcopatuluĭ Buzĕu. Are un gimnaziu, seminar, treĭ şcoale primare de băieţĭ, douĕ de fete, un teatru, treĭ spitalurĭ, grădină publică etc. Monăstirea episcopieĭ a fost fondată de Radu V cel mare la anul 1500. Reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ şi al celor alte autorităţĭ judeţene.

Mizil (5000 loc.) Comună urbană. Comerţ important cu cereale. Industria cojocariilor este importantă. Tîrg septĕmânal şi târg anual la 29 Iunie.

Bréza (2400 loc.) Inconjurată de viĭ şi livezĭ. Se exploatează piatra de construcţiune.

1) Acest rîŭ, la localitatea Fântâna Draculuĭ, dispare sub niste malurĭ de nisip. Se crede că iese maĭ la vale, unde dă naştere rîuluĭ Călmăţuiu. (Geogr. jud. Buzeŭ, B. Iorgulescu.)

www.dacoromanica.ro

Tohani (2200 loc.) Renumită prin dealul *Dumbrava*, care produce vinurĭ de o calitate superióră. In apropiere se află apele minerale de la Bobocĭ.—*Glodeanu Sarat* (2300 loc.) *Goldeanu-Cârligu* (2100 loc.) însemnat prin cultura cerealelor.

Pogoanele (4200 loc.) Cea maĭ mare comună rurală din judeţ;—*Podinu* (2400 loc.) Insemnat pentru vinurile sale;—*Cilibia* (1230 loc.) staţie de drum de fer pe lina Buzĕŭ-Brăila. *Gura-Sărăţeĭ* (1300 loc.) bogată în viĭ:—*Monteoru* (1500 loc.) produce multă păcură;—*Tisaŭ* (3550 loc.), însemnat prin industria rotărieĭ;—*Gura-Nişcovuluĭ* (2200 loc.) produce mult vin negru şi de bună calitate;—*Pătârlagele* (1820 loc.) comerţ cu ţuică scândurĭ şi brânzeturĭ:—*Ghiojdu de Bàsca* (2800 loc.) păşunĭ întinse:—*Colţiĭ* (3500 loc.) unde se exploatează chihlibarul: — *Pîrscov* (2400 loc.) produce multă ţuică.

Monumente şi localităţĭ istorice. In acest judeţ se deosibesc mânăstirile *Ciolanu*, *Cetăţuia*, *Barbu* şi vechia biserică *Bradu*, înconjurată de fortificaţiĭ. Aceste ţin de comuna Tisăŭ, plasa Sărata.—*Cetatea* în cătunul Cărlomăneştĭ, comuna Niscovul. Aci este o movilă unde se găsesc resturĭ de arme şi vase antice.. *Pietroasa de sus*, unde s'a găsit la 1837 cloşca de aur cu puĭ de la muzĕŭ.—*Ciscău*, mânăstire şi urmele cetăţeĭ Doamnèĭ Neaga — *Nifon*, o mânăstire în comuna Măgura, ape minerale.— *Găhanele*, mânăstire în comuna Roşioriĭ. In apropiere se găsesc peşterĭ săpate în piatră. *Berca*, mânăstire frumoasă fondată de Stolnicul Mihalcea Gândescu. — *Vintilă Vodă*, mănăstire fondată de domnul Vintilă la 1553.—*Căvanele*, în comuna Mânzăleştĭ, ape minerale. *Rateştiĭ*, mânăstire la Gura Aninoaseĭ.

Se maĭ notează încă comuna *Lopătariĭ*, bogată în sare şi ape minerale. Aci se află în apropiere un loc

www.dacoromanica.ro

numit *focul nestins*, pentru că ese din pământ gaze care se aprind.

Căi de comunicaţie. Linia ferată intră în judeţul Buzĕú pe la Mizil şi'l străbate spre Es -Nord-Est p`nă la Buzĕu. De aci se ramifică în două: una care merge spre Brăila, şi ese din judeţ pe la Cilibia, şi cea-l'alta spre Râmnicul-Sărat, trecînd hotarul de la comuna G ı-culeasa.

Afară de şoselele naţionale care dubleazĭ cile fe-rate, se notează şoseaua *Buzĕu-Vinti a-Vodă* în Munţĭ dealnngul Buzĕuluĭ şi şoseaua *Buzĕu-Sibiciu-de-sus*. Restul comunicaţiunilor se face fie pe şosele vicinale fi pe drumurĭ primitive.

BRAILA

(MARCA O CORABIE)

Situaţiune. Limite. Acest judeţ se aflĭ coprins între jude'ul Covurluĭ, la Nord; — Râmnicu-Sărat, la Nord-West; — Buzeŭ la West; — Ialomiţa la Sud şi Dunărea la Est.

Marginea despre Nord o formează rîul Siret, de la îmbucătură şi până la confluenţa sa cu Buzĕŭl: cea despre Nord-West o formează Buzeul, pînĭ la satul Vizirenĭ; — cea despre West, o linie convenţională, care începe din acest punct şi ţine până la Movila Ciorilor şi pânĭ în Dunăre, ceva maĭ la Nord de gura Ialomiţeĭ; — cea de Est este formată de Dunăre, al căruĭ curs se îndreptează de la Sud spre Nord, de la gura Ialomiţeĭ şi până la acea a Siretuluĭ.

Suprafaţa e de 5964 km. p., saŭ 596,445 ectare.

Dealurĭ. Solul acestuĭ judeţ este pretutindenĭ şes, şi nu prezintă de cât, ici şi colo câte-va dealurĭ, a cĭ-

www.dacoromanica.ro

ror înălţime variază între 100 şi 30 metrii. Printre acestea notăm pe cele următoare: dealul *Stefan Vodă* (10′ m.) lângă rîul Buzĕŭ, *Movila mare*, dealui *Dingeleu*, dealul *Iaicu*, *movila Boului*, *movila Porumba* şi altele. Cu cât înaintăm spre Dunăre solul devine maĭ jos ast-fel că pe unele locurĭ se confundă cu nivelul acestuĭ fluviŭ

Ape In partea de Nord, cât ţine marginea despre Covurluĭ, judeţul Brăila este udat de rîul Siret, de la confluenţa acestuia cu Buzĕul până la îmbucătura sa. In cea despre Nord-West, este udat de rîul Buzĕŭ, care 'l desparte de judeţul Rîmnicu-Sărat. Afară de acestea judeţul Brăila este udat de rîul *Călmăţuiu*, care vine din judeţul Buzeŭ, curge în direcţie generală de la West spre Est şi se varsă în Dunăre lângă comuna Berteştiĭ de jos.

Lacuri şi Insule. In cursul cât formează marginea despre Est a judeţuluĭ Brăila, Dunărea se desface în maĭ multe braţe, dintre care două maĭ principale: Cel despre Dobrogea, numit *Dunarea veche*, şi cel despre West de acesta, numit *Dunarea nouĕ*. Ambele se unesc în faţa Brăileĭ.

Aceste douĕ braţe comunică între ele prin maĭ multe canalurĭ, care formează o mulţime de insule maĭ marĭ saŭ maĭ micĭ, acoperite ele însuşĭ, cu lacurĭ, saŭ străbătute de alte canalurĭ maĭ micĭ. Printre aceste insule notăm pe cele următoare: *Filipoiu*) *Ruptura*, *Corotisca*, *Minoaia*, *Coada Lupuluĭ*, *Iazul*, *Popa*, *Bregoloiu*, *Cremenea Ipa* şi altele. — De-a lungul Dunăreĭ, precum şi în interiorul judeţuluĭ se află maĭ multe lacurĭ, printre care se deosibesc cele următóre: *Lacul Sărat*, izvor de ape minerale: *Ianca*, lângă gara Ianca; — *Iazu şi Lacu Alv*, aprópe de comuna Mireseĭ;— *Tătarul*, aproape de comuna Tătaru:—*Ciacâr*, lângă comuna Ciacâr;

www.dacoromanica.ro

—*Lacul Rezeĭ*, lângă comuna Lacul-Rezeĭ:—lacul *Stancuța*, lângă comuna cu acest nume.

Clima județuluĭ Brăila se aseamănă cu a județuluĭ Ilfov și Ialomița, iar cantitatea de ploaia anuală e mică ca și în județul Ialomița.

Populațiunea. numaĭ 70,000 locuitorĭ.

Impărțirĭ administrative. Se imparte în două plășĭ: *Balta*, cu reședința în *Viziru* și *Vadenĭ* cu reședința în *Silistraru*.

Orașe. *Brăila* (40,000 loc.) Situat ceva maĭ la Sud de îmbucătura Siretuluĭ. Al doilea port comercial al Românieĭ după Dunăre. Are un liceu real și o școală secundară de fete, opt școlĭ primare de băețĭ și cincĭ de fete, o școală profesională și maĭ multe institute private. Reședința regimentuluĭ de dorobanțĭ, a tribunaluluĭ civil și comercial, a uneĭ camere de comerț, a uneĭ burse și sucursală a bănceĭ naționale, și a celor alte autoritățĭ județene. Comerț însemnat cu cereale, seurĭ, animale și altele. Mare întrepozit comercial vizitat de sute de nave pe an.—Fabricĭ de bere, da lumînărĭ de ceară și de seŭ, fabricĭ de săpun, turnătoriĭ de metal, maĭ multe morĭ sistematice, care macină grâul, precum, și diferite alte industriĭ locale.—Comerțul acestuĭ oraș se urcă la țifra de 60 milioane leĭ, dintre care aproape 30 milioane import și restul export.

Cele alte centrurĭ de populațiune din acest județ nu sunt de cât niște comune rurale, puțin importante.
In apropiere de Brăila, spre Sud, se află comuna *Lacu-Sarat*, lângă care este situat lacul cu ape minerale ce poartă acest nume, și care este prevědut cu un stabiliment balnear sistematic.

Monumente și localitățĭ istorice. Orașul Brăila a jucat un rol însemnat în Istoria Românilor. Altă dată era o cetate întărită. A fost de maĭ multe orĭ ars, saŭ

www.dacoromanica.ro

stăpânit de Turcĭ. La anul 1828, în urma rĕzboiuluĭ dintre Turcĭ şi Ruşĭ el fu redat definitiv Românilor. Drept amintire al acestuĭ rezboiŭ Ruşiĭ aŭ ridicat la un chilometru afară de oraş, un *monument*, care poartă o inscripţie în limba rusă şi data anuluĭ 1828.

ÇĂĬ DE COMUNICAŢIE Linia ferată centrală strĕbate acest judeţ prin plasa Vădenĭ, de la Cilibia prin Făureĭ, Ianca şi Muftiu şi trece apoĭ în judeţul Covurluĭ pe la Barboşĭ: apoĭ linia laterală Făureĭ-Ţăndăreĭ, care trece în judeţul Ialomiţa. Afară de şoseaua naţională care dublează calea ferată, maĭ sus următoarele şosele: *Brăila-Latinu*, spre Nord-Vest, şi *Braila Insurăţeĭ* spre Sud.

RÂMNICU-SĂRAT

(MARCA UN ARMĂSAR)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Acest judeţ se află coprins în centrul ţăreĭ, între judeţul Covurluĭ Tecuciŭ şi Putna la Nord şi Nord-West: Buzĕŭ, la Sud-West şi Brăila la Sud-Est. Marginea despre Nord şi Nord-West începe de la confluenţa Siretuluĭ cu Buzĕŭ, şi urmează cursul rîuluĭ Siret până aproape de confluenţa sa cu Râmnicul; de aci începe o linie convenţională până la Milcov, pe care 'l urmează până la origina luĭ. Marginea despre Nord-West este formatr de o linie care strĕbare munţiĭ Vranceĭ până în culmea Giurgeĭ, la hotarul judeţuluĭ Buzeŭ. De aci începe linia care formează marginea de Sud-West, care se urmează peste dealurile ce se desfac din culmea Giurgeĭ, trece rîul Călnăŭ pe la Zerneştĭ şi se termină în rîul Buzĕŭ, lângă Movila Episcopuluĭ: apoĭ urmează cursul Buzĕuluĭ până la confluenţa sa cu Siretul, formând marginea despre Sud-Est.

SUPRAFAŢA e de 3284 km. p., saŭ 328,422 estare.

www.dacoromanica.ro

MUNŢII. Toată partea de Nord-West a acestuĭ judeţ este strĕbătută de ramurile munţilor Vranceĭ, a căror culme centrală strebate judeţul Putna. Pe marginea despre Nord-West se află o culme de munţĭ, care începe din vîrful Pietrele Feteĭ, urmează cursul Milcovuluĭ, paralel cu marginea judeţuluĭ, pànă în muntele *Deleana*. Din această culme se desface spre Sud-Est maĭ multe culmĭ, care urmează în direcţie paralelă, printre diferite rîurĭ ce se pierd în câmpie. Aceste sunt: Culmea *Deleana*, printre Rimna si Milcov: — Culmea *Saculuĭ*, care pleacă din vêrful *Saculuĭ*, printre cele două sorginţĭ ale rîuluĭ Rimna: Culmea *Alunuluĭ*, care pleacă din vîrful Alunuluĭ şi se îndreptează prin re Rimna şi Slimnic sub numele de dealul *Turculeţ*, după ce a trimes spre Nord-Est, ramura numită *Dealu-lung*: — Culmea *Stoica*, care pleacă din vîrful Stoica şi se prelungeşte printre sorginţile rîuluĭ Rîmnic. Linia ferată care uneşte Focşanĭ cu Buzĕŭ ar putea servi ca linie despărţitoare între partea muntoasă şi partea câmpie din acest judeţ. Partea despre Est de această linie se prezintă sub forma uneĭ câmpiĭ întinsă, care, cu cât înaintează spre Est, cu atât devine maĭ orizontală. Ondulaţiunile terenuluĭ în această parte sunt de mică însemnătate: nu se cunosc de cât numaĭ câte-va măgurĭ, care par a întrerupe orizontalitatea soluluĭ. Printre acestea se deosibesc: *Movila Episcopuluĭ*, aproape de hotarul despre Buzeŭ; *Movila Buga* şi a *Preoteseĭ*, pe lângă rîul Buzĕŭ: *Movila Baba*, lângă Balta albă; movila *Cruceĭ împuşcatĭ*, aproape de confluenţa Buzeuluĭ cu Siretul, *Movila lungă*, spre Sud de Râmnicu Sărat şi altele.

APE. Cursurile de apă care udă acest judeţ sunt afluenţĭ aĭ Putneĭ, aĭ Siretuluĭ şi aĭ Buzĕuluĭ. Ele curg maĭ toate în direcţie generală de la West spre Est. Aceste sunt: *Milcovul*, care izvorăşte din vîrful Alunul,

www.dacoromanica.ro

se îndreptează spre Nord formând puţin limita despre judeţul Putna, până la satul Şindelarĭ, apoĭ coteşte spre Est, servind ca limită până la confluenţa sa cu Putna lângă satul Răstoaca, după ce s'a încărcat cu *Rimna*, *Râmnicu Sarat*, care izvorăşte din muntele Orul se îndreptează spre Sud-Est până la oraşul Râmnicu-Sărat, apoĭ spre Nor-Est până la confluenţa sa cu Siretul lângă satul Gârleştĭ, după ce s'a încărcat pe stânga cu *Slimnicul*, care vine din dealul Turculeţ. Afară de acestea maĭ putem nota cursul superior al Cîlnăuluĭ, care intră în judeţul Buzĕu pe la satul Zerneştĭ, precum şi altele maĭ puţin importante, afluenţĭ aĭ Buzĕuluĭ. De-a lungul rîuluĭ Buzĕŭ s'a format lacurile *Balta amară* şi *Balta albă*.

CLIMA acestuĭ judeţ e întocmaĭ cu clima din regiunea câmpiană a judeţuluĭ Buzĕŭ. In partea despre apus es e ceva maĭ rece.

POPULAŢIUNEA 95.000 locuitorĭ.

IMPĂRŢIRĬ ADMINISTRATIVE. Se împarte în patru plăşĭ: *Marginea de jos-Oraşul* cu reşedinţa în *Costeştĭ*; — *Râmnicu de sus-Plaiul Râmnic* cu reşedinţa în *Budĭ*; — *Marginea de Sus* cu reşedinţa în *Tîrgu-Cuculuĭ*; — *Grădiştea-Râmnicu de jos*, cu reşedinţa în *Balta-alba*.

ORAŞE. *Rêmnicul-Sărat* (7000 loc.) Situat pe stânga rîuluĭ Râmnicu-Sărat. Capitala judeţuluĭ. Are un gimnaziu, două şcolĭ primare de fete şi două de băeţĭ. Este reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ, a tribunaluluĭ, prefectureĭ etc. Se deosibeşte biserica Paraschiva zidită de Ştefan cel Mare. Se produce multă făină, se fabrică săpun şi rachiu. Posedă o tăbăcărie, o tipografie etc. Târg important de treĭ orĭ pe an şi în fie-care Duminecă. Staţiune importantă pe linia Buzĕŭ-Mărăşeştĭ.

Plăineştĭ (Târgul Cuculuĭ) târg important. Comerţ cu lânurĭ, situat pe linia ferată.

MONUMENTE ŞI LOCALITĂŢI ISTORICE. In acest ju-

www.dacoromanica.ro

deţ se află monastirile: *Poiana-Mărului*, în comuna Jitia; *Ragoz*, în comuna Slobozia;— *Vărzăreştĭ*, în comuna Bonţeştĭ: *Dălhăuţĭ*, în plasa Oraşuluĭ: *Coteştĭ*, în comuna Coteştĭ. Cele alte mânăstirĭ, ca Măxinonĭ, Dediuluţiĭ şi Băbenĭ nu maĭ sunt locuite. La satul Mărtineştĭ s'a întàmplat bătălia dintre Ruşĭ şi Turcĭ la 1789.

La satul Amara se află ruine din timpul Romanilor,

CĂI DE COMUNICAŢIE. Afară de calea ferată, care judeţul de la Sud la Nord, prin staţiile Joiţa, R.-Sărat, Sihlea şi Gugeştĭ, stabilind o legătură directă între Muntenia şi Moldova, precum şi de şoseaua naţională care dublează această linie ferată, se maĭ află în acest judeţ următoarele şosele: ***Râmnicu-Grădiştea*** prin Balta albă: ***Râmnicu-Nisipurile***; ***Râmnicu-Jitia***, prin Băbenĭ; *Budeştĭ-Faraoanele*, precum şi altele neterminate încă.

PUTNA

(MARCA UN BACUS STAND PE UN BUTOIU)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Acest judeţ se află coprins intre judeţul Bacă la Nord: Tecuciu la Est: Râmnicu-Sărat şi Buzĕŭ la Sud: — Transilvania la West. Frontiera despre Trrnsilvania este formată de culmea centrală a munţilor Vranceĭ, începênd din muntele Giurgea şi până în munţiĭ Şovezeĭ, aproape de izvorul Suşiţeĭ. Marginea despre Nord începe din acest punct, se îndreptează spre Est, apoĭ spre Nord până în Siret lângă comuna Răcăciunĭ; cea de Est este formată de Siret de la Răcăciunĭ şi până la confluenţa acestuĭ rîŭ cu Râmnicu-Sărat. Cât despre marginea de Nord a judeţuluĭ Râmnic si Buzeu.

SUPRAFAŢA. e de 2296 km. p., saŭ 229,595 ectare.

MUNŢII. Toată partea de West a judeţuluĭ este aco-

www.dacoromanica.ro

perită de munţiĭ Vranceĭ, care coprind vêrfurile *Ciurucul, Lăcăuţul,* care se ridică pe clina transilvană a culmiĭ, apoĭ *Giurgia* şi *Pietrosul* care trimit ramurile lor până la Siret. Printre cele maĭ importante din aceste ramurĭ se deosibesc: Culmea *Alunişuluĭ,* care se desface din culmea Giurgeĭ, urmează pe ţĕrmul drept al rîuluĭ Zăbala şi se sfêrşeşte cu dealul important al *Odobeştilor,* care se întinde până în apropiere de Focşanĭ;—Culmea *Lăpişuluĭ* printre Zăbala şi Năruja; — Culmea *Neagra,* care se întinde printre Năruja şi Putna (aceste două din urmă pleacă din vêrful Lăcăuţ); Culmea *Ruskeluluĭ* şi a *Gherghelеuluĭ,* printre Putna şi Suşiţa. In partea de Nord judeţul este brăzdat de ramurile merdionale ale munţilor Zăbrăuţĭ.

Ape. Printre cursurile de apă care udă acest judeţ deosebim pe cele următóre:

Trotuşul, care vine din judeţul Bacăŭ, udă puţin partea de Nord-Est a judeţuluĭ, trece pe lângă oraşul Adjud şi se varsă în Siret, ceva maĭ sus de comuna Domneştĭ. *Suşiţa,* care izvorăşte din munţiĭ Şovezeĭ (muntele Clăbucul), strĕbate judeţul în direcţie generală de la West spre Est şi se varsă în Siret, aproape de comuna Mărăşeştĭ. *Putna,* care ese din muntele *Lăcăuţ,* curge paralel cu Suşiţa şi se varsă în Siret lângă satul Călieniĭ. Putna se încarcă pe dreapta cu *Năruja, Zăbala* şi *Milcovul,* care udă oraşul Focşanĭ; iar pe stânga cu *Paltinul* şi *Valea.* Rîul *Siret,* udă judeţul în partea de Est, formându-ĭ marginea, de la Răcăciunĭ şi până la satul Măicăneştĭ, (Râmnicu-Sărat).

Clima. Judeţul Putna este expus vêntuluĭ de Nord şi Nord-Est; la Focşanĭ mijlocia temperatureĭ anuală este aproape de 10°, iar în munţĭ de sigur mult maĭ rece. Ploaia anuală este 500—600 mm. iar în munţĭ în maĭ mare cantitate.

www.dacoromanica.ro

POPULAŢIUNEA atinge ţifra de 168.000 locuitorĭ.

ÎMPĂRŢIRĬ ADMINISTRATIVE. Se împarte în următoarele patru plăşĭ: *Bilieştĭ-Gârcele*, cu reşedinţa în *Odobeştĭ*; — *Răcăiunĭ* cu reşedinţa în *Adjud*; — *Vrancea*, cu reşedinţa în *Vidra*; — *Zăbrăuţĭ*, cu reşedinţa în *Panciu*.

ORAŞE. *Focşanĭ*, (20,000 loc.). Situat pe rîul Milcov, Capitala judeţuluĭ. Are un liceŭ, patru şcolĭ primare de băeţĭ, treĭ de fete. Este reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ şi 7 de călăraşĭ, precum şi a celor alte autorităţĭ judeţene. Posedă maĭ multe bisericĭ vechĭ, printre care se deosibeşte Sf. Ion, catedrala oraşuluĭ, precum şi maĭ multe edificiĭ, ca: palatul administrativ, teatrul, două cazarme şi altele. Se practică tăbăcirea pieilor, fabricarea lumînărilor de ceară, a săpunuluĭ, frânghiilor, măturilor, precum şi altor objecte de prima nevoe. Inainte de unirea principatelor acest oraş, aşezat fiind de o parte şi de alta a rîuluĭ Milcov, frontiera dintre cele două principate, era împărţită în partea moldovenească şi cea muntenească. Astă-zĭ încă subsistă acéstă împărţire. Se face târg săptămânal în toate Duminicele. Afară de asta în fie-care Mercurĭ târg de cherestea lucrată în partea moldovenească şi Jouĭ târg de cereale, fân etc., în partea muntenească.

Ajud, (2500 loc.) Situat lângă Siret. Târg de 12 orĭ pe an. Staţie pe calea ferată Mărăşeştĭ-Roman.

Odobeştĭ (4000 loc.) Spre Nord-West de Focşanĭ pe Milcov. Comerţ important de vinurĭ.

Mărăşeştĭ. Staţie de prima clasă cu fabrică de zahăr.

Nruja, în munţĭ. Comerţ important cu ţuică şi lemne de brad.

Panciu, (25000 loc.) Comună urbană, situată aproape de rîul Şuşiţa, Comerţ de vinurĭ.

Soveja, sat de unde începe o trecătoare de a doua ordine în Transilvania.

www.dacoromanica.ro

Sascut, însemnat pentru fabrica de zahăr.

MONUMENTE ŞI LOCALITĂŢI ISTORICE. Se deosibesc următoarele monastirĭ: *Mena* pe Milcov, fundată de principele Antioch Cantemir:—*Soveja* în munţĭ, fundată de Mateĭ Basarab; precum şi alţele maĭ puţin importante. Lîngă Odobeştĭ se află urmele cetăţiĭ *Crăciuna*, unde s'a întâmplat de maĭ multe orĭ lovirĭ între Românĭ şi Moldovenĭ.

CĂI DE COMUNICAŢIE. Calea ferată centrală străbate judeţul de la Sud la Nord, urmând cursul Siretuluĭ de la Focşanĭ prin Mărăşeştĭ, Pufeştĭ, Adjud, Sascut şi Răcăciunĭ, pe unde intră în judeţul Bacăŭ. De la Mărăşeştĭ se desface linia care merge la Tecucĭ şi Galaţĭ. De la Adjud se desface de asemenea o linie ferată la Ocnă (Bacăŭ) prin Urecheştĭ etc., urmând pe valea Trotuşuluĭ. Afară de şoselele ce urmează paralel cu liniile ferate se deosibesc următoarele şosele judeţene: *Focşanĭ-Calienĭ*; — *Focşanĭ-Mirceşti-Ciuslea* (*Tecuciu*)— *Focşanĭ-Tichirişa*, prin Gugeştĭ: şi *Mărăşeştĭ-Câmpurile* prin Panciŭ Răcoasa.

TECUCIŬ

(MARCA O VIŢĂ CU STRUGURI)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Acest judeţ se află coprins între judeţul Tutova şi Covurluĭ la Est; — Râmnicu-Sărat la Sud; — Putna şi Bacăŭ, la West; — Roman la Nord. Forma acestuĭ judeţ este lungă ast-fel că marginile despre Nord şi Sud sunt foarte micĭ. Marginea despre Est o formează o linie convenţională care pleacă de la Plopana, şi se întinde spre Sud, paralel cu rîul Birlad, până în dreptul comuneĭ Buciumenĭ; de aci se îndreptează spre est până aproape de comuna Smulţĭ; iar de

www.dacoromanica.ro

aci iarăşĭ spre Sud până la satul Preval. Marginea despre Sud o formează Siretul, de la Preval şi până la confluenţa Siretuluĭ cu Râmnicu-Sărat. Marginea despre West este formată de rîul Siret până la Răcăciunĭ şi de o linie convenţională, care se îndreptează spre Nord-Est până în dreptul comuneĭ Plopana.

SUPRAFAŢA e de 2296 km, p., saŭ 229,590 ectare.

DEALURI. Intregul judeţ este acoperit de o succesiune de dealurĭ, care se întind de la Nord spre Sud, formând un masiv aproape compact, întretăiat de maĭ multe cursurĭ micĭ de apă, despărţind valea Siretuluĭ de a Bârladuluĭ. Printre cele maĭ importante din aceste dealurĭ se deosibeşte dealul *Nicoreştilor* cu podgoriĭ. In partea de West aceste dealurĭ 'şĭ menţin înălţimea lor, până ce se pierd de o dată în şesul Siretuluĭ; în partea opusă, înălţimea lor descreşte treptat până ce se confundă în şesul Bîrladuluĭ.

APE. Printre cursurile de apă deosebim maĭ întâiŭ rîul *Siret*, care 'ĭ formează marginea despre Putna şi Râmnicu-Sărat; — *Bîrladul* care intră în jude, imediat după confluenţa sa cu Berheciul, şi se varsă în Siret lângă satul Şerbîneştĭ. Acest rîŭ se încarcă pe dreapta cu *Berheciul* unit cu *Zeletinul* cu care confluenţează lângă comuna Ţigăneştii nouĭ.

POPULAŢIUNEA 120,000 locuitorĭ.

IMPARŢIRI ADMINISTRATIVE. Se împarte în următoarele treĭ plăşĭ; *Bîrlad-Nicoreştĭ*, cu reşedinţa în *Nicoreştĭ*; — *Berhecĭ*, cu reşedinţa în *Găiceanca*: — *Zeletin*, cu reşedinţa în *Podu Turculuĭ*.

ORAŞE. *Tecuciu*, (9000 loc.) Situat pe ţărmul drept al rîuluĭ Bîrlad şi străbătut de rîuleţul Tecuciŭ. Este capitala judeţuluĭ, reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ şi a celor alte autorităţĭ judeţene. Are un gimnaziu real treĭ şcolĭ primare de băieţĭ şi treĭ de fete, Spital, ca-

www.dacoromanica.ro

zarmă etc. Staţiune ferată pe linia Tecuciŭ-Bîrlad şi situaţiune importantă pe linia Galaţĭ-Roman. Fabrică de lumînărĭ de ceară şi fabrică de săpun.

Nicorescĭ. Spre Nord. Tîrg important. Producţiune de vinurĭ. *Podu Turculuĭ* pe Zeletin; — *Iveştĭ* pe Bîrlad, staţie de drum de fier;—*Puienĭ* spre Est de Tecuciŭ;— *Găiceana* pe cursul superior al Berheciuluĭ; — *Stănişeştĭ* pe un afluente a Zeletinuluĭ;—*Cĭtineştĭ* maĭ spre Nord, pe cursul superior al Zeletinuluĭ. Toate acestea sunt tîrgurĭ.

MONUMENTE ŞI LOCALITAŢI ISTORICE. *Poiana* în piasa Nicoreştĭ, însemnată prin bătălia dintre Petre Schiopul cu boeriĭ ţăriĭ la 1560.—*Răchitoasa*, altă dată monastire, astă-zĭ ospiciŭ de infirmĭ. *Sihastru* şi *Buciumenĭ* schiturĭ. *Furcenĭ* unde a fost tabăra în 1869.

CĂI DE COMUNICAŢIUNE. Calea ferată Galaţĭ-Roman, străbate judeţul Tecuciŭ de la Preval până la Mărăşeştĭ unde intră în Putna. De la Tecuciŭ pleacă o linie laterală spre Bîrlad. Afară de şoselele care dublează aceste căĭ ferate maĭ sunt, încă cele următoare: *Tecuciŭ-Puţenĭ* spre Covurluĭ: *Cosmeştĭ-Buciumenĭ*;— *Berheciu-Podu Turculuĭ* — *Vultureştĭ-Frunteştĭ* spre judeţul Bacăŭ.

COVURLUI

(MARCA O ANCORĂ)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Judeţul Covurluĭ se află coprins între Basarabia la Est: — judeţul Tulcea şi Brăila la Sud;—Râmnicu-Sărat, la Snd-West—Tecuciŭ la West;— Tutova, la Nord-West. Marginea despre Est o formează Prutul, de la marginea judeţuluĭ Tutova şi până la îmbucătura acestuĭ rîŭ; — cea despre Sud o formează Dunărea, cât ţine judeţul Tulcea şi Siretul cât ţine judeţul

www.dacoromanica.ro

Brăila; — cea despre Sud-West, tot Siretul de la Măxineni şi până la Preval; — cea despre West urmează cursul rîuluĭ Geru, trece pe lângă comuna Cudalbĭ şi se continuă spre Nord până dincolo de Smulţĭ; în sfîrşit cea despre Nord-West se continuă în această direcţiune până în Prut.

SUPRAFAŢA e de 2333 km. p., saŭ 233,334 ectare.

DEALURI. Intregul judeţ este ocupat de şesul Prutuluĭ. Terenul nu presin.ă ondulaţiunĭ de càt în partea de West, de unde se observă câte-va culmĭ de dealurĭ puţin importante prin înălţimea lor, printre care se deosibeşte dealul *Chiciura* spre Nord, piscul *Sirel* prin centru şi altele.

APE. Dunărea udă judeţul în partea de Sud, de confluenţa Siretuluĭ până la a prutuluĭ, îndreptându-se de la West la Est. Siretul continuă aceeaşĭ direcţie spre West până la confluenţa cu Buzĕul, iar Prutul udă marginea orientală, începênd de la hotarul judeţuluĭ Tutova şi până la confluenţa sa cu Dunărea. Afară de acestea judeţul Covurluĭ este udat de următoarele rîurĭ: *Geru*, care formează în.ru cât-va marginea spre Tecuciŭ, curge spre Sud şi se varsă în Siret; *Suhuluiul* care izvoreşte dintr'un deal ceva maĭ la Est de izvorul Geruluĭ, curge paralel cu acesta, trece pe lângă comuna Pechea şi se varsă în Siret; *Lozova*, cere curge paralel cu precedentul; — *Malin*, este maĭ mic, curge spre Est paralel cu precedentul şi se varsă în Siret.

Cele care se varsă în Prut sunt:

Horincea, izvorăşte din dealul cu acest nume, curge spre Sud-Est şi *Covurluĭ*, încărcat cu *Chincaza*, curge maĭ întâĭ spre Sud, apoĭ spre Sud-Est şi, înainte de confluenţa sa cu Prutul, formează o baltă întinsă ce poartă numele de *Covurluĭ*. Maĭ spre Sud între Galaţĭ

www.dacoromanica.ro

şi îmbucătura Prutuluĭ, s'a format unul din cele maĭ marĭ lacurĭ din România. Acest lac se numeşte *Brateş*.

Clima. Judeţul Covurluĭ are o mijlocie a temperatureĭ anuale de peste 10⁰, vântul dominant Nord şi Nord-Est, iar cantitatea de ploaie este în mijlociŭ de 400 m. m; pentru că pădurĭ sunt puţine.

Populaţiunea 140,000 locuitorĭ.

Imparţiri administrative. Se împart în două plăşĭ; *Siretu* cu reşedinţa în *Pechea*; — *Horincea-Prutu* cu reşedinţa în *Tîrgu-Bujor*.

Oraşe. *Galaţĭ*, (80,000 loc.) Situat pe Dunăre, între confluenţa Siretuluĭ şi a Prutuluĭ. Capitala judeţuluĭ.

Are un liceŭ, şcoală comercială, un seminar, şcoală profesională de fete, şcoală de meseriĭ, 14 şcolĭ primare de băeţĭ şi fete, 8 şcolĭ private. Reşedinţa corpuluĭ III de armată, a Curţeĭ de apel şi a celor alte autorităţĭ judeţene.

In acest oraş se află scaunul comisiuneĭ europene pentru navigaţia Dunăreĭ. Ca edificiĭ publice sunt 2 spitale o cazarmă, teatru şi altele. Posedă maĭ multe fabricĭ de făină, bere, săpun, lumînărĭ etc. Comerţul este important; din acest punct de vedere portul Galaţĭ este al doilea din ţară. Este vizitat anual de aproape 1000 vase de comerţ.

Prin acest port se expoartă toate cerealele Moldoveĭ şi se importă mare parte din objectele fabricate, ce se consumă în ţară. Bâlciŭ important de cincĭ orĭ pe an: 2 Februarie, 15 Martie, 21 Maĭ, 6 August şi 14 Octombre.

Pechea. Tîrg. Reşedinţă de sub-prefectură.

Monumente şi localitaţi istorice. Lângă Galaţĭ s'a întâmplat la 1829 o bătălie între Ruşĭ şi Turcĭ.— *Gherghina* este un sat lângă care se află ruinele uneĭ cetăţĭ antice. *Vadul luĭ Atanarie*, intră în acest judeţ pe

www.dacoromanica.ro

la Şendrenĭ, trece pe la Cişmele, apoĭ pe la Nord de lacul Brateş şi în fine peste Prutu în Basarabia.

CĂI DE COMUNICAŢIUNE. Calea ferată Buzĕŭ-Mărăşeştĭ intră în judeţ pe la Barboşĭ, trimete o ramură la Galaţĭ, până în Dunăre şi de la Barboşĭ se îndreptează spre West până la Preval, pe unde intră în judeţul Tecuciŭ. Afară de şoşeaua care dubleză calea ferată, nu te aflĭ de cât o mică şosea judeţeană, care conduce de la Galaţĭ la Bereştĭ spre Nord. Restul comunicaţiunilor se face parte pe şosele vicinale, parte pe drumurĭ primitive.

TUTOVA

(MARCA TREI PESCI)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Acest judeţ se află coprins între judeţul Vasluĭ la Nord; — Fălciŭ, Basarabia şi Covurluiŭ la Est; — Tecuciŭ la Sud; — Tecuciŭ şi Roman la West.

DEALURI. Intregul judeţ este acoperit de o serie de dealurĭ, care formează un masiv în mijlocul Moldoveĭ, şi care este întretăiat de maĭ multe văĭ in direcţiune generală de la Nord la Sud. Acest masiv se numeşte masivul *Bîrladuluĭ* şi formează pe toată întinderea sa linia despărţitoare între apele Siretuluĭ şi ale Prutuluĭ.

APE. Printre cursurile de apă ce udă acest judeţ, cel maĭ important este rîul *Bîrlad,* care vine din judeţul Vasluĭ, trece peste hotarul judeţuluĭ pe lângă comuna Costeştĭ, şi se îndreptează spre Sud-Vest, şi udă oraşul Bîrlad.

Bîrladul se încarcă pe dreapta cu: *Buga Horoeta, Semila,* încărcat cu *Bogdana* se confluează cu Bîrladul ceva maĭ la Nord de oraşul Bîrlad; apoĭ pe *Tutova,* cu care

www.dacoromanica.ro

confluează în dreptul satuluĭ Crineştĭ şi pe *Pereschivul* mărit cu *Pereschivul mic*, cu care confluează în faţa satuluĭ Ghidigenĭ.

In stânga Bîrladuluĭ primeşte pe: *Recea, Trestiana, Jeravăţ, Gobana* şi *Bârzota*, care sunt maĭ puţin importante.

CLIMA. Judeţul tutova are aceeaşĭ climă ca şi judeţul Tecuciŭ, însă este maĭ răcoroasă pe dealurile înalte şi în regiunile păduroase.

POPULAŢIUNEA. 107,000 locuitorĭ.

IMPĂRŢIRI ADMINISTRATIVE. Se împarte în următoarele treĭ plăşĭ: *Tîrgu-Simila* cu reşedinţa în *Slobozia-Zorlenĭ*; — *Corodu-Pereschivu*, cu reşedinţa în *Iveştĭ*; — *Tutova*, cu reşedinţa în *Pueştĭ*.

ORAŞE. *Bîrlad* (28,000 loc.) Situat pe rîul cu acest nume. Capitala judeţuluĭ. Reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ, a două regimente de roşiorĭ şi a celor alte autorităţĭ judeţene. Are un liceŭ, fondat de Codreanu, şcoala profesională de fete, gimnaziŭ real, şcoala normală, şcoală de meseriĭ, patru şcoale primare de băeţĭ şi patru de fete, Se practică tăbăcitul pieilor, fabricarea săpunuluĭ, a lumînărilor de sĕŭ şi olăria. In fie-care Marţĭ şi Mercurĭ se face târg. In veacul de mijloc acest oraş era capitala uneĭ republice, ce-ĭ purta numele. A fost ars în 1440 de către Tătarĭ.

Murgenĭĭ (3000 loc.) *Pueştĭ* (1300 loc.) *Plopana* (700 loc.) *Adam* (1670 loc.) târgurĭ.

MONUMENTE ŞI LOCALITAŢĬ ISTORICE. Acest judeţ nu este bogat în monumente istorice. Nu se cunoaşte de cât numele a câtor-va monastirĭ şi bisericĭ zidite de domniĭ Moldoveĭ, maĭ cu seamă de Ştefan cel mare. Ast-fel, în cătunul Strâmba se obsearvă ruinele uneĭ monastirĭ; la Adam monastire, fundată pe la 1595 de un păstor care purta numele de Adam etc.

www.dacoromanica.ro

CĂI DE COMUNICAŢIUNE. O linie laterală, care se desface din linia Galaţĭ-Mărăşeştĭ, străbate judeţul de la Sud la Nord, trecênd prin staţiile Ghidigenĭ, Tutova şi Bîrlad, apoĭ trece în Vasluĭ pe la gara Banca. Afară de şoseaua care dublează calea ferată, se pot nota încă următoarele şosele: Şoseaua *Bîrlad-Balăşeştĭ*; — *Zorlenĭ-Murgenĭ*; — *Pogoneştĭ-Ciocanĭ*; — *Pueştĭ-Bănceştĭ*.

FALCIU

(MARCA UN BOU)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Acest judeţ se află situat între judeţul Iaşĭ, la Nord; — Basarabia, la Est; — Tutova la Sud; — Vasluĭ, la West. Marginea despre Est o formează rîul Prut, începînd de lângă comuna Sălăgeniĭ şi până ceva maĭ la Sud de Fălciŭ; cea de Sud o formează o linie convenţională, care coincide cu parte din limita de Nord a judeţuluĭ Tutova; cea de West o formează maĭ întâi rîul Bîrlad, până la confluenţa sa cu rîul Crasna, apoĭ de acest rîŭ până în dreptul comuneĭ Crăsnăşeniĭ, de unde se continuă spre Nord iar printr'o linie convenţională, până la hotarul judeţuluĭ Iaşĭ; în sfîrşit marginea despre Nord merge până în Prut.

DEALURI. Judeţul Fălciŭ este maĭ tot acoperit cu dealurĭ, carĭ se îndreptează în direcţiune generală de la Nord spre Sud, adică paralel cu cursul Prutuluĭ. Inălţimea lor abia trece pe unele locurĭ de 100 metriĭ. Printre aceste dealurĭ s'aŭ format vaile cursurilor de apă; iar de-a lungul Prutuluĭ se întinde de la Nord spre Sud o făşie de pămînt joasă şi acoperită icĭ şi colo cu lacurĭ saŭ mlaştinĭ formate de rîul Prut.

APE. Rîurile care udă acest judeţ se duc parte în

www.dacoromanica.ro

Prut, parte în Bîrlad. Cele carĭ se varsă în Prut sunt: *Jijia*, care vine din județul Iașĭ, trece prin partea de Nord-West a județuluĭ și se varsă în Prut spre Sud de comuna Sbieroaia; *Bohotin* și *Moșna*, carĭ se varsă într'un lac format aproape de îmbucătura Jijieĭ; *Jisaia*, încărcat cu *Șopârlenĭ*, carĭ se varsă în niște lacurĭ formate de Prut lângă comuna Pogonești; *Hușul*, unit cu *Prutețul*, care se varsă între Berezenĭ și Fălciu; *Copăceana*, care se varsă maĭ la Sud de Fălciu; *Elanul*, care trece în județul Tutova, cam la o egală distan ă între Prut și Bîrlad. Toate aceste rîurĭ curg paralel în direcțiune generală de la Nord-West spre Sud-Est, afară de cel din urmă care curge direct de la Nord la Sud. Cele carĭ se varsă în Bîrlad sunt: *Lohanul* și *Crasna*, ambele de mică importanță.

De-a lungul Pru uluĭ s'a format maĭ multe lacurĭ, carĭ sunt alimentate prin debordările acestuĭ rîŭ.

Clima. Fălciu are aceiașĭ climă ca județul Tecuciŭ și Tutova. In partea de Sud unde este lipsă de pădurĭ ploaia este cam puțină une-orĭ.

Populațiunea. 95,000 locuitorĭ.

Impărțiri administrative. Se împarte în următoarele treĭ plășĭ; *Crasna*, cu reședința în *Oltenești*; — *Mijloc-Prut*, cu reședința în *Fălciu*; — *Podolenĭ*, cu reședința în *Răducănenĭ*.

Orașe. *Hușĭ* (15,000 loc.) Situat în centrul județuluĭ înconjurat de dealurile *Coțoiul*, *Vulpea* și *Volosenii*, carĭ formează un semi-cerc. Are treĭ școale de băețĭ și două de fete, o școală profesională (croitorie), un gimnaziŭ, două spitale. Este reședința episcopuluĭ de Hușĭ și al statuluĭ major al brigadeĭ Fălciŭ-Vasluiŭ, a regimentuluĭ de dorobanțĭ și a altor autorităţĭ județene. Ca industrie se deosibește fabricarea bereĭ, tăbăcirea pieilor, măcinatul etc. Tirg important la 14 Septembrie.

www.dacoromanica.ro

Fălciu (2500 loc.) Situat pe Prut în partea de Sud-Est a judeţuluĭ; *Răducanenĭĭ*, (1200 loc.) spre Nord; *Urzeşti* (1000 loc.) în partea de Sud-Est; *Docolina* (1000 loc.) pe rîul Bîrlad, sunt târgurĭ.

MONUMENTE ŞI LOCALITAŢI ISTORICE. Oraşul Huşĭ s'a fondat pe la anul 1432. In acest oraş se află biserica Episcopieĭ zidită de Ştefan cel mare la 1495. Mult timp a fost reşedinţa provizorie a domnilor Moldoveĭ. *Movila Băbaeĭ*, cu movila numită *Cetăţuia*, însemnată printr'un războiŭ cu Tătariĭ. *Barboşĭ*, locul natal al domnuluĭ Cuza.

CAĬ DE COMUNICAŢIE. Centrul drumurilor din acest judeţ este oraşul Huşĭ. Este străbătut de linia ferată Crasna-Huşĭ, care se desface din linia Bîrlad-Vasluĭ, şi trece prin staţiunile Olteneştĭ şi Creţeştĭ. Afară de şoseaua care dublează calea ferată, judeţul maĭ este străbătut de şoselele *Huşĭ-Docolina*, pe unde trece în judeţul Tutova; *Huşĭ-Costuleni* prin *Buneştĭ* şi *Răducănenĭ*. De la Buneştĭ se desface şoseaua la Crăsniţa. In fine *Huşĭ-Fălciŭ*. Aceasta din urmă răŭ întreţinută.

VASLUIU

(MARCA UN STUP DE ALBINE)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Judeţul Vasluĭ se află coprins între judeţul Iaşĭ la Nord; Fălciu la Est; Tutova la Sud; Roman la West. Marginea despre Nord începe lângă satul Păuceasca (Iaşĭ) şi ţine până la hotarul de Nord-Vest al judeţuluĭ Fălciu; marginea de Est corespunde cu cea de Vest a judeţuluĭ Fălciu, până la confluenţa rîuluĭ Crasna cu rîul Bîrlad; marginea de Sud corespunde cu cea de Nord a judeţuluĭ Tutova, de la confluenţa Crasneĭ cu Bàrladul, până lângă satul

www.dacoromanica.ro

Lipova; în sfârşit marginea de West, este formată de o linie convenţională, care urmează cât-va cursul superior al Bîrladuluĭ, apoĭ se termină la hotarul Sud-Vestic al judeţuluĭ Iaşĭ.

Suprafaţa sa e de 1902 km. p., saŭ 190,264 ectare.

Dealurĭ. Ca şi în judeţul Fălciŭ, dealurile care străbat judeţul Vasluĭ ţin de masivul bîrlădean şi prezintă o direcţiune generală de la Nord la Sud. Printre aceste dealurĭ se află şesurĭ întinse şi roditoare, străbătute de rîurile acestuĭ judeţ.

Ape. Cursurile de apă ţin toate de basinul Bîrladuluĭ. Printre cele maĭ principale se deosibesc următoarele: *Bîrladul*, care izvorăşte din dealul Giurgenilor, aflător în partea de Sud-Est a judeţuluĭ Roman, curge maĭ întâĭ spre Nord-Est şi Est până la Negeeştĭ, apoĭ spre Sud-Est pênă la confluenţa Vasluiuluĭ, de unde începe a forma marginea dintre judeţele Tutova şi Fălciu; *Vasluiul*, care vine din dealul Repedea şi se varsă în Bîrlad lângă oraşul Vasluiu; *Stavnicul* şi *Socovețul*, maĭ puţin importante, curg paralel, in direcţiune de la Nord la Sud şi se varsă ca şi Vasluiul în partea stângă a Bîrladuluĭ; *Rahova* şi *Stemnicul*, carĭ curg de la West spre Est şi se varsă în partea dreaptă a Bîrladuluĭ.

Clima. Mijlocia temperatureĭ anuale în oraşul Vasluĭ este aproape 9⁰; vîntul dominant Nord-West, Sud-Est şi Nord; ploaia anuală 500—600 mm. E maĭ abundentă în regiunile păduroase.

Populatiunea 120,000 locuitorĭ.

Impartirĭ administrative. Se împarte în următoarele treĭ plăşĭ; *Crasna-Mijlocu*, cu reşedinţa în *Codaieştĭ*;— *Fundurile-Stemnicu*, cu reşedinţa în *Negreştĭ*; *Racova* cu reşedinţa în *Pungeştĭ*.

Oraşe. *Vasluiu* (8000 loc.) Situat la confluenţa rîu-

www.dacoromanica.ro

luĭ Vasluiu cu Bîrladul. Este aşezat pe o culme de deal, care 'l înconjură de treĭ părţĭ. Are o şcoală primară de băeţĭ, una de fete şi un spital. Reşedinţa regimentuluĭ de dorbanţĭ şi a celor-l'alte autorităţĭ judeţene. Ars de Tătarĭ în 1440. Se deosibesc următoarele edificiĭ: biserica St. Ioan zidită de Ştefan cel mare (1475) în memoria bătălieĭ de la Racova.

Se practică industria cojocărieĭ, olărieĭ, teracotă, măcinatul grâuluĭ şi alte industriĭ privitoare nevoilor zilnice. Târg de două orĭ pe săptămână şi o dată pe an (bâlciu) la 1—8 Septembrie.

Negreştĭ (2000 loc.) Situat în partea de Nord pe Bîrlad. Unul din târgurile maĭ importante ale judeţuluĭ.

Pungeştĭ (2000 loc.) Spre Sud de ceĭ precedent pe rîul Rahova.

Codăeştĭ (1700 loc.) Spre Nord de Vasluiu, lângă rîul cu acest nume.

MONUMENTE ŞI LOCALITATĬ ISTORICE. Se deosibesc cele următoare: Monastirea *Fâstacĭ* în satul cu acelaşĭ nume, zidită de Mihail Racoviţă la 1733; cătunul *Scînteia*, care posedă o biserică zidită de Ştefan cel mare şi reparată de Duca-Vodă. Mânăstirea *Dobrovăţul*, în satul cu acest nume, începută de Ştefan cel mare şi terminată de Petru Rareş, actualmente penitenciar. *Ţintirim*, în apropiere de Pungeştĭ, unde se crede că s'a îngropat ceĭ căzuţĭ în bătălia de la 1475.

CAI DE COMUNICAŢIUNE. Calea ferată merge de la Vasluiŭ spre Sud, punînd acest oraş în legătură cu Bîrladul. Se deosibesc următoarele şosele: şoseaua care vine de la Iaşĭ, intră în judeţ pe la Poenile (Iaşĭ), trece pe la Codăeştĭ şi Vasluiu, apoĭ urmează pe lângă calea ferată. Maĭ sunt apoĭ şoselele judeţene: *Vasluĭ-Roman*, prin Dumeştĭ, şi *Vasluĭ-Bacăŭ* prin Pungeştĭ.

www.dacoromanica.ro

ROMAN

(MARCA TREI SPICE DE GRIŬ)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Acest judeţ se coprinde între judeţul Suceava şi Iaşĭ la Nord; Vasluiŭ şi puţin Tutova la Est; o mică parte din Tecuciŭ şi Bacăŭ la Sud; Bacăŭ şi Neamţu la West. O linie convenţională mărgineşte acest judeţ de toate părţile. Spre West ea pleacă de lângă *Buhuş*, se îndreptează spre Nord până la Tupilaţĭ;—de aci se îndreptează spre Nord-Est până în apropiere de Ruginoasa, apoĭ spre Est până la Târgu-Frumos, apoĭ spre Sud-Est până la Păuceasca hotarul dintre Iaşĭ şi Vasluĭ. Marginea despre Est corespunde cu marginea occidentală a judeţuluĭ Vasluĭ, până la Lipova, şi cu acea a Tutoveĭ până la Plopana;—în sfârşit cea despre Sud, corespunde cu marginea septentrională a judeţuluĭ Tecuciŭ (pe o mică distanţă), şi a judeţuluĭ Bacăŭ, până aproape de comuna Buhuş.

SUPRAFAŢA e de 1658 km. p. saŭ 165,772 ectare.

DEALURĬ. O culme de dealurĭ aproape neîntreruptă străbate judeţul Roman de la Nord spre Sud. Această culme numită Culmea *Giurgenilor*, începe spre Sud de Târgul frumos şi trece în judeţul Tecuciu subt alte numirĭ. Ea desparte basinul superior al Bîrladuluĭ de acela al Siretuluĭ, lăsând de partea celuĭ d'întâĭ un şes întins, iar de partea celuĭ d'al doilea un alt şes cu mult maĭ larg. In partea de West a judeţuluĭ, în special spre West de rîul Siret, judeţul Roman este acoperit de ultimele ramificaţiunĭ ale munţilor dintre Bistriţa şi Moldova, a căror dealurĭ se pierd în şesul Siretuluĭ, apropiindu-se maĭ mult orĭ maĭ puţin de ţĕrmul acestuĭ rîŭ.

www.dacoromanica.ro

Ape. Printre ramificaţiunile ce această culme trimete spre Est saŭ spre West se scurg diferite cursurĭ de apă, care strĕbat acest judeţ şi a căror importanţă este cu totul secundară. Printre cursurile de apă importante notăm *Siretul*, care 'l strĕbate cam prin mijloc, de la Nord la Sud. Acest rîŭ intră în judeţul Roman şi ese din judeţ pe la Spinenĭ. *Moldova*, intră în judeţ pe la Tupilaţĭ, curge spre Sud-Est şi conflueză cu Siretul ceva maĭ spre Est de oraşul Roman.

Clima. Pentru clima judeţuluĭ Roman putem lua ca tip observaţiunile de la Pânceştĭ-Dragomireştĭ, unde mijlocia temperatureĭ anuale e de 7°8. Partea de West a judeţuluĭ e de sigur maĭ rece, iar cea din stânga Siretuluĭ de sigur maĭ caldă. Cea maĭ înaltă temperatură la Pănceştĭ-Dragomireştĭ a fost + 35°5', iar cea maĭ scăzută—35°. Vîntul dominant este cel de la Nord şi apoĭ cel de Sud. Ploaia anuală e puţină pe valea Siretuluĭ în acest judeţ, căcĭ nu cade de cât 423 mm. Vegetaţia se desvoltă cu 11 zile maĭ târziŭ ca la Giurgiu.

Populatiunea se urcă la 140,000 locuitorĭ.

Impărţirĭ administrative. Se împarte în următoarele treĭ plăşĭ: *Fundu*, cu reşedinţa în *Damieneştĭ*;— *Siretu de jos*, cu reşedinţa în *Bîra*; *Moldova Siretu de jos*, cu reşedinţa în cătunul *Elisabeta Doamna*.

Oraşe. *Roman* (18,000 loc.) Situat pe ţărmul stâng al rîuluĭ Moldova, ceva maĭ la Est de confluenţa acestuĭ rîŭ cu Siretul. Are un seminar, un gimnaziŭ şi maĭ multe şcolĭ primare de băeţĭ şi fete. Este reşedinţa regimentelor de dorobanţĭ, de călăraşĭ şi de artilerie. Scaunul Episcopuluĭ de Roman şi a celor alte autorităţĭ judeţene. Posedă catedrala Episcopieĭ şi alte amintirĭ vechĭ. Una din marile staţiunĭ ale linieĭ ferate. Acest oraş s'a ridicat în 1392 de către Roman Vodă.

www.dacoromanica.ro

Bâra (600 loc.) *Damieneşti* (800 loc.) *Băceşti* (700 loc.) târgurĭ.

MONUMENTE ŞI LOCALITĂŢĬ ISTORICE. Lângă satul *Scheia*, s'a întâmplat victoria repurtată de Ştefan cel Mare contra luĭ Croiot la 1486. Se deosibesc următoarele monumente vechĭ: Cetatea *Smerodava* (Semendria) aşezată pe un deal între Moldova şi Siret, zidită după cât se crede de Ştefan cel mare la 1483, şi ruinată de Lăpuşneanul. *Episcopia* în oraşul Roman, începută de Petru VI Rareş şi terminată de Iliaş Vodă la 1550, *Biserica domneasca*, tot în oraşul Roman, zidită la 1296 de Vasile Cantacuzen pe timpul luĭ Anioch Cantemir. Biserica *Precista mare*, zidită de doamna Rucsandra soţia luĭ Alexandru Lăpuşneanu.

CĂI DE COMUNICAŢIUNE. Din acest punt de vedere judeţul Roman este foarte bine prevăzut. Calea ferată centrală îl străbate prin mijloc, de-a lungul Siretuluĭ, de la staţia Galbenĭ şi până la Hălăuceştĭ. Afară de şoseaua naţională, care dublează calea ferată, maĭ sunt următoarele şosele judeţene: *Roman-Plopana* (Tutova);—*Roman-Baceşti*, Spre Vaslnĭ; — *Roman-Bâra*; — *Roman-Tîrgu-Frumos*, spre Iaşĭ;—*Roman-Piatra* şi *Roman-Buhuş*.

BACAU

(MARCA O STÂNCĂ)

SITUATIUNĬ. LIMITE. Acest judeţ se află coprins între judeţul Neamţu şi Roman, la Nord;—Tecuciŭ, la Est; —Putna, la Sud; — Transilvania, la West. Frontiera despre Transilvania o formează culmea centrală a munţilor Oituzul şi parte din munţiĭ Tarcăuluĭ. Ea începe din munţiĭ Şov zeĭ şi se îndreptează spre Nord, până la Măgura Casinuluĭ; apoĭ spre Nord-Est până în mun-

www.dacoromanica.ro

tele Nemira; apoĭ iar spre Nord până în ţărmul pîrîuluĭ Sulţa, urmează cursul acestuia spre West până la poalele munteluĭ Bordea; de aci iar spre Nord, trece prin pasul Ghimeşuluĭ şi urmează cursul rîuluĭ Ciudomir până în muntele ce poartă acelaşĭ nume. Marginea de Nord a judeţuluĭ este formată de o linie convenţională, care pleacă din muntele Balcanĭ, apoĭ spre Nord până la Blăgeştĭ şi iar spre Est până la Buhuş, unde întâlneşte hotarul judeţuluĭ Roman. Din acest punt şi până la hotarul judeţuluĭ Tecuciŭ marginea de Nord a judeţuluĭ Bacăŭ corespunde cu cea de Sud a judeţuluĭ Roman. Marginea de Est corespunde cu cea de West a judeţuluĭ Tecuciŭ, până lângă Răcătau, ceva maĭ la Est de Răcăciunĭ. In sfârşit cea de Sud, corespunde pe toată întinderea cu marginea de Nord a judeţuluĭ Putna.

SUPRAFAŢA este de 4228 km. p. saŭ 422818 ectare.

MUNTI. Acest judeţ este unul din cele maĭ muntoase judeţe din ţară. Pe frontieră este străbătut de la Sud la Nord de culmea centrală a munţilor *Oituzuluĭ* [1]) care prezintă vîrfurile *Doboka, M gura Cışinuluĭ, Runcul, Nemira, Farca* şi *Dealul mare;* apoĭ de culmea centrală a munţilor *Tarcăuluĭ* [2]) care presintă vîrfurile *M ghieruşul, Ciudomirul mic* şi *Ciudomirul mare.* Munţiĭ Oituzuluĭ trimit spre Est maĭ multe culmĭ printre care vom deosebi *culmea Slaniculuĭ*, care se întinde până lângă orăşelul Ocna; iar din munţiĭ Tarcăuluĭ se desface culmea *Petroasa*, printre Trotuş şi Asăŭ, până la confluenţa acestora şi culmea *Moineştilor*, printre Asăŭ şi Taslăŭ până în ţărmul Trotuşuluĭ. Aceste două din urmă vin din judeţul Neamţu. In general toate dealurile se prelungesc printre numeroasele rîurĭ peste tot judeţul, până aproape de Siret, nelăsând de cât

1. Munţiĭ Oituzuluĭ se coprinde între rîurile Oituz şi Uz.
2. Munţiĭ Tarcăuluĭ se coprind între rîurile Uz şi Bicaz.

www.dacoromanica.ro

vre-o câte-va şesurĭ înguste, ce se întind de-alungul rîurilor si printre care deosebim şesul *Siretuluĭ*, al *Bistriţeĭ* şi al *Trotuşuluĭ*.

Ape. Toate cursurile de apă care udă acest judeţ ţin de basinul *Siretuluĭ*. Acest rîŭ străbate judeţul în direcţia de la Nord spre Sud. El primeşte maĭ întâiŭ pe *Bistriţı*, care vine din judeţul Neamţu, trece marginea judeţuluĭ pe lângă satul Valea luĭ Ion ; trece pe lângă Bacăŭ şi confluează cu Siretul maĭ jos de Valea seacă ; apoĭ pe *Trotuşul* care isvorăşte din Transilvania strĕbate frontiera, formând pasul Ghimeşuluĭ şi trece pe lângă tîrgurile Ocna şi Căiuţ. Se încarcă pe dreapta cu *Ciugheşul*, apoĭ cu *Sulţa*, *Ciobănaşul*, *Uzul*, apoĭ *Dafteana*, *Oituzul*, *Caşinul*, *Caiuţul;* iar pe stînga cu *Ciudomirul*, *Camînca*, *Asăul* şi *Taslăul*, încărcat cu *Taslăul* sărat.

Dintre aceste rîurĭ Oituzul formează în munţĭ un difileŭ lung, care constitue trecătoarea cea maĭ importantă din Moldova. Maĭ puţin importante sunt trecătorile *Uzului* şi *Trotuşului* (Palanca).

Clima. Mijlocia temperatureĭ anuale în oraşul Bacăŭ e aproape 8°, asemenea şi la Târgu-Ocna; direcţia dominantă a vîntuluĭ Nord la Bacăŭ si apoĭ cel de Sud în sensul curgereĭ Siretuluĭ, asemenea şi în Târgu-Ocna. Ploaia 600—700 mm. Cade maĭ multă apă în regiunea munţilor, unde clima e maĭ rece.

Populaţiunea se urcă la 167,000 locuitorĭ.

Oraşe. *Bacau*, (11000 loc.). Situat pe rîul Bistriţa. Capitala judeţuluĭ. Are un liceŭ, o şcoală profesională şi maĭ multe şcolĭ primare de băeţĭ şi fete. Este reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ şi a celor alte autorităţĭ judeţene. In apropiere de acest oraş, tot pe Bistriţa, se află satul *Letea*, unde se află fabrica de hîrtie.

Târgu-Ocna (6500 loc.), comună urbană si târg important. Situat pe Trotuş, lângă confluenţa acestuia

www.dacoromanica.ro

cu Slănicul. Are două şcolĭ primare de băeţĭ şi două de fe e.

Căiuţul, tîrg situat spre Sud-Est de Ocna, *Caşin*, bâlciŭ important de vite o dată pe an (15 August). Oneştĭ la confluenţa Oituzuluĭ.

Comăneştiĭ şi *Moineştiĭ*, se însemnează prin puţurile de păcură şi cărbunĭ de pămînt.

Slanicul staţiune balneară importantă. *Sărata* lângă Bacăŭ şi *Vîlcica*, în Târgu-Ocna aŭ de asemenea ape minerale.

IMPARŢIRI ADMINISTRATIVE. Se împarte în: *Taslăŭ de jos-Trotuş*, cu reşedinţa la *Târgu-Ocna*; *Taslăŭ de sus* cu reşedinţa la *Moineştĭ*; *Bistriţa de sus* cu reşedinţa la Secuienĭ;—*Bistriţa de jos*, cu reşedinţa la *Parincea*.

MONUMENTE ŞI LOCALITAŢĬ ISTORICE. Se deosibesc următoarele monastirĭ: *Berzunţul*, lângă satul ce poartă această numire;—fosta monastirea *Cotumba*, la poalele munteluĭ cu această numire; — *Bogdana*, şi monastirea Casinuluĭ în apropiere de Căiuţ; apoĭ schiturile *Lipuş* şi *Măgura*, *Borzeştĭ* din comuna Râpele este locul de naştere a luĭ Ştefan cel Mare.

CAI DE COMUNICAŢIE. Calea ferată centrală străbate judeţul Bacău de la Sud la Nord, urmând valea Siretuluĭ, de la Răcăclunĭ şi până la Galbenĭ.

O linie laterală merge de la Adjud la Târgu-Ocna prelungindu-se până la Comăneştĭ şi Moineştĭ. Din şoseaua naţională, care merge pe lângă calea ferrată, şi anume de lă Bacăŭ, se desface spre West o şosea judeţeană, care trece prin Scorţenĭ, Moineştĭ, Comăneştĭ şi se împreună cu şoseaua de pe valea Trotuşuluĭ la Ocnă. O altă şosea naţională, pleacă din Bacăŭ spre Nord-West şi intră în judeţul Neamţu pe la Buhuş; această şosea conduce la Piatra, Comunicaţia cu Transilvania se face prin două trecĕtorĭ principale: *Oituzul*,

www.dacoromanica.ro

formată de rîul Oituz, la care conduce o şosea naţională, care se desface din Oneştĭ şi *Palanca*, formată de rîul Trotuş, iar între ele *Uzul*, formată de rîul Uz. Drumurile care conduc spre aceste trecătorĭ sunt rĕu întreţinute. In partea de Est a judeţuluĭ sunt încă două şosele judeţene: *Bacăŭ-Secuienĭ* şi *Bacăŭ-Părincea*, de unde trece apoĭ în judeţul Tecuciŭ.

NEAMŢU

(MARCA O CĂPRIOARĂ)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Judeţul Neamţu se află coprins între judeţul Suceava, la Nord;—Roman la Est—Bacău, la Sud:—Transilvania, la West. Frontiera despre Transilvania începe din muntele Ciudomir, se îndreptează spre Nord până la vîrful Tarcăŭ, apoĭ spre Nord-West trecînd pe la West de Ceahlăŭ, prin pasul Bicaz şi pasul Tulgheş, şi se termină în muntele Pietrile roşiĭ. Marginea despre Nord este formată de o linie convenţională, care merge spre Est până în dreptul satuluĭ Cristeştĭ (Suceava); apoĭ spre Sud până la hotarul judeţuluĭ Roman. Marginea despre Est corespunde cu marginea occidentală a judeţuluĭ Roman, care merge spre Sud până la Buhuş; iar cea despre Sud corespunde cu marginea septentrională a judeţuluĭ Bacăŭ, începînd de la Buhuş şi până în muntele Ciudomir.

SUPRAFAŢA. e de 3508 km. p., saŭ 350,781 ectare.

MUNŢIĬ. Ca şi Bacăul judeţul Neamţu este acoperit pe o mare parte din suprafaţa sa cu ramurile munţilor Tarcăuluĭ şi ale Hanguluĭ (Ciahlăuluĭ) şi parte din munţiĭ Grinţeşuluĭ. Grupul munţilor *Tarcăuluĭ*, se întinde până în Bicaz, prezintând vîrfurile: *Tarcăul, Salaşul luĭ Mihaĭ, Simţiaşul*, aşezate pe culmea centrală şi *Murgociu, Gos-*

www.dacoromanica.ro

meanul, Geamănul, etc. aşezat între Tarcăŭ şi Bistriţa. Din muntele Tarcăul se desface culmea *Gosmeanuluĭ,* care merge spre Nord-Est până în muntele Murgociu, şi în sfîrşit spre Est până la confluenţa Bistriţeĭ cu afluentele sĕŭ Calul. Din această culme, ceva maĭ la N. de muntele Gosmeanuluĭ, se desface maĭ întâiŭ spre Est, apoĭ spre Sud-Est, ramura *Taslăuluĭ mare,* care se prelungeşte, printre acest rîŭ şi Nichid, până în ţĕrmul Trotuşuluĭ. Partea despre Sud a acesteĭ culmĭ trece în judeţul Bacăŭ.—De la ţĕrmul Bicazuluĭ şi până aproape de hotarul judeţuluĭ Suceava se întinde grupul munţilor *Hangu,* care reprezintă figura maĭ multor liniĭ neregulate, ce se taie una pe alta prin centru. Acest grup constitue un masiv compact de o înălţime mediocră între Bicaz, Bistriţa şi Bistricioara, trimiţênd ramurĭ în toate direcţiunile. Nodul orografic al acestuĭ grup, este format de însuşĭ muntele Ciahlăul (Pionul), a căreĭ înălţime atinge ţifra de 1906 metri. Din acest munte pleaca spre Nord: culmea *Panaghia* cu vîrful Panaghia printre Bistricioara şi părîul Durău,—culmea *Răpciunile,* printre pîraele Durău şi Răpciune. Spre Nord-Est merg culmile *Fîrţogi, Izvorul alb, Secuĭ, Boul, Donenit* şi *Neagul,* strecurându-se toate printre nişte pîrîiaşe care poartă numirĭ identice şi care isvorăsc toate din Ciahlăŭ; spre Sud se îndreptează culmile *Taşca, Neagra,* şi *Chisirig,* iarăşĭ printre pîrîurile care aŭ aceiaşĭ numire. In sfêrşit spre West pleacă culmea *Bistra,* printre Bistra mare şi mică şi culmea *Măgura,* care se prelungeşte prin culmea *Haghieşuluĭ.* Prin această din urmă munţiĭ Ceahlăuluĭ se leagă cu munţiĭ Gherghiuluĭ din Transilvania.

Dincolo de Bistricioara se află culmea *Grinţeşuluĭ,* care prezintă vîrful ce poartă acéstă numire.

De partea stîngă a Bistriţeĭ se întinde o parte din

www.dacoromanica.ro

munţiĭ *Bistriţeĭ marĭ* [1]), ale căror ramurĭ se prelungesc până în şesul rîuluĭ Moldova, prezintând maĭ multe vîrfurĭ, puţin importante prin înălţimea lor, ca: *Măgura, Ciarca, Muncelul*, şi altele.

Ape. Printre cursurile de apă care udă judeţul Neamţ, cel maĭ important este *Bistriţa*, care intră în judeţ pe la satul Stejarul, curge în direcţie generală spre Sud-Est şi trece pe lângă Piatra şi târgul Buhuş, pe unde intră în judeţul Bacăŭ. Acest rîu se încarcă pe dreapta cu: *Bistricioara*, care vine din Transilvania şi confluează lângă satul Bistricioara;—*Bicazul*, care curge paralel cu Bistricioara şi confluează lângă satul Bicaz:—*Tarcaul* care isvorăşte din vîrful Tarcăuluĭ curge direct spre Nord, şi confluează ceva maĭ la Nord de satul Tarcăul; —*Calul* şi *Japa*, care ies din muntele Murgociŭ, apoĭ *Mesteacănul* şi *Mechidul* maĭ puţin importante. Toate curg paralel, de la Vest spre Est şi confluează cu Bistriţa între Piana şi Buhuş. Afluenţiĭ după stânga nu sunt în mare parte de cât nişte torente, pentru că maĭ pe toată întinderea culmea munţilor Bistriţeĭ sunt apropiaţĭ de ţĕrmul acestuĭ rîŭ. Printre acestea se deosibesce *Cracăul*, încarcat cu *Almaşul*, care confluiază lângă Rosnov, şi *Cuejdiul*, care confluiază lângă Piatra.

Dintre afluenţiĭ Moldoveĭ cel maĭ important este *Neamţul*, care curge de la West spre Est, trece pe lânga oraşul Neamţu şi confluiază cu Moldova lângă Timişeşti; *Topoliţa*, care se încarcă cu rîuleţele Agapia şi Văratic, surge paralel cu Neamţu şi se aruncă în Moldova între satele Spieşti şi Păstrăvenĭ. In sfîrşit, *Valea albă*, care confluiază lângă Tupilaţi la hotarul despre Roman.

Clima. Pentru judeţul Neamţu, ne pot servi obser-

1) Partea meridională a acesteĭ catene.

www.dacoromanica.ro

vaţiunile de la Gura Tarcăului, un afluent al Bistriţeĭ. Mijlocia temperatureĭ anuale la Gura Tarcăuluĭ este aproape 6°5 la altitudine de 400 metri, dar de sigur temperatura e maĭ caldă în regiunea dealurilor despre Siret şi maĭ rece în văile şi maĭ înalte ale munţilor. Vîntul dominant suflă de la Nord-West, Sud-Est şi Nord adică în direcţia văilor prin care curg apele marĭ, Ploaia anuală 700—800 mm. Vegetaţia la Bistricioara la altitudine de 350 m., se desvoltă cu 26 ḑile maĭ têrḑiŭ ca la Giurgiu.

POPULAŢIUNEA 180.000 locuitorĭ.

ÎMPĂRTIRĬ ADMINISTRATIVE. Se împarte în treĭ plăşĭ ; *Piatra-Muntele*, cu reşedinţa în *Pângărațĭ*;—*Plasa de sus* · *Mijlocu*, cu reşedinţa în *Neamțu; Bistrița*, cu reşedinţa în *Buhuş*.

ORAŞE. *Piatra* (21,000 loc.) capitala judeţuluĭ, Situat pe ţĕrmul stîng al Bistriţeĭ, nu departe de confluenţa acestuia cu Cuejdul. Are un liceŭ, treĭ şcolĭ primare de băeţĭ şi două de fete. Este reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ şi a celor alte autorităţĭ judeţene. Comerţ însemnat cu lemne lucrate. Târg important la 8 Februarie, 18 Maiŭ, 8 Noembrie şi 7 Decembrie.

Neamțu, (1.000 loc.) Situat în partea de Nord a judeţuluĭ pe rîul ce poartă acelaş nume. Are douĕ şcolĭ primare de băeţĭ şi fete şi un spital însemnat. In apropiere (comuna Petricaniĭ) se află cea maĭ mare fabrică de postav din România.

MONUMENTE ŞI LOCALITĂŢĬ ISTORICE. Din acest punct de vedere judeţul Neamţu este foarte bogat. Se deosibesce în oraşul Piatra *biserica domnească* (Sf.-Ion) zidită de Ştefan cel Mare la 1408 : m năstirea *Neamțu* compusă din maĭ multe bisericĭ ; *Biserica mare*, fundată de Ştefan cel Mare la 1497, arsă la 1862 şi reedificată de archimandritul Timoteu : *St-George*, ridicată de Ştefan

www.dacoromanica.ro

III la 1392 şi biserica *S-t Ion Bagoslov*, ridicată la 1402 de Alexandru cel Bun. Mânăstirea *Agapia* compusă din *Agapia vechiă* fundată de Petru Schiopul la 1585 şi rezidită de Anastasia soţia luĭ Duca Vodă şi *Agapia mare* fundată de hatmanul Gavril [1]). Intre aceste două bisericĭ se află o stâncă numită *Piatra luĭ Aron Vodă*. Se maĭ notează încă monăstirea *Secu* zidită la 1560 în timpul luĭ Alexandru Lăpuşneanu. *Văraticul*, zidită la 1598 pe timpul luĭ Ieremia Movilă, rezidită şi mărită la 1789 pe timpul luĭ Alexandru Ipsilante. *Bistriţa*, care se crede a fi zidită pe timpul luĭ Alexandru cel Bun. Cetatea *Neamţu*, ridicată la anul 1190 de cavaleriĭ Teutonĭ, pe timpul cruciadelor şi restaurată de Ştefan cel Mare. Afară de asta maĭ sunt şi alte sciturĭ ca Nechidul, Sihla, Văleniĭ şi altele. In sfêrşit ruinele cetăţiĭ *Petrodava*, *Valea albă şi Resboienĭ*, unde s'a repurtat victoria luĭ Ştefan cel Mare în contra Turcilor la 1476.

Cai de comunicaţiune. Acest judeţ este strĕbătut de următórele şosele: *Buhuş-Piatra-Prisăcanĭ*, înconjurând munţiĭ Hanguluĭ pe la Nord, şi de aci în Transilvania;—*Piatra-Neamţu-Rĕuceştĭ*, pe unde intră în judeţul Suceava;—*Piatra-Bozienĭ*, prin Girov, de unde se desface o şosea spre Tupilaţĭ, ambele intră în judeţul Roman; — *Roznov Borleştĭ-Balcanĭ*, care se desface din şoseaua naţională, şi merge spre Bacăŭ. Puntele de contact cu Transilvania cele maĭ importante sunt: *Cheile Bicazuluĭ*, trecĕtóre formată de rîul Bicaz şi Prisăcanĭ, format de rîul Bistricioara.

1) Fratele luĭ Vasile Lupu.

www.dacoromanica.ro

SUCEAVA

(MARCA TREI BRAZI)

SITUAȚIUNE. LIMITE. Acest județ se află coprins între Transilvania, spre West : — Bucovina și județul Botoșanĭ spre Nord,—județul Iașĭ, spre Est;—Neamțu spre Sud. Fontiera începe de la hotarul județuluĭ Neamț și se îndreptează spre Nord-West până la muntele Glodu; apoĭ spre West pănă la muntele Pietrile Roșiĭ; de aci se îndreptează spre Nord și Nord-Est, trece peste muntele Lucacĭ, pănă la țĕrmul Bistriței, pe care o urmează în aceiașĭ direcție până la punctul unde acest rîŭ cotește spre Sud; apoĭ urmează tot spre Nord până la Cornu Lunceĭ, spre Nord pănă la Litenĭ (Bucovina), și spre Est făcĕnd maĭ multe cotiturĭ până în Siret. Marginea despre Nord este formată de o linie convențională, care merge puțin spre Sud, urmând cursul Siretuluĭ, apoĭ spre Est până aproape de Hârlăŭ, unde începe hotarul despre județul Iașĭ. Marginea despre Est pleacă din acest punct și se îndreptează spre Sud pănă la Tîrgul Frumos, unde începe hotarul despre Roman. Marginea despre Sud, corespunde cu cea despre Nord a județelor Roman și Neamțu până la frontieră.

SUPRAFATA e de 336 km. p., saŭ 330,633 ectare.

MUNȚĬ. Partea occidentală a județuluĭ Suceava este acoperită de maĭ multe grupurĭ de munțĭ, care se despart în două prin rîul Bistrița. Spre Vest de acest rîŭ se află o parte din munțiĭ *Grențieșuluĭ*, care țin până la pîrîul Neagra, apoĭ de munțiĭ *Dorneĭ*, coprinșĭ între Neagra și Bistrița. Aceștia presintă vîrfurile *Glodu*, *Màgura vânătă și vârful Saruluĭ*.

www.dacoromanica.ro

Din vîrful Glodu se desface spre Est culmea numită *Dealul dintre Neagra* printre Neagra şi Negrişoara. Din Măgura vînătă se desface spre Nord-West culmea *Găboaia*, printre Neagra şĭ Bernarul mare. Din vîrful Saruluĭ se desface în aceiaşĭ direcţie culmea *Bernaruluĭ*, printre Bernarul şi Bernărel, şi culmea *Pietroaseĭ*, spre Nord până în cotitura Bistriţeĭ.—Spre Est de Bistriţa se află munţiĭ *Bistriţeĭ Moldovene*, carĭ se întind de-alungul acestuĭ rîŭ până ce trec în judeţul Neamţu. Prezintă vîrfurile *Haleuca*, *Cheia*, *Stănişoara*. *Ostra*, *Pietrrasa etc.*

Trimite spre Nord-Est culmea numită *Obcina Valea seaca*, printre Suha mică şi Moldova şi dealul *Retişuluĭ*, printre Suhe mică şi Suha mare. Se maĭ deosibeşte încă dealul *Ştirbăţel*, printre rîul Suceava şi Şomuzul mic; dealul *Halm*, prelungit prin dealul *Rătunda*, printre Şomuzul mic şi Şomuzul mare; dealul *Turbatı*, prelungit cu dealul *Târgu uĭ*, printre Şomuzul mare şi Moldova

Ape. Printre cursurile de apă cari udă acest judeţ deosebim pe cele următoare : *Suceava*, care intră în ţară pe la Itzkanĭ şi uda judeţul Suceava de la Stirbăţiĭ şi până la Liteni, uu le conflueăză cu Siretul. *Moldova*, care trece fron:iera pe la Cornul Lunceĭ, străbate judeţul, de la Nord-West către Sud-Est. Se încarcă pe dreapta cu rîurile *Suhı mică* cu *Suha mare*, *Rîsca cu Rîscuţı*, cari curg paralel de la West la Est. *Bistrıţa*, trece frontiera pe la Dorna Gura Negreĭ, udă partea de West a judeţuluĭ şi trece în judeţul Neamţu pe la comuna Galu, dupe ce s'a încărcat pe dreapta cu *Şırul Dorneĭ*, *Bernarul*, *Brrnorerul*, *Neagra* şi de s.ânga cu *Şabaşaşa* şi *Farcaş*.

Clima. In munţiĭ Suceveĭ, de si nu avem observaţiunĭ asupra temperaturiĭ, dar de sigur clima e maĭ rece ca în ori-ce regiune din ţară. Ast-fel la Dorna

www.dacoromanica.ro

860 metri altitudine, vegetaţia se desvoltă cu 36 zile maĭ tîrziu ca la Giurgiu şi cu 30 zile, adică o lună întreagă, maĭ tîrziu ca la Bucureştĭ. La Broştenĭ pe Bistriţa, 400 metri altitudine, vegetaţia se desvoltă cu 25 zile maĭ tîrziu ca la Giurgiu. In regiunea dintre Moldova şi Siret clima e maĭ caldă. Ploaia cade în mare cantitate 700-1000 mm. pe an.

POPULAŢIUNEA atinge ţifra de 140,000 locuitorĭ.

IMPARŢIRI ADMINISTRATIVE. Se împarte în treĭ plăşĭ: *Moldova-Somuzu*, cu reşedinţa în *Ciumuleştĭ*; — *Siretu*, cu reşedinţa în *Paşcanĭ*; — *Muntele* cu reşedinţa în *Broştenĭ*.

ORAŞE. *Falticenĭ* (10,000 loc.) Capitala judeţuluĭ. Situat pe valea rîuluĭ Şomuzul mare. Reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ şi a celor alte autorităţĭ judeţene. Are un gimnaziu, o şcoală primară de băeţĭ şi una de fete. Fabrică pentru tăbăcirea peilor şi pentru cleĭŭ. Unul din cele maĭ importante bâlciurĭ din ţară, care se ţine la 20 Iulie.

Paşcanĭ, târg pe Siret. Staţie importantă pe linia ferată.

Lespezĭ, târg situat lângă Siret, maĭ la Nord de Paşcanĭ. Renumit pentru piatra ce exploatează.

MONUMENTE ŞI LOCALITAŢI ISTORICE. Se deosibesc următoarele: *Baia*, cetate istorică vechiă, spre Sud-West de Fălticenĭ, însemnată pentru victoria repurtată de Ştefan cel Mare în contra luĭ Mateĭ Corvin la 1469. *Cetăţuia* şi mănăstirea *Soci*, însemnată pentru victoria luĭ Ştefan cel Mare în contra luĭ Radu, domnul Munteniciĭ la 1476. *Rîşca*, mănăstire zidită de Petru Rareş. *Slatina*, mănăstire zidită de Alexandru Lăpuşneanu la 1560, precum şi a Hatmanuluĭ Buhuş în contra Leşilor şi a Nemţilor, carĭ veniseră în contra luĭ Dumitraşcu Vodă. Bisericuţa din satul Baia este zidită de Petru Rareş. *Probota*, lângă satul cu acest nume, pe valea

www.dacoromanica.ro

Siretuluĭ, şi mănăstirea *Lespezĭ*, ambele zidite de Petru Rareş. *Raraul şi Brăteşti* schiturĭ.

Caĭ de comunicaţiune. Calea ferată centrală străbate jude ul de la Sud la Nord, în pertea orientală. Intră pe la Hălăuceştĭ şi trece în Botoşanĭ pe laLitenĭ.

Următoarele şosele străbat judeţul în diferite direcţiunĭ: *Falticenĭ-Tupilaţi* (Roman) prin Christeşiĭ şi Miroslăveştĭ. De la Fălticenĭ şoseaua naţională merge până la Cornul Lunceĭ, pe unde trece frontiera. *Falticenĭ-Dolhasca*, prin Preoteştĭ, din care se desface o altă şosea la Litenĭ. Din şoseaua naţională se desface spre Sud o şosea judeţeană, care trece în judeţul Neam u pe la Brusturĭ; o alta care pleacă de lângă Cornu Lunceĭ şi merge spre Sud până la Broştenĭ, pe ţărmul Bistriţeĭ. Printre trecătorĭ, deosebim, *Cornul-Lunceĭ*, formată de rîul Moldova.

IAŞI

(MARCA UN CAL)

Situaţiune. Limite. Acest judeţ se află coprins între judeţul Botoşanĭ, spre Nord; — Basarabia la Est; —Fălciu, Vasluĭ şi parte din Roman la Sud;—Roman şi Suceava la West. Marginea despre Nord o formează linia convenţională, care pleacă de la hotarul judeţuluĭ Suceava şi se întinde spre Est până în rîul Prut lângă Bădăreĭ;—cea de est o formează Prutul de la Bădăreĭ până la Măcăreştĭ (hotarul despre Falciu); cea de la Sud corespunde cu marginea septentrională a judeţelor Falciu, Vasluĭ şi cu partea din cea occidentală a judeţuluĭ Roman, iar cea de la West cu acea a judeţuluĭ Roman şi Suceava.

Dealuri. De şi situat în partea de Est a Moldoveĭ, solul său este acoperit de dealurĭ, cari se întind

www.dacoromanica.ro

în direcţie generală de la Nord la Sud şi printre care se deosibeşte dealul *Bahluiuluĭ*, dealul *Turia*, dealul *Cotnariĭ*, *Copou*, *Cîrligu*, *Aroneanu*, *Şorogariĭ*, *Popricaniĭ*, *Catalinĭ şi Repşdeĭ*. Printre aceste dealurĭ se scurg apele a maĭ multor rîurĭ, care strĕbat acest judeţ şi printre cari se formează şesurĭ întinse şi roditoare.

Ape. Printre cursurile de apă, cari udă judeţul Iaşĭ deosebim pe cele următoare: *Prutul*, care 'l udă de la satul Bădăreĭ până la satul Măcăreştĭ, trecând pe lângă Sculenĭ şi Unghenĭ. *Jijia*, care udă partea de răsărit a judeţuluĭ, intră în judeţ pe la Stolnicenĭ şi iese pe la Scopoşenĭ, pe unde intră în Falciu, dupe ce s'a încărcat cu pîrîul *Miletinul*, *Jijioara* şi cu *Bahluiul*, cel maĭ important din afluenţiĭ sĕĭ, care curge spre Sud-Est udă oraşul Iaşĭ şi conflueză cu Jijia spre Sud-Est de Iaşĭ, dupe ce la rîndul sĕŭ, s'a încărcat de ambele părţĭ: cu *Buhalniţa*, *Cârjoaia*, *Bahuueţu*, *Nicolina şi Repedea*.

Clima. In mijlociu temperatura în judeţul Iaşĭ este 8⁰—9⁰. Vîntul dominant Est şi Nord-Est la Iaşĭ, iar în văile Prutuluĭ, Jijia, Bahluiu, Nord-West şi Sud-Est. Ploaia 450 mm. pe an în mijlociu.

Imparţiri adminisrrative. Se împarte în următoarele patru plăşĭ: *Bahluiu-Cârligătura* cu reşedinţa în *Tîrgu-Frumos*; —*Copou-Turia*, cu reşedinţa în *Cârnicenĭ*; — *Codru* cu reşedinţa în *Buciumĭ*; — *Stavnicu*, cu reşedinţa în *Voineştĭ*.

Oraşe. *Iaşĭ*, (95,000 loc.) Situat între rîul Bahluĭ şi pêrîul Căcaina şi între dealurile Copoul, Şărogarĭ, Socola, Cetăţuia şi Galata. Are o universitate cu şcoală normală, licee, două gimnaziĭ, şcoală militară, o şcoală normală numită *Vasi e Lupu*, o şcoală de meseriĭ; şcoală comercială, şcoală normală de fete, un liceu privat, numit *Institutele Unite*, şi altul numit *Institutul normal de domnişoare*, Conservator, şcoală de pictură, zece şcoale

www.dacoromanica.ro

de băeţĭ şi opt de fete. Scaunul Mitropolieĭ Moldoveĭ. Curte de apel, tribunal, etc. Reşedinţa Corpuluĭ IV de armată şi a statuluĭ seŭ major. In acest oraş se găsesc următoarele spitalurĭ: *St.-Spiridon*, cel maĭ mare, spitalul *Paşcanuluĭ*, spitalul militar, spitalul *Golia* pentru alienaţĭ, institutul *Gregorian* pentru copiĭ găsiţĭ şi spitalul *Evreesc*. Se maĭ deosibeşte, biserica *Mitropolieĭ*, care este catedrală, biserica *St.-Nicolae*, zidită de Ştefan cel Mare, unde în timp de o sută de anĭ şi maĭ bine se ungeaŭ domniĭ Moldoveĭ; biserica *Tresfetitele*, zidită de Vasile Lupu; biserica *Golia*, zidită tot de Vasile Lupu: biserica *St.-Spiridon*, etc.

Se deosibeşte de asemenea statua luĭ Ştefan cel Mare, ridicată în timpul din urmă.

Până la Ştefan cel Mare Iaşiĭ nu era de cât un sat fără oarc care însemnătate. Acest domn şi-a strămutat aci scaunul domnieĭ din Suceava, pentru a apăra maĭ bine ţara în contra năvălireĭ Turcilor şi a Tătarilor; a figurat însă definitiv drept capitala Moldoveĭ [1]), din timpul luĭ Alexandru Lăpuşneanu şi până la Unirea Principatelor. Mare parte din populaţia acestuĭ oraş se compune din Ebreĭ, care de altminterlea, sunt în mare numĕr, maĭ cu seamă prin Moldova de Nord.

Este al doilea oraş din ţară, după Bucureştĭ şi cel d'întâĭ din Moldova.

Tîrgul Frumos (6,000 loc.) situat pe marginea occidentală a judeţuluĭ. Comună urbană şi târg important. Este renumit pentru producţiunea pepenilor verzĭ. Se maĭ află încă următoarele târgurĭ: *Podul Iloaii* (3,000 loc.) lângă Bahluĭ; — *Bivolarĭ* în partea de Nord-Est, lângă Prut; *Sculenĭ* maĭ la Sud, tot pe Prut, trecătoare în Basarabia.

---

[1]) Scrisoarea Moldovĭ de Cantemir.

www.dacoromanica.ro

Monumente şi localitaţi istorice. Din acest punct de vedere judeţul Iaşî este destul de bogat. Se deosibeşte mănăstirea *Sokola*, fondată de domniţa Sultana, fica luĭ Lăpuşneanu la 1572, unde se află si un seminar;— *Cetăţuia*, fondată de Ioan Duca Vodă la anul 1670; — *Frumousa*, fondată la 1658, de Gheorghe Ghica; — *Galata*, fondată de Petre Schiopul la 1584; — *Tresfetiţile*, a căreĭ construcţiune este în stilul celeĭ de la Curtea de Argeş, fondată de Vasile Lupu; — *St.-Nicolae domnesc*, fondată de Ştefan cel Mare; — biserica *Barnotzki*, fondată de Miron Barnotzki, unul din domniĭ Moldoveĭ; — *Golia*, fondată de Ioan Golia şi rezidită de soţia luĭ Vasile Lupu. Toate aceste mănăstirĭ şi bisericĭ ţin de oraşul Iaşĭ şi sunt de o mare însemnătata în istoria ţăriĭ.

Caĭ de comunicaţiune. Din linia ferată centrală se desface la Paşcanĭ o linie, care intră în judeţul Iaşĭ pe la Târgul-Frumos, şi-'l străbate de la West la Est, trecând prin Podul Iloaeĭ, Cucutenĭ, Iaşĭ, şi Unghenĭ, unde se leagă cu calea ferată din Basarabia, care merge la Bender. Apoĭ linia Iaşĭ-Vasluĭ şi Iaşĭ-Dorohoiu pe valea Jijieĭ. Afară de şoseaua care dublează calea ferată, judeţul Iaşĭ este străbă ut de următoarele şosele: *Iaşĭ-Bădărĕĭ*; spre Nord, cu o ramură la Sculenĭ; — Iaşĭ-Ţuţora;—*Iaşĭ-Costulenĭ*, şi de aci trece în Fălciu;— *Iaşĭ-Vasluĭ*, pe lângă calea ferată:—*Iaşĭ-Bordea*, pe unde trece tot in Vasluĭ (această din urmă cale judeţeană); *Iaşĭ-Roman* prin Voineştĭ:—*Târgu-frumos-Hârlău.*

BOTOŞANI

(MARCA O COASĂ)

Situaţiune. Limite. Acest judeţ se află coprins între judeţul Dorohoĭ, la Nord; Basarabia la Est;—Iaşĭ

www.dacoromanica.ro

şi Suceava la Sud ;—Bucovina la West. Frontiera despre Bucovina urmează cursul rîuluï Suceava. începînd de la hotarul judeţuluï Suceava şi până la Itzkanï ; de aci ea urmează spre Nord până la hotarul judeţuluï Dorohoï, spre West de satul Hînţeştï· Marginea despre Nord este fărmată de o linie convenţională, care pleacă din acest punt şi se îndreptează în direcţiune generală. spre Est pânï la Prut în faţa satuluï Cârpaci din Basarabia· Marginea despre Est o formează Prutul de la Cârpaci şi până la Bădăreï , iar cea despre Sud corespunde cu marginea despre Nord a judeţelor Iaşï şi Suceava, de la Bïdărăï şi până la frontiera ţăreï.

Suprafaţa e de 2852 km. p., saŭ 295252 ectare.

DEALURI. Judeţul Botoşanï nu presintă de cât nişte dealurï, a căror înălţime este mediocră şi cari se pierd în văile largï ale rîurilor ce străbat acest judeţ.

APE. Toate rîurile care udă acest judeţ curg în direcţiune generală de la Nord-West spre Sud-Est. Spre Est curge *Prutul*, care 'ï formează marginea despre Basarabia, trece pe lângă Ştefăneştï, Durneştï şi primeşte pe *Başeul*, care vine din Dorohoï şi cu care confluează spre Sud de Ostopcenï. *Jijia*, vine din Dorohoï, intră în judeţul Botoşanï pe la satul Tăuteştï şi trece în judeţul Iaşï maï la Nord de comuna Andrieşanï. Acest rîu se încarcă cu rîuleţele *Sitna*, *Miletinul*, *Teişoara şi Driştia*. *Siretul*, trece în judeţul Botoşanï pe la Hănţeştï (Dorohoï) udă partea apusană a judeţuluï, şi trece în Suceava maï la Nord de satul Tudora. *Suceava*, care formează marginea apusană a judeţuluï de la Itzkanï şi până la Litenï.

In judeţul Botoşanï se maï deosibeşte încă lacul *Drăcşanï*.

CLIMA judeţuluï Botoşanï este diferită dupï regiunï-

www.dacoromanica.ro

La Comîndăreştĭ pe valea Jijieĭ, în partea de Sud-Est, mijlocia temperatureĭ anuale e de 8.7, iar la Botoşanĭ cu un grad maĭ rece adică aproape 8⁰; în partea de West a judeţuluĭ şi pe valea Siretuluĭ e şi maĭ rece. Cea maĭ înaltă temperatură la Comîndăreştĭ e de +38⁰ şi cea maĭ scăzută—29.8. Vîntul dominant la Comîndăreştĭ şi la Botoşanĭ NW şi SE. Vegetaţia se disvoltă la Comîndăreştĭ cu 10 zile maĭ târziu ca la Giurgiu, iar la Botoşanĭ cu 15 zile ; de sigur pe valea Siretuluĭ şi maĭ târziu. Ploaia anuală 400 mm. la Comîndăreştĭ 500—600 în centrul şi Westul judeţuluĭ şi 700 în regiunea pădurilor din plasa Coşula.

POPULAŢIUNEA se urcă la ţifra de 157,000 locuitorĭ.

IMPĂRŢIRI ADMINISTPATIVE. Se împarte în următoarele patru plăşĭ: *Coşula*, cu reşedinţa în *Hîrlău*; — *Miletin-Tîrgu*, cu reşedinţa în *Suliţa*;— *Siretu*, cu reşedinţa în *Dumbrăvenĭ*; — *Ştefăneştĭ*, cu reşedinţa în *Tîrgu-Ştefaneştĭ*.

ORAŞE. *Botoşanĭ* (32,000 loc.) Capitala. Este situat în centrul judeţuluĭ. Are un liceŭ, un externat de fete, 4 şcolĭ primare de băeţĭ şi patru de fete. Are un spital mare dependinte de spitalul St.-Spiridon din Iaşĭ; fabrică de lumînărĭ de seŭ, de săpun ordinar, *conserve* de bere, morĭ cu aburĭ pentru măcinat şi alte industriĭ privitoare la nevoile imediate ale consumaţiuneĭ zilnice. Botoşaniĭ este unul din vechile oraşe ale Românieĭ. El a fost ars de Tătariĭ la 1430. Insemnat pentru victoria repurtată de Ştefan cel Mare în contra luĭ Albert regele Polonieĭ la 1500.

Hârlăŭ. (4000 loc.) situat pe marginea meridională a judeţuluĭ. Insemnat prin fabricarea pietrelor de moară, pe care le estrage maĭ cu seamă prin dealul Delenĭ. Altă datî era capitala unuĭ judeţ care se numia Hărlău şi care se compunea din Botoşaniĭ şi Dorohoiul de

www.dacoromanica.ro

astă-zĭ. Mult timp Ştefan cel Mare îşĭ avu reşedinţa în acest oraş, unde zidi biserica şi curţile domneştĭ.

Printre cele alte localitățĭ maĭ importante, deosibim târgurile: *Burdujenĭ* la frontiera despre Bucovina; — *Ştefăneştĭ* pe Prut, târg important;—*Bucecea* târg aşezat pe calea ferată. *Iţcanii*, sta ie de frontieră şi punt de legare cu căile fera.e din Bucovina.

Monumente şi localitati istorice. Amintirĭ istorice sunt destule în acest judeţ, de oare ce în veacul de mijloc a fost adesea orĭ bântuit de năvălirile Tătarilor, şi Polonezilor maĭ târziu. Monumente sunt foarte puţine. Ast-fel se poate cita *Catedrala* din Botoşanĭ, zidită după cât se crede, de doamna Elena Rareş, *St.-Gheorghe*, zidită în timpul luĭ Ştefan cel Mare, şi biserica S:. Neculai din Popăuţĭ zidită de Ştefan cel Mare.

Cai de comunicatiune. De la Litenĭ (Suceava) calea ferată centrală trece în judeţul Botoşanĭ şi apoĭ în Austro-Ungaria pe la Itzkanĭ. De la Vereştĭ se desface o linie laterală, care merge la Botoşanĭ prin Bucecea şi Leorda. Din oraşul Botoşanĭ pleacă, în diferite direcţiunĭ, următoarele şosele: *Botoşanĭ-Ionışanĭ*, spre Est; — *Botoşanĭ-Hârlăŭ*, spre Sud-Est; — *Botoşanĭ-Litenĭ*, spre Sud;—*Botoşanĭ-Burdujenĭ*, spre West;— *Botoşanĭ-Hănţeştĭ*, spre Nord-West spre Dorohoiu.

DOROHOIU

(MARCA UN RAC)

Situaţiune. Limite. Acest judeţ ocupă vîrful septentrional al regatuluĭ şi se coprinde între Bucovina la West;—Basarabia la Nord şi Est; — judeţul Botoşanĭ la Sud. Frontiera despre West este formată de o linie convenţională care urmează, pe poalele Carpaţilor,

www.dacoromanica.ro

direcţiunea spre Nord până la intrarea Siretului în ţară. După ce face o cotitură spre Sud, se îndreptează iar spre Nord, urmând cât-va cursul pîrîuluĭ Mamorniţa, până în ţărmul Prutuluĭ. Această linie o desparte de Bucovina. Frontiera despre Nord şi Est o formează cursul Prutuluĭ, de la hotarul Bucovineĭ şi până la hotarul judeţuluĭ Botoşanĭ. Marginea despre Sud corespunde cu marginea de Nord a judeţuluĭ Botoşanĭ.

SUPRAFAŢA este de 2604 km. p., saŭ 206,375 hectare.

DEALURI. Ca şi vecinul săŭ de la Sud, judeţul Dorohoiŭ prezintă aspectul uneĭ câmpiĭ întinse, întreruptă numaĭ de câte-va dealurĭ, ultimile ramificaţiunĭ ale munţilor Negriĭ din Bucovina. Printre aceste dealurĭ se deosibesc următoarele: Dealul *Măgura*, cel maĭ înalt dintre toate;—dealul *Cobâla* saŭ *Răpănos*;—dealul *Vornicenil*, *Biceşti*, *Pilipăuţiĭ* şi altele maĭ micĭ.

APE. Cursurile de apă care udă acest judeţ ţin de ambele basinurĭ ale Prutuluĭ şi Siretuluĭ, afară de unul singur *Buhaiul*, care se varsă în la Dorohoiŭ. *Prutul* îl udă pe marginea despre Basarabia, intră în ţară pe la Boian, curge spre Est până la Rădăuţĭ, şi apoĭ spre Sud până la satul Cârpaci din Basarabia. Primeşte în cursul săŭ pe: *Mamorniţa*, cu care confluează ceva maĭ la Est de comuna Mamorniţa: *Rupta*, cu care confluează maĭ la Est de precedentul; *Başeul*, care trece pe lângă tîrgul Săveniĭ şi intră apoĭ în judeţul Botoşanĭ; *Volovăţul*, cu care confluează lângă satul Boldu; *Ghireniĭ*, cu care confluează lângă satul Mitoc;—*Jijia*, care izvorăşte din pădurea Corjeuţiĭ, formează un iaz mare, udă apoĭ judeţul Dorohoiŭ, se încarcă cu *Ibăneasa* şi trece în Botoşanĭ pe la satul Tăuteştiĭ, *Siretul*, care vine din Bucovina, intră în judeţe pe lângă satul Verpolea, curge spre Sud. străbătând judeţul în partea de Sud-West şi primeşte pe *Molniţa*.

www.dacoromanica.ro

In judeţul Dorohoiŭ maĭ sunt de notat lacurile: *Dorohoiŭ*, *Dragolea*, *Vorniceni* şi altele maĭ micĭ.

Clima. Mijlocia temperatureĭ anuale în oraşul Dorohoiŭ e de aproape 8⁰ dar e mult maĭ rece în partea de Nord şi la atitudinĭ marĭ, căcĭ vegetatia la Dorohoiŭ se desvoltă cu 13 zile maĭ târziŭ ca la Giurgiu, iar la Herţa şi alte localităţĭ vecine 18—20 zile maĭ târziŭ. Vîntul dominant la Dorohoiŭ Nord-West şi Sud-Est. Ploaia anuală 500 600 mm.

Populaţiunea 125,000 locuitorĭ.

Impărţiri administrative. Se împarte în următoarele plăşĭ: *Herţi-Prutu de sus*, cu reşedinţa în *Herţa*;—*Başeu-Prutu de jos*, cu reşedinţa în *Săvenĭ*;—*Berhometele-Coşula*, cu reşedinţa în *Mihailenĭ*.

Oraşe. *Dorohoiul*, 11,000 loc.). Siţuat pe Jijia, spre Sud de lacul ce poartă numele de Dorohoiŭ. Are un gimnaziŭ, o şcoală de meseriĭ (cismărie şi croitorie); o şcoală primară de băieţĭ şi alta de fete. Afară de asta se maĭ află în comuna Pomârla un liceŭ întreţinut din venitul moşiilor Başotă. Este reşedinţa regimentuluĭ de dorobanţĭ şi a celor alte autorităţĭ judeţene. Este oraşul cel maĭ septentrional din România. Tîrg important la 12 Iunie.

Mihailenĭ (4,500 loc.). Comună urbană, punt de trecere în Bucovina. Are două şcolĭ primare, una de băieţĭ şi alta de fete. Spital. Tîrg săptămânal (Dumineca). Altă dată reşedinţa judeţuluĭ.

Herţi (3.000 loc.) In apropiere de Prut. Tîrg bi-săptămânal (Joia şi Dumineca). Două şcolĭ primare, *Mamorniţa*, *Dărăbaniĭ*, *Rădăuţiĭ*, *Săveniĭ*, tîrgurĭ importante.

Monumente şi localităţi istorice. Din acest punt de vedere judeţul Dorohoiŭ este puţin însemnat. In oraşul Dorohoiŭ se află biserica *Sft. Nicolae*, zidită de Ştefan cel mare la 1495 *Sft. Nicolae*, din satul Bă-

www.dacoromanica.ro

lineştiĭ, zidită de logofătul Ioan Tăut la anul 1511. Se maı notează încă schitul *Goroveiu*, în satul cu această numire.

CĂI DE COMUNICAŢIUNE. Centrul căilor de comunicaţie din acest judeţ este Dorohoiul. Din acest oraş pleacă maĭ multe şosele în direcţiunĭ deosebite. Acestea sunt: *Dorohoiu—Mamornițı*, spre Nord-West;—*Dorohoiu—Mihailenĭ*, spre West;—*Dorohoiu-Braeştĭ*, pe unde comunică cu Botoşaniĭ. Din Mihăilenĭ merge spre Sud-Est şoseaua naţională care conduce la Botoşanĭ. Se maĭ obseıvă încă şoseaua *Dorohoiu-Rıdmuţı* prin Darabanĭ, aceasta însă este întreruptă şi în genere răŭ întreţinută.

TULCEA

(MARCA DOUI DELFINI)

SITUAŢIUNE. LIMITE. Acest judeţ se află coprins între Basarabia la Nord;—marea Neagră, la Est; —judeţul Constanţa, la Sud:—judeţul Brăila la West; Covurluĭ, la Nord-West.

Marginea despre West şi Nord o formează Dunărea, începând din dreptul satuluĭ Pecineaga şi până la îmbucătura braţuluĭ Kilia: — cea de Est marea Neagra până la satul Sinoaia; iar cea de la Sud este formată de o linie convenţională, care pleacă din acest punt şi se îndreptează spre Nord-West până la satul Pecineaga.

SUPRAFAŢA acestuĭ judeţ e de 7962 km. p., saŭ 796-200 hectare.

Din puntul de vedere al ridicăreĭ terenuluĭ, acest judeţ se împarte în treĭ regiunĭ:

1) Regiunea *dunăreană*, care coprinde toată delta Dunăreĭ, de la braţul Chilia şi până la braţul Sf. Gheorghe.

2) Regiunea *lacurilor*, situată la Sud de braţul Sf.

www.dacoromanica.ro

Gheorghe şi care se întinde în partea de Est a județului, învecinându-se cu Marea Neugră.

3) Regiunea *înaltă*, care coprinde restul județului.

Spre Sud de orașul Isaccea se întinde un lanț de dealurĭ, cere se prelungeşte pe lângă brațul Sf. Gheorghe până la Mahmudie, sub numele de culmea *Isac*, prezintând platourile: *Bădila* şi *Sarika*, spre Sud de Tulcea; apoĭ *Tipoa*, *Cismetepe* şi *Marca*, carĭ formeazĭ un deal circular înalt de 246 m. şi *C ra-Constantin*, ceva maĭ la Sud; *Ciat. ltepe* şi *Cairaci* la West de Mahmudie. Din această culme se desface spre Sud-Est, printre ıîurile Taița şi Telița, culmea *Niculi'eluĭ*, care se întinde până în țărmul laculuĭ Babadag; iar maĭ la Sud şi paralel cu aceasta culmea *B badaguluĭ*, (209 m.), care se termină la Sud de lacul ce poartă acest nume. Din dealul Bădila se desface spre Sud, pe lângă Dun˘re o altă serie de dealurĭ întrerupte, care se prelungeşte ast-fel şi în județul Constanța. Cel maĭ important din acestea este *muntele luĭ Iacob*, situat la Nord de Satul noŭ.

Regiunea dunăreană corespunde cu delta Dunăreĭ, care după cum se ştie, este compusă dintr'o succesiune de insule, formate de aluvionul depus de Dunăre şi despărțite între ele prin diferi.ele cursurĭ de apă, saŭ brațe secundare.

Cursurĭ de apă. Afară de Dunăre, în special de bıațele ce 'ĭ formează delta, cele alte cursurĭ de apă din acest județ sunt niște gârle de mică importanță.

Printre acestea deosebim pe *Telițı*, care isvorăşte din vîrful dealuluĭ Niculicel, curge maĭ întâiŭ spre Est, apoĭ spre Sud şi se varsă în partea de Nord-West a laculuĭ Babadag. *Telița* isvorăşte din dealul Isac, spre Sud-West de orașul Isaccea, curge în direcție generală spre Sud-Est şi se varsă tot în lacul Babadag, ceva maĭ la Sud de îmbucătura celuĭ precedent, *Slava*, care

www.dacoromanica.ro

izvorăşte din culmea Babadag, curge spre Sud-Est şi se pierde în mlaş inele de lângă lacul Smeica.

Cele alte cursurĭ de apă se varsă în Dunăre. Acestea sunt: *Lungavița*, care izvorăşte din culmea Isac, curge spre Nord şi se desface în două brațe: *Culonecul oriental*, care înconjoară spre Sud lacul Crăcăul şi se varsă spre West de Isaccea, şi *Culonecul occidental*, care curge spre Nord-West şi Nord, înconjură spre West acelaşĭ lac şi se varsă lângă lacul Pisica. *Dortuna*, izvorăşte din culmea Babadag, curge în direcțiune generală spre West, trece pe la Sud de comuna Greci, şi se varsă în Dunăre lângă pichetul Iglița. *Starul* izvorăşte maĭ la Sud de precedentul, curge paralel cu acesta si se varsă ceva maĭ la Nord de pichetul Potmolul Pecinestĭ. *Pecineaga*, curge paralel cu cele precedente şi se varsă lângă satul cu acest nume. Afară de acestea se maĭ înseamnă brațul *Dunăvăț*, numit şi *Suliman*, care se desface din Sf. George şl comunică cu lacul Razelm; apoĭ gârla *Turețul*, care stabileşte comunicația între lacul Razelm şi gura brațuluĭ Sf. George, străbătând lacurile Dranov şi Coval.

INSULE. In regiunea dunăreană se află următoarele insule maĭ importante: *Kosta-Drac*, *Delersca* şi *Ivăneştĭ*, formate de brațul Chilia; — *Ciatal*, *Letea* şi *Tatargic*, între brațele Chilia, Sulina şi Sf. George; *Dranov* şi *Olinka*, între brațul Sf. George şi lacul Razelm.

In dreptul brațuluĭ Chilia, la 38 klm. în mare se află insula *Şerpilor*, al căruĭ sol se ridică până la 30 m. d'asupra niveluluĭ măreĭ.

LACURĬ. Lacurile din acest județ formează două grupurĭ: 1) Cele care se află prin insulele din deltă, 2) cele situate la Sud de brațul Sf. George.

In grupul d'întâĭ sunt: lacurile *Tatarul* şi *Tatiner*, în insula Tatargic:—*Rabel*, *Malita* şi *Murchel*, formate de rîul Lopatna, şi lacul *Dragokul*, care comunică printr'un

www.dacoromanica.ro

braţ cu braţul Sulina, în insula Letea; *Banguleana*, *Tatar-Lunga* şi *Fortuna* în insula Ciatal;—*Gorgul, Orbeţinul* şi *Liman*, în insula St.-George;—*Lumina, Roşul* şi *Proculeţ* în insula Moiştea;—*Dranov* şi *Coval*, în insula Dranov.

In al doilea grup sunt maĭ întâiŭ cele cincĭ marĭ lacurĭ: *Razelm, Babadag, Golovişlea, Zmeica* şi *Sinoaia*, care se leagă între ele şi comunică cu marea; apoĭ maĭ multe lacurĭ maĭ micĭ, situate pe lângă Dunăre, printre care se pot nota: *Murgeghiţi*, spre Est de Isaccea, *Turia*, spre West de acest oraş: *Crăcănul* şi *Pekinul*, spre Sud de Renĭ şi *Garvanul*, la Nord de Măcin.

CLIMA acest judeţ se aseamănă cu a judeţuluĭ Constanţa, dar este ceva maĭ rece iarna; iar crivăţul este vîntul dominant. Mijlocia temperatureĭ anuale la Sulina este aproape 11°, iar ploaia ne dă 410 mm. pe an.

POPULAŢIUNEA trece de 65,000 locuitorĭ. Ea se compune din Românĭ, Bulgarĭ, Ruşĭ, Turcĭ, Tătarĭ, Armenĭ, Grecĭ, Ebreĭ, Germanĭ şi diferite alte naţionalităţĭ.

IMPĂRŢIRI ADMINISTRATIVE. Se împarte în patru plăşĭ: *Tulcea*, cu reşedinţa în *Caldoi*;—*Babadag*, cu reşedinţa în *Babadag*, — *Măcin*, cu reşedinţa în *Măcin* şi *Sulina*, cu reşedinţa în *Sulina*.

ORAŞE. *Tulcea* (16,000 loc.). Situat pe Dunăre. Port comercial şi capitala judeţuluĭ, Are un gimnaziŭ real, o şcoală primară de băeţĭ şi una de fete, două şcolĭ private bulgăreştĭ, două greceştĭ şi una israelită.

Este reşedinţa regimentuluĭ 5 de linie şi a escadronuluĭ 3 de tren. Are un cheiŭ de piatră pe malul Dunăreĭ, treĭ cazarme şi două spitalurĭ. Reşedinţa tribunaluluĭ, prefectureĭ şi altor autorităţĭ. Spre Est se află capul *Dâmbul-Horeĭ*, unde regele a pus fundamentul unuĭ monument comemorativ pentru amintirea ocupăreĭ Dobrogeĭ de Românĭ. In apropiere ce află muntele *Bestepe*

www.dacoromanica.ro

(cincĭ vîrfurĭ). O legendă locală spune că valurile măreĭ scăldaŭ altă dată poalele acestuĭ deal.

Bab d ıg (2,500 loc.) spre Sud-West de lacul cu acest nume. Altă dată mult maĭ important.

Măcin (altă dată *Arubium*) (3.000 loc.) pe Dunăre în dreptul oraşuluĭ Brăila. Se presupune a fi vechiul Axiopolis.

Sulina (3,000 loc.)[1]) la îmbucătura braţuluĭ cu acest nume. Port important pe Dunăre. Asest oraş la 1854 a fost distrus de vice-amiralul Parker. Port de multă însemnătate pentru ţara noastră. Este vizitat pe fie-care de peste 6000 bastimente comerciale. Are câte-va şcolĭ primare, un spital, maĭ multe ateliere pentru repararea bastimentelor şi maĭ multe alte edificiĭ frumoase.

Isaccea (altă dată *Naviodunum*). (5,000 loc.)[2]) pe Dunăre, la West de Tulcea.

Altă dată capitala Dobrogeĭ. Prin prejur se cultivă tutun. Vinurile sunt de bună calitate. Se produce multă miere şi ceară.

Chilia-Vechiă (1,800 loc.) *Mahmudia* (1,400 loc.) cel d'întâiŭ pe braţul Chilia, cel d'al doilea pe braţul S.-George, sunt orăşele puţin importante-

MONUMENTE ŞI LOCALITAŢĬ ISTORICE. La acest judeţ s'aŭ găsit urme de cetăţĭ, care atestă dominaţiunea Romanilor în timpurile antice. Pe dealul Dàmbul Horeĭ (lângă Tulcea) a existat odată o cetate tare; Lângă comuna Niculicel s'a constatat existenţa unuĭ templu al Romanilor. Lângă comunele Ghecet şi Bugeac s'aŭ întâmplat lupte marĭ între Ruşĭ şi Turcĭ în răsboiul din 1877.

CĂI DE COMUNICAŢIUNE. Din acest punt de vedere

1) *Nazarattean* Notiţe istorice şi geografice asupra Dobrogeĭ.
2) Impreună cu populaţia flotantă poate să se se urce la 600 locuitorĭ.

www.dacoromanica.ro

judeţul Tulcea este încă foarte înapoiat. Nu se poate nota până acum de cât şoselele *Tulcea-Isaccea;—Tulcea-Măcin* şi *Tulcea-Babadag;* restul comunicaţiunilor se face pe drumurĭ primitive [1]).

CONSTANŢA

(MARCA O BARCĂ CU PANZE)

SITUAŢIUNE, LIMITE. Acest judeţ se află coprins între judeţul Tulcea, la Nord;—Marea Neagră la Est;—Bulgaria la Sud;—judeţul Ialomiţa şi parte din judeţul Brăila la West. Marginea despre Nord coincide cu marginea de Sud a judeţuluĭ Tulcea;—cea de Est e formată de ţărmul măreĭ, de la satul Sinoaia şi până la satul Ilanlîc (ceva maĭ la Sud de acest sat);—c a despre Sud, o linie convenţională, care pleacă de la satul Ilanlîc şi se termină lângă oraşul bulgăresc Silistra în Dunăre; în sfîrşit cea de la West e formată de Dunăre, care din acest punt se îndreptează spre Nord până lângă satul Pecineaga.

SUPRAFAŢA e de 6796 km. p., saŭ 679,600 hectare.

DEALURI. Terenul acestuĭ judeţ este maĭ pretutindenĭ accidentat de dealurĭ, carĭ nu sunt alt-ceva de căt o continuare a dealurilor din judeţul Tulcea şi carĭ la Sud se confundă cu ultimele ramificaţiunĭ ale masivuluĭ balcanic. Cele maĭ înalte din aceste dealurĭ formează un şir neîntrerupt de-a lungul ţĕrmuluĭ dunărean şi avênd numirĭ deosibite: *Drăgaica*, la Nord de comună Topal;—*Albajor* (205 m.), la Sud-Est de precedentul;—*Deucetepe* (127 m.), la Est de Cerna-Vodă;—*Săhata* (160 m.), la Sud-Est de Raşova şi altele. Maĭ la Sud de Medjidie se află un masiv aproape circular,

1) In timpurile din urmă s'a început construcţiunea altor şosele.

www.dacoromanica.ro

din carĭ se desfac alte culmĭ neregulate, carĭ se îndreptează maĭ în tóte direcţiunile. In genere însă toate dealurile îşĭ menţin înălţimea, afară de cele ce merg spre mare şi carĭ se micşorează din ce în ce până ce se confundă în ţĕrmul mărei.

Ape. Cursurile de apă din acest judeţ sunt de mică importanţă. Ele urmează două direcţiunĭ; una spre Est saŭ Sud-Est, aruncându-se în mare, saŭ prin iferitele lacurĭ după ţĕrmul sĕŭ: cea-l'altă spre West cu destinaţiunea în Dunăre. Printre cele d'întâiŭ se deosibeşte: *Tasăul*, care vine din judeţul Tulcea, curge spre Sud-Est şi se varsă în lacul ce poartă această numire. Printre cele alte deosebim pe cele următoare: *Roman*, format de origină din două braţe, curge spre Est şi se aruncă în Dunăre la Nor de lacul Hicu-Saraiu. *Boacicul*, care izvorăşte spre Est de dealul Alabajor, înconjură acest deal, curge apoĭ spre Sud-West şi se varsă în Dunăre la jumătate distanţă între Cernavodă şi Topal. *Cerna-Vodă*, (Kara-su, apa neagră), esé din lacul ce poartă acest nume, şi se aruncă în Dunăre, lângă oraşul Cernavodă. *Carnargicul* şi *Musabeĭ* care vin despre Sud şi se varsă, cel d'întâĭ la Est, cel d'al doilea la West de Raşova.

Lacuri. Lacurile din judeţul Constanţa sunt mult maĭ puţin importante prin întinderea lor de cât cele din judeţul Tulcea. Ele se împart de asemenea în două grupurĭ: cele după lângă ţĕrmul Dunăreĭ. Printre cele d'întâĭ deosebim următoarele: *Tasăul*, situat la West de promontoriul Midja, care primeşte rîul cu această numire;—*Kanarkivi*, ceva maĭ la Sud de precedentul:—*Tuzla*, la Sud de oraşul Constanţa:—*Mangalia*, imediat la Sud de oraşul ce poartă această numire. Printre cele după lângă ţĕrmul Dunăreĭ deosebim următoarele: *Gărlici*, lângă satul Gărlicĭ, la Sud de comuna Dăenĭ; —

www.dacoromanica.ro

Hi u-Saraiu, la Nord de Hârşova: *Cernavoda*, spre Sud-Est de oraşul Cernavodă: — *Mârlenĭ*, *Oltina* şi *Gârliţı*, între Raşova şi Silistra.

Clima Judeţul Constanţa are clima maĭ caldă ca orĭ care alt judeţ din România, atât din cauză că e aşeḑat maĭ la Sudul Românieĭ càt şi din cauză că e sub influenţa măreĭ Negre. Mijlocia temperatureĭ anuală la Constanţa este aproape de 11°. De observat este că iarna e maĭ caldă aci ca orĭ unde în ţară avênd mijlocia de—18°, iar vara nu este arḑĕtoare, mijlocia vereĭ fiind+21°. Cea maĭ înaltă temperatură observată a fost +36° şi cea maĭ coborêtă—20°7. Vêntul dominat este Nord, Sud şi Nord-West, iar crivĕţul este puţin cunoscut. Ploaia anuală 420 m.m.

Populaţia nu trece de 65,000 locuitorĭ carĭ se compune din Românĭ, Bulgarĭ, Ruşĭ, Turcĭ, Tătarĭ, Armenĭ, Grecĭ, Ebreĭ, Germanĭ şi alte naţionalităţĭ.

Împărţiri administrative. Se împarte în patru plăşĭ: *Constanţı* cu reşedinţa în *Caramurat; Megidia* cu reşedinţa în *Megidia; Mangalia* cu reşedinţa în *Mangalia* şi *Silistra nouă* cu reşedinţa în *Ostrov*.

Oraşe. *Constanţa*. 7,000 locuitorĭ. Port maritim. Capitala judeţuluĭ. Reşedinţa diviziuneĭ militare din Dobrogea şi a statuluĭ sĕŭ major, precum şi a celor alte autorităţĭ judeţene. Are o şcoală normală de băeţĭ o şcoală primară de băeţĭ şi una de fete.

In timpurile din urmă acest oraş a devenit european prin noile edificiĭ ce s'aŭ clădit. Singura staţiune balneară maritimă a ţăriĭ. Important pe la sfêrşitul veaculuĭ de mijloc, pe când înflora comerţul Genovezilor. Astă-ḑĭ este una din staţiunile vapoarelor care circulă Odesa saŭ Galaţĭ şi Varna-Constantinopole. Cap de linie al drumuluĭ de fier.

www.dacoromanica.ro

Cerna-Voda (3,000 loc.) Spre West de Constanţa, pe Dunăre. Port pe Dunăre.

Medjidia. Situat între Cernavodă şi Constanţa.

Mangalia (altă dată *Callatis*). (2,500 loc.). Al doilea port maritim din acest judeţ, situat spre Sud de Constanţa.

Hârşova (3,000 loc.) *Ostrov* şi *Guzgan*, puţin importante.

MONUMENTE ŞI LOCALTĂŢÎ ISTORICE. Constanţa numită de Turcî Kiustenge, se crede a fi fondată de Constantin cel mare, care 'ĭ-ar fi dat numele fiiceĭ sale. In acest loc a existat altă dată oraşul *Tomi* locul de exil şi mormîntul luĭ Ovidiu. De curînd s'a ridicat statuea acestuĭ poet.—*Guzgan*, o cetate vechiă, înconjurată de dealurĭ, se maĭ numeşte şi cetatea luĭ Pelivan. Se maĭ deosibesc încă: reduta *Baba-pasa*, pe Dunăre lângă comuna Satu-noŭ, precum şi *Cetatea luĭ Adam*, numită de Turcĭ *biserica luĭ Adam*, care este o mare movilă de piatră. *Valul luĭ Traian* începe de la Cernavodă şi se întinde până la Constanţa pe la Sud de calea ferată şi paralel cu dênsa. Un alt val de piatra se întinde de asemenea pe lângă Dunăre până la Cernavoda.

CĂĬ DE COMUNICAŢIUNE. Calea ferată *Carnavoda — Constanţa*, pe o distanţă do vre-o 66 km., stabileşte legătura între Dobrogea şi restul ţăreĭ prin podul de la Feteştĭ. Se maĭ deosibeşte încă şoseaua naţională de la Constanţa la Babadag, unde se uneşte cu şoseaua, care merge la Tulcea. O altă şosea judeţeană merge spre Sud până la Mangalia.

www.dacoromanica.ro

CAP. X

ŢĔRILE ROMÂNE TRANSCARPATINE

Sub această denumire se înţelege toată regiunea coprinse între cele două laturĭ ale Carpaţilor Orientalĭ şi cursul Tiseĭ.

Această parte din antica Dacie traiană se află astă-ḑĭ sub stăpânirea Coroaneĭ Austro-Ungare. Numirile teritoriale ale celor patru ţinuturĭ ce compun această regiune se conservă încă şi astă-ḑĭ, cu toate că, in timpurile din urmă, s'a făcut o nouĕ împărţire administrativa.

Aceste ţinuturĭ sunt: *Transilvania* (Sieben Bürgen Erdely Orszaz, Ardeal); coprinsă în trapezul Transilvan; iar împrejurul Tiseĭ, *Maramureşul*, (Marmaţia) la Nord: ţinutul *Crişuluĭ* la Vest;—Banatul Temişaneĭ la Sud-West.

Relieful soluluĭ. Vĕḑut din înălţimea aeruluĭ întreaga regiune prezintă un aspect foarte variat. Ea se află dominată de cele patru laturĭ cu nişte lanţurĭ de munţĭ, care proectează văile lor către centru. Laturea de Est şi cea de Sud sunt formate de însuşĭ lanţul Carpaţilor românĭ de la munţiĭ Dorneĭ şi până la munţiĭ Mehedinţuluĭ, formând frontiera despre România. La-

www.dacoromanica.ro

tuiea de Nord e formată de lanţul important al munţilor Rodniei, care se intind printre Tisa si Sameş; iar cea de W st de masivul Biharuluĭ cu nenumĕratele sale ramurĭ de la Sameş şi până la Mureş şi de munţiĭ Retezatuluĭ de la Mureş şi până la Jiu. Coprinsă ast-fel între patru zidurĭ, formate de lanţurĭ de munţĭ aproape neîntrerupte, această regiune constitue ceea-ce am putea numi trapezul transilvan.

Suprafaţa acestuĭ trapez este brăzdată de lanţurĭ de munţĭ şi văĭ adâncĭ, care se proectează spre centru într'un mod foar.e neregulat; cu toate astea se poate determina patru planurĭ, ce se ating pe două liniĭ, aprope perpendiculare, care se întretaie la confluenţa Arieşuluĭ cu Mureşul.

Cursul Mureşuluĭ, care strĕbate mijlocul Transilvanieĭ de la West la Est, constitue prima din aceste liniĭ. Pe această linie apele vin pĕreche în direcţie generelă de la Nord şi de la Sud.

A doua linie, este maĭ importantă de cât linia Mureşuluĭ. Ea este formată de confluenţele marĭ din regiunea transilvană, căcĭ pe această linie confluează Oltul cu Sibiul maĭ întâiŭ, apoĭ Mureşul cu Arieşul şi în fine Someşul mare cu Someşul mic.

Din cele expuse lesne se pricepe ca înălţimile predominate fiind de cele patru părţĭ, cursurile de apă ce străbat văile confluează în interiorul regiuneĭ şi se scurg apoĭ spre Tisa prin canalul Mureşuluĭ şi Sameşuluĭ şi în Dunăre prin Olt. Toate aceste treĭ rîurĭ 'şĭ-aŭ săpat deschizĕturĭ adêncĭ prin munţĭ, formând trecĕtorĭ.

Dincolo de trapezul transilvan relieful soluluĭ se schimbă. Aşa, regiunea Maramureşuluĭ, situată tocmaĭ la Nordul trapezuluĭ, este dominată în partea de Est la lanţul Carpaţilor *Negri* şi de ramurile acestora până la rîul Agui mare; iar de aci până în Someş solul de-

www.dacoromanica.ro

vine aproape de tot şes. Di această cauză partea şesă este acoperită aproape veşnic cu mlaştinĭ şi ape stătătoare, adese-orĭ foarte întinse şi pe unele locurĭ perpetue.

Rîurile ce străbat această regiune aŭ un curs încet; albia lor se umple repede şi iarăşĭ foarte lesne se revarsă. De multe orĭ chiar, ele 'şĭ schimbă cursul şi înnaint ază atâta de greŭ către Tisa, în cât adese-orĭ nu parvin chiar a o ajunge.

Acelaş aspect se presintă ochiuluĭ şi în restul ţinutuluĭ coprins între Şomeş, Tisa şi lanţul Bihoruluĭ. Incepênd de la ţărmul Tiseĭ solul se ridică foarte încet, păstrând o complectă orizontalitate până la o mare distanţă spre Est.

Cu cât ne apropiem însă de limita trapezuluĭ cu atât panta devine maĭ repede.

Ast-fel, această regiune se prezintă sub forma unuĭ şes întins şi uniform, aproape orizontal, pe care vederea, orĭ încotro s'ar intoarce, nu întâlneşte nicĭ un accident, nicĭ cea maĭ mică ondulaţiune care să întrerupă un şes ce pare fără marginĭ.

Orizontalitatea acesteĭ regiunĭ, până la o mare distanţă de Tisa, este causa care face că chiar cursurile de apă cele maĭ voluminoase, ce curge către dânsul nu isbutesc în tot d'auna să ajungă până la confluenţă. Ţărmiĭ acestor râurĭ fiind de ordinar micĭ şi neînsemnaţĭ pe dată ce es din Transilvania de altă parte repeziciunea ce prezintă în cursul lor superior, face ca, o dată ajunse în câmpie, apele lor să se grămădească de o dată, apoĭ să se reverse peste malurĭ, formând bălţĭ şi mlaştine foarte întinse, pe care trebue să le străbată cu multă greutate, pentru ca să poată ajunge să se întrunească cu Tisa.

Ast-fel sunt rîurile care isvoräsc din munţiĭ situaţĭ în Nord-Vestul Transilvanieĭ, care n'ajung de cât foarte

www.dacoromanica.ro

anevoe până la Tisa, cum sunt Bereteul şi Crişul repede; iar rîurile Sameşul, Crişul mare şi Mureşul etc., ajung la destinaţie, străbătând în calea lor ţinuturĭ întinse şi acoperite cu mlăştinĭ şi bălţĭ. Tot acesteĭ orizontalităţĭ a soluluĭ se datorează pe de o parte mlaştinele neîntrerupte, ce se întind d'a lungul Tiseĭ, începând de la eşirea eĭ din Maramureş şi până la îmbucătură: iar pe de alta desele schimbărĭ de albie a diferitelor cursurĭ de apă, care se ramifică şi se subdivide, spre a forma reţele întinse şi complicate, care, neprezentând de cât o scurtă durată nu se pot fixa difiniv pe cartele geografiice. In sfârşit tot acesteĭ orizontalităţĭ a soluluĭ se datorează şi imensele inundaţiunĭ, la care, este expusă întreaga regiune, pentru că, când Tisa, dimpreună cu numeroşiĭ sĕĭ afluenţĭ, se umflă prin topirea zăpezilor din munţĭ, saŭ prin căderea unor ploĭ numeroase, toate aceste rîurĭ, lacurĭ şi mlaştine se unesc prin plusul de de apă ce ese din albia lor, transformând ast-fel întregul şes al Tiseĭ într'o baltă neîntreruptă, pe toată întinderea rîuluĭ începând de lângă confluenţa cu Agul mare şi până în Dunăre. Ea coprinde într'însa şi ţinutul udat de cursul inferior al Timeşuluĭ.

MUNŢII. Partea de Nord a Transilvanieĭ, dincolo de Tisa, este dominată de munţiĭ *Negriĭ*, cunoscuţĭ şi sub numele de Carpaţiĭ centralĭ. Eĭ vin din Galiţia şi se continuă spre Sud-Est, până la origina Bistriţeĭ oferind vîrfurĭ înalte ca *Duha*, *Cputa*, *Cernahora*, *Horlova* etc.

Acest lanţ trimete de o parte şi de alta ramurĭ importante. Cele despre West se perd în valea Tiseĭ şi protectează văile afluenţilor sĕĭ: pe când cele din partea opusă se pierd în valea Prutuluĭ.

Munţiĭ *Rodneĭ*, formează un lanţ aproape perpendicular pe lanţul munţilor Negriĭ. Eĭ încep la confluenţa Bistriţeĭ cu Dorna şi se întind printre Tisa şi Somer, proec-

www.dacoromanica.ro

tând ramura *Ţibleşuluĭ* până la vârful *Rus·liilor* şi aceea a *Vihorlatuluĭ* maĭ spre West.

In partea de Est, Carpaţiĭ proectează în Transilvania ;

1) Munţiĭ *Bistriţiĭ transilvane*, situaţĭ la Sud de munţiĭ Rodneĭ oi coprinşĭ în re Ilva, Sameş, Bistriţa, transilvană şi Dorna ; — 2) Munţiĭ *Călimanuluĭ*, coprinşĭ între Dorna, Bistriţa transilvană, Mureş, Topliţa şi Neagra (afluente al Bistriţeĭ moldovene ; — 3) Munţiĭ *Ghergiuluĭ*, situaţĭ la Sud de munţiĭ Călimanuluĭ, cu care se leagă prin vîrful *Negru*. Eĭ pleacă din acest punt şi se întind spre Sud, până în culmea Lahovaşuluĭ, prin care se leagă cu munţiĭ Ciculuĭ : — 4) Culmea *Lahovaşuluĭ*, trece prin sorgintele Oltuluĭ şi Mureşuluĭ ; — 5) Munţiĭ *Ciculuĭ*, situaţĭ la Sud de munţiĭ Gheigiuluĭ. Eĭ încep din culmea Lahovaşuluĭ, şi se termină la sorgintea rîuluĭ Uz. Se află coprinşĭ între Bicaz, Domuc, Trotuş şi Uz de o parte şi între Olt de cea l'altă ; — 6) Munţiĭ *Cazonuluĭ*, care nu sunt alt-ceva de cât o continuare n muntilor Ciculuĭ. Eĭ încep de la sorgintea rîuluĭ Uz şi se îndrepteeză msĭ întâiŭ spre Sud, apoĭ spre Est până ce se leagă cu munţiĭ Oituzuluĭ. Aceştĭ munţĭ prezintă urme vulcanice în muntele *Puturos*, unde se simte încă şi astă-zĭ emanaţiunĭ sulfuroase şi la piciorul căruia se află craterul Sf. Ana.

Muntele *Ostoros*, este un nod orografic important. El servă de legătură între munţiĭ *Gurgiuluĭ*, care se întind printre Mureş şi afluen.ele sĕŭ Gurghiul şi între munţiĭ *Hârghiteĭ*, care se întind spre Sud printre Olt şi afluentele sĕŭ Bêrghiaş. Tot din acest munte, (Ostoros) pleacă spre Sud munţiĭ *Perşanĭ*, străbătuţĭ de Olt pe la defileul Racoş.

In partea de Sud Carpaţiĭ trimet spre Mureş diferite culmĭ care se întind pâne la ţărmul acestuĭ rîŭ.

Cele două sisteme muntoase care acoperă această în-

www.dacoromanica.ro

treagă regiune sunt munţiĭ *Sebeşuluĭ*, spre Est de rîul Sebeş şi munţiĭ *Mureşuluĭ* spre West de dînsul.

Laturea de West a trapezuluĭ se ridică maĭ întâiŭ prin munţiĭ *Retezatuluĭ*, care se continuă puţin prin munţiĭ *Ruscaĭ*, până în Mureş şi apoĭ prin importantul masiv al *Bihoruluĭ*, care se termină în ţărmul Someşuluĭ, trimiţând ramurĭ în toate direcţiunile şi servind drept linie despărţitoare între apele Crişuluĭ, Someşuluĭ şi Mureşuluĭ.

Intre Mureş şi Someş se întinde o întreagă regiune de înălţimĭ, sub denumirea de dealurile *Clujuluĭ*, lăsând în spre Sud câte-va şesurĭ maĭ întinse, ceea-ce a făcut ca această parte a Transilvanieĭ să se numească *Câmpia*, pe când dealurile situate la Sud de Mureş, fiind pretutindenĭ păduroase, a făcut că această regiune să se numească *Pădurea*.

In ţinutul Timeşuluĭ se află un masiv important, numit masivul *Banatuluĭ*, avend că nod orografic pe muntele *Semenic*, de unde izvorăşte Timeşul. Acest masiv 'şĭ întinde ramurile sale până la ţărmul Dunăreĭ şi se leagă cu Carpaţiĭ prin lanţul munţilor *Negriĭ* (din Banat) situaţĭ între Cerna şi afluentele seŭ Mehadiţa.

CURSURI DE APA. *Basinul Tiseĭ*. Cea maĭ mare parte din apele regiuneĭ transcarpantine se întrunesc în diferite punte, spre a forma basinurile Tiseĭ şi al Timeşuluĭ, cel d'întâiŭ cu mult maĭ considerabil.

Tisa este rezervoriul care primeşte toate apele din întreaga regiune, (afară de Timeşul). El este mărginit spre West de un şes întins şi unit care 'l separă de Dunăre. Acest şes se întinde ast-fel până la Nord, în dreptul oraşelor Buda-Pesta, Hathan şi Erlan. De aci încep a se arăta ramurile Carpaţilor centralĭ, care se ridică cu cât înaintăm spre Est; apoĭ urmează Carpaţiĭ Negriĭ, care încep a defini conturul basinuluĭ în direc-

www.dacoromanica.ro

ţiunea despre Nord-Est. In partea de Est marginile basinuluĭ Tiseĭ sunt definite de munţiĭ Bistriţeĭ, aĭ Călimanuluĭ aĭ Gherghiuluĭ, aĭ Lahovaşuluĭ şi aĭ Hărghiteĭ. In fine spre Sud se mărginesce cu munţiĭ şi dealurile ce despart basinul Mureşaluĭ de acela al Oltuluĭ, al Jiuluĭ şi al Timeşuluĭ.

Basinul superior al Tiseĭ este dominat aşa dar de munţĭ şi dealurĭ, ramificaţiunĭ ale Carpaţilor Negriĭ, şi ale munţilor Rodneĭ. Rîul Tisa isvorăşte din munţiĭ Negri prin două braţe, care curg în direcţiunĭ opuse, până la întrunirea lor. Cel d'întâiŭ vine despre Nord şi se formează el însuşĭ din două pârae, dintre care unul ese din muntele Turbata, iar cel-l'alt din muntele Cerna. Acest braţ se numesce *Tisa Neagră*. Al doilea pleacă din muntele Pietros situat imediat la Nord de muntele Hovîrla, curge spre Nord-West sub numele de *Tisa alba*. Ambele se reunesc la Körösmezo.

Ast-fel formată, Tisa curge maĭ întâiŭ spre Sud-West pe o vale îngustă, dar foarte locuită, printre munţiĭ Swidoweĭ de partea dreaptă şi muntiĭ Pietros şi a Rahăuluĭ de cea stângă. In apropiere de satul Ronnapoiana se întâlneşte cu Vizăul, şi se îndreptează spre West-Nord-West, până la Hust; apoĭ spre West până la confluenţa sa cu Someşul. De aci se îndreptează iarăşĭ spre Nord-West până la Hölmetz în dreptul oraşuluĭ Muncaciu; apoĭ spre Sue West până la Szolnok şi în fine spre Sud, până la Titel, unde se varsă în Dunăreĭ

In cursul sĕŭ Tisa udă următoarele localităţĭ maĭ deosebite:

Pe dreapta. Körösmezo, Rahăul, Ticeul, Hust. Uilac; trece pe lângă Hölmetz, şi udă Tokaĭ, Szolnok, Ciongrud, Szeghedin şi Titel; iar pe stânga, Răhăul-Ocneĭ, Sigetrl, câmpu-Lung, Viscul, Nem-ni, St. Martin şi altele multe, însă de o maĭ mică importanţă.

www.dacoromanica.ro

Până la întrunirea celor două braţe, Tisa se prezintă sub forma torenţială. Ea aci începe a'şĭ forma un şes maĭ întâĭ foarte îngust; dar care se lărgeşte treptat.

La Hust însă acest şes se îngustează din noŭ, diu causa apropiereĭ munţilor Vihorlatuluĭ de partea stângă şi aĭ Cidăuluĭ de partea dreaptă, şi prin deschizătura ce 'şĭ-a format în acest punct, Tisa ese din Maramureş şi dă imediat în câmpia unde şesul devine de o dată vast, unit şi acoperit îm mare parte numaĭ de lacurĭ şi mlaştine numeroase. Această uniformitate se continuă ast-fel până la vărsarea sa în Dunăre.

Lungimea Tiseĭ este de 1358 [1]) km. Este cel maĭ mare afluent al Dunăreĭ şi maĭ lung de cât mare parte din fluviile Europeĭ. Lărgimea Tiseĭ variază foarte mult. La Uilak ea este de 80 m., la Tocai 100 m., la Szolnok 140 m., la Szeghedin 230 m., la *Feldioara* 400 m., şi la Titel 250 m.

La Tocaĭ abia se măsoară o adâncime de 2 m., la Szolnok de 3 m,. la Szeghedin de 6 m., şi la Titel de 3 m.

In cursul de mijloc şi inferior, pe unde curge paralel cu Dunărea, albia sa este cu 9 m., maĭ jos de cât aceea a Dunăreĭ.

Inclinaţiunea albieĭ sale este relativ destul de repede între Syget şi Hust; începênd însă de la Nimenĭ şi până la îmbucătura sa, panta sa nu prezintă o înclinaţiune maĭ mare de cât 0 m. 04 pe kilometru.

Tisa este un rîŭ navigabil; rolul sĕŭ va fi cu mult maĭ important cân va fi canalizat.

La Syget începe a fi navigabil, şi la Szolnok sunt chiar vase grele până la 8000 de cântare. Vapoarele pot circula până maĭ sus de Tokaĭ.

1) După Chavanne şi Umlauft.

www.dacoromanica.ro

In tot cursul sĕŭ, începênd de la *Holmetz* şi până la vărşarea sa, ţărmurile acestuĭ rîŭ sunt în general foarte micĭ. Din această causă provin atât inundaţiunile la care este expus adese-orĭ, cât şi mulţimea de mlaştinĭ ce se află de-a lungul sĕŭ.

Printre afluenţiĭ Tiseĭ, care străbat întreaga Transilvanie însemnăm pe următoriĭ.

1. *Someşul*, care ocupă partea septentrională a trapezuluĭ transilvan.

Acest riŭ ea naştere din Alpiĭ Rodnicĭ, în special din pasul Rodneĭ. Se îndreptează de la Est spre West făcênd maĭ multe coturĭ, până la confluenţa sa cu *Agrişul;* apoĭ spre Nord-West şi Nord până la vărsarea sa în Tisa. In cursul sĕŭ el udă: Rodna nonă Rodna veche, Năsăud, Betlean, Suteag, Deej, Gibăul, Satu mare şi alte localităţĭ maĭ puţin importante.

In partea sa superioară *Someşul* se strecoară prin re munţĭ, carĭ 'ĭ servesc drept malurĭ. până la îmbucătura Salveĭ, unul din afluenţiĭ sĕĭ; de aci intră în şes urmându-şĭ ast-fel calea până la întâlnirea sa cu Tisa.

Pe acest rîŭ se află două strâmtorĭ remarcabile: una imediat înainte de confluenţa sa cu Ilva, iar cea-l'altă la Gibăŭ, unde se întâlneşte cu *Agrişul.*

In cursul inferior ţĕrmul stâng, începênd maĭ la Sud de *Satu mare* şi până la confluenţa sa cu *Crasna* este acoperit cu mlăştinĭ foarte întinse, cara împiedică circulaţiunea.

Lungimea Someşuluĭ este de 260 km.

Printre afluenţiĭ maĭ importanţĭ însemnăm:

Pe partea stângă.

Bistriţa transilvană, care izvorăşte din muntele Bistricioara. Curge printr'o vale îngustă şi adâncă şi confluenţează, ceva maĭ spre Est de *Bethlean.* Udă oraşul Bistriţa.

www.dacoromanica.ro

Someşul mic, care la sorginte se formează din două ramurĭ, *Someşul rece* şi *Someşul cald*. Ambele izvorăsc din munţiĭ Bihoruluĭ.

Someşul mic, udă oraşul Gilăŭ, Cluj, Gherla şi la îmbucătura sa Deej.

Almaşul, care curge la Nord de Someşul cald.

Agrişul care izvorăşte maĭ la Nord de Almaş, curge paralel cu acesta şi se aruncă în Someş la Est de oraşul Gibăŭ.

Şilagul, care se strecoară printre ramurile Meseşuluĭ.

Crasna, care ese din vârful Plopişuluĭ şi curge de la Sud spre Nord.

Pe partea dreaptă Someşul nu primeşte de cât un singur afluent de oare-care importanţă, *Lăpuşul*.

2. *Mureşul*. Basinul acestuĭ rîŭ ocupă cea maĭ mare parte din Transilvania. Inălţimile care mărginesc acest basin spre Nord sunt formate de dealurile Clujuluĭ şi Bistriţiĭ.

Mureşul isvorăşte din culmea Lahovaşuluĭ, la răsărit de muntele Măguşa. O ramură pleacă din muntele Ostoros. Curge maĭ întâĭ spre Nord până la Salomaş, apoĭ spre Sud-West până aproape de Deva şi în fine spre West până maĭ dincolo de Arad. De aci se desparte în două ramurĭ, dintre care cea despre Nord continuă direct spre Westi până la Szeghedin, unde se uneşte cu Tisa, iar cea despre Sud numită *Arania*, se îndreaptă spre Sud-West. pênă maĭ la Nord de Ada, unde iarăşĭ se uneşte cu Tisa.

Udă oraşele Reginul, Oşorheiul (Tîrgu Mureşuluĭ). Alba Julia, Deva, Dobra, Aradul, apoĭ, pe braţul septentrional, Makŭul şi Szegedin.

Lungimea acestuĭ rîŭ este de vre-o 700 km.

De la izvorul săŭ şi până la Salomaş Mureşul curge printre munţĭ: de aci şi până la Deva. valea sa îngustă

www.dacoromanica.ro

este mărginită de munţi, unde se formează un defileŭ lung de vre-o 25 km. De aci valea se maĭ lărgeşte şi munţiĭ ce'l înconjoară de o parte şi de alta, sunt maĭ depărtaţĭ de ţărm. Inainte de a eşi din Transilvania Mureşul străbate un al doilea defileŭ, lung de vre-o 10 km. apoĭ intră în câmpia Banatuluĭ.

Printre afluenţiĭ ce formează basinurile secondare însemnăm: Pe dreapta, *Arieşul* (Aurariul), care ea naştere din munţiĭ Bihor, se îndreptează spre Est pe lângă oraşul Lupşa, apoĭ spre Nord-Est, până la Turda, şi apoĭ spre Sud până la confluenţa sa cu Mureşul. S' uneşte cu *Abrudul* (Zeniciul), Aurariul mic, şi altele. *Ompoele*, care vin din munţiĭ Abruduluĭ, şi confluează lângă Alba Julia.

Pe stânga: *Gurghiul şi Nirădul*, în basinul superior; apoĭ *Târnava mică* unită cu *Târnava mare*, care ia naştere din muntele Ostoros, Ambele curg spre West până la Blaj unde se întâlnesc. In acest basin se află oraşele Odorheiul, Sighişoara, Elisabethstadt, Mediaş şi Blaj. *Sebeşul* izvoraşte din muntele Cindrel, şi curge în direcţie generală spre Nord până la confluenţa sa cu Mureşul în apropiere de oraşul Mühlbach *Streiul* izvorăşte din muntele Bătrâna şi curge în genere tot spre Nord până la îmbucătura sa. Intre Hatzeg şi confluenţa sa, acest rîu prezintă unul din şesurile cele maĭ întinse din Transilvania. Se uneşte cu *Streiul pietros* şi cu *Banița*,

Afară de aceştĭ influenţĭ, oare-cum maĭ importanţĭ, Mureşul maĭ primeşte în partea dreaptă pe: *Toplița*, *Luța* şi *Lodoşul*; iar în cea stângă pe *Cerna*, *Dobra* şi altele maĭ micĭ.

3) *Crişul*. Intregul basin este format din 4 basinurĭ secondare: *Crişul alb*, *Crisul negru*, *Crişul repede* şi *Bereteul*. Dintre acestea Crişul alb este acela care domină

www.dacoromanica.ro

pe cele-l'alte, atât prin întinderea cursuluĭ sĕu, cât şi prin volumul apelor sale.

Crişul alb. Ia naştere din munţiĭ Bihoruluĭ trece maĭ spre Nord de *Cristioara*, curge maĭ apoĭ spre West şi Nord-West până la confluenţa sa cu Crişul repede, apoĭ spre West şi Sud-West până la întrunirea sa cu Tisa, lângă oraşul *Ciongrad*.

Udă următoarele localităţĭ maĭ importante: Cristioara, Bradul, Baia de Criş, Buttinul Boroş-Sebeş, Bekeşul, Ghioma, Szarwasul şi St-Marton.

In partea inferioară a cursuluĭ sĕu, şi în special pe şesul *Tiseĭ*, marginile acestuĭ râu sunt pline de mlăştini şi revărsările luĭ sunt considerabile.

Crişul alb prezintă o lungime de 400 km.

Afluenţiĭ săĭ de oare-care importanţă sunt:

Pe dreapta *Dezna*, formată din 2 ramurĭ care se unesc lângă oraşul Dezna. Pe stânga *Kicerul*, care izvoraşte din munţiĭ Mlneriferi şi curge spre Nord-West.

Crişul negru. Izvorăşte din munţiĭ Bihor, curge maĭ întâĭ spre Nord-West până la confluenţa sa cu Vidul apoĭ spre Sud-West până la confluenţa sa cu Tuzul şi în fine spre West până la întrunirea sa cu Crişul alb. Crişul negru udă: Vascăul, Belenişul etc.

Lungimea sa este de 275 km.

Crişul repede. Izvorăşte din muntele Dumbrava, se îndreptează maĭ întâĭ spre West şi Nord-West până la Elesd; apoĭ spre West până la Oradia mare, în fine spre West şi Sud-West până la unirea sa cu Crişul alb. Udă oraşele: Barodul mare, Elesd, Oradia mare şi *Sigalomul*. Lângă *Oradia mare* primeşte un braţ, care vine despre Nord, din Bereteu, iar spre West de acest oraş se desparte în două braţe, care se reunesc aproape de confluenţa sa cu Crişul alb, unde se întâlneşte şi cu

www.dacoromanica.ro

canalul principal al Bereteuluĭ, care 'ĭ serveşte actualmente de albie obişnuită.

De la Oradia mare şi până la confluenţă, Crişul repede străbate nişte locurĭ acoperite în tot timpul cu mlăştinĭ.

Afluentul cel maĭ important este *Sebeşul mare* saŭ *Crişul Sebeşuluĭ*.

Lungimea acestuĭ rîu este de 200 km.

Bereteul. Izvorăşte din vârful Plopişuluĭ. Curge maĭ întâĭ spre Nord, apoĭ spre Nord-West până la Mârghita, apoĭ spre West şi spre Sud-Wesl până ce intră în canalul Bereteuluĭ, prin care, 'şĭ trimite apele sale în Crişul Repede.

Udă localităţile Ipul, Mârgita, Merişorul şi Uifalăul Beretuluĭ. Cam pe la jumătatea cursuluĭ sĕu se desface un alt braţ numit tot *Bereteu*, care se perde spre Nord-West prin mlăştinile nesecabile ale acestor ţinuturĭ.

Caracterele hidrograflce ale acestor patru rîurĭ, care formează întregul basin al Crişuluĭ, sunt indentice. Vîrfurile lor, spre a zice ast-fel sunt maĭ toate nişte torente, care curg prin văĭ relativ înguste, şi formează defileurĭ maĭ mult orĭ maĭ puţin importante. Pe dată ce apele lor scapă din munţĭ daŭ de o dată peste un loc şes, ţărmurile lor devin din ce în ce maĭ neînsemnate: ele însuşĭ 'şĭ schimbă cursul, formează diferite braţe, se revarsă cu cea maĭ mare înlesnire şi acoperă tot ţinutul din valea *Tiseĭ* cu bălţĭ nesecabile şi mlăştinĭ permanente. Din acéstă cauză întregul ţinut este expus la inundaţiunĭ frecuente şi pericoloase.

Basinul timeşuluĭ. In partea sa superioară, de la origină şi până la Timişoara, basinul acestuĭ rîu se coprinde între culmea Berşaveĭ, a Zănoageĭ, pasurile Craina şi *Domaşna*, culmea Pietroaseĭ, pasul Porţile de fier ale Transilvanieĭ, munţiĭ Ruscăi, şi dealurile ce se

www.dacoromanica.ro

continuă din aceştĭ munţĭ, prin *Mureş* şi *Bega*, până dincolo de Temişoara; iar în partea sa inferioară acest basin se confundă cu acela al Tiseĭ.

Timeşul izvorăşte din muntele Semenic. El curge maĭ intâiu spre Est, până la satul *Kriva;* apoĭ spre Nord şi Nord-West până la Lugoş; De aci se intoarce spre Sud formând un arc de cerc până ce se varsă în Dunăre, unde formează maĭ multe braţe, dintre care unul, cel maĭ important, confluează lângă oraşul Panciova. Udă oraşele Caransebeş şi Lugoş, trece pe la Sud de Timişoara, iar la imbucătura sa Panciova. Incepând de la Lugoş Timeşul este navigabil. Lungimea cursuluĭ sĕu este de 300 km.

Afluenţiĭ seĭ maĭ importanţĭ sunt:

Hıţegul, Caransebeşul şi *Bistra* mărită cu *Bistra mărului*, pe dreapta, care vin despre Est; şi curg în mod paralel; iar pe stânga *Pogonişul* şi *Berşava* mărită cu Morava, carĭ izvoräsc din masivul bănăţean şi curg tot cam în aceiaşĭ direcţiune.

Printre afluenţiĭ *Timeşuluĭ* putem considera şi pe *Bega* care, de şi se varsă în Tisa, totuşĭ acest rîu curge în cea maĭ mare parte din întinderea sa, pe o aceiaşĭ vale cu *Timeşul*.

Acest rîu izvorăşte din muntele *Poiana-Ruscăĭ*, curge puţin spre Nord, apoĭ spre West până la Timişoara, spre Sud-West până la Beschereciu şi în fine spre Sud, unde se întruneşte prin diferite braţe cu Tisa, cu Dunărea şi cu Timeşul.

Acest rîu curge, afară de cursul superior, printr'o vale mlăştinoasă, din care cauză el şi-a schimbat cursul vechiu. Comunică cu Timeşul prin două braţe. In cursul inferior începînd lângă Timişoara este canalizat.

Udă Făcetul, Monastirea, Ricaşul, Timişoara şi Beschereciul.

www.dacoromanica.ro

Caracterele hidrografice ale Timeşuluĭ şi afluenţilor sĕĭ sunt identice cu acelea ale Mureşuluĭ şi Crişuluĭ.

Afară de rîurile descrise maĭ sus, putem nota încĭ următoarele treĭ rîurĭ, carĭ udă Banatul şi care se varsă în Dunăre.

1) *Caraşul*, care iese din muntele Moşneagul, curge maĭ întâiu spre Nord-West, apoĭ spre Sud-West până la îmbucătură.

2) *Nera*, care izvorăşte din muntele Zănoaga, curge cam paralel cu precedentul şi udă oraşul Biserica albă.

3) *Cerna*, care pleacă din dealul Ars de lângă muntele Sturul, curge spre Sud-Sud-West până la confluenţa sa cu Mehadia, apoĭ spre Sud până la îmbucătura sa lângă Orşova.

Lungimea acestuĭ rîu este de 100 km. Cursul superior aparţine Românieĭ. cursul de mijloc serveşte drept frontieră, iar cel inferior curge pe teritoriul unguresc. Singurul afluente remarcabil este *Mehadia*, care vine din muntele Semenic.

Fase istorice. Numele Ardelion, care se întâlneşte deja la scriitoriĭ bizantinĭ, s'a păstrat până astă-zĭ în românesculĭ Ardeal. Maghiariĭ zic *Erdély Orsag*, adică ţara de dincolo de pădure, *Transilvania*. Numele german *Sybin Burgin* se datorează celor şeapte cetăţĭ înconjurate cu zidurĭ, clădite de emigranţiĭ germanĭ, saŭ cetăţeĭ Sibiu, *Cibin*, Hermanstadt [1].

Inainte de venirea Romanilor, acest ţinut era locuit de Agatirşĭ, iar după ce fu cucerită de Romanĭ, actuala Transilvanie făcea parte din Dacia luĭ Traian, Legiunile luĭ Aurelian aŭ părăsit această provincie la 273 şi atuncĭ începură a năvăli Goţiĭ, Gepiziĭ, Huniĭ, Slaviĭ, Avariĭ şi Pecenegiĭ. La anul 1004 Transilvania

[1] Friederich Umlauft, Oesterreich-ungarisch. Monarchie.

www.dacoromanica.ro

fu cucerită de regele maghiar Ştefan cel Sfînt, care introduse creştinismul şi dădu ţăreĭ Voevozĭ. Sub domnia Flandra şi ocupă această parte. Maĭ târziu păşiră alţĭ coloniştĭ din Harz şi din Turingia, şi numărul acestora crescu într'atâta, în cât coloniştiĭ Germanĭ fură numiţĭ Saxonĭ (Saşiĭ de astă-zĭ). Secuii din Transilvania sunt — probabil — de origiuă maghiară.

Ca şi ceĭ din Dacia ciscarpatină, coloniĭ Romanĭ se găseaŭ amestecaţĭ printre diferitele seminţiĭ ce se aşezară pe rând în acest ţinut. La 1526, când Ungaria se alipi de Austria, Voevodul Ioan Zapolia fu ridicat pe tronul Transilvanieĭ, şi ţara rĕmase principat de sine stătător pînă la 1691. Un moment însă, la 1599 fu cucerită de Mihaiŭ Bravul, dar după uciderea acestuĭ Domn, ea rămase ca şi maĭ 'nainte. Sub Leopold I ea fu supusă de armele austriace şi principele Mihail II Apafi cedă ţara împăratuluĭ, contra unuĭ venit anual. După moartea luĭ Apafi, prin tractatul de la Karlovitz, se recunoscu de Poartă (1699) trecerea definitivă a Transilvanieĭ la Austria. La 1765 fu ridicat la rangul de mare principat. Constituţia eĭ fu aceeaşĭ ca a Ungarieĭ. La 1849 Transilvania fu despărţită de Ungaria, dar la 1867 fu din noŭ unită cu Ungaria.

Ţinuturile din spre Westul Transilvanieĭ suferiră cam aceeaşĭ soartă, cu deosebire numaĭ că pe marginile Tiseĭ, de o parte şi de alta, locuiaŭ în vechime un popor ce se numia Iagiziĭ de neam scitic. Aceste ţinuturĭ apoĭ fiind maĭ expuse, aŭ fost şi maĭ mult invadate de barbarĭ de cât Transilvania.

IMPARŢIRI POLITICE. Actualmente Transilvania este împărţită în următoarele 15 comitate: **Treĭ scaune**, cap. *Sepsi-Sîn-Ghiorghio*;— **Cicul**, cap. *Cic-Sereda*;— **Făgăraşul**, cap. *Făgăraş*; — **Sibiul**, cap. *Sibiu*; — **Târnava mare**, cap. *Sighişoara*; — **Târnava mică**, cap. *Diciö-St-Martin*;—

www.dacoromanica.ro

Turda-Mureş, cap. *Oşorheiu*;—**Turda-Arieş**, cap. *Turda*;— **Clujul**, cap. *Cluj*; — **Bistriţa**, cap. *Bistriţa*; — **Szolnoc-Dobâca**, cap. *Deej*;— **Alba inferioară**, cap, *Alba Iulia*;— **Huniedoara**, cap.. *Deva*;— **Braşovul**, cap. *Braşov*;—**Odorheiul**, cap. *Odorheiu*.

In banat se află următoarele treĭ comitate: **Torontal**, cap. *Beskereciul mare*;— **Timeşul**, cap. *Timişoara*;— **Caraş-Severin**. cap. *Lugoş*.

In ţinutul Crişuluĭ se află următoarele opt comitate: **Ciongrad**, cap. *Szegedin*;— **Cianadul**, cap. *Makău*;—**Arad**, cap. *Arad*; — **Bichiş**, cap. *Ghiula*; — **Bihar**, cap. *Oradia mare*; — **Haiduc**, cap. *Debretzin*; — **Sabolciu**, cap. *Nireghiaza*;— **Sălagiu**, cap. *Zălău*.

In maramureş se află următoarele patru comitate: **Maramureşul**, cap. *Siget*; — **Beregul**, cap. *Muncacĭ*; — **Ugocia**, cap. *Sălăugul mare*;—**Satu mare**, cap. *Satul mare*.

INSTRUCŢIUNEA. Se deosibesc următoarele instituţiunĭ de cultură:

Universitatea din Cluj, fondată în 1873; 10 şcolĭ teologice; 30 gimnaziĭ; 5 şcolĭ reale; 13 şcolĭ normale pentru învĕţătorĭ şi una pentru învĕţătoare, la care trebue să adăogăm şcoalele primare din oraşe şi sate.

JUSTIŢIA. In Oşorheiu (Maroş-Wasarhely) se află o Curte de justiţie supremă, care judecă în ultima instanţă. Prin oraşele marĭ şi în genere prin toate capitalele de comitate se află câte un Tribunal saŭ Curte de justiţie; iar în fie-care capitală de cerc saŭ circonscripţie câte o judecătorie.

PRODUCŢIUNEA AGRICOLA. Prin câmpiile — de şi foarte restrînse — ale Transilvanieĭ, se cultivă tot felul de cereale, maĭ cu seamă prin regiunea Clujuluĭ, valea Mureşuluĭ şi Timeşuluĭ, ţinutul Bârseĭ, etc., carĭ sunt foarte productive. Se cultivă în primul rang porumbul, grâul şi ovĕzul. Orzul şi secara se cultivă pe

www.dacoromanica.ro

o scară maĭ mică. Cânepa, inul şi tutunul se cultivă maĭ pretutindenĭ. Multe poame în jurul Sibiuluĭ.

Cultura viţeĭ se practică pretutindenĭ, afară de ţinutul Făgăraşuluĭ.

Pădurile sunt întinse, dar vîrfurile de munţĭ sunt lipsite de pădurĭ.

In privinţa cultureĭ pământuluĭ 22 % din suprafaţa totală se cultivă cereale; 29 % se cultivă viţa; 37 % pădurĭ şi păşunĭ; iar restul neproductiv.

ANIMALE. Populaţiunea din Transilvania se ocupă foarte mult cu creşterea vitelor cornute. Cea maĭ importantă este creşterea oilor.

PRODUCŢIUNEA MINERALĂ este de mare însemnătate. Transilvania este nu numaĭ ţara cea maĭ bogată din Austro-Ungaria, dar chiar din Europa. Principalele mine de aur sunt la Zlatna, Baia de sus, Abrud, Săcărîmbn, Hondol, Certege, etc. Argintul se estrage de asemenea în cantităţĭ marĭ. Exploatarea mercuriuluĭ, cupruluĭ, plumbuluĭ nu este însemnată; se exploatează, însă ferul, diferite pietriĭ, maĭ cu seamă marmoră în cantităţĭ maĭ marĭ. Lângă oraşele Muncaci şi Cluj (Cojocna) se află cele maĭ importante mine de sare. Se deosibesc de asemenea minele aflate pe lângă oraşele Deej, Praid şi Uioara. Minele de la Turda, exploatate încă de pe timpul Romanilor, sunt închise de la 1860, rămîind numaĭ băĭ de sare.

PRODUCŢIUNEA INDUSTRIALĂ. Industria nu este aşa de înaintatĭ ca prin alte provinciĭ din monarchie. Se lucrează totuşĭ industria pînzeturilor, pălăriĭ, diferite fabricate chimice, pielăriĭ, diferite objecte împletite, căruţărie ordinară, diferite fabricate de fier şi alte metale.

COMERŢUL. Comerţul acesteĭ provinciĭ, care se făcea în mare parte numaĭ cu România, favorizat fiind de regimul liberuluĭ schimb, a scăzut într'un mod sim

www.dacoromanica.ro

ţitor de la decretarea regimuluĭ protecţionist între cele două State.

Camera de comerţ, precum şi diferite alte instituţiunĭ comerciale se află prin toate oraşele marĭ.

ORAŞE. Oraşele principale din regiunea transcarpatină sunt:

Cluj. (Klausenburg, Kolosvar, Claudiopolis, 30,000 loc. capitala Transilvanieĭ şi a comitatuluĭ respectiv. Situat pe Sameşul mic. Universitate, treĭ gimnaziĭ, o şcoală normală pentru învĕţătorĭ şi una pentru fete, teologie, conservator, bibliotecă, muzeu, teatru, etc. Fabrică de postav, hârtie, faianţă, tutun, etc. Târg de caĭ important. In apropiere de Cojocna, mine de sare.

Braşov, (Kronstadt 29,500 loc.) Situat între munţiĭ din ţinutul Bârseĭ, Un gimnaziu superior român, unul luteran şi un altul catolic, şcoală comercială, şcoală reală, şcoală secundară de fete. Oraşul cel maĭ industrial din Transilvania. Fabrică fierul, cuprul şi alte metale. Fabrică de hârtie, postavurĭ, diferite obiecte de lână, pielărie, cărutărie ordinară, etc. Cap de linie al unuĭ drum de fier, care comunică cu România prin pasul Predeal.

Sibiu, (Hdrmanstaet, Nagy-Seben, Sibiniu, 16.500 loc.) Altă dată capitala Transilvanie. Două gimnaziĭ superioare, şcoală reală, şcoală comercială, mitropolia română, siminar teologic, spital renumit etc. Fabrică de instrumente, tipografiĭ şi alte industriĭ. Cap de linie al drumuluĭ de fier care merge spre Cluj şi al drumuluĭ care 'l pune în legătură cu România prin pasul Turnu Roşu. In apropiere de Sibiu, la Şelimbru a fost bătălia decisivă între Mihaĭ Bravul şi Andreĭ Batori 1599.

Oşorheiul. (Maros-Vasarhely 12,900 loc.) Altă dată capitala Secuilor. Situat pe Mureş. Are două gimnaziĭ

www.dacoromanica.ro

şi o bibliotecă bogată. Prin prejur se cultivă, tutun, vin şi fructe. Industrie importantă.

Ajud. (Nagy-Enyed, 6000 loc). Oraş privilegiat. Are un fel de universitete reformată (calviniană) o bibliotecă şi colecţiuni de antichităţĭ.

Alba-Iulia. (Karlsburg, Gyula-Fehervar, Apulum 8000 loc.) Reşedinta episcopuluĭ catolic. Teologie, gimnaziu, observator. Diferite fabricĭ. Aci se află osămintele luĭ Ioan Corvin. In apropiere de acest oraş se află satul St-Imbru, unde a nimicit Ioan Corvin pe Turcĭ.

Zlatna [1]) (5400 loc.) Situat maĭ spre West în munţĭ, pe rîul Ompoiul. Bogat în mine de aur. Româniĭ numiau acest oraş *Auraria*. Posedă uzine marĭ pentru alegerea metalurilor.

Abrud (9000 loc.) Situat pe rîuleţul Abrud (Zeniciu), în mijlocul munţilor auriferĭ. Imprejurimile oraşuluĭ sunt bogate în mine de aur. Acest oraş este renumit din timpul revoluţiuneĭ luĭ Horia, 1784, precum şi maĭ cu sémă din timpul revoluţiuneĭ din 1848, când Româniĭ înfrânseră maĭ multe armate ungureşĭ [2]).

In apropiere de Abrud se află micul orăşel *Câmpenii* situat pe Argeş şi însemnat prin revoluţiunea luĭ Horia (1784) şi prin cartierul general al luĭ Avram Iancu conducătorul Românilor la 1848.

Sighişoara (Schässburg, Segesvar, 8800 loc.) Situat pe Tîrnava mare. Gimnaziul real şi şcoală normală. Fabrică de ţesăturĭ de lână, bumbac etc.

Mediaş (5500 loc.) Tot pe Tîrnava mare. Altă dată locul de întâlnire al dieteĭ pe timpul principilor Transilvanieĭ.

Szegkedin (73.000 loc.) la confluenţa Mureşuluĭ cu Tisa.

1. Zona. Ast-fel se pronunţă de popor.
2. In special armata luĭ Hetvani a fost zdrobită cu desăvârşire.

www.dacoromanica.ro

Mult timp expus inundaţiunilor; astă-zĭ însă apărat prin maĭ multe lucrărĭ de ară. Oraş important. Pod frumos peste Tisa.

Arad (35,600 loc.) Pe ţărmul drept al Mureşuluĭ. Scaunul unuĭ episcop grec-oriental. Un gimnaziu, o şcoală reală, două şcolĭ normale şi teatru. Inconjurat de târgurĭ importante. Spre West târgul *Pecska*, unde a capitulat armata ungară în 1849.

Oradia mare (Megne Varadium, Gross-Vardein, (31.000 loc.) Pe crişul repede, într'un ţinut nesănătos din cauza mlaştinilor. Altă dată fortăreaţă importantă. Scaunul a doĭ episcopĭ, catolic şi român-unit. Academie de drept gimnaziu, şcoală reală, treĭ şcolĭ normale, teatru şi o frumoasă catedrală. Imprejur maĭ multe târgurĭ şi localităţı balneare.

Timişoara (35,000 loc.) Capitala comitetuluĭ Timeş. Situat pe Bega la capul canaluluĭ. Pe când Romaniĭ cucereau Dacia, acest oraş exista sub numele de *Zambara*. Se remarcă biserica catolică, palatul administrativ, biserica greacă şi sinagoga zidită în mod bizantin, precum şi vechiul castel. Este reşedinţa episcopilor catolic şi ortodox. Are un gimnaziu, o şcoală reală, teatru etc.

Comerţ şi industrie destul de activă,

Beiuş (Belényes) pe Crişul Negru, în munţiĭ Bihoruluĭ. Orăşel important prin aceea că posedă un liceu şi maĭ multe alte şcoale inferióre române.

Debretzin (51,000 loc.) Situat maı la Nord de Oradia mare. Centrul protestanismuluĭ. O şcoală reală şi una normală. Industrie. Se deosîbeşte prin cele patru marĭ târgurĭ anuale, dintre care unul de caĭ.

Turda (Salinea, Toremburg, 9000 loc.) Situat pe Arieş. Aci a fost ucis Mihaĭ Bravul. Gimnaziu unit. Mine ex-

www.dacoromanica.ro

ploatate încă de pe timpul Romanilor. Pod mare peste Arieş.

Elisabetpol (2500 loc.) Situat pe dreapta Tîrnaveĭ marĭ.

Blaj (Balasfalva, Blasendorf, 7000 loc.) Situat la îmbinarea Tîrnavelor. Scaunul mitropolituluĭ român-unit (greco-catolic). Facultatea teologică, gimnaziu mare (liceu), şcoală pedagogică (normală), maĭ multe alte şcoale inferioare române etc.

Odorheiul (Udvarhely, Aropoliş, 5000 loc., majoritate Secuĭ). Punct important de drumul care conduce în Moldova prin pasul Ghimiş.

Făgăraş (5000 loc.) Situat pe Olt între Sibiu şi Braşov.

Orestia (Broos, 5000 loc., majoritate Saşĭ). Situat pe Mureş.

Bradul, mic orăşel în comitetul Huniedoara. Posedă un gimnaziu românesc.

Baia de Criş, situat pe Crişul alb, ceva maĭ la Nord de Bradul, însemnat prin revoluţia luĭ Horia.

Beşkereciul mare (2000 loc). Pe canalul Bega. Capitala comitetuluĭ Torontal.

Lugoş (7900 loc.) Oraş important pe drumul Orşova-Timişoara şi Timişoara-Sibiu.

Karansebeş (5000 loc.) Pe Timeş. Spre Sud, pe rîul Mehadia, se află băile *Mehadia*, (Herculesbad), cunoscute încă din timpurile Romanilor.

Bistriţa (7200 loc.) Situat pe valea rîuluĭ cu acelaşĭ nume. Gimnaziu superior. In apropiere se află băile şi minele de plumb, argint, fier de la *Rodna* [1]).

CĂĬ DE COMUNICAŢIE. Primul centru al drumurilor de fier din întreaga regiune este oraşul Cluj.

Din acest punct pleacă următoarele liniĭ:

1. *Th. Ciontea*, Geografie generală.

www.dacoromanica.ro

Cluj-Pesta, prin Barodul mare, Oradia mare, Uifalăul Bereteuluĭ, Puspok Ladany, Szolnok şi Pesta, dimpreună cu liniile laterale: *Puspok-Sighet* prin Dobretzin, Satul mare, Husţ şi *Dobretzin-Ungvar*, unde se leagă cu liniile din Galiţia.

2) *Cluj-Arad*, prin Turda, Alba-Iulia, Deva, etc., cu o ramură laterală la Oşorheiu (Maroş-Wasarhely) şi alta de la Deva la Pietroşanĭ, prin Haţeg.

3) *Sibiu-Braşov*, prin Mediaş, Sighişoara, Mermand şi Feldioara, dimpreună cu o linie laterală, care pleacă de la Mediaş şi se uneşte cu linia Cluj-Arad.

4) *Timişoara-Solnok-Hatvan*, prin Arad, Ciaba şi Ghioma La Hatvan se uneşte cu linia Pesta-Mişkolez. Din această linie se desface o ramură de la Ciaba la Oradia mare, şi alta de la Ciaba la Szeghedin.

Al doilea centru este Timişoara.

1. *Timişoara-Pesta*, prin Harzteld, Kikinda, Szeghedin şi Kerkemete, dimpreună cu linia laterală *Szeghedin-Mohacĭ*, prin Teresiopot şi Zombor.

Timişoara-Vârciorova, prin Lugoş, Karansebeş, Mehadia şi Orşova.

Timişoara-Baziaş, prin Denta, Moraviţza, Verschetz şi Weisskirchen, cu o linie laterală care străbate până aproape de Steierdorf, prin Oravîţa, alta la Reşiţza şi alta la Belgrad prin Panciova.

Din punctul de vedere al şoselelor toată regiunea despre care vorbim este destul de bine prevăzută. Maĭ întâĭ căile ferate sunt dublate cu şoselele foarte bine întreţinute. Apoĭ toate centrurile de oare-care importanţă sunt legate între ele de asemenea prin drumurĭ împetrite, care străbat munţiĭ în toate direcţiunile şi ajung până la frontieră, în dreptul trecătorilor care stabilesc comunicaţia cu România. Ast-fel avem urmă-

www.dacoromanica.ro

toarele marĭ drumurĭ, afară de şoselele care dublează căile ferate.

1. *Cluj-Siget*, prin Ceej, străbătând de la Sud spre Nord munţiĭ Lăpuşuluĭ şi Ţibleşuluĭ. De la Siget pleacă o ramură spre Est până la linia Carpaţilor Negrĭ, şi alta spre West în câmpia Tiseĭ.

2. *C'uj-Suceava*, prin Bistriţa, Vatra Dorneĭ şi Câmpu-Lung.

3. *Cluj-Bıaşov*, prin Oşorheiu, Sighişoara etc.

4 *Braşov-Gheorghio-St-Mikloş*, prin Kejdi-Vasarhely şi Cic-Serada.

5. *Braşov-Turnu-Roşu*, prin Făgăraş şi Sibiu.

6. *Sibiu-Alba-Iu'i ı*, prin Mülbach.

7. *Pie'roşanĭ-Vulcan*.

8. *Arad-Szeghedin*, pe linia Mureşuluĭ.

9. *Temişoı ra-Panciıva*, prin Beşkereciu.

www.dacoromanica.ro

CAP. XI.

BUCOVINA

LIMITE. Se mărgineşte la Nord cu Galiţia şi Maramureşul, de care se desparte prin culmea munţilor Negrii; la Sud cu Transivania şi la Est cu Moldova şi Basarabia.

Suprafaţa totală este de 10451 km. p.

Din punctul de vedere fisic Bucovina este o ţară parte muntoasă parte câmpie, iar structura soluluĭ sĕu se aseamănă întocmaĭ cu a Moldoveĭ.

MUNŢIĬ. De la sorgintea Ceremuşuluĭ alb şi până la a Dorneĭ, frontiera Bucovineĭ despre Maramureş, este dominată de o parte din culmea centrală a munţilor Negriĭ. Această culme trimite pe teritoriul Bucovineĭ maĭ multe ramurĭ, carĭ despart diferitele cursurĭ de apă ce compun idrografia aceste̥ĭ ţărĭ.

Aceste ramurĭ sunt:

1) *Stara Vipcina*, care constitue masivul orografic principal şi din care pleacă toate ramurile care brăzdează Bucovina. De aci pleacă spre Nord culmea *Luşioara*; printre Ceremuşul alb şi Putila.

2) Culmea *Suceaveĭ*, care se întinde printre Siret şi afluentele sĕu Suceava, si care trimite spre Nord culmea *Rihoveĭ*, printre Siret şi Prut.

www.dacoromanica.ro

3) Culmea *Lersei,* care se întinde printre Suceava şi Moldoviţa, după ce a proiectat ramura *Hreabănului,*printre Suceava şi Bordina şi a *Slatinei,* printre Moldoviţa şi Moldova.

4) Culmea munţilor *Bistviţeĭ Moldovene,* care se îndreptează spre Sud printre Moldova şi Bistriţa şi care se prelungeşte în Moldova până la Piatra.

Cursurĭ de apă. Ceremuşul alb, dimpreună cu *Prutul,* formează limita Bucovineĭ până la Orăşenĭ; de aci Prutul intră în Bucovina şi se îndreptează spre Est-Sud-Est până la Boian, udînd în cursul sĕu oraşul Cernăuţĭ.

Siretul în naştere din vîrful *Lungul,* curge maĭ întâĭ direct spre Nord pînă la Berhomete, apoĭ spre Nord-Est până la confluenţa sa cu Mihodora, care vine din vîrful Maidan şi în fine spre Sud-Est până la Mihăilenĭ, pe unde intră în Moldova. Se încarcă pe stânga cu Siretul mic. Udă oraşele Storocinĭţ pe stânga şi Siretul pe dreapta.

Suceava, izvorăşte din vîrful Lucineĭ, curge spre Nord până la Şeletin, apoĭ spre Est şi Sud-Est până la satul Chilişenĭ, pe unde intră în Moldova. Se încarcă pe stânga cu *Seletinul* şi *Bîlca* şi pe dreapta cu *Brodina, Putna, Suceviţa, Solca* şi *Soloneţul.* Udă oraşul Rădăuţĭ (situat pe Suceviţa) şi pe *Suceava.*

Moldova 'şĭ are sorgintea foarte aproape de a Suceaveĭ, curge maĭ întâĭ spre Sud-Sud Est până la Fundul Moldoveĭ, apoĭ spre Est până la Cornu Lunciĭ, pe unde intră în judeţul Suceava. Udă Câmpu-Lung şi Voronăţ pe dreapta; Fundul Moldoveĭ, Vama şi Gura Humora pe stânga.

Bistriţa ia naştere ceva maĭ la West de origina Moldoveĭ, curge spre Sud şi Sud-Est până la confluenţa sa cu Dorna, apoĭ spre Nord-Est, formând puţin limita cu judeţul Suceava. Udă localităţile Cîrlibaba lângă

www.dacoromanica.ro

confluenţa cu acest rîu, apoĭ Ciocăneştĭ şi Iacobenĭ pe stânga şi Vatra Dorneĭ situată la frontieră.

CLIMA. Bucovineĭ este continentală ca şi cele alte ţărĭ din Dacia, adică cu iernĭ lungı şi friguroase, verĭ lungĭ şi arzătoare; iar primă-vara şi toamna de ordinar scurte. Temperatura medie la Cernăuţĭ este 8°11' c. Este des bîntuită de vînturile ce vin despre Rusia.

FASE ISTORICE. In timpul domnieĭ Romanilor Bucovina făcea parte din Dacia. După invaziunea barbarilor, acest ţinut făcu parte din Transilvania până la anul 1482, când fu cucerită de Ştefan V. domnul Moldoveĭ. Ast-fel rĕmase până la anul 1777, când trecu la Austria, de care ţine şi astă-zĭ, sub denumirea de principatul Bucovineĭ cu capitala Cernăuţĭ.

POPULAŢIUNEA totală este de 600.000 loc., printre care se deosibesc următoarele naţionalităţĭ; 42% Rutenĭ; 34% Românĭ; 19% Germanĭ; iar restul Ebreĭ, Polonezĭ, Ungurĭ, Cheĭ, Ruşĭ, Armenĭ etc.

Din punctul de vedere religios, peste 406.000 locuitorĭ sunt de religiune creştină ortodoxă; — 81.000 catolicĭ; —14.200 evangeliştĭ şi vre-o 70.000 israeliţĭ.

Instrucţiunea, în Bucovina este maĭ bine împărţită de cât în Transilvania şi gradul de cultură destul de înaintat.

Numĕrul scoalelor primare este de aproape 200 cu 260 profesorĭ.

Afară de aceste şcolĭ în Bucovina sunt două gimnaziĭ superioare, un gimnaziŭ inferior, două şcolĭ reale una superioară şi alta inferioară; o şcoală normală de institutoare; o şcoală de meseriĭ, un internat al statuluĭ şi o universitate complectă care funcţionează în Cernăuţĭ încă din anul 1875.

In anul 1878 se aflaŭ în Bucovina peste 100 de societăţĭ dintre carĭ vre-o câte-va ştiinţifice.

www.dacoromanica.ro

ORGANIZATIUMEA POLITICĂ. Bucovina face parte din Cissleitania, adică din ţările guvernate de Aus.ria. Dieta sa, cu reşedinţa în Cernăuţi, se compune din 31 membri.

Administraţia politică este pusă sub conducerea unuĭ guvernator.

Ca autorităţĭ judiciare sunt: o curte de justiţie de prima instanţă în Cernăuţĭ şi cincĭ-spre-zece tribunale prin oraşele marĭ. .

Cele-l-alte autorităţĭ superioare, în ceea-ce priveşte finanţele, cultele, etc., se află tot în Cernăuţĭ.

IMPĂRŢITILE ADMINISTRATIVE. Din acest punt de vedere Bucovina se împarte în următoarele opt districte :

Cernăuţĭ, cap. *Cernăuţĭ*; — **Câmpu-lung**, cap. *Câmpu-lung*; **Coţmanul**, cap. *Coţmanul*; — **Rădăuţĭ**, cap. *Rădăuţĭ*;— **Siretul**, cap. *Siret*; — **Storocinĕţul**, cap. *Storocinĕţ*;—**Suceava**, cap *Suceava*;—**Wişniţa**, cap. *Wişniţa*;—

BOGĂŢIILE BUCOVINEĬ. Bucovina este o ţară bogată atât din puntul de vedere agricol, cât şi din cel industrial.

Solul sĕŭ roditor se deosibeşte prin cultura cerealelor, maĭ cu seamă pe văile Siretuluĭ, Suceaveĭ şi pe şesurile dintre Prut şi Nistru. Prin aceste şesurĭ creşte în abundenţă porumbul, care constitue cultura de căpetenie, apoĭ grâŭ, secară, orz, ovĕz, cartofĭ, viţă, tutun şi diferite fructe. Partea despre Sud este acoperită cu pădurĭ întinse.

Dintre animalele domestice se deosibesc caiĭ de diferite rase, boĭ şi vacĭ, apoĭ oĭ, capre, porcĭ şi aproape 25,000 stupĭ cu albine.

Din puntul de vedere al mineralelor, Bucovina nu este tocmaĭ aşa de bogată. Se exploatează totuşĭ fierul la Jakobeni; — cuprul la Pozoritza; — sarea

www.dacoromanica.ro

la Kaczka şi cărbunĭ prin diferite alte localităţĭ. Se maĭ găseşte de asemenea aur şi argint.

Industria este cu mult maĭ înaintată în Bucovina de cât în Ardeal. Se fabrică obiecte din fier, cupru şi alte minerale; diferite industriĭ textile (bumbacul, lână, şi mătase); pielăria, căruţărie, diferite paste alimentariĭ, alcoolul, diferite maşinĭ, precum şi mare parte din cele alte industriĭ manufacturiere.

Comerţul sĕŭ cu România (Moldova) era important până în anul 1886, când a încetat regimul liberuluĭ schimb între Austro-Ungaria şi România.

Oraşe. Oraşele principale din Bucovina sunt :

Cernăuţĭ (Cernowitz, 45.000 loc., dintre carĭ 14.500 Ebreĭ). Situat pe ţărmul drept al Prutuluĭ. In anul 1816 populaţiunea acestuĭ oraş nu trecea de 5500 locuitorĭ; astă-zĭ are aspectul unuĭ oraş occidental, atât prin clădirile sale cât şi prin mişcarea sa culturală, industrială şi comercială. Este scaunul guvernământului şi al tutulor autorităţilor civile şi militare şi eclesiatice. Fabrică de maşine, de bronzurĭ, diferite ţesăturĭ, tipografiĭ etc. Comerţ important cu grâne, alcool, vite, lemne de construcţie şi alte articole. Legat cu Moldova prin calea ferată, Lemberg-Cernăuţĭ-Iaşĭ. Pe muntele Cecina, situat în apropiere, se află ruinele unuĭ castel întărit, zidit de cavaleriĭ Teutonĭ.

Cuciurmare, (8000 loc.) Situat spre Sud de Cernăuţĭ.

Siret, (75.000 loc.) Situat pe cursul superior al Siretuluĭ, nu departe de frontiera Moldoveĭ. Unul din oraşele cele maĭ vechĭ din Bucovina.

Rădăuţĭ, (11.200 loc.) Situat între rîurile Suceava şi Suceviţa. Scaunul unuĭ episcop grec oriental neunit. Posedă o catedrală în care se află portretele maĭ multor domnĭ din Moldova. Gimnaziŭ superior. Spre Sud de Rădăuţĭ se află salinele de la Kaczika, unde este în

www.dacoromanica.ro

acelaşĭ timp şi o mină de cărbunĭ. Spre West de Rădăuţĭ se află mânăstirea Putna, zidită de Ştefan cel mare, unde se află depuse osămintele sale.

Suceava, (10.100 loc.) Pe rîul Suceava. Altă-dată capitala Moldoveĭ. Se văd încă ruinele unuĭ castel zidit de cavaleriĭ Teutonĭ. Comerţ de tranzit important.

Vatra Dorna (4000 loc.) Aproape de frontiera Moldoveĭ. Renumit prin poziţiunea şi isvoarele sale de ape minerale.

Vişniţa (4200 loc.) Capitala districtuluĭ cu acest nume situat aproape de frontiera galiţiană.

Câmpu-Lung (Campo-longo, 6000 loc.) Situat pe o înălţime, pe drumul ce conduce în Transilvania, în apropiere de acest oraş se află localitatea Iacobenĭ, de unde se estrage fierul.

Sadıgora (4900 loc.) Situat spre Nord de Cernăuţĭ. Târg renumit de boĭ cu Basarabia şi Moldova.

CĂĬ DE COMUNICAŢIE. Centrul căilor de comunicaţie din Bucovina este oraşul Cernăuţĭ. Acest punt este străbătut de o cale ferată care se îndreptează la Nord-West (spre Lemberg) prin Znjatin, Kolomea (Galiţia) etc.; şi în direcţiunea Sud-Est (Moldova) prin Rădăuţĭ, Suceava, Iţkanĭ etc.

Restul comunĭcaţiuneĭ se face pe şosele bine întreţinute, care leagă diferitele punte importante cu frontiera. Printre acestea distingem pe cele următoare:

1) *Cernăuţĭ-Iţkanĭ*, prin Rădăuţĭ si Suceava, care trece pe lângă calea ferată şi care intră în Moldova prin pasul Iţkanĭ-Burdujenĭ, de unde se îndreptează spre oraşele principale din Moldova.

2) *Cernăuţĭ-Câmpu-Lung*, prin Cuciurmare, Storocinĕţ, Wĭlcow, Gura Humora, de unde urmează cursul rîuluĭ Moldova până la Càmpu Lung.

De la puntul Gura Humoreĭ pleacă spre Moldova

www.dacoromanica.ro

şoseaua ce trece prin pasul Cornul Luncei şi pune în legătură Sudul Bucovinei cu Fălticeni etc.

Mai sus de Wîlcov se desface o altă şosea care urmează cursul superior al rîului Suceava până la origina rîului Moldova (muntele Lucina).

3) *Cernăuţi-Herţa*, pe dreapta Prutului, prin Mamorniţa.

4) *Storocinătz-Coţmanul*, spre Nord, perpendicular pe calea ferată. De la Coţman calea urmează tot spre Nord până la frontieră.

5) *Câmpu-Lung, frontiera transilvană*, prin Vatra-Dorna de unde urmează apoi spre Sud cursul Dornei până la frontieră. Această şosea pune în legătură oraşul Câmpu-Lung din Bucovina cu oraşul Bistriţa, străbătând culmea munţilor Rodnei.

Şoselele laterale sunt mai numeroase în partea de Est a acestei provincii, de cât în cea de West: aceasta din cauză că numeroasele ramuri ale munţilor Negrii oferă mai multe obstacole.

www.dacoromanica.ro

CAP. XII

BASARABIA

Această provincie se află coprinsă între Nistru, Marea Neagră, braţul Chilia, Prut şi Bucovina; între 45° 20′ şi 48° 35′ latitudine boreală, şi între 26° 05′ şi 30° 30′ longitudine orientală după meridianul din Gr - enwich. Suprafaţa totală atinge ţifra de 45655 km. p.

In privinţa ridicăreĭ terenuluĭ, solul Basarabieĭ, este relativ jos şi nu se observă alte ondulaţiunĭ de cât o serie de dealurĭ maĭ mult orĭ maĭ puţin înalte, carĭ determină direcţiunea cursurilor de apă. Ast-fel vom însemna: *Dealurile Nistruluĭ*, cele maĭ importante prin înălţimea lor, carĭ se întind de-a lungul ţărmuluĭ drept al Nistruluĭ până în apropiere de confluenţa Rĕutuluĭ, unde se pierde într'o cîmpie mlăştinoasă; dealul *Br - ştenilor*, care se desface de cele precedente şi se termină la origina rîuluĭ Copăcianca: dealul *Corneştilor*, maĭ la Sud între sorgintea Ciuliculuĭ şi Biculuĭ; — dealul *Lăpuşneĭ*, care continuă pe cel precedent între sorgintea Biculuĭ şi a Cogălniculuĭ; — dealul *Hanculuĭ*, care trece printre Botna şi Cogâlnic, şi din care isvorăsc maĭ multe rîurĭ paralele cu Nistru; apoĭ dealul *Botneĭ*, care merge paralel cu cel precedent şi se ter-

www.dacoromanica.ro

mină la Olăneştĭ pe Nistru. Aceste dealurĭ, a căror înălţime variază între 120 şi 400 metriĭ, se întinde în general de la Nord-West către Sud-Est, aproape prin mijlocul Basarabieĭ, şi formează linia despărţitoare a apelor sale.

Văile formate de aceste dealurĭ, sunt saŭ perpendiculare saŭ oblice pe culmea centrală. Ele se îndreptează de o parte şi de cea-l'altă a culmeĭ, adică spre Prut şi spre Nistru. Vre-o câte-va merg spre Sud, fie în Dunăre, fie în Marea Neagră şi se confundă cu câmpia plană maĭ înainte de a ajunge la destinaţiune, din care cauză s'aŭ format lacurile din Sudul Basarabieĭ, Aşa dar, în rezumat, solul Basarabieĭ se reprezintă printr'o serie de înălţimĭ, carĭ pleacă din Carpaţĭ, trece maĭ întâiŭ spre Est în apropiere de ţĕrmul Nistruluĭ, apoĭ se îndreptează spre Sud, apropiindu-se maĭ mult de Prut, până ce se pierde în şesul format de gurile Dunăreĭ şi de marea Neagră.

Basinul Nistruluĭ. Acest basin ocupă maĭ mult de jumătate din hidrografia Basarabieĭ. El începe din Carpaţĭ şi se termină îngustându-se în marea Neagră. Se poate divide în treĭ părţĭ: superior, de mijloc şi inferior. Basinul superior, vecin cu Carpaţiĭ, este înconjurat de dealurĭ şi coline acoperite cu pădurĭ, în general fertile şi bine populate. Basinul mijlociŭ este mărginit spre West cu culmea de dealurĭ care străbate Basarabia de la Nord spre Sud, până în dreptul oraşuluĭ Ribniţa, iar spre Est de nişte dealurĭ atât de puţin importante, în cât abia ondulează tărâmul.

Intreaga suprafaţă a acestuĭ basin este acoperită cu pădurĭ şi ţinuturĭ roditoare, unde se cultivă cu abondenţă grâul şi creşterea vitelor. In fine basinul inferior, care se îngustează din ce în ce este prevĕzut cu puţine cursurĭ de apă acoperite cu mlăştinĭ şi lacurĭ

www.dacoromanica.ro

nenumărate, din care cauză clima este nesănătoasă şi solul nu destul de propriŭ spre a se cultiva bine.

Basinul Nistruluĭ ocupă o suprafaţă de 76,840 km.; iar lungimea sa este de 1040 km. [1]). In vechime Nistrul se numia *Tyras* saŭ *Danastris*. Origina sa este în Carpaţiĭ Galiţienĭ. Curge maĭ întâĭ spre Sud-Est pe un teren stâncos, udă câte-va sate, prăsărate la distanţe maĭ mult orĭ maĭ puţin depărtate din Galiţia; intră în Rusia ceva maĭ sus de *Hotin*, de aci începe a uda Basarabia); se îndreptează apoĭ gradat către Est-Sud-Est, apoĭ către Sud-Est până la vărsarea sa în marea Neagră, care se efectuează printr'un lac imens ce-ĭĭ serveşte ca deltă şi care se numeşte *Limanul Nistruluĭ.*

Udă pe drépta următoarele localităţĭ maĭ importante: Hotinu, Soroka, Reniĭ, saŭ Tighina Bender şi aproape de marea Neagră Akerman [2]); iar pe stânga: Mohilew Jampoli, Dubasarĭ, Razkov, Ribniţa, Grigoriopol, Tiraspol şi Ovidiopol în faţa oraşuluĭ Akerman. Pe stânga primeşte maĭ mulţĭ afluenţĭ printre care vom cita pe *Zb rug*, care face limita Rusieĭ despre Galiţia; *Smotriez*, *Usszeka*, *Jârgolik*, care abia curge pe o câmpie unită şi înainte de vărsarea sa formează un lac întins.

Pe cea dreaptă afluenţiĭ sĕĭ sunt maĭ numeroşĭ. Lăsând la o parte torentele ce vin din Carpaţĭ şi carĭ sunt de o mică importanţă, ceĭ ce străbat Basarabia sunt: *Ribniţa*, care se varsă lângă oraşul cu acelaş nume: *Rĕutul*, mărit pe dreapta cu *Copăcianca*, *Ciubucul* şi *Cula*; iar pe stânga cu *Cobolta* şi *Căinarul*; *Bicul* mărit cu *Isnovĕţul* care se varsă maĭ la Nord de oraşul Bender; în fine *Botna*, care se varsă în faţa oraşuluĭ

1. Toţĭ autoriĭ diferă în această privinţă. Ţifra lungimeĭ acestuĭ fluviu, indicată în text este cea maĭ aproape de adevăr, luând în consideraţiune, maximum şi minimum indicat de alţiĭ.

2) Cetatea albă.

www.dacoromanica.ro

Tiraspol. Cele alte cursurĭ de apă care udă Basarabia sunt: *Alcaliŭ*, care se varsă în *Bajirianowka* saŭ Agi-Ibraim; *Agi-Dere* care se varsă in lacul cu acest nume situat la Nord de lacul Ali-Bey; *Sărata* şi *Gogălnicul* mărit cu *Ciaga* şi *Saca*, care se varsă în lacul Conducul [1]); *Chitaiŭ* format din maĭ multe rîuleţe, care se varsă în lacul Chitaia, situat la Nord de oraşul Chilia: *Catalpugul*, mărit cu Catalpugul mic care se varsă în lacul cu acelaş nume, situat spre Vest de cel precedent *Jalpugul*, [2]) încărcat cu maĭ mulţĭ afluenţĭ, care se varsă în lacul Jalpugul, lângă oraşul Belgrad; în fine *Cahul*, care isvorăşte din apropierea oraşuluĭ Cahul şi se varsă în lacul cu acelaş nume, situat spre Sud-Est de oraşul Reni.

CLIMA. Clima Basarabieĭ, cu toată vecinătatea măreĭ Negre, este o climă continentală destul de pronunţată Expusă la vînturile asiatice, fără nicĭ un adăpost, ea suferă iernĭ dintre cele maĭ friguroase şi verile cele maĭ arzătóre; iar trecerea de la iarnă la vară şi vice versa se face foarte repede.

FASE ISTORICE. Această provincie a jucat un rol însemnat în istorie. Ceĭ d'întâiu locuitorĭ cunoscuţĭ eraŭ triburile nomade ale Sciţilor. In secolul II, înainte de Christ, găsim pe Geţĭ. De la anul 106, constituia partea occidentală a Dacieĭ. Prin secolul III fu ocupată de Goţĭ; în al V pustiită de Hunĭ, după carĭ urmară apoĭ pe rând Avariĭ şi Bulgariĭ, carĭ se aşezară cât-va timp aci.

In secolul VII fu ocupată de către *Bessi*, de la care

1) Lacul Conducul, Ali-bey, Agi-Deră, Bazirianowka aŭ făcut parte altă dată din Mare; acum însă prin depositele de nisip, s'a format o limbă de pământ, care le desparte de marea Neagră.

2) Jalpugul comunică cu lacul Covurluĭ şi ambele comunică printr'un braţ cu Dunărea.

www.dacoromanica.ro

se crede că'şi trage şi numele. In secolul IX trecură Ungurii; în al X Pecenegii; în al XI Cumanii, Uzii, etc. etc., şi în al XIII Tătarii lui Batuchan. In acelaş secol Genovezii stabiliră legături de negoţ pe la gura Nistrului. De la anul 1367 [1]) Basarabia făcu parte din Moldova. In 1503 partea de Sud căḑu în mâna Turcilor şi la 1560, 30,000 Tàtarĭ (Nogais) se stabiliră în această parte şi pustiiră pe cea despre Nord. In timpul cât dură acea perioadă de rĕsboaie dintre Ruşi şi Turci (1711—1812) Basarabia fu o pradă lesnicioasă pentru Ruşi, şi prin pacea de la Bucuresci (Maĭ 1813) ea trecu la Rusia, dar prin tractatul de la Paris (1856) se înapoiă Moldovei cele trei judeţe sudice reluate iar Prin tractatul de la Berlin (1878).

Din punctul de vedere politic Basarabia constitue actualmente una din provinciile imperiului rus. Ea are de drept capitală oraşul Kişinău.

Populaţia totală compusă din Români, Ruşi, Rusniaci, Bulgari, Armeni, Evrei, Tătari etc. apropie ţifra de 1,206,000 loc, dintre care numai Românii apropie un milion.

IMPĂRTIRI ADMINISTRATIVE. Din puntul de vedere administrativ Basarabia se împarte în următoarele zece districte: *Hotinul*, *Soroca*, *Bălţile*, *Orchei*, *Kişinĕu*, *Tighina* (Bender), *Cetatea Albă* (Akerman) *Ismail*, *Bolgrad*, *şi Cahul*. Fie-care din aceste districte are drept capitală oraşul corespunzător, ce poartă acelaş nume.

PRODUCTIUNI. Solul Basarabiei, în mare parte format din aluvion, este foarte roditor. Se cultivă grîul, orzul, meiul, porumbul, cànepa, inul, tutunul şi diferite alte plante şi fructe, in special pepeni. Cultura viţei se practică cu deosebire spre Sud.

1) Brockhaus Conv. Lexicon. Vol. II. pag. 896.

www.dacoromanica.ro

Printre animalele domestice se deosibesc boiĭ, caiĭ, oil şi porciĭ; iar din lacurĭ se scoate mult peşte.

Din minerale se găseşte salpetru, marmoră, var şi sare, maĭ cu osebire prin împrejurimele oraşuluĭ A-kerman..

Industria este puţin înaintată. Nu se practică aproape nicĭ o altă industrie de cât tăbăcirea pieilor, fabricarea alcooluluĭ, fabricarea săpunuluĭ şi a lumânărilor, la care se adaogă fabricarea câtor-va obiecte de prima nevoe.

Comerţul, care se află în mâna Ebreilor, Grecilor şi Armenilor, costă maĭ cu seamă în exportul productelor agricole, al animalelor şi a productelor animale.

Oraşe. Oraşele principale sunt:

Kişinău. 112.000 loc.) Situat pe rîul Bicu. Capitala Basarabieĭ. Scaunul guvernatoruluĭ şi al episcopuluĭ.

Cetatea-Albă, (Akerman, 29,000 loc.) Situat pe limanul Nistruluĭ, într'un loc băltos. A susţinut maĭ multe asediurĭ memorabile din partea Ruşilor, Turcilor şi Moldovenilor maĭ cu seamă în epoca luĭ Ştefan cel mare.

Tighina, (Bender, 26,800 loc.) Situat pe Nistru ceva maĭ la Nord de confluenţa sa cu rîul Botna. Oraş întărit de prima ordine printre oraşele Rusieĭ. Renumit în istorie pentru luptele Românilor, Turcilor, Ruşilor, şi maĭ ales pentru memorabila retragere a luĭ Carol XII. Cap de linie ferată, prin care se pune în legătură Rusia cu România, prin Galaţĭ şi cu Moldova prin Unghenĭ.

Ismail, (16,800 loc.) Situat pe braţul Chilia. Oraş important ca port şi memorabil în Istoria Românilor.

Hotinul, (15,800 loc.) Situat în partea de Nord pe ţărmul drept al Nistruluĭ, Oraş întărit de al doilea ordin, printre fortăreţele Rusieĭ. Memorabil pentru luptele ţinute de Moldovenĭ cu Poloniĭ şi cu Tătariĭ.

Soroca, (9,500 loc.) Oraş vechiŭ lângă Nistru.

www.dacoromanica.ro

Chilia, (9,100 loc.) Situat la vârful deltei braţului Chilia. Loc de asemenea important în istoria Românilor. Mult timp disputat de către Turcĭ luĭ Ştefan cel mare.

Bălţile, (8.800 loc.) Situat la confluenţa Răutuluĭ cu Copăceanca.

Orcheĭ, (Orgeiew 7,300 loc.) Situat pe Răut, spre Sud-Est de Bălţĭ. Renumit pentru varul ce exportă în marĭ cantiţĭ.

Bolgrad, (6,100 loc.) Situat la Nordul laculuĭ Ialpugul. Prima staţiuneimportantă pe linia ferată Bender-Galaţĭ.

Cahul, (5,200 loc. Aşezat în apropiere de sorgintea rîuluĭ ce pórtă acelaş nume.

Renĭ, (4,300 loc.) Situat între Dunăre şi Cahul spre Est de Galaţĭ. Port pe Dunăre.

CĂI DE COMUNICAŢIUNE. In raport cu întinderea sa Basarabia este prevĕzută cu puţine căĭ ferate, căcĭ nu are de cât două liniĭ, prin care comunică cu România. Cea d'întâĭ linie care pleacă din Bender şi trece prin Kişinăŭ, Tuzora şi intră în Moldova pe la Ungheniĭ; a doua pleacă tot din Bender şi trece prin Căuşanĭ, Bolgrad, Reni şi intră în România pe la Galaţĭ.

Intru cât priveşte pe cele alte căi de comunicaţie putem nota pe cele urmĕtoare:

Acea care pleacă din Hotin şi trece prin Criva, Lipcanĭ [1]) şi Bălţĭ. Din acest punt calea se desparte în două: Una care urmează valea Răutuluĭ până la Creuleanĭ, iar cea-l'altă merge la Sculenĭ.—A doua cale este acea care plécă de la Leova şi merge la Kişinău, trecênd prin gura Galbenă, de unde se desface spre Sud calea care merge la Bolgrad, şi spre Sud-Est acea care conduce la Acherman trecând prin Căuşanĭ.

1) Prin Ediţi trece o altă şosea de la Ştefăneştĭ la Mohilev.

www.dacoromanica.ro

CAP. XII

MACEDONIA

De-a lungul Pindului, începînd de la Nord de lacul Orchrida, pe cele două povîrnişurĭ ale acestor munţĭ locuesc, respîndiţĭ în grupurĭ compacte, *Armânii* saŭ maĭ bine zis Româniĭ Macedonenĭ.

Macedonia saŭ Rumelia occidentală formează una din marile sub-divisiunĭ administrative ale Turcieĭ de Europa.

Ea se mărgineşte spre Nord cu Novibazar, Sârbia şi Bulgaria, de care se desparte prin diferitele ramurĭ ale Balcanilor; — la Est cu munţiĭ Despoto-Dagh, care trimit ramurile lor până în Arghipelag: — la Sud cu Archipelagul şi cu Grecia până la Mezowo şi Prevesa şi la West cu Albania.

Toată regiunea este acoperită cu munţĭ mărunţĭ şi dealurĭ. Nu se văd câmpiĭ de cât pe văile firviilor. La Sud chiar, chiar munţiĭ proectează în Archipelag treĭ peninsule: St. Munte (cu muntele Athos)· Longos şi Casandra.

Printre aceste dealurĭ se scurp numeroase cursurĭ de apĕ, care constituesc treĭ maĭ basinurĭ.

1) *Wardarul*, cel maĭ important, care isvorăşte prin

www.dacoromanica.ro

o ramură din Pindul, iar printr'alta din Ciar Dagh, curge spre Sud-Est şi Sud până ce se aruncă în Archipelag. Se încarcă pe stânga cu *Bregalniţa*; şi pe dreapta cu *Kara-Su*, care udă oraşul Bitolie (afluentele acestuia *Drahor*).

2) *Struma* care isvorăşte din Bulgaria, în apropiere de Sofia, din muntele Vitoş; acesta curge în direcţie generală spre Sud şi se varsă în golful Contesa lîngă Orfano.

3) *Mesta*, (Kara-su) pleacă din Despoto-Dag, curge paralel cu precedentul şi se varsă în Archipelag în faţa insuleĭ Tasos.

Tot din Macedonia curge fluviul *Vistriţa*, mai putin important. Pleacă din munţiĭ Grammos, curge spre Sud pe lîngă lacul Kastoria, pînă la satul Flamburos; de aci o ia spre Nord-Est pînă ce se varsă în golful Salonic.

Se deosebesc în Macedonia lacurile, *Ostrov*, *Ienigea* şi *Becie*; iar pe versantul occidental al Pinduluĭ lacurile *Ocrhida*, *Presba*, şi *Kastoria*.

POPULAŢIUNEA. Maĭ tot nordul acesteĭ provincii turceştĭ este ocupată de rasa slavă, reprezintată prin Sîrbĭ şi Bulgarĭ; aceştia din urmă în maĭ mare numĕr. Cu cit înaintăm spre Sud se înmulţeşte elementul Turc; iar către frontiera Grecieĭ prin Tesalia şi Epir elementul Grec e cel care domină.

In afară de aceste rase diferite se găsesc rĕspîndiţĭ *Macedo-Românii*, (Ţânţariĭ,) care constituesc o rasă latină. Eĭ se numesc Armînĭ, şi se consideră ca fraţĭ aĭ noştriĭ. Ca şi noĭ eĭ nu sunt alt-ceva de cît nişte Tracĭ latinisaţĭ. Ocupaţiunea lor de predilecţie este creşterea vitelor; maĭ toţĭ sunt foarte îndemînaticĭcĭ în industria de prima necesitate şi foarte îndrăsneţĭ în afacerĭ

www.dacoromanica.ro

comerciale. Comptuarele Macedonenilor din Pind se găsesc prin maĭ toate oraşele Orientuluĭ.

Răspîndiţĭ cum sunt printre rase cu totul deosebite, eĭ aŭ suferit şi suferă întıu cît-va influenţa Greciei; cu toate astea în timpurile din urmă eĭ aŭ început a recunoaşte drept fraţĭ de sînge pe Romînĭ şi drept patrie pe Romînia.

Ţifra exactă a diferitelor neamurĭ care populează regiunea macedoneană, nu se poate şti cu precisiune, fiind-că în Turcia şi astă-zĭ încă nu există un serviciŭ statistic [1]). Totuşĭ, luându-ne după un recensĕmânt făcut de guvernul turcesc, în timpurile din urmă, precum şi după alte date maĭ noĭ, putem afirma că cifra Armînilor din peninsula balcanică se urcă la: 800,000 suflete, în Macedonia, Epir şi Albania, vre-o 300.000 în Sêrbia şi alţĭ 300,000 prin Bulgaria.

Ceĭ maĭ mulţĭ se află în Vilaetul Monastir; iar centrul împrejurul căruia se află împrăştiaţĭ este Bitolia.

ORAŞE. *Bitolia* (Toli-Monastir, 40,000 loc.) situat pe rîul Drahor afluente a luĭ Cara-Su, populat în cea maĭ mare parte de Românĭ. Posedă un liceŭ român şi maĭ multe şcolĭ primare.

Kruşevo, ceva maĭ spre Nord, sat important, populat cu Românĭ.

---

1) Autoriĭ ceĭ maĭ serioşĭ carĭ s'aŭ ocupat cu etnografia peninsuleĭ balcanice sunt încă departe de adevĕr. Kiepert şi Sax, în deosebĭ, comit erorĭ destul de serioase pentru a'ĭ lăsa la o parte. În genere Turciĭ sunt confundaţĭ cu Albaneziĭ, Sârbiĭ cu Bulgariĭ şi Româniĭ cu Greciĭ. Nedeosebirea între aceştia din urmă maĭ cu seamă a produs în lumea ssvantă o confuzie, care durează încă şi astă-zĭ. Se ştie că o bună parte din Româniĭ din Macedonia, suferind de atâta vreme influenţa grecească, 'şĭ fac o cinste (?) de a se numi Grecĭ. De sigur că într'un moment dat, când influenţa românismuluĭ va deveni destul de puternică, se vor lepăda de această quasi-protecţiune.

www.dacoromanica.ro

Karatova, (8000 loc.) oraş situat spre Nord-Est de Bitolia. Imprejur se află mine de argint şi de aramă.

Scopia, (Uschiub). 20,000 loc. pe Wardar. De o parte şi de alta se află munţiĭ Ciardag şi Karadag. Industrie activă şi comerţ important cu pielăriĭ şi metale. De la Scopia se deschide o trecĕtoare spre Nord în valea Zimniţeĭ şi spre West peste Ciardag la Prisrend. In apropiere mine de fier.

Küprüli, (6,500 loc.) pe stînga Vardaruluĭ, spre Sud-Est de Scopia.

Kastoria, (Kesrige 8000 loc.) situat pe lacul ce poartă acelaşĭ nume. Punt de încrucişare al multor drumurĭ.

Mezzovo, (3500 loc.) situat spre Nord-Est de Ianina la limita Grecieĭ. Populaţiunea în majoritate Românĭ[1]).

Salonic (150 loc.) în partea de Est a golfuluĭ Salonic. Capitala Vilaetuluĭ, ce poartă acelaşĭ nume. Inconjurat de câmpiĭ productive în cereale, fructe, vin, tutun etc. Prin împrejurimĭ se cultivă dudul pentru gândacĭ de mătase şi bumbacul.

Populaţiunea se compune din Grecĭ, Românĭ, Turcĭ, Ebreĭ, Armenĭ, Englezĭ, Germanĭ, Francezĭ şi alte naţionalităţĭ. Comerţ important pe Archipelag cu maĭ toate ţĕrile Occidentuluĭ, al douilea port al Turcieĭ. Cap de linie ferată.

Ochrida, (8000 loc.) cea maĭ mare parte Românĭ, situat pe lacul Ochrida şi înconjurat de viĭ, pomĭ fructiferĭ şi culturĭ de tutun, bumbac, porumb şi orez. Ci-

1) Se zice că altă dată româniĭ din Mezzovo eraŭ sub protecţiunea imediată a Porţeĭ, ca împrumutătorĭ de banĭ. Orĭ ce călător creştin saŭ musulman, era ţinut să despotcovească caiĭ, înainte de a eşi din acest teritoriu, de teamă să nu ia cu dânşiĭ vre-o părticică de pământ ce nu'ĭ aparţinea.

Elisée Reclus. Nouvele Geographie Universalle.

www.dacoromanica.ro

tadelă, Scaunul unuĭ Episcop. Mine de argint în apropiere Lacul Ochrida este foarte bogat în peşte.

Petrovicĭ pe Strumniţa. Imprejur câmpiĭ cultivate cu cereale şi tutun.

Wodena, (15,000 loc.) spre Sud-Est de Bitolia. Populaţiunea se compune în mare parte de Românĭ.

In afară de aceste oraşe se maĭ deosibesc următoarele localităţĭ, locuite de Românĭ : *Prilep* (3000 loc.) spre Nord de Bitolia ; — *Venii* pe Bistriţa (8000 loc.) însemnat prin culturile sale de bumbac ; — *Maghila*, (2000 loc.) ; — *Moloviştea* (5000 loc.) ; — *Magarova*, (6000 loc.) toate populate aproape numaĭ cu Românĭ.

Acestea, dimpreună cu *Gopiş*, sunt situate în apropiere de Bitolia pe clina orientală a Pinduluĭ.

Pe cel occidental al munteluĭ se află de asemenea o mulţime de sate populate aproape exclusiv cu Românĭ. Ast-fel sunt *Clisura* peste 8000 locuitorĭ Românĭ ; *Neveasta*, 6000 loc. ; *Blaţi*, 5000 loc. ; *Calive*, 5000 loc. ; *Pisudere*, *Florina* şi altele situate pe flancul stâng al Pinduluĭ,

Mulţumită redeşteptăreĭ simţuluĭ de naţionalitate, Armîniĭ aŭ început să simtă nevoea de a scutura jugul apăsător al elenismuluĭ, care de veacutĭ tinde de a'ĭ converti.

BOGATII. Maĭ toată Macedonia este muntoasă, maĭ cu seamă cu cât înaintăm spre Nord şi Nord-West. Dealurile în special sunt acoperite cu pădurĭ şi păşunĭ ; iar văile sunt acoperite cu culturĭ de cereale, tutun şi alte plante industriale. Viile sunt remarcabile, iar cu cât înaintăm spre Sud, întâlnim cultura orezuluĭ şi a bumbaculuĭ. Pe ţĕrmul Archipelaguluĭ se cultivă dudul pentru gândaciĭ de mătase, precum şi diferiţĭ pomĭ fructiferĭ ca lămâĭ, portocalĭ şi măslinĭ. Ca animale oile sunt în mare numĕr, vin apoĭ caprele, caiĭ, catâriĭ şi

www.dacoromanica.ro

asiniĭ, iar ca minerale, se găsesce marmora, fierul şi arama.

Industria este foarte înapoiată, cum este de alt-fel în tot imperiul otoman.

CĂI DE COMUNICAŢIUNE. Macedonia este străbătută de o singură cale ferată, de la Salonic, spre Nord, valea Vardaruluĭ, prin Scopia (Uschiub) până la Mitrowiţa. Ca şosele împietrite se poate nota maĭ întâĭ vechia şosea care merge de la Salonic spre Nord, prin Vodena, Bitolia şi până la Küpruli. In timpul din urmă s'aŭ maĭ construit şoselele următoare: Bitolia—Janina—Preveza, spre Sud şi Salonic — Veria — Servia (Selfege)—Cojanĭ—Gredena, pe valea Vistriţeĭ. Restul comunicaţiunilor se face pe drumuri primitive. Catârul şi asinul sunt singurele mijloace de transport.

Din această cauză şi comerţul acesteĭ regiunĭ lângezeşte. El nu se practică cu oare-care activitate de cât prin porturĭ şi maĭ cu seamă prin Salonic, care reprezintă tot comerţul acesteĭ regiunĭ.

www.dacoromanica.ro

PARTEA IV

CAP. XIV

NOTIUNI DE CARTOGRAFIE

Cartografia se ocupă cu desemnul cartelor geografice. Ea este cea maĭ imediat trebuinciósă studiuluĭ geografieĭ.

Cartele geografice nu sunt alt-ceva de cât nişte tablourĭ, carĭ represintă suprafaţa pămêntuluĭ în total saŭ în parte.

Modul de a construi cartele geografice constitue o problemă greŭ de resolvat, pentru că, pe o suprafaţă plană, e cu neputinţă să se reproducă exact o suprafaţă curbă. De altă parte, o sferă pe care s'ar desemna suprafaţa planeteĭ noastre, cu toate accidentele sale: munţĭ, fluviĭ, oraşe etc., nu ar fi de ajuns pentru un studiŭ amănunţit al geografieĭ, pentru că, orĭ cât de mare ar fi sfera, tot nu s'ar putea reproduce pe dînsa toate accidentele după suprafaţa globuluĭ.

Nevoiţĭ suntem prin urmare să ne mulţumim cu reproducerea în total saŭ în parte a suprafeţeĭ pămîn-

www.dacoromanica.ro

tuluĭ pe o suprafaţă plană, care ne prezintă cel puţin marele avantagiŭ, de a se putea reduce cât de mult posibil.

Intru cât priveşte eroarea—imposibil de înlăturat—ce provine fatalmente din reproducerea suprafeţeĭ uneĭ sfere pe o suprafaţă plană, diferiţiĭ geografĭ din trecut aŭ căutat metddul acela care ar presinta eroarea cea maĭ mică. Eĭ aŭ adoptat metodul **proecţiunilor**, metod care este singurul apreciat în cartografie.

Problema esenţială a proecţiunilor este aceea de a încerca să desvoltezĭ pe un plan suprafaţa elipsoiduluĭ terestru.

Metodele de proecţiunĭ sunt însă atât de multe şi atât de variĭ, în cât studiul tutulor ar fi şi greŭ de făcut şi inutil. Grupând însă şi comparînd între ele diferitele metoade, ajungem la următoarele treĭ categoriĭ:

1) Prin *perspectivă*; 2) prin *desvoltare* saŭ *desfăşurare*; 3) prin ajutorul *corectivelor* saŭ a *sistemelor convenţionale*.

Proecţiunea prin perspectivă se împarte la rîndul sĕŭ în treĭ clase:

1) Proecţiunea **ortografică.** Se presupune că ochiul observatoruluĭ este departe de sferă. Voind a reproduce de exemplu emisferul de Nord, ochiul observatoruluĭ se va afla pe linia axeĭ pământeştĭ la o distanţă infinit de mare. Planul de proecţiune va corespunde exact cu planul ecuatorial. Razele vizuale, carĭ vor pleca din depărtare, vor străbate puntele de pe emisferul nordic pînă la planul de proecţiune, pe care se va desemna accidentele geografice ale acestuĭ emisfer. Aceste raze, din causa enormeĭ depărtărĭ a punctuluĭ de unde pleacă, vor părea paralele [1]).

1) Vezĭ Atlasul.

www.dacoromanica.ro

Când se represintă emisf·rul de Nord saŭ de Sud, atuncĭ se chiamă proecţiune ortografică *polară*.

Se poate reprezenta şi emisferul oriental saŭ occidental. In acest caz planul de proecţiune, pe care urmează a se imprima desemnul geografic, va coincide cu planul primuluĭ meridian; iar ochiul observatoruluĭ se va afla la o distanţă infinită pe prelungirea uneĭ perpendiculare, al căruĭ picior va cădea în centrul acestuĭ plan. In acest cas avem proecţiunea ortografică *ecuatorială*.

In cazul d'întâiŭ, când adică se represintă emisferul de Nord saŭ cel de Sud, polul va cădea în centrul planuluĭ de proecţiune; meridianele se vor representa prin nişte liniĭ drepte, care se vor întruni în centrul planuluĭ; iar paralelele prin nişte cercurĭ concentrice, perpendiculare pe meridiane şi cu atât mai marĭ cu cât se vor apropia de ecuator.

In cazul al doilea, când se represintă emisferul oriental saŭ occidental, paralelele vor fi liniĭ drepte. Primul meridian va fi de asemenea o linie dreaptă perpendiculară pe ecuator; iar cele-l'alte meridiane nişte arcurĭ de cerc.

Se poate iarăşĭ ca ochiul observatoruluĭ să se afle pe un diametru oare-care, care să nu fie nicĭ polar nicĭ ecuatorial: în acest caz planul de proecţiune va coincide cu un plan care va fi paralel cu planul perpendicular de raza vizuală mediană [1]. Această proecţiune se chiamă ortografică *orizontală*.

Proecţiunea **centrală**. La proecţiunea centrală ochiul observatoruluĭ se presupune a fi în centrul sfereĭ. Pe

1) Raza vizuală mediană, în proecţiunea orizontală, corespunde cu raza care fixează polul în proecţiunea polară şi piciorul perpendiculareĭ în cea ecuatorială.

www.dacoromanica.ro

suprafaţa părţiĭ ce voim a representa, aşezăm un plan tangent, care ne va servi drept plan de proecţiune. Prin urmare razele vizuale vor pleca din centrul pămîntuluĭ, vor străbate diferitele puncte ale părţeĭ ce voim a representa şi pe urmă vor merge să se fixeze pe planul de proecţiune.

Se poate representa orĭ-ce sferă saŭ chiar orĭ-ce parte a sferiĭ am voi. Se observă însă două inconveniete. Maĭ întâiŭ marginele se lărgesc din ce în ce maĭ mult; apoĭ nu se poate reproduce de cât o parte din emisfer aceea anume parte situată în jurul razeĭ mediane. Cu cât ne depărtăm de acest punct, deosebirea între suprafaţa terestră şi desemnul planuluĭ de proecţiune devine cu atât maĭ mare.

Dacă voim a represinta emisferul de Nord saŭ de Sud, nu putem obţine o imagine aproape exactă, de cât în ceea ce priveşte regiunea polară. Dacă voim a reproduce emisferul de West saŭ de Est, atuncĭ de asemenea nu se va obţine o cartă exactă, de cat în ce priveşte regiunea ecuatorială, care va gravita împrejurul picioruluĭ perpendiculareĭ, ce va cădea în centrul planuluĭ saŭ maĭ bine zis al razeĭ vizuale mediane. Cu cît ne depărtăm de piciorul razeĭ vizuale mediane, cu atît disproporţia dintre diferitele distanţe devine maĭ mare.

Cînd se represintă unul din cele două emisfere, austral saŭ boreal, polul cade în centrul planuluĭ, meridianele sunt nişte liniĭ carĭ se ating în pol, iar paralelele nişte cercurĭ concentrice ca şi la proecţiunea ortografică. Cînd se represintă vre-unul din cele-alte emisfere oriental saŭ occidental, atuncĭ meridianele sunt nişte liniĭ drepte, iar paralelele nişte arcurĭ de cerc, cu atît maĭ rotunde cu cît se depărtează maĭ mult de ecuator.

Proecţiunea **stereografică**. Dacă voim a representa un emisfer oare-care prin procedeul proecţiuneĭ ste-

www.dacoromanica.ro

reografice, ochiul trebue aşezat la polul opus acestuî emisfer [1]), iar planul ecuatoruluî ne va servi drept un plan de proecţiune. Toate razele plecate de la ochiul observatoruluî vor strĕbate suprafaţa tableî de proecţiune şi totalitatea puntelor proectate, va reproduce desemnul emisferuluî cerut

Se poate lua ca plan de proecţiune ecuatorul, primul merdian, saŭ orî-ce alt cerc, care ar divide pămîntul în douĕ părţî egale, fără ca acest cerc să treacă prin ceî doî polî, saŭ să fie paralel cu ecuatorul. Vom avea prin urmare şi la protecţiunea stereografică tot treî categoriî: *polară*, *ecuatorială* şi *orizontală*.

La protecţiunea polară merdianele vor fi nişte liniî drepte, care se vor atinge în centrul planuluî, adică în pol; iar paralelele nişte cercurî concentrice cu centrul lor tot în pol. La cea ecuatorială primul merdian şi ecuatorul sunt douĕ drepte perpendiculare una pe alta, iar cele alte merdiane şi paralele se vor reprezinta prin nişte arcurî de cerc. In fine la cea orizontală paralelele se vor reprezinta prin nişte cercurî concentrice, iar merdianele prin nişte arcurî de cerc, care se vor întretăia în pol.

Proecţiunea stereografică este metoda cea maî aproape de adevĕr. Construcţiunea acesteî proecţiunî este în acelaşî timp şi cea maî lesne de executat.

Folosul ce aduc studiul Geografieî aceste sisteme de a construî cărţile geografice este imens. Cu ajutorul lor se poate studia orî-ce regiune, fie cât de mică, după suprafaţa globuluî, în toate amănunţimile eî.

Prezintă totuşî oare-care inconveniente.

Maî întâiŭ este inconvenientul că, cu sistemul proec-

---

1) Saŭ la o mică distanţă maî departe pe prelungirea axeî pămînteştî.

www.dacoromanica.ro

ţiunilor, despre care s'a vorbit maĭ sus, nu se poate executa reproducerea suprafeţeĭ terestre cu o exactitate matematică. La proecţiunea ortografică, fie polară, fie ecuatorială, distanţele arătate pe chartă devin cu atât maĭ micĭ cu cât înaintăm spre periferie, în raport cu adevĕratele distanţe în natură. La cea stereografică eroarea este maĭ puţin însemnată, dar distanţele tot sunt maĭ restrânse. La cea centrală saŭ centografică eroarea este cu mult maĭ însemnată. Aci numaĭ polul cade exacct; cele alte părţĭ devin pe cartă mult maĭ lărgite de cât în realitate, şi aceasta cu atât maĭ multă cu cât ne depărtăm de pol. Din această cauză nicĭ nu sc maĭ întrebuinţează acest sistem.

Metoda prin desvoltare saŭ desfăşurare

După cum s'a putut vedea maĭ sus, diferitele metode de proecţiunĭ prin perspectivă nu rezolvă tot-d'auna toate problemele geografice. Din această cauză încă din vechime s'a căutat un metod maĭ sigur spre a se obţine rezultate maĭ exacte.

Dupe cum se poate şti, *Mercator*, fu acela care imagina procedeul de a reproduce suprafaţa terestră pe un plan, care ar rezulta din dasfăşurarea unuĭ cilindru.

Să presupunem un cilindru de hârtie, care ar învălui globul pe la ecuator, întocmaĭ cum s'ar învălui o minge de o manşetă. Se înţelege că manşeta n'ar atinge mingea de cât pe partea sa cea maĭ umflată. Dacă am desfăşura-o, manşeta ar lua forma unuĭ dreptunghiŭ şi n'am vedea imprimată pe dânsa de cât o simplă linie dreaptă, care ar strĕbate-o prin mijloc.

Să presupunem acum că mica sferă înfăşurată (mingea) este formată de 360 fire de fier foarte subţirĭ, de o

www.dacoromanica.ro

egală lungime, susţinute pe la mijloc de un cerc oarecare şi reunite la ambele căpătâie în câte un punct. Cercul de la mijlocul firelor ar reprizinta ecuatorul ; iar cele două puncte, unde s'aŭ reunit liniile, ar reprezinta ceĭ doĭ polĭ.

Infăşurând acum această sferă cu un cilindru de hârtie, şi desfacînd firele de cele două căpătâie, desemnul, ce ar rezulta pe cilindru, ar avea forma unuĭ dreptunghiu perfect. Liniile verticale reprezintă merdianele, iar cele orizontele reprezintă paralelele.

Construcţiunea cartelor după acect sistem este de o simplicitate nediscutabilă; cu toate astea, încă de la prima ochire, observăm un mare inconvenient. Acest inconvenient constă în faptul că gradele de longitudine, în loc să se îngusteze cu cît înaintăm spre polĭ, cum este în realitate pe suprafaţa globuluĭ, ele 'şĭ menţin aceiaşĭ distanţă la toate latitudinele.

Se ştie că un grad de longitudine la ecuator prezintă o lungime de 111,306 metriĭ, iar la polĭ zero. Din momentul ce meridianele se tot apropie unul de altul, cu cât înaintează spre polĭ, urmează că şi gradele de longitudine să se micşoreze după aceiaşĭ măsură. Ast-fel, la a 30-a paralelă, de exemplu, un grad de longitudine nu va fi maĭ lung de cât de 96,437 metriĭ; la a 40-a paralelă, de 85,309 metriĭ; la a 70-a paralelă, numaĭ de 20,520 metriĭ, şi tot ast-fel până ce meridianele se ating, când nu maĭ e nicĭ o distanţă între meridian şi meridian. In aceste calcule se ţine socoteală şi de turtirea pământuluĭ la polĭ.

Mercator a enunciat numaĭ principiul sĕŭ, dar nu l'a demonstrat, aşa că contimporaniĭ săĭ nu ştiaŭ cum să calculeze latitudinele crescânde. Maĭ tîrziu însă *Eduard Wrigth* demonstră aceste calcule; iar astăzi calculele

www.dacoromanica.ro

sunt fixate pe o tabelă, unde se vede lungimea unuĭ grad de longitudine pe fie care din cele 89 de parale.

Cu ajutorul acestor calcule neajunsul dispare şi desfăşurarea cilindrică a luĭ Mercator se găseşte a fi metoda cea maĭ puţin imperfectă.

Desfăşurarea **conică**. In fond acest metod este identic cu cel precedent. Deosebirea constă numaĭ în aceea că, în loc de a desfăşura globul întreg cu un cilindru, se înfăşoară numaĭ o extremitate a sfereĭ, cu un con.

Să presupunem un con de hârtie, care ar înconjura regiunea polară arctică şi că meridianele şi paralele s'ar imprima pe acest con. Desfăşurând apoĭ conul vom obţine un desemn, în care meridianele vor fi nişte drepte carĭ vor tinde a se apropia către centrul planuluĭ, adică către vîrful conuluĭ; iar paralelele nişte cercurĭ concentrice, avînd drept centru acelaşĭ punt: vîrful conuluĭ.

Desfăşurarea conică e de două felurĭ:

1) Prin **atingere** sa tangenţială. Se presupune că conul, care ne serveşte drept plan de protecţiune, înfăşoară emisferul de Nord de la mijloc. In acest caz el va atnige pămêntul pe paralela 45. Toate puntele de pe această paralelă vor cădea exact pe conul desfăşurat. Paralelele vecine cu 45⁰ până la 60⁰ spre Nord şi până la 30⁰ spre Sud, Se vor reproduce pe acelaş plan de proecţiune cu o micĭ eroare, maĭ mici şi în tot casul maĭ neînsemnată de cât la cele alte proecţiunĭ. Această eroare va merge crescând de la paralela 45 fie spre pol fie spre Ecuator. De la paralela 60 în sus se observă că cele alte paralele se apropie una de alta din ce în ce maĭ mult, fapt ce produce confuzie în calculul gradelor de latitudine.

Inconvenientul în acest sistem, există în faptul că nu se pot reproduce exact de cât numaĭ o porţiune

www.dacoromanica.ro

din glob. Acest inconvenient însă se micşorează prin al doilea fel de representare conică şi anume:

2) Prin **pătrundere.** Se presupune că conul strĕbate sfera pe la paralelele 60 şi 30, adică conul pătrunde în pământ pe la paralela 60 şi iese pe la paralela 30. In acest caz vom avea două parale, care vor cădea exact pe planul de proecţiune şi prin urmare spaţiul de pe suprafaţa globuluĭ ce se va reproduce exact, cu o mică aproximaţie, va fi maĭ mare. Aşa, de unde la desfăşurare prin tangentă nu se poate produce de cât spaţiul dintre paralelele 30 şi 60, se reproduce, prin acest metod, resultate maĭ bune chiar, spaţiul coprins între paralelele 15 şi 75.

Sistemele convenţionale[1]

Se numeşte sisteme convenţionale un complex de proecţiunĭ, destinate a modifica cartele reproduse cu ajutorul perspectiveĭ saŭ al desfăşurăreĭ, în scopul de a corige pe cât posibil erorile provenite.

Vom avea decĭ două categoriĭ de sisteme convenţionale: Pseudo-*perspective* şi pseudo-*desfăşurărĭ.*

Prima categorie se imparte şi ea în două clase, după cum e vorba de cartele cu paralele drepte, raportându-ne la proecţiunea ortografică, saŭ de cartele cu paralele curbe, raportându-ne la proecţiunea stereografică.

Pseudo-desfăşurările se împart iarăşĭ în două clase, după cum e vorba de desfăşurarea cilindrică saŭ de cea conică.

Printre cartele pseudo-perspective, cea maĭ simplă

1. *Pompejo Durazzo* Le Proiezioni geografiche. *La Terra.*

www.dacoromanica.ro

este cea *pseudă-ortografică*. Acest sistem nu diferă de proecţiunea *ortografică* ecuatorială de cât în deliniarea meredianelor. Ea constă în aceea că, în loc ca meridianele să străbată ecuatorul şi paralelele prin mijlocul cosinusurilor diferitelor latitudinĭ ne mulţumim a împărţi ecuatorul în atâtea segmente egale, câte meridiane voim să ducem. Ast-fel se corige eroarea produsă în proecţiuuea ortografică, în care meredianele se apropie cu atât maĭ mult cu cât se apropie de periferia planuluĭ.

Dacă acum vom trage paralelele ecuidistante şi meridianele sub forma de elipse, vom obţine proecţiunea zisă *simetrică*, a luĭ D'Avezac.

Nu trebue să trecem cu vederea proecţiunea aşa zisă *omalografică*, care se întrebuinţează foarte mult în cartografia modernă, pentru că reproducé în mod fidel părţile suprafeţeĭ terestre, fără ca să altereze dimensiunile relative. Ea nu diferă de proecţiunea simetrică a luĭ D'Avezac, de cît prin aceea că distanţele între diferitele paralele şi ecuator sunt luate după o anume tabelă, unde aceste distanţe sunt exact calculate [1]).

Iată această tabelă:

Paralela	Distanţa de la Ecuator în km.	Paralela	Distanţa de la Ecuator în km.
1	0,0137	23	0,3120
2	0,0274	24	0,3252
3	0,0411	25	0,3385
4	0,0548	26	0,3516
5	0,0685	27	0,3648
6	0,0821	28	0,3779

1. Sistemul acesta a fost studiat în 1805 de Mollweid. Rămas apoĭ în uitare, el fu dat la lumină cincĭ-zecĭ de anĭ în urmă de către geograful francez *Babinet*.

www.dacoromanica.ro

Paralela	Distanța de la Ecuator în km.	Paralela	Distanța de la Ecuator în km.
7	0,0957	29	0,3909
8	0,1095	30	0,4039
9	0,1239	31	0,4169
10	0,1368	32	0,4298
11	0,1504	33	0,4426
12	0,1640	34	0,4654
13	0,1766	35	0,4682
14	0,1911	36	0,4808
15	0,2047	37	0,4935
16	0,2182	38	0,5060
17	0.2317	39	0,5185
18	0,2451	40	0,5300
19	0.2586		
20	0,2720		
		41	0,5433
		42	0,5506
21	0,2853	43	0,5678
22	0,2987	44	0,5799
45	0,5920	68	0,8431
46	0,6040	69	0,8523
47	0,6159	70	0,8619
48	0,6277		
49	0,6395	71	0,8710
50	0,6611	72	0,8800
51	0,6627	73	0,8889
52	0,6741	74	0,8975
53	0,6855	75	0.9060
54	0,6968	76	0,9143
55	0,7080	77	0,9224
56	0,7191	78	0,9303
57	0,7301	79	0,9370
58	0,7409	80	0,9453

www.dacoromanica.ro

Paralela	Distanța de la Ecuator în km.	Paralela	Distanța de la Ecuator în km.
59	0,7517	81	0,9525
60	0,7623	82	0,9594
61	0,7729	83	0,9661
62	0,7 33	84	0,9724
63	0,7936	85	0,9783
64	0,8037	86	0,9839
65	0,8138	87	0,9890
66	0,8237	88	0,9936
67	0,8334	89	0,9989

Maĭ putem adăoga o ultimă varietate a acesteĭ clase de proecțiunĭ, care se chiamă proecțiunea *sinusoidala*. Se numeşte ast-fel pentru că, pe când paralelele sunt reprezintate prin nişte liniĭ drepte ecuidistante, meridianele se reprezintă prin nişte curbe particulare, numite *sinusoide*, supuse uneĭ formule speciale, din care proecțiunea rezultă cantitativă sau equivalentă.

Cu acest fel de proecțiune se poate construi charte speciale, care însă vor trebui să fie ecuatoriale.

Dacă am voi, de exemplu, să reprezintăm continentul african, dupe o scară de $\frac{1}{75,000,000}$, va trebui să procedăm în modul următor: Pentru continentul african e nevoie de vre-o 75 grade de latitudine şi anume 40° spre Nord şi vre-o 35° spre Sud. Prin mijlocul planuluĭ, pe care voim a desena carta Africeĭ, tragem o linie orizontală nedefinită, care va reprezinta ecuatorul, iar prin mijlocul acesteia vom face să treacă o perpendiculară de asemenea nedefinită. Această din urmă va reprezinta meridianul din mijloc.

Plecând din puntul unde se întâlnesc aceste două liniĭ, vom transporta pe fie-care din ele lungimea gradelor ecuatoriale din 5 în 5 grade, cari lungimĭ se vor

www.dacoromanica.ro

reprezinta cu 7mm.40 după (scara enunciată) gradul se va reprezinta cu 1mm48 lungime.

Dacă acum vom duce peste fie-care din sub diviziunile meridianuluĭ atîtea drepte perpendiculare pe dînsul, vom obţine paralele. Pe aceste paralele e nevoie să semnăm diferitele lungimĭ a gradelor de longitudine la diferitele latitudinĭ, ţinînd necontenit socoteală de scară. Aceste lungimĭ sunt fixate prin calcule trigonometrice, după cum se vede în tabela următoare:

TABELA

DE

Lungimea gradelor de longitudine la diferitele latitudinĭ.

Latitudine	Lungimea unuĭ grad de longitudine în metri	Latitudine	Lungimea unuĭ grad de longitudine în metri
0 [1]	111,307	6	110,751
1	111,305	7	110,538
2	111,285	8	110,268
3	111,204	9	109,986
4	111,083	10	109,726
5	110,944	11	109,644
12	108,924	52	68,556
13	108,521	53	67,016
14	108,048	54	65,457
15	107,558	55	63,847
16	107,030	56	62,271
17	106,489	57	60,646
18	105,903	58	59,013
19	105,287	59	57,357
20	104,641	60	55,680
21	103,980	61	53,987

[1]) Pe Equatoŭ.

www.dacoromanica.ro

Latitudine	Lungimea unuĭ grad de longitudine în metri	Latitudine	Lungimea unuĭ grad de longitudine în metri
22	103,245	62	52,279
23	102.503	63	50,557
24	101,731	64	48,812
25	101,003	65	47,060
26	100,090	66	45,293
27	99,585	67	43,512
28	98,323	68	41,715
29	97,395	69	39,904
30	96,437	70	38,085
31	95,450	71	36,258
32	94,440	72	34,417
33	13,727	73	32,554
34	93,324	74	30,690
35	91,152	75	28,819
36	90,090	76	26,741
37	88,831	77	25,084
38	87.751	78	23,155
39	86,541	79	21,247
40	85,309	80	19,339
41	84,047	81	17,416
42	82,755	82	15,501
43	81,441	83	13,571
44	80,104	84	11,620
45	78,750	85	9,703
46	77,350	86	8,765
47	75,947	87	5,827
48	74,514	88	3,882
49	73,059	89	1,945
50	71,582	90	0,001
51	70,082		

Cartele numite *pseudo-perspective* cu paralele curbe se pot asemĕna, în ceia-ce priveşte construcţiunea, cu cele

www.dacoromanica.ro

stereografice. Deosibirea nu constă de cît în faptul că meridianele și paralelele sunt ecuidist-nte între ele; și nu sunt alt-ceva de cît corectivele metodeĭ stereografice. Printre cele maĭ des întrebuințate în cartografia modernă, sunt cele numite *globulare polare* și *globulare ecuatoriale*. Ele diferă de proecțiunile stereografice numaĭ prin aceea că și meridianele și paralelele sunt equidistante între ele.

Maĭ este încă un sistem de proecțiune pseuao-perspectiv cu paralele curbe, care se chiamă *isosferic*.

Aci, pe cînd meridianele se reprezintă prin niște elipse, paralelele sunt niște curbe speciale, carĭ nu se pot obține de cît prin mijlocul unor calcule superioare.

Aceste carte au meritul de a fi equivalente, pentru că trapezele formate de coordinatele geografice cîștigă în înălțime ceea ce pierd în lărgime. Totușĭ desemnul suferă serioase contorsiunĭ maĭ cu osebire către margini.

Trecînd acum la proecțiunile prin desfășurare, găsim o modificare importantă a proecțiuneĭ cilindrice prin sistemul *trapezoidal*. Modificarea este în adevĕr important, căcĭ, pe cînd la cea d'întîĭ meridianele sunt paralele între ele și, prin acesta, perpendiculare pe ecuator, în cartele trapezoidale toate meridianele convergează la polĭ; apoĭ, ca consecință, pe cînd gradele de latitudine sunt menținute, gradele de longitudine pot fi conservate pe doă paralele extreme, sau pe ecuator. Acest sistem se întrebuințează cu avantagiĭ la regiunile din zona temperată și carĭ nu sunt desvoltate în sens longitudinal, cum e Italia de exemplu.

Ultima clasă de proecțiune cu sisteme convenționale este aceea a proecțiunilor *pseudo-conice*. Forma cea maĭ simplă a acestor proecțiunĭ se bazează pe următorul principiu: A face paralele curbe și concentrice și a menține gradele de longitudine de două paralele extreme

www.dacoromanica.ro

şĭ ecuidistante. Fiind concentrice, paralelele vor urma să aibă un singur centru, pe care 'l vom găşi pe prejungirea meridianuluĭ median. Singura greutate e de a găsi acest centru.

Să examinăm cazul cel maĭ simplu, acela al proecţiuneĭ tangenţiale. Conul care înfăşoară sfera, va fi negreşit tagent la o paralelă oare-care, situată maĭ aproape sau maĭ departe de ecuator. Ca să ducem această paralelă, trebue să-ĭ cunoaştem lungimea razeĭ pe care o vom transporta pe axa conuluĭ. Or, lungimea razelor diferitelor paralele în natură este calculată şi fixată pe o tabelă. Aşa, de exemplu, paralela 40 va avea o rază de 7603 chilometri 66.

Reducem lungimea acesteĭ raze la scara după care lucrăm şi descriem paralela tangentă la con. Descriem apoĭ ast-fel cele alte paralele şi apoĭ executăm desemnul regiuneĭ ce voim a cartografia. Aeesta este sistemul corectiv al luĭ *Bonne*, sistem întrebuinţat cu preferinţă la chartele destinate ţinuturilor aşezate între paralele 30 şi 60.

FINE

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro